

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon
The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	50
Luuka	81
Yuuhanna	133
Deftere Kuude Sahaabaabe Ben	171
Roomu	219
1 Korenti	240
2 Korenti	259
Galaasi	272
Efeesi	279
Filipii	286
Koloosi	291
1 Tesalonii	296
2 Tesalonii	300
1 Timotee	303
2 Timotee	309
Tiituusa	313
Filimuunu	316
Yahuudiyankeefe	318
Yaaquuba	334
1 Petruusu	339
2 Petruusu	345
1 Yuuhanna	349
2 Yuuhanna	354
3 Yuuhanna	355
Yuudu	356
Fenjinannde	358

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on
(Luk. 3.23-38)

¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.

² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben,

³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama,

⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana,

⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u,

⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.

⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abiiya. Abiiya jibini Asaa,

⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya,

⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiiya,

¹⁰ Hazikiiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya,

¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.

¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila,

¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqaama, Alyaqaama jibini Aazuru,

¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda.

¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba.

¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuuji sappoo e nay. Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuuji sappoo e nay.

Fii Jibineede Iisaa Almasiihu on
(Luk. 2.1-7)

¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on.

¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamudo mo, ko gorko feewudo, hari o faalaaka mo wirtude, o miiiji accitugol mo e nder gundoo.

²⁰ Nde tawnoo himo miiiji dun, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii biido mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on.

²¹ O heboyay biido, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji mabbe din.»

²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde:

²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'iila.»
Ko woni firo d'un ko: «Alla no wondi e men.»^a

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadfi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko.

²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on bid'fo gorko, o inni mo Iisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, d'un ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam,

² be wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyankeebe ardo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.»

³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii d'un, o jiiibii, o jiiibodi e be Yerusalaam ben fow.

⁴ Onsay o mottindiri hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e jannoobe fii Sariya on fii landagol be ko honto *Almasiihu on haanaa jibinireede.

⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo kodolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso
diya kodooli hittudi e nder Yahuuda.

Ko fii lando yaltay e maa

ko ardoo jamaa an *Isra'iila on.»^b

⁷ Onsay Heroodu noddii ben gandidube e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feeji e mun on.

⁸ Onsay o immiini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyodon no laabiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.»

⁹ Bay wonii be nanii ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso maɓbe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni don, nde darii.

¹⁰ Bay kambe gandidube ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare.

¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jiccii, be sujyani kun. E hoore d'un be yaltini jawle maɓbe, be okkori kun kanɗe e urngallo no wi'ee libaana e *mirri.

¹² Onsay Allaahu on andini be e koydol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi maɓbe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ben gandidube yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani Yuusufu e koydol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu dabbitoyay paykun kun fii warugol kun.»

¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira.

¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Bid'fo an on yo o yaltu Misira.»^c

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandidube ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi didi maa jaasukun d'un wonkun e nder

a 1:23 1.23 Isa. 7.14 b 2:6 2.6 Mik. 5.1 c 2:15 2.15 Hus. 11.1

Bayti-Lahiimi e kodoloy takkiikoy don koy, don yaadi e saa'i mo gandifube ben feppinannoo mo on.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yereemiiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee don Raama:
wullaandu e sowru tiidundu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude bibbe mun ben,
o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feenani Yuusufu e koydol Misira,

²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanoobe warude paykun kun ben maayii.»

²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila.

²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on banginani mo e koydol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu,

²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasirayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo (Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i don, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feeni, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda,

² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i:
«Kaa hawa ko hawa ewnotoodo ka wulaa, wi'a:
<Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!> »^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata.

⁵ Hodube Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e kodooli hundudi Yurdayniwol din fow ari e makko.

⁶ Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii.

⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima.

¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no furi lan doole, awa kadi mi hewtaa hay solugol pade makko den. On non ko *Ruuhi Seniido on e yiite o lootirta on.

¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hentinira betee makko on, o mooba paametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

^d 2:18 2.18 Yer. 31.15 ^d 3:3 3.3 Isa. 40.3 ^e 3:12 3.12 Maa: «gete».

Fii no Iisaa Lootiraa
(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo.

¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!»

¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore d'un Yaayaa jabi mo lootude.

¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Bid'fo an Yidfaado, mo mi weltori on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto d'un, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo.

² O hoori balde cappande nay, jemma e nalorma. Bawto d'un o weelaa.

³ Ndarndotoodo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Bid'fo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu naametee.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: <Ned'fo hinaa naametee tun wuurirta, kono ko kala kongudi iwru'di ka Alla.> »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, d'un ko Yerusalaam, o jod'finoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo:

⁶ «Si tawii ko a Bid'fo Alla, hocco don cikko'faa ka leydi, ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboro-maa juude mabbe den, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriiji aduna on fow e darja mun.

⁹ O wi'i mo: «Mi okkete d'un fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »ⁱ

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto d'un malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum
(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu.

¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hodoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi don e Zabuluunu e Naftali,

¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali
leyde wonde ka daande weendu,
gada Yurdayniwol,
d'un ko Jaliilu ka diya leyyi hodfi e mun.

¹⁶ Oo jamaa wondo e nder niwre
yi'ii ndaygu moolanaangu,
e hoore ben joodiibe e ndin leydi
ndi dowdi mayde woni e mun,

ndaygu jalbanii be.» j

17 Gila d'un Iisaa fuddii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

Fii Be Iisaa Adii Noddude Ben
(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)

18 E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe d'ido no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungoobe: goddo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, mijjiraawo makko kanko Sim'uunu on.

19 O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»

20 Don kisan be acciti jalaaji d'in, be jokki mo.

21 E nder yaadu maβbe ndun, Iisaa yi'i musibbe d'ido goo kadi, tawi ben ko Yaaquuba e minan mun Yuuhanna, ben ko bibbe Zabadii. Tawi ben no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiβe moyyintina jalaaji maβbe. Kanko Iisaa o noddi be.

22 Don kisan be acci don laana kan e ben maβbe, be jokki mo.

23 Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo jawndora kala noone jabbeeli e nawnaaje yimbe ben.

24 Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirde nawnaare e noonee muuseendiiji e be jinna e iirotoobe e maaya-banduube, o ndikkini be.

25 Jamaa moolanaado iwrufo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e be gada Yurdayniwol jokki mo.

5

Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)

1 Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaaβe makko ben kadi badii mo.

2 Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

3 «Yondiniibe ka bernde ben ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

4 Yoomube ben ko malaabe,
bay berde maβbe buttinoyte.

5 Newiibe ben ko malaabe,
bay be ronoyay leydi ndin.k

6 Weelaabe d'ondaa peewal ben ko malaabe,
bay be harnoyte.

7 Yurmeteebe ben ko malaabe,
bay be yurminoyte.

8 Laaba-berndeebe ben ko malaabe,
bay be yi'oyay Alla.

9 Buttinoobe ben ko malaabe,
bay be noddroyte bibbe Alla.

10 Cukketeebe sabu peewal ngal ko malaabe,
bay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

11 «On wonay malaabe nde be yenni on e nde be cukkii on e nde be fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an.

12 Weltee, wonon e nder welo-welo, bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii be cukkornoo annabaabe adinoobe on ben.

13 «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray dan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, dan yaabee.

14 «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suudeede.

15 Hay gooto hubbintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waday mo e kene, o ndayginana kala wonfo ka nder suudu.

16 Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ben, fii no be yi'ira kuude mon moyye den, be mawnina Ben mon Wonfo ka kammu on.»

Fii Laatingol Sariya on

17 «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol di, kono ko fii laatingol di.

18 Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo.

19 Kala non bonnudo gootel e burngel fandude e yamirooje den, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burfo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala doftiido janni, on innete teddufo e nder laamateeri kammu ngun.

20 Awa mi andinii on, si peewal mon ngal buraali ngal jannoobe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

21 «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.>

22 Kono min mi wi'ay on, kala tikkando musidfo mun jaawete. Kala wi'udo musidfo mun kadi <komoojo> jaawete yeeso dental fewjoobe ben. Kala non wi'udo musidfo mun <la'iifu> haray no e laawol yiite jahannama.

23 «Si hida sakkaade ka juulirde, a anditii don wonde musidfo maa no monoran-maa godfun,

24 haray accu don ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidfo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

25 «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonudon ka fatal, fii wota on mo habidudaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wade ka kaso.

26 Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.

27 «On nanii kadi wi'aama wonde: <wota a jeenu.>ⁿ

28 Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun.

29 Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodfidi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama.

30 Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodfidi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

31 «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wadan mo kaydi sertigal.^p

32 Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wadii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray ondon kadi jeenii.

³³ «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota mo firta woondoore, hunnu woondooje de woondandaa Joomiraado on den.>»

³⁴ Kono min mi wi'ay on, wota on woondoo toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla.

³⁵ Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndadɗufudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Lando Mawdo on non.

³⁶ Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootol.

³⁷ Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o.> Ko beyditaa e ɗun woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

³⁸ «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, niire yobiree niire.>»

³⁹ Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bonɗo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tudan mo ngoya kadi.

⁴⁰ On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi.

⁴¹ On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara difi.

⁴² Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma pawlaade.

⁴³ «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidu gido maa, aɗaa gapo maa.>

⁴⁴ Kono min mi wi'ay on: yidee aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben,

⁴⁵ ɗun on wonay bibbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fudinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan ɗan.

⁴⁶ Si tawii non ko yidube on ben tun yidufon, haray ko mbarjaari hondi heɓoyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata?

⁴⁷ Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadufon ko beyditii? Hinaa be gomɗinaa ben kadi ko non warrata?

⁴⁸ Awa wonee timmube wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmuɗo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadargol golle mon moyye den yiingo. Si hinaa ɗun on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hidon okkora miskinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiibe ben gerdata non ka juulirde e ka date fii no yimbe ben mantira be. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari mabbe ndin.

³ Nde hidon okkora miskinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wadi kon,

⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, ɗun Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiibe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballaje fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari mabbe ndin.

⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuudi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji ɗuudufi wano be wonaa Yahuudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be ɗudɗiniri haalaaji woo be jabirantee.

⁸ Wota on nandintino e maɓbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanudon tororde Alla:

«Baaba amen Wondo ka kammu,
yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feɗu,
yo faale maa on wadu ka aduna

wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande jaameteɗe haanando men on.

¹² Yaafanodaa men bonnereɗi amen ɗin,
wano menen kadi men yaaforani bonnube men ben non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,
kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa. Aamiina.»

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereɗi maɓbe ɗin, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereɗi mon ɗin.

¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereɗi mon ɗin.

¹⁶ «Nde hidon hoora, wota on jirɓin geece mon ɗen wa faasiqiiɓe ben, ko fii kambe be waylay geece maɓbe ɗen fii hollugol yimbe ben wonde hibe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

¹⁷ Kono onon, nde hidon hoora, urnee ko'e mon ɗen, looton geece mon ɗen,

¹⁸ fii wota on hollu yimbe ben wonde hidon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadudon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

Fii Keyee Haqinqindo on

(Luk. 12.33-34)

¹⁹ «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka ɗe bonirta wudugol e kornugol, e ka wuyɓe fusata yetta.

²⁰ Kono moobee ɗe ka kammu ka ɗe wudataa e ka ɗe kornataa e ka wuyɓe fusataa yetta.

²¹ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, ɓernde mon nden wonata.

²² «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi.

²³ On mo yiitere mun jawi, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

²⁴ «Hay gooto waawataa gollande jeyɓe ɗun ɗiɗo, ko si o apay oya, o yida oya, maa o haɓboo e oya, o itta bote e oya. Ko ɗun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

²⁵ «Ko ɗun wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko jaamon maa ko yaron e nder ngurndan mon ɗan, maa fii ko bornon balli mon ɗin. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu?

²⁶ Ndaaree colli ɗin ka kammu: ɗi sankataa, ɗi wa'ataa, ɗi moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni ɗi. E taw si on ɓuraa ɗi hittude?

²⁷ Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun ɗan beru sogonal gootal?

²⁸ «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no ɗii piindiiji ka gese fudirta njanda: hara-le ɗi gollataa, ɗi saɗpataa.

²⁹ Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

³⁰ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay huɗo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay waɗande on ko furi ɗun, onon bee fanda-gomɗinalbe?

³¹ Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men jaamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?>

³² Dun, ko be gomɗinaa ben ɗabbata ɗun. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e ɗun.

³³ Kono ɗabbee taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, ɗin piiji fow beydanoyte on.

³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol

(Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on paawu fii wota on paawe.

² Ko fii, ko wano paawirɗon non paawirteɗon, e ko sariyaare nde etirɗon nden etirantedon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidɗo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musidɗo maa on: <Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, e hara falimawal no ka yiitere maa an?

⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidɗo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji ɗin, fii wota ɗi yiltito ɗi yakka on. Wota on bugo kadi kofe mon lambiri ɗen yeeso koseeji ɗin, sakko ɗi yaaba ɗe.

⁷ «Toree, on okkorte. ɗabbee, on hebay. Hodɗee, on udditante.

⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala ɗabbuɗo hebay, awa kadi kala on hodɗiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, biɗɗo mun torotoo ɗun bireedi, ontigi jonna mo hayre?

¹⁰ Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹¹ Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi waɗande biɓbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyereje!

¹² Waɗanee yimbe ben wano faaliradon yo be waɗan on non. Ko fii ko ɗun Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date ɗen Didɗi

(Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faaɗungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weebungal, awa-le ɗuuduɓe naatiray ɗon.

¹⁴ Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e ɗatal nawrayngal e ngurndan ngal ko faaɗufe, kono ko seedaabe hebata ɗen.»

Fii Waɗitiibe ko Annabaabe

(Luk. 6.43-44)

¹⁵ «Awa reenee e waɗitiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko be caapaali hunyudi.

¹⁶ Ko kuude mabbe den anditirton be. E hara en ittay sungala^Q e hoore bulle-konon, maa yibbe e hoore bulle-baali?

¹⁷ Kala leggal moyyal ko bibbe moyyube rimata, kono leggal bongal ko bibbe bonbe rimata.

¹⁸ Leggal moyyal waawataa rimude bibbe bonbe, leggal bongal kadi waawataa rimude bibbe moyyube.

¹⁹ Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite.

²⁰ Awa ko kuude mabbe den anditirton be.

²¹ «Hinaa wi'oo^{be} lan <Koo^{hoo}jo, Koo^{hoo}jo> ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko wadaybe ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun.

²² Nden pande, buy wi'oyay lan: <Koo^{hoo}jo, Koo^{hoo}jo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men radora kadi jinnaaji e innde maa, men wada kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?>

²³ Onsay mi wi'oyay be: <Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon wadoobe ko boni!>

²⁴ «Awa kala nanudo dii kongudi an, huutori di, wa'ay wa faamudo, darnudo suudu mun e hoore fetere.

²⁵ Ndiyan dan saayi, waameeji din ari, keneeli din wifi, din piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii.

²⁶ Kono kala nanudo kongudi an din, huutoraali di, on no wa'i wa njoofojo darnudo suudu mun e hoore njaare.

²⁷ Ndiyan dan saayi, waameeji din ari, keneeli din wifi, din piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiidungal.»

²⁸ Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on njaldi fii ko o jannaynoo kon,

²⁹ ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

¹ Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaado jokki mo.

² Onsay mo damajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koo^{hoo}jo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato selludo, laabaa.» Don kisan o selli damajan dan, o laabi.

⁴ E hoore dun Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan dun hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo dun wonan be seedee.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaajo

(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuu, hooreejo suufaabe teemedere badii mo, jeeji,

⁶ wi'i: «Koo^{hoo}jo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, bandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaabe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koo^{hoo}jo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii godfo e ben <yahu>, o yahay. Si mi

wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wafu dfun>, ndu wafay.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii dfun, o naldii, o wi'i jukkube mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedfo gomdinirfo wa oo.

¹¹ Mi andinii on, duudube iwroyay funnaange e hirnaange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu.

¹² Kono haanunoobe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka buri wofdude, ka wullaandu e natindiro niiye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaafe ben: «Yahu, yo dfun wonirane wano gomdinirfaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnube buy

(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto dfun Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiifo on no waalii nawnare nguli-bandu.

¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay nibbii, be addani mo duudube be jinna nangi, o radori din jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnube ben fow.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde:

«O yettii nawnaje men den,
o fawtike nabbeeli men din.»^r

¹⁸ Bay Iisaa yi'ii jamaa hundufe mo on, o yamiri taalibaafe makko ben yo be lumbitu gada.

¹⁹ Jannoowo fii Sariya on goo badii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jukkete kala ka yaarudaa.»

²⁰ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni din no mari gayde mun, awa kadi colli din ka weeyo no mari jakkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

²¹ Godfo e taalibaafe ben wi'i mo: «Koohojo, newnanee lan taho mi yaha, mi watinoya ben an en.»

²² Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ben wattina maybe mun ben.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

²³ Bawto dfun Iisaa bakii ka laana, taalibaafe makko ben kadi jokki mo.

²⁴ Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloofe ndiyan den watti diwude laana kan, tawi kanko himo daanii.

²⁵ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Koohojo, dandu en, en mulay woni!»

²⁶ O wi'i be: «Ko fii hondun hulandon, onon bee fanda-gomdinalbe?» Onsay o immii, o tojani hendu ndun e morloofe ndiyan den, deeyaango tiidungo wadi.

²⁷ Ben naldii fota, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Didfo Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

²⁸ Bay wonii o hewtoyii gada weendu ndun, dfun ko e ndii leydi bee Gadariyankooobe, jinnaafe didfo sortii ka berde, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ben hulbinii, hay gooto suusataano rewude don.

²⁹ Ben sonki e makko, be wi'i: «Ko hondun faalanadfaa men, an oo *Bidfo Alla. E hara ko arudfaa dfo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

³⁰ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka woddfitii be.

³¹ Onsay jinnaaji dɪn jeeji mo, dɪ wi'i: «Si a radoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

³² O wi'i dɪ: «Yahee!» Onsay dɪ yalti e ben, dɪ naatoyi e nder dɪn koseeji. Tun, koseeji dɪn fow gidɪi ka falo, dɪ unoyii ka weendu, dɪ muli ka nder ndiyan.

³³ Ornaynoobe dɪ ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadɪ kon fow, tentinii ko hebi ben jinnanoobe kon.

³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yiirunoo mo, be jeeji mo woddfitagol leydi mabbe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto dɪn Iisaa bakii dɪn e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko.

² Be addani mo maaya-banduujo waaliido e boggi-dimbordɪ. Bay Iisaa yi'ii gomɪnal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa dɪn yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannooɓe fii Sariya on wi'indiri: «Oo neddo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe dɪn, o wi'i be: «Ko hondun joganidon dɪi miijooji bondɪ ka berde mon?»

⁵ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa dɪn yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dɪi doo furi weebude?

⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordɪ maa dɪn, hootaa ka maa.»

⁷ On immii, o hooti ka makko.

⁸ Bay jamaa on yi'ii dɪn, be huli, be mawnini Alla, on yedudo yimbe ben sifa ngal bawgal.

Fii no Matta Jokkiri Iisaa

(Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)

⁹ Wa ko Iisaa iwata dɪn, o yi'ii goddo no wi'ee Matta no joodɪi ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto dɪn, Iisaa joodɪi fii naamugol ka suudu Matta, tawi *yantooɓe sagalle e junuubankeɓe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben.

¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dɪn, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon naamidanta e yantooɓe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii dɪn, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben.

¹³ Allaahu non no daali: <Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.>^S Awa, yahee andinoyodon ko woni firo dɪn. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeɓe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hibe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay be hooray.

¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidfo. Ko fii ceelol ngol poofday dolokke on, haa wuddere nden furta yaa Jude.

¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa d'un, guri d'in seekoto, njaram dan hibba, bootooji guri d'in kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, di fow di maroda.»

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo
(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata be d'ii kongufi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon den e hoore makko, o wuuritay.»

¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnoodo soncaade gila duubi sappoo e didi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on.

²¹ Ko fii hari on debbo no miijoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomdfinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttoobe ceri bent e jamaa on woni e nder jii boldu kon,

²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o d'aani.» Be jali mo.

²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii.

²⁶ Fii d'un andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe Didfo

²⁷ Wa ko Iisaa iwata don, bumbe didfo jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hidon sikka mido waawi wafude d'un?»

Be jaabii mo: «Hiyyii, yaa an Koohoojo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo d'un woniran on wano gomdfinirdon non.»

³⁰ Gite mabbe den wunti. Iisaa yamiri be dundoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.»

³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wafani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mbobojo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mbobojo mo jinna nangi.

³³ Bay wonii jinnawii ngin rad'aama, mbobojo on wowli. E nder ko jamaa on njal'di kon, be wi'i: «Haa hande sifa d'un yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!»

³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kapun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in.»

Fii no Iisaa Yurmiraama Jamaa on
(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotonoo e ca'e den fow e kod'ooli d'in, janna ka nder juulirde mabbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, jawnda kadi kala nawnaaje e jabbeli.

^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankeebe ben, si godfo maayiino ko wuttoobe ceri ben e rewbe tod'faabe fii wullugol noddeteno fii ko wulla mayfo on.

³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hibe aybi, hibe njakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako.

³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duufi, kono wa'ooɓe ben duudaa.

³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Didɔ

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

¹ Bawto dɔn, Iisaa noddi *sahaabaabe makko ben sappoo e didɔ, o okki ɓe bawgal radagol jinnaaji dɔn e sellingol kala jaw e kala nawnaare.

² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e didɔ: arano on e mabbe ko Sim'uunu, jammaaɗo on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on,

³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynooɗo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu,

⁴ e Sim'uunu tawdaaɗo e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytoodo mo on.

⁵ Ko ɓee sappoo e didooɓe dɔo Iisaa immini bawto o yamirde ɓe dundoo: «Wota on yaaru ka ɓe wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeeɓe ben.

⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjudi dɔn.

⁷ E nder yaadu mon ndun, waajodon wonde laamu kammu ngun badike.

⁸ Nawndon jawɓe ben, immintinon mayɓe ben, sellinon ɓe damajan ben, ɓe laaba, radodon jinnaaji dɔn. On hendike dɔn e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee dɔn, hara on ittinaali hay huunde.

⁹ Wota on datto kanɗe maa kaalisi maa sila, yoobodon,

¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji didi, maa paɗe, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e paametee mun.

¹¹ «Kala saare maa hodo ka naatudon, andee si tawii no woodi dɔn godɗo hebuliido jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hidon yaha.

¹² Nde hidon naata e suudu, salminee.

¹³ Si yimɓe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii ɓe jabaali on, haray yo buttu mon on artan on.

¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongudi mon dɔn hedaaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon dɔn.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, pande paawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare dɔn.

¹⁶ «Jooni mido immindirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji.

¹⁷ Reenodon e yimɓe ben, ko fii ɓe naboyay on ka jaawirdi, ɓe foccoya on ka juulirde mabbe.

¹⁸ On nabete ka yeesoobe ben e ka lamɓe ben sabu an, seeditodon fii an yeeso mabbe, kamɓe e ɓe wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma ɓe watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi.

²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on.

²¹ Ko fii godɗo yettoyay musidɗo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidɗo mun. Fayɓe ben kadi hawtanoyoo mawɓe mun ben, ɓe wona sabu haa ɓe waree.

²² Fow apoyay on sabu innde an nden. Kono mo njapnike d̄un haa ka lannoode, o dandoyte.

²³ Kono si on cukkaama e ndee saare d̄oo, dogee yaaron e wonnde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'ilayanke d̄en fow ado *Bii-Aaden on arude.

²⁴ «Awa taalibaajo bura karamoko mun, wano non kadi kurkaadu bura jeyd̄o d̄un.

²⁵ Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

²⁶ Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suud̄ii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

²⁷ Ko mi wowlani on kon ka niwre, fejpinee d̄un tumbere jalorma. Ko sowndad̄on kon kadi, ewnee d̄un ka warpakke.

²⁸ Awa wota on hulu warooɓe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawud̄o mulude wonkii e bandu on ka jahannama.

²⁹ Hinaa seresereeji d̄id̄i no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon.

³⁰ Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon d̄en fow no limaa.

³¹ Awa, wota on hulu, ko fii hid̄on buri seresereeji buy hittude ka Alla.

³² «Ko d̄un wad̄i, kala qirritid̄o fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wond̄o ka kammu on.

³³ Kono kala yeddud̄o fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wond̄o ka kammu on.

³⁴ «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wona buttu mi addi, kono ko kaafa.

³⁵ Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira.

³⁶ Yimbe suudu ontigi ndun wona ayɓe makko.

³⁷ «Kala yid̄ud̄o ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yid̄ud̄o kadi bid̄o mun gorko maa bid̄o mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an.

³⁸ Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u

³⁹ Kala faalaad̄o dandude ngurndan mun d̄an, d̄an hayriray mo, kala non mo ngurndan mun d̄an hayriraa sabu an min, o hettoyay d̄an.

⁴⁰ «Kala jabud̄o on haray jabii lan, kala non jabud̄o lan haray o jabii Nulud̄o lan on.

⁴¹ Kala jabud̄o annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabud̄o feewud̄o sabu on ko feewud̄o, o hebay mbarjaari feewud̄o.

⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkord̄o god̄o e koy taalibahoy an ndiyan buubud̄an, sabu kun ko taalibahun an, o fad̄ataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa d̄en

(Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e d̄id̄o, o iwi d̄on, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasiihu on no wowlee. Onsay o immiini taalibaabe makko ben

^u **10:38** 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo goddo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon,

⁵ wonde: bumbe ben yi'ii, boofoo be ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^W

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fudfii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaarogol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?

⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko neddo borniido concii dimi? Ndaaree, bee borniibe concii dimi no e nder galleeji laamu.

⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko buri annabaajo.

¹⁰ Ko oo doo woni mo fii mun windii on, wonde:

<Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,

fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burdo fandude on ka laamateeri kammu no buri mo teddude.

¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no jaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu.

¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini dun.

¹⁴ Si hidon faalaa jabude dun, ko kanko woni Iiliya, on haanunoodo arude.

¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

¹⁷ <Men wuttanii on certi, on amaali, men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!>

¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o paamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!>

¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no paama no yara, wi'udon: <On ko reeredudo, yaroowo, weldudo e yantoo be sagalle e junuubanke'en!> Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliide Gomfinde den (Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o buri wadude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon,

²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

²² Ko dun wadi si mi wi'ay on, pande paawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

²³ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wadudi e maa wadirno non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa.

²⁴ Ko dun wadi si mi wi'ay on, pande paawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoynaneede edii ndee saare doo.»

^W 11:6 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.» ^Y 11:10 11.10 Mal. 3.1

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko
(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i don, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamube e bee gandidube, feɓɓinandaa d'un bee faybe.

²⁶ Hiiyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Bidɗo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Bidɗo on e on mo Bidɗo on faalaa mo feɓɓinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on.

²⁹ Jabon yankinanagol ko mi fawi on kon, jabon janndeeji an d'in. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e bernde, d'un on heɓay fowtunde fii wonkiiji mon d'in.

³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fi Nalaande Fowteteende nden

(Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i don, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri pande aseweere nden, d'un ko *jalaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di jaama, ko fii hari hibe weelaa.

² Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii d'un, be wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no wadude ko dagaaki e palaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunooɓe e makko ben?»

⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay be jaami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata hinaa kanko, hinaa be o wondunoo ben daganinoo jaamugol, kono ko *yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol de.

⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweje den hooreebe yottinoobe sadaka ben no bonna Sariya palaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki be?

⁶ Kono mi andinii on, burɗo juulirde mawnde nden no doo.

⁷ Allaahu on no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.»^Y Si hidon andunoo ko d'un firi, on felataano yimbe be bonnaa.

⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom palaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

⁹ Onsay o iwi don, o naatoyi ka nder juulirde mabbe.

¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hibe faalaa toopude Iisaa, be landii mo, be wi'i: «E hara no dagii ka godɗo jawndee e asewe?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna?»

¹² E ko haa honto non nedɗo hitti buri baalii! Awa no dagii wadugol ko moyyi pande palaande fowteteende nden.»

¹³ Onsay o wi'i on nedɗo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya.

¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no be warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

¹⁵ Bay Iisaa faamii nden ebbore mabbe, o iwi don. Buy jokki mo, o sellini be fow.

- 16 O yamiri be wota be feŋpin fii makko,
 17 fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:
 18 «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
 on yidaado an mo mi weltori.
 Mi waday Ruuhu an on e makko,
 o feŋpinanoya leyyi dɪn peewal ngal.
 19 O yeddondiroytaa e goddo, o sonkoytaa,
 e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaje.
 20 O heloytaa kudol bayyungol,
 o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,
 haa o folna peewal ngal.
 21 Onsay leyyi dɪn tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toonaa
 (Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

- 22 Bawto dɪn be addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i.
 23 Tawi dɪn no ŋaldini jamaa on fota, be wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»
 24 Bay Fariisiyaabe ben nanii dɪn, be wi'i: «Oo neddo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji dɪn tun o woni radorde jinnaaji dɪn!»
 25 Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miijii, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kapun tigi, haray waawataa tabitude.
 26 Si tawii non Ibuliisa radike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?
 27 Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji dɪn, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni di radorde? Ko dɪn wadi si kambe tigi be ŋaawoyay on.
 28 Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni radorde jinnaaji dɪn, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.
 29 «Maa ko honno goddo waawirta naatude e nder suudu neddo dolnudo, mooba keyeeji on dɪn, ado o habbude on neddo dolnudo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.
 30 Awa, kala mo aldaa e an haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitide haray ko saakoowo.
 31 «Ko dɪn wadi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynudo Ruuhu Alla on yaafetaake few.
 32 Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowludo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido doo, e aroyoowo on kadi.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun
 (Luk. 6.43-45)

- 33 «Si leggal no moyyi, haray bibbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray bibbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree bibbe mun ben.
 34 Ko onon yo iwdi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.
 35 Neddo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, neddo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun.

³⁶ Awa mi andinii on, pande jaawoore nden yimbe ben hasborte kala kongudfi mehi di be wowlaynoo.

³⁷ Ko fii ko kongudfi maa din jaawirtefaa feewudfo maa bondfo.»

Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande

(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

³⁸ Onsay wobbe e jannooŋe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadan men maande hawniinde, men yi'a.»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no dabba maande, kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa.

⁴⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde tati.

⁴¹ Awa kadi pande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu kon ko be hedfinoo ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.

⁴² Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminooŋo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara hedfiteo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

⁴³ «Nde jinnawii yalti e nedfo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali,

⁴⁴ ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo fon.> Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama.

⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedifi burdi ngii hunyude, di naata fon, di hoda. Onsay sakkitorde on nedfo buray aranun fon bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoŋe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko.

⁴⁷ Onsay godfo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoŋe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoŋe an ben?»

⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoŋe an ben.

⁵⁰ Ko fii kala wadudfo faale Ben an Wondfo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden pande Iisaa yalti ka suudu, o joodfoyii ka daande weendu.

² Hakkee ko jamaa moobinooŋo takko makko on duufi, o bakii e laakun, o joodfii, tawi jamaa on fow kapun no ka daande weendu.

³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka datal, colli din ari modi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudfaa. De fudfi heja sabu dewlugol leydi ndin.

^a 12:40 12.40 Yun. 1.17

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka d'adi d'in siŋoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati.

⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka d'un.

¹² Ko fii ko mardo beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hibe ndaara, kono be yi'ataa, hibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa.

¹⁴ Fii ko Alla longinnoo Isaaya kon no laatora e mabbe, wonde:

<Pellet hidon nana,

kono on faamataa few.

Pellet hidon ndaara,

kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude.

Be uddii noppi mabbe d'in,

awa kadi be ombii gite den,

sakko be yiira gite mabbe den,

maa be nanira noppi mabbe d'in,

maa be faamira berde mabbe den,

haa be tuuba, mi sellina be.»^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hide yi'ude, noppi mon d'in malii ko fii hid'i nanude.

¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewube buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on.

¹⁹ Nde goddo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bondo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko. Dun no wa'i wa nde awdi sankandi ndin saami ka fatal.

²⁰ Nde awdi sankandi ndin saami ka kaaye, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, o jaba ngol hepa e nder weltaare.

²¹ Kono o alaa d'adi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan.

²² Nde awdi sankandi ndin saami ka sooyoore, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e fayniro jawle.

²³ Nde awdi sankandi ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wobbe ben laabi teemedere, wobbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gajo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun.

²⁵ Kono wa ko yimbe ben daanii, gajo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi.

²⁶ Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: <Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: <Ko gano wadi d'un.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: <Hidon faalaa yo men yahu men boroya d'un?»

²⁹ «O jaabii be: <Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hidon bora kenkesama on.»

³⁰ Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'ooobe ben yo be boru taho kenkesama on, be habbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abbere bene, nde goddo yetti, aawi e ngesa mun.

³² Pellet, ko nden buri fandude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fufi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hoda e caldi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen

(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani be ngal misal doo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya d'un, on lewen wona sabu d'un fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri d'un jamaa on mise. O yewtirtaano be si wonaa mise,

³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde:

«Mi udditay hunduko an kon fii yewtirgol mise,
mi feppina piiji suudinoodi gila ka fudfoode.»^C

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci don jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ben badii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sankudo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on.

³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ben woni bibbe bondo on.

³⁹ Gano sankudo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'ooobe ben ko ben woni malaa'ikaabe ben.

⁴⁰ Wano kenkesama on borirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni.

⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginaybe ben fow e wadoobe ko boni ben,

⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

⁴³ Kono feewube ben jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben mabbe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraade e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suudiido e nder ngesa mo neddo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo dabbe lambiri.

⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moobi noone liyyi fow.

⁴⁸ Bay di heewii, di poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi dɪn yettaa wattaa ka miranji, bonɗi dɪn bugaa.

⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ben yahoyay sendindira bonɗe ben e moyyube ben.

⁵⁰ Be bugoo bonɗe ben ka beembal yiite ka wullaandu e ɲatindiro jiiye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii dɪn fow?»

Be jaabii: «Hiiyii!»

⁵² O wi'i be kadi: «Ko dɪn wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidɗi.»

⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii ɗee mise, o iwi dɪn.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa

(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa dɪn, dɪn ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde mabbe. Dun ɲaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e ɗii kaawakeeji moyyi iwranii mo?»

⁵⁵ E hinaa biɗɗo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu?

⁵⁶ E hinaa bandiraabe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto dɪn fow iwranii mo?»

⁵⁷ Dun hadi be gomɗingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵⁸ Laatii o wadaali dɪn kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomɗinal mabbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa

(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i dɪn, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee.

² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynooɗo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde maybe ben! Ko dɪn wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo dɪn ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadii e kaso sabu oo debbo wi'eteeɗo Heroodiyya, beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo.

⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hibe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder palaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiyya on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu

⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o wadɲanay mo kala ko o torii mo fewndo dɪn.

⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan doo hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko dɪn, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo.

¹⁰ O immini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso,

¹¹ nde addaa e miran, dɪn jonnaa jiwo on, kanko kadi o naɓani nde yumma makko.

¹² Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

¹³ Bay Iisaa nanii d'un, o iwi d'on e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wulfinnde. Jamaa on humpitii d'un, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo.

¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaafo, o yurmaa be, o jawndi jawbe wonnoobe d'on ben.

¹⁵ Bay nibbii, taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wulfinnde nii, jallal ngal poodfike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodooli, be d'abba ko be jaama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi d'idi pet men mari doo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan d'undoo.»

¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji d'in yo be joodo ka hudu. O yetti bireediije d'en jowi e liyyi d'in d'idi, o banti gite d'en, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaabe ben, taalibaabe ben hewtini jamaa on.

²⁰ Fow jaami haa haari. Be moofiti debeeje sappoo e d'idi tew kunte ko lutti.

²¹ Tawi ben jaamube ko wa be worbe guluuje njowo, hara rewbe e faybe lintaka.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)

²² Bawto d'un kisan, Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gada fewndo o yiltata jamaa on.

²³ Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay nibbii, tawi ko kanko tun woni d'on.

²⁴ Tawi laana kan wodofitorii leydi ndin wa palande teemedde, awa kadi morloode ndiyan d'an no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

²⁵ Ka subaka, Iisaa sutori e maabe, himo seppa ka hoore ndiyan.

²⁶ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be huli, be wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol maabe ngol be sonki.

²⁷ Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

²⁸ Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohoojo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

²⁹ Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa.

³⁰ Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiid'i kon, o huli. Tun o fudfii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohoojo!»

³¹ Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gomdinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

³² Onsay be yawi ka laana, hendu ndun deyyiti.

³³ Wonnoobe ka laana ben sujani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bid'fo Alla!»

³⁴ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewti Jaani-Saarata.

³⁵ Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, be nuli e banjeeji d'on d'in fow. Be addani mo jawbe ben fow,

³⁶ be jeeji mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on, onsay meemunooobe mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun d'in

(Mrk. 7.1-23)

¹ Onsay *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on iwri Yerusalaam, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i:

² «Ko fii hondun taalibaabe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodotaako nde hibe jaama.»

³ O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla den sabu naamuuji mon dɪn?»

⁴ Ko fii Allaahu on no daali: <Teddin yumma maa e ben maa>^d awa kadi: <on mo hudi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>^d

⁵ Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'udɔ ben mun maa yumma mun: <mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon>,

⁶ haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindinii daaluyee Alla on sabu namu mon on.

⁷ Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

⁸ <Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde mabbe den no wodɔndiri e an fota.

⁹ Ko e nder meere be woni lan rewude, janndeeji dɪ be woni jannude dɪn ko dɪ yimbe ben sinci.> »^e

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i be: «Hedee, faamon.

¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta nedɔ, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta nedɔ.»

¹² Onsay taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Hidon andi Fariisiyaabe ben mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, borete.

¹⁴ Tertee be, ko bumbɛ woni dɔwude bumbɛ. Si bundo non dɔwii bundo, be dɪɔo non be yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu?»

¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, bawto dɪn hawkoyee ka weddii?

¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko dɪn-le tuuninta nedɔ.

¹⁹ Ko fii, ko e nder bernde nedɔ miijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre.

²⁰ Ko dɪn woni ko tuuninta nedɔ. Kono paamugol hara soodaaki, dɪn tuunintaa nedɔ.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomɔɔniri

(Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna.

²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hoɔɔɔ dɔn ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koochojo, bii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'iila majjudi dɪn tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koochojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji dɪn.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiyyii, Koochojo, kono hay bareeji dɪn paamay ko iwata ka taabal jom majji, saama kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomɔɔɔn maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliradaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

^d 15:4 15.4 Egg. 20.12 e Yap. 5.16 ^d 15:4 15.4 Egg. 21.17 e Lew. 20.9 ^e 15:9 15.9 Isa. 29.13

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo
(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e d'un, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi don e fello, o joodfii.

³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e bofoobe e bumbe e layoobe e pahidube-mbobidi e jawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyde makko, o sellini be.

³¹ Bay jamaa on yi'ii pahidube-mbobidi ben wowlai, layoobe ben kadi hettii cellal, bofoobe ben yahii, bumbe ben yi'ii, be naldi, be mawnini Alla Isra'ilayankeebe ben.

³² Onsay Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama. Mi faalaaka be yiltude hibe weelaa, sakko be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa doo fow e ndee nokkuure wulfinnde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediije jeedidi e likkoy tosokoy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi.

³⁶ Bay o yettii bireediije den jeedidi e liyyi din, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on.

³⁷ Fow jaami haa haari, moobitaa debeeje jeedidi tew ko luttii.

³⁸ Tawi ben jaamube ko be worbe guluuje nayo, hara rewbe e faybe lintaka.

³⁹ Bawto d'un o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande
(Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: <Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.>

³ Bimbi kadi wi'on: <Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji bawli.> Hidon waawi faamude fii ko feepi ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji din?

⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no dabba maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be don, o yahi.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben
(Mrk. 8.14-21)

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi.

⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri d'un, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii d'un, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon d'un, onon bee fanda-gomdinalbe? Ko fii on yettaali bireedi?»

⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worbe guluuje njowo den, e ko debeeje jelu artirnodon ko luttii?

¹⁰ E bireediije den jeedidi senditananoode worbe guluuje nayo den, e yeru debeeje ko artirnodon ko luttii?

¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wafeteedo e bireedi.

Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yeremiiya maa goddo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on, on *Biddo Alla Wuurudo on!»

¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiiyan feppinan-maa d'un, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu.

¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal.

¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tonudaa ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.»

²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasiihu on.

Fii Tampereji Iisaa d'in e Artugol makko ngol
(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

²¹ Gila nden pande, Iisaa fufdii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohoojo, hara d'un hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa d'in hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^g o jokkammi.

²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay dan.

²⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonnita mo kala njoddi kuude mun.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)

¹ Balde jeegoo bawto d'un, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo.

² Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concii makko d'in kadi rawniri wa ndaygu.

³ Muusaa e Iiliya feepani be, tawi hibe yewtida e makko kanko Iisaa.

^f 16:18 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere». ^g 16:24 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohoojo, no moyyi ka wonen doo. Si hidfon faalaa toode mi darnay doo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliiya kadi wonndu.»

⁵ Wa fewndo ko o wowlata dfun, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Bidfo an yidaado, mo mi weltori on. Heditee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii dfun, be hebi kulol tiifungol, be suuyi, be sujji.

⁷ Kono Iisaa badii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!»

⁸ Onsay be banti gite den, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'ufon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliiya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliiya aray, wattitoo fow.

¹² Kono mi andinii on Iiliiya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.»

¹³ Onsay taalibaabe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubu-buuyee on o yewti be.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa

(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorko goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i:

¹⁵ «Koohoojo, yurminee bidfo an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan.

¹⁶ Mi addii mo ka taalibaabe mon ben, kono be waawaali mo jawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupjantoo on? Addanee lan mo doo.»

¹⁸ Iisaa tonani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hondun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fandii kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: <Iwu doo!>, ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynodon.

²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal

(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaabe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben,

²³ be wara mo, ka jalaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuu, yantooobe sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko bibbe maabe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol d'un fawaaki bibbe ben kan.

²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantooobe sagalle, yahu ka weendu, bugodaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adiingii modude ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantooobe fii sagalle men den enen dido.»

18

Fii Burdo Teddude on ka Laamu Kammu (Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i don taalibaabe ben badii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo furi teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddi paykun, o jodfini kun hakkunde maabe,

³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naatataa few ka laamu kammu.

⁴ Ko d'un wafi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun doo, o wonay burdo teddude on ka laamu kammu.

⁵ Awa kadi kala jabudo paykun wa kun doo, e innde an, haray ko min tigi o jabi.

⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu d'ii piiji fegginaydi. Ko fii bee pegge wafa, kono bone wonanii on neddo wondo sabu haa d'un wafi!

⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu de, bugodaa ka woddi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi maa juude didi bugedaa ka yiite poomayankeewe.

⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka woddi-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii (Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjube ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si goddo no mari baali teemedere, si gootii e din majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii?

¹³ Si o aru ngii e yiitube, ka haqiiqa mi andinii on, o weltoray ngii furi diya cappande jeenay e jeenay di majjaali.

¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musiddo maa fawpika e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musiddo maa on.

¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabbu gooto maa dido, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo paawiroye kongudi sedeebe dido maa tato.

¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomdinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonudon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu.

¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si dīfo e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondo ka kammu on okay be dūn.

²⁰ Ko fii ka dīfo maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde maɓɓe.»

²¹ Onsay Petruusu badii, wi'i mo: «Koohoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musid̄o an, si himo fawpaade e an? Ko haa laabi jeed̄idi?»

²² Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeed̄idi, kono ko haa cappande jeed̄idi laabi jeed̄idi.

²³ Ko dūn wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanoodo yo jiyaabe mun hunito dūn.

²⁴ No on lando fud̄d̄ornoo, be addani mo god̄o joganiido mo ujune kaalisi.

²⁵ Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e beyngu makko e ɓiɓɓe makko ben e kala ko o joginoo, namaande nden yobee.

²⁶ «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: <Koohoojo, muɓɓanee lan, mi yobay on fow!»

²⁷ Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo namaande nden, o acciti mo, o yahi.

²⁸ «Ko on jiyaado yaltata d̄on, o yiidi e d̄immoojo makko goo, joganiido mo *dinaruuji teemedere. O nangi mo, o ded̄di, e hoore himo wi'a: <Yoban ko joganiidaa mi kon!»

²⁹ On d̄immoojo makko yani e ley koyde makko, jeeji mo, wi'i: <Muɓɓano lan, mi yobete!»

³⁰ Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon.

³¹ Bay d̄immoobe makko ben yi'ii kon ko wadi, be aani fota, be yahi, be fillitanii jom maɓɓe ko wadi kon fow.

³² «Onsay jom maɓɓe nodd̄i on jiyaado, o wi'i mo: <Ko an, yo jiyaado bondo, mi yaafanike ma namaande maa nden fow, bay a jeejii lan.

³³ An kadi a waawataano yurmeede d̄immoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?»

³⁴ Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ben haa nde o yobi ko o jawlii kon fow woo.

³⁵ Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musid̄o mun on ka bernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mrk. 10.1-12)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii d̄in yewtereeji, o iwi Jaliilu d̄on, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gada Yurdayniwol.

² Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini be d̄on.

³ Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii god̄o accitugol beyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fud̄doode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorke e debbo,

⁵ o daali: <Ko dūn wadi si gorke selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe dīfo be wona gooto.»^h

⁶ Dun haray hinaa be dīfo hande kadi, kono ko gooto. Awa wota god̄o sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo wadan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

^h 19:5 19.5 Fud̄. 2.24

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadfi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fuddfoode hari hinaa non.

⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godfo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorke e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yedaabe dfun ben tun.»

¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebidaabe e mun, no woodi wobbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wobbe kadi hara ko ruudfiibe fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jabu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko den e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben tojani ben.

¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on hadu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.»

¹⁵ Onsay o fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

Fii Suka Galo on

(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)

¹⁶ Godfo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hida faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje den.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wujju,

¹⁹ teddinaa kadi yumma maa e ben maa, yidifiraa pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»]

²⁰ On suka wi'i mo: «Midu wadude dfun fow. E hara ko hondun nakkanimmi kadi?»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Si hida faalaa wonude timmufo, yahu yeeyitaa ko mardaa kon, okkaa miskinbe ben, dfun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on suka nanii dfin kongudi, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu.

²⁴ Mi andinii on kadi, no buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵ Bay taalibaabe ben nanii dfun, be naldi fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedfanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heydfintinee, onon jokkunoobe lan ben kadi, on joodoyto e julle laamu sappoo e didi, laamoyodfon *bolondaaji Isra'iila din sappoo e didi.

²⁹ Awa kadi kala accuɗo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraaɓe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun ɗen sabu innde an nden, o heɓoyay ko ɓuri ɗun laabi teemedere ka aduna ɗoo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan ɗan.

³⁰ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay ɓaawo, ɓaawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹ «Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltuɗo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiiju.

² Be fotti e njoddi, jallal kala *dinaruuru. Onsay o immiini be ka ngesa makko wiiju.

³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wobbe ka fottirde, tawi ben alaa wafude hay huunde.

⁴ O wi'i ben: «Onon kadi yahee ka ngesa an wiiju, mi yobiray on no haaniri.» Ben yahi.

⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka ɓaawo fanaa, o wafiri wano non.

⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wobbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: «Ko fii hondun jallandon ɗoo, hay huunde on alaa wafude?»

⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko fii men hebaali golle.» O wi'i ben kadi: «Awa, yahee ka ngesa an wiiju.»

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiiju mban wi'i mbatulaajo mun on: «Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi maɓbe ndin. Fudɗoraaya yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.»

⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e maɓbe hendii dinaruuru.

¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka heɓay ko ɓuri ɗun. Kono kambe kadi mo bee e maɓbe hendii dinaruuru.

¹¹ Bay be hendike, be nurnurta jom galle on,

¹² be wi'i: «Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudiiɓe yangi e nguleendi jallal ngal peetu?»

¹³ O jaabii goɗɗo e maɓbe, o wi'i: «Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?»

¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wafi si mido jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon.

¹⁵ E hara mi newnanaaka wafirgol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii mido moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?»

¹⁶ «Ko wano nii kadi ɓaawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya ɓaawo.»

Fii ko Saatii Heɓoyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be:

¹⁸ «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede.

¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto ɗun o immintinoyee ka jalaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma fayɓe Zabadii ben e bibbe mun ben badii Iisaa, be jiccii fii toragol mo.

²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladfaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee fiɓɓe an doo diɗo joodoyo ka laamateeri mon, godɗo on wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yedata ɗun, kono ko Ben an yedata ɗun be o eɓbani fii ɗun ben.»

²⁴ Bay beya taalibaaɓe sappo nanii ɗun, be seytinani ben neene-gootoobe diɗo.

²⁵ Onsay Iisaa noddii be, o wi'i: «Hidon andi hooreɓe ɗiya leyyi no laamori ɗi doole, awa kadi lamɓe maɓɓe ben no feyyintini laamu ngun e hoore maɓɓe.

²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduɗo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccuɗo mon.

²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ɗan fii cottudi ɗuudube.»

*Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe diɗo Yeerikoo
(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)*

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa ɗuududo jokki mo kanko Iisaa.

³⁰ Tawi bumbe diɗo no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be burti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koohoojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddii be, o wi'i: «Ko hondun faalaɗon yo mi wadon on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koohoojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite maɓɓe ɗen. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

*Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)*

¹ Bay wonii be baɗike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, ɗun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaaɓe makko diɗo,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo, on taway ɗon kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton ɗi, addanon mi.

³ Si godɗo aru on e landaade godɗun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay ɗi ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,

himo wadɗii mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,

e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.» »k

⁶ Taalibaaɓe ben yahi, wadɗi ko Iisaa yamiri be kon.

⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndaɗɗani mo concii maɓɓe ɗin e hoore majji, o joodii ɗon.

⁸ Tawi yimɓe ɗuudube e nder jamaa on no ndaɗɗanaynoo mo concii mun ɗin ka laawol, wofɓe ben taya calɗi ledɗe ɗen, ndaɗɗana mo ka laawol.

⁹ Tawi jamaa hikkornoodo yeeso e iwtirnoodo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a: «Hosannaa*, yo bii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on, darja burdo toowude wonanii ma.»^m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow memminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, dun ko e nder Jaliilu.»

Fii no Iisaa Rafori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o radii yeeyaynoobe ton ben fow e soodaynoobe ben. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynoobe gabooji ben,

¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla>,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

¹⁴ Tawi bumbe e layoobe no badaade mo ka juulirde, o sellina be.

¹⁵ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi di o wadi din, e ko faybe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo bii Daawuuda», be seytini,

¹⁶ be wi'i mo: «A nanii ko be woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiyyii, e hara haa hande on jangaali dii kongufi wonde: <Ko kundule faybe ben e muynoobe ben hebirtaa mantoore?> »^p

¹⁷ O acci be don, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hud'iraa

(Mrk. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ko Iisaa yilitotoo ka saare bimbi, o weelaa.

¹⁹ O yi'i yibbehi ka laawol, o fadii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i don kisan yibbehi kin yoori.

²⁰ Bay taalibaabe ben yi'ii dun, be naldii, be wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hidon gomdini, hara on sikkitaaki, wonaa ko wadaa e kii yibbehi kon tun wadoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo boro doo, ngo yaha ka baharu, dun waday.

²² Kala ko landordon gomdinal e nder toragol Alla, on hebay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

²³ Bawto dun Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadude dun, e ko e ley kongol hombo wondaa?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dun.

²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e nedfanke?»

Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?

²⁶ Si en jaabike mo-le ko e nedfanke dun iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde d'un.»

Misal Yettaangal e Bibbe Didɔ

²⁸ Iisaa wi'i be kadi: «Ko hondun miijidɔn e d'undoo? Hari godɔo no mari bibbe didɔ. O wi'i arano on e ben: <Bidɔo an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiiju.>

²⁹ On jaabii mo wi'i: <Mi woniraa!> Bawto d'un o ninsiti, o yahi ka ngesa.

³⁰ Ben mabbe badii d'immo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: <Midɔ woniri d'un, yo baaben!> Kono o yahaali.

³¹ Ko hombo e ben didɔo wadi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben attike on ka *laamu Alla.

³² Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkudon mo gomdinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben gomdini mo. Onon non, ben yi'unoobe d'un, on tuubaano bawto d'un, gomdindon mo.»

Misal Yettaangal e Halfnaabe Ngesa Wiiju

(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)

³³ «Hedee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoodo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooobe wiiju ben, o yahi safaari.

³⁴ Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadi makko haa e remooobe wiiju ben fii yo be jonnu be bibbe wiiju.

³⁵ «Kono ben remooobe wiiju hendii d'in kurkaadi, piyi godɔo on, wari oya, be ferii godɔo goo kaaye.

³⁶ O immini kurkaadi makko goo kadi burbe beya aranun duudude, remooobe wiiju ben wadiri bendon kadi wano non.

³⁷ Ka sakkitorun o immini bidɔo makko on haa e mabbe, himo wi'a: <Be teddinay bidɔo an on.>

³⁸ Kono bay remooobe wiiju ben yi'ii bidɔo on, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, d'un en hendoto ndondi makko ndin.>

³⁹ Onsay be nangi mo, be nabi ka baawo tutateeri wiiju, be wari.»

⁴⁰ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiiju ndin ari, ko hondun o wadata ben remooobe wiiju?»

⁴¹ Ben hooreebe jaabii mo, be wi'i: «O re'iray ben bonbe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooobe goo, hara ko jonnitooobe mo bibbe wiiju ben ka dabbunde.»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «E hara on jangaali haa hande ko bindi d'in wi'i kon? Ko fii hidɔ wi'i wonde:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka soɓɓundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,

d'un no hawnii e gite men!> ɲ

⁴³ «Ko d'un wadi si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yedee jamaa wadayɔo ko Alla yidi kon.

⁴⁴ Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

⁴⁵ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii d'en mise, be andi ko fii mabbe Iisaa woni wowlude.

⁴⁶ Be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera

(Luk. 14.15-24)

¹ Iisaa yewtiri be kadi misal, o wi'i be:

² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wadudo caatal fii peera bidfo mun.

³ O nuli kurkaadi makko din yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude.

⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: «Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi ebbindike fii caate den. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudi din hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!»

⁵ Kono be foygiti fii ngal caatal, be yahi, oya on ka ngesa mun, godfo on ka ngeygu mun.

⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi din, tampini, wari.

⁷ Lando on tikki. O immiini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittube ko'e, o sunni saare mabbe nden.

⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko din: «Caatal ngal fewndike, kono saatinanoobe ben handaa e mun.

⁹ Jooni, yahee ka date-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!»

¹⁰ Onsay kurkaadi makko din yahi ka date, be mottindiri kala be be tawnoo ton, bonbe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata don heewi yimbe.

¹¹ Bay lando on arii yi'ugol arube tawegol ben, o haynii don godfo mo bornaaki concii peera.

¹² Lando on wi'i mo: «Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude doo, a bornaaki concii peera?» On nedfo fanki.

¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi din: «Habbee mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!»

¹⁴ Ko fii noddaabe ben no duudi, kono ko seedaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

¹⁵ Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa kongudi makko din.

¹⁶ Be immiini e makko taalibaabe mabbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nundube, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben.

¹⁷ Yeetee men jooni ko miijidon: E hara no haani ka men yoba lando mawfo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

¹⁸ Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe bondi din, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe?»

¹⁹ Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru.

²⁰ O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

²¹ Be jaabii: «Ko lando mawfo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawfo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²² Be naldi fii kon ko be nani, be acci mo don, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

²³ Nden pande tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa,

²⁴ be wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si godfo maayii, o accaali bibbe, haray mijniraawo makko on no haani yettude on keynguujjo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁵ Tawi no woodunoo hakkunde amen fiɓɓe njeediɗo. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, miyan makko roni debbo on.

²⁶ Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa ɓe njeediɗoo non ɓe timmi.

²⁷ Bawto maɓɓe ɓe fow, debbo on kadi maayi.

²⁸ Bay hari ɓen njeediɗoo non resii on debbo, ko hombo e ɓen on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Hiɗon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi ɗin, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

³⁰ Ko fii ka ummutal, worɓe ɓen resataa, rewɓe ɓen kadi resetaake, kono ɓe wa'ay wa malaa'ikaabe ɓen ka kammuuli.

³¹ E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ɓen, wonde:

³² «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?» q Awa Alla wonaa Alla maybe ɓen, kono ko o Alla wurɓe ɓen.»

³³ Jamaa heɗinooɗo on ɗaldi fii janndeeji ɗi Iisaa jannaynoo ɗin.

Fii Yamirooje Burɗe Mawnude ɗen

(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

³⁴ Bay Fariisiyaabe ɓen humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ɓen, ɓe mottondiri.

³⁵ Godɗo e maɓɓe, waawuɗo fii Sariya on, landii mo ɗundoo fii ndarndagol mo, o wi'i:

³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde ɓuri mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidiri Alla Joomiraado maa on ɓernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.» r

³⁸ Ko ɗun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden.

³⁹ E hino ɗimmere nden ko wa mayre: Yo a yidiri jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. s22.39

⁴⁰ Ko e dee yamirooje ɗoo ɗiɗi Sariya on fow e annabaabe ɓen tippi.»

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda

(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ɓen no moɓbondiri, Iisaa landii ɓe ɗundoo,

⁴² o wi'i: «Ko hondun miijiɗon fii *Almasihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada ayɓe maa ɓen ka ley teppe maa.» t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on «Joomi», haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden jande hay gooto suusaali landaade mo.

23

Fii no Iisaa Feliri Hooreɓe Diina ɓen

(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)

¹ Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ɓen,

² o wi'i: «Ko jannoobe fii Sariya on ɓen e *Fariisiyaabe ɓen newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on.

³ Awa doftée, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude mabbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa.

⁴ Hibe habba dolle teddufe, mettufe nabude, be fawa de e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka de memminirde hay hoore hondu fii wallugol be.

⁵ Kuude mabbe de be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hibe yanna *paaloy bindi mabbe koy^u, be juutina binsanji conci mabbe.^w

⁶ Hibe yidi ndadfulde arane den ka nafagol e saffeeji arani din ka juulirde,

⁷ e hiwreede ka fottirde. Hibe yidi kadi yo yimbe ben noddir be karamoko'en.

⁸ Kono onon, wota on wadu haa noddedon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibbe.

⁹ Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi doo, ko fii ko gooto woni Ben mon, dun-le ko on Wondo ka kammu.

¹⁰ Wota on wadu haa noddedon yeesoojo, ko fii ko gooto woni Yeesoojo mon on, on-le ko *Almasiihu on.

¹¹ Yo burdo teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon.

¹² Ko fii mawnintiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.

¹³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

¹⁴ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleeji keynguube, hidon juutina julde fii yiingo. Sabu dun on heboyay naawooje burde sattude.

¹⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, wadon mo biddo jahannama nde laabi didi buri ko mon kon!

¹⁶ «Bone wonanii on, yo bumbe dowoobe, wi'a: <Si goddo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si goddo woondirii kanje juulirde mawnde nden, haray dun farlike mo.>

¹⁷ Ko onon yo njofoobe e bumbe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kanje den e juulirde mawnde labbinde kanje den nden?

¹⁸ Maadun hidon wi'a: Si goddo woondirii *layyorde nden, haray dun hinaa huunde, kono si goddo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray dun farlike mo.

¹⁹ Ko onon yo bumbe, ko hondun buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon?

²⁰ Awa, kala on woondirfo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre.

²¹ Awa kadi kala woondirfo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hofudo e mayre on.

²² Kala woondirfo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodiido e mayre on.

²³ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon ittana naana e suukooran e namaku farilla, hara hidon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, dun ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko dun haanunodon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

²⁴ Ko onon yo bumbe dowoobe, sukkitooobe buubii ka yarata, hara-le on moday ngelooba!

²⁵ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji d'in tun labbinton, hara hidfi heewi miile e angal waawugol hoore mun.

²⁶ Ko onon yo Fariisiyaabe bumbe, adee labbinon taho nder miranji d'in, fii no baawo on kadi laabira.

²⁷ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon wa'i wa genaale rawninaade fotude e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi.

²⁸ Onon kadi ko nii! Ka kene hidon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hidon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

²⁹ «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben,

³⁰ hara kadi hidon wi'a: <Si tawno meden woodanoo e tawnde baabiraabe amen ben, men wontidataano e mabbe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.>

³¹ Ko nii wondon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on biɓbe ben warunoobe annabaabe ben.

³² Awa juurinee sariyaare baabiraabe mon ben!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwdi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama?

³⁴ Ko d'un wadi si mido nabande on annabaabe e faamube e jannoobe, waroyon wobbe, fempon wobbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare,

³⁵ fii yo yiiyan kala feewudo hibbaadan yantu e hoore mon, d'un non ko gila e yiiyan Haabiila dan, on feewudo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bidfo oo wi'eteedo Berekiiya, on mo warunodon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden,

³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppo e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali d'un!

³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii!

³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »Y

24

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on (Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden.

² Kono o jaabii be, o wi'i: «On yi'ii d'un fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ben ari tawi mo e gundoo, be wi'i mo: «Yeetee men, ko honde tuma d'un wadoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on,

⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube.

⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gereeji. Awa wota on hulu, ko fii bee d'fun wada. Kono hinaa d'on wonata lannoode nden.

⁷ Hareeji kadi wad'oyay hakkunde leyyi d'in. Laamateeriiji d'in kadi immondirana, nokkeeli goo heegeji wada, kapun e dimbande leydi.

⁸ Kono ko d'fun fow wonata fud'foode sattendeeji nanditaydi e muuseendi n'ata d'in.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi d'in fow kadi apa on sabu innde an nden.

¹⁰ Buy seloyay gomdinal ngal, be janfondira, be apindira.

¹¹ Awa waditiibe annaba duudube yaltitoyay, be faljina yimbe buy.

¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol duudube duytoyto,

¹³ kono kala n'apniido haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun fejpinte e aduna on fow, fii no leyyi d'in fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooy, (haray yo jangoowo on faamu),

¹⁶ onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano ko woni kon ka nder suudu.

¹⁸ On wondo kadi ka ngesa wota yilito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁹ E nder den balde d'on, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *jalaande fowteteende e mun nden.

²¹ Ko fii onsay satteende mawnde wad'ay, nde sifa mun wad'aali gila aduna dawi haa hande, e nde buri mun waditataa han kadi.

²² Si tawno den palaade rabbindinanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, den palaade rabbindinte.

²³ «Awa si goddo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no d'oo!> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

²⁴ Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wad'oya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²⁵ Awa mi *hiitanike on fii d'un.

²⁶ «Awa si be wi'ii on: <E hino himo ka wulaa>, wota on yahu, maa: <Himo ka nder cuudi>, wota on hoolo!

²⁷ Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta.

²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.

²⁹ «Kisan bawto satteende den palaade, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode den ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>^Z

³⁰ «Ko onsay maande Bii-Aaden on feepata ka kammu, bolondaaji d'in fow ka hoore leydi fesa, be yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwruka ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

³¹ Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ben hito moolanaango *liital, be mooba subaabe makko ben, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi naamo, gila ka kammuuli d'in fud'fi haa ka di haadi.

³² «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki d'in heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

³³ Ko wano non kadi, no yiirudon dii piiji fow no wada woo, haray andee wonde Bii-Aaden on badike ka dambugal.

³⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, dɔn fow waday ado nguu jamaanu feyyude.

³⁵ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an dɔn feyyataa.»

Fii Hebullanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)

³⁶ «Kono hay gooto andaa fii nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidɔo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden palaande e on saa'i.

³⁷ Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadoyay kadi ka palaade ado artugol Bii-Aaden on.

³⁸ Ko fii, e dee palaade ado waamere nden wadude, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana.

³⁹ Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli be fe fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

⁴⁰ «Onsay yimbe dido wondube e ngesa woota, godɔo e maɓbe yettete, oya on lutta.

⁴¹ Wano non kadi, rewbe dido wonbe unidude, godɔo e maɓbe yettete, oya on lutta.

⁴² Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e palaande honde Joomiraado mon on aroyta.

⁴³ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko den fusee.

⁴⁴ Ko dɔn wadi, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo

(Luk. 12.41-48)

⁴⁵ «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun dɔn e saa'i haanudo?

⁴⁶ Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

⁴⁸ Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: <Jom an neebii araali>.

⁴⁹ onsay, o nangana tilfugol dimmoobe makko ben, hara kanko himo jaama yarida e mandiloobe ben,

⁵⁰ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki,

⁵¹ o letta mo lette sattude, o wada mo ka faasiqiiibe ben wadetee ton, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

¹ «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba.

² Tawi njowo e maɓbe ko njoofoobe, beya njowo ko faamube.

³ Ko njoofoobe ben yettata lampuuji mun dɔn, be ronki naborde nebban ko be hubbinira di,

⁴ kono faamube ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban.

⁵ Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii daanii.

⁶ «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: <E hino jom jomba! Yaltee fii jabɓagol mo!>

⁷ Onsay ben jiwbe immii, be ebbindanii lampuuji maɓbe dɔn.

⁸ Njoofoobe ben wi'i faamube ben: <Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen dɔn no e fii daanagol!>

⁹ Faamube ben jaabii be, wi'i: <Oo'lo, d'an yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyoobe ben.>

¹⁰ «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe d'en ombaa.

¹¹ Bay nettii, beya jiwbe kadi ari, be wi'i: <Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!>

¹² Kono o jaabii be, o wi'i: <Ka haqiiqa, mi andaa on!> »

¹³ Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa jalaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato

(Luk. 19.11-27)

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa neddo fokkitudo safaari. O noddi kurkaduube mun, o halfini be jawle makko den.

¹⁵ O jonni goddo on *talanji jowi, o jonni oya talanji didi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaga mun, onsay o yahi e safaari makko.

¹⁶ Don kisan hendiido talanji jowi din yahi gollitiroyi di, o heboyi talanji jowi e hoore majji.

¹⁷ Wano non kadi hendiido talanji didi on, o hebi e hoore majji talanji didi.

¹⁸ Kono hendinoodo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudi jom makko din.

¹⁹ «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri.

²⁰ Hendinoodo talanji jowi on badii, o addidi di e talanji jowi goo kadi, o wi'i: <Koohoojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.>

²¹ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujoo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!>

²² «Hendinoodo talanji didi on kapun kadi badii, wi'i: <Koohoojo, on acciranno talanji didi, e hino talanji didi ko mi hebi e hoore majji kon.>

²³ Jom makko wi'i mo: <A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujoo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!>

²⁴ «Hendinoodo talanru wooturu on kapun kadi badii, wi'i: <Koohoojo, bay mido andunoo ko a neddo sattudo fii, sopitoowo ko a aawaa e wa'ooowo ko a sankaa,

²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jabu ko jeydaa kon.>

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: <Ko an yo jiyaado bondo puydo! E hida andunoo mi sopitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa?>

²⁷ Awa, hida haanunoo accude mbuudi an din e juude gollitiroobe di ben^a, d'un, nde mi artunoo woo, mi hettayno di mi jeynoo din e hoore tono!>

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido talanji sappo din!>

²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

³⁰ Awa, jiyaado fussaaiji on, bugee mo ka niwre ka buri wodfude, ka wullaandu e natindiro piye woni ton!> »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ben fow, o joodoyto ka jullere makko laamu darjinnde.

³² Onsay leyyi din fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimbe ben, wano ngaynaako sendindirirta baali e be'i.

^a 25:27 25.27 Accugol mbuudi e «juude gollitiroowo di on», no firi wallingol di ka «banki».

³³ O wadira baali dɪn ka sengo makko jaamo, be'i dɪn ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirbe ka sengo mun jaamo ben: <Aree, yo be Ben an barkini! Hendofon ndondi laamateeri ebbananoondi on ndin gila ka fudfoode aduna on.>

³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi dɔndano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernudon mi,

³⁶ mi holi, holtindon mi, mi jawi, dankidon mi, mi sokaa, ndaarudon mi.>

³⁷ «Onsay feewube ben jaaboyto mo, wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka dɔndadaa, men okkor-maa ko yaraa?>

³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holudaa, men holtin-maa?

³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hida nawni, maa hida sokii, men yahi e maa?>

⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto be, wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadani dɔn burdo fandude e musibbe an ben, tawi ko min wadandon dɔn.>

⁴¹ «Bawto dɔn o wi'a wontirbe ka nano makko ben: <Pottitee lan, yo hudfaabe, yahee ka yiite poomayankeewe ebbanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun.>

⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi dɔndaa, on okkoraali lan mi yara,

⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi sokaa, on ndaaraali lan!>

⁴⁴ «Onsay kambe kadi be jaaboyto, be wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, maa hida dɔndaa, maa ko a kodo, maa hida holi, maa hida nawni, maa e kaso, men wallaali ma?>

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto be, o wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanaali dɔn goddo e bee burbe fandude, tawi ko min woni on wadanaali dɔn!>

⁴⁶ Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewube ben nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa

(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii dɪn yewtereeji fow, o wi'i taalibaabe makko ben:

² «Hidon andi si balde didi feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden waday, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on no moobondiri ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, dɔn ko oo wi'eteedo Qayaafa.

⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, be wara.

⁵ Kono fow e mun be wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wafu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa

(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunoodo damajan,

⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ben yi'ii dɔn, be seytini, be wi'i: «Ko hondun woni nafa ndee bonnere?»

⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on misikinbe ben.»

¹⁰ Bay Iisaa andii d'fun, o wi'i be: «Ko hondun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o wadanimmi.

¹¹ Miskinbe ben kan, hid'fon wondi e mabbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka bandu an, ko fii no mi hebulanora surreede.

¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay goddo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido, d'fun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreebe yottinoobe sadaka ben,

¹⁵ o wi'i: «Ko hondun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b

¹⁶ Gila ontuma himo dabbude feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹⁷ Ka jallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: <Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i mabbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe mabbe ben Juldeere Yawtaneede nden.> »

¹⁹ Taalibaabe ben wadoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay niibii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e didoobe ben.

²¹ E nder ko be naamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, goddo e mon janfoto lan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan.

²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on neddo ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, d'fun ko janfotoodo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko be naamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee naamon, d'undoo ko bandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree.

²⁸ Ko fii d'fun ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan dan fii yaafuyee junuubaaji duudube.

²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe *wiipu haa pande mi yaridoyta e mon njaram wiipu kesan ka laamateeri Baaba an.»

³⁰ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddannde Petruusu nden

(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>^c

^b 26:15 26.15 Zak. 11.12 ^c 26:31 26.31 Zak. 13.7

³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

³³ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

³⁴ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³⁵ Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani

(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

³⁶ Bawto dun Iisaa yaadi e mabbe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodee doo haa mi wodditoo fii toragol.»

³⁷ O nabori Petruusu e bibbe Zabadii ben dido. Onsay o fuddii hebude annde e sokola,

³⁸ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

³⁹ Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

⁴⁰ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto?

⁴¹ Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

⁴² O wodditii be kadi dimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on wadu.»

⁴³ O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddi.

⁴⁴ O acci be don, o yahi, o wodditii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii din kongudi.

⁴⁵ Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en.

⁴⁶ Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa duududo jogiido kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on.

⁴⁸ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo.»

⁴⁹ Tun o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁵⁰ Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko ardaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe badii, fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁵¹ Tun, goddo e wondunoobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁵² Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo don, ko fii yettuba kaafa ben fow, ko kaafa mulirtee.

⁵³ Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan furi koneeli sappoo e didi malaa'ika?

⁵⁴ Kono si dun wadii, haray ko honno ko bindi din wi'i kon laatorta? Bay ko di wi'i kon ko nii haani wonirde!»

⁵⁵ Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko ngujo arandon? E hin-le pande woo mido joodii ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan.

⁵⁶ Kono d'un fow ko wafiri ko fii ko annabaabe ben windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ben fow acci mo d'on, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Onsay nangube Iisaa ben nabi mo ka yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Qayaafa, ka jannooƙe fii Sariya on e mawbe ben mottondiri d'on.

⁵⁸ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka wodditii haa ka tata yottinoowo mawdo sadaka on. O naati, o joododi e aynoobe ben fii andugol ko honno d'un wattinirta.

⁵⁹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no d'afba seedeji fenaandeeji goo e hoore Iisaa fii no be warira mo,

⁶⁰ kono be hebaali, fii kala seeditotoobe penaale duudube arii.

Kono bawto d'un yimbe dido ari,

⁶¹ be wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balde tati.»

⁶² Onsay yottinoowo mawdo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

⁶³ Kono Iisaa fanki. Yottinoowo mawdo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasihu on, d'un ko *Bidfo Alla on.»

⁶⁴ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irdaa non. E hoore d'un mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwrude ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki concii mun d'in, wi'i: «O hoynii Alla! Ko seedeji hondii kadi faaladen? On nanii hoyre makko nden!

⁶⁶ Ko hondun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wobbe ben bantii mo

⁶⁸ e hoore hibe wi'a: «Ko an yo Almasihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa
(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wondaa wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoobe d'on ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo nedfo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoobe d'on ben badii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a godfo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedfo!» Tun, ndontoori ndin yoggi.

⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu
(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben fow e mawbe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa.

² Bay wonii be haabii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, d'un ko hooreejo diiwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori
(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfiido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi dfin ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka mawbe ben,

⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadii junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e dfin? Dun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi dfin ka nder *juulirde mawnde, o iwi dfin, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi dfin, be wi'i: «Dagaaki ka di watee ka marirde laabunde, ko fii ko di coggu yiiyan.»

⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti dfin mbuudfi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berde hobbe.

⁸ Ko dfin wadi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiiyan.

⁹ Ko nii ko annabi Yemiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi dfin, dfin ko mbuudfi di *Isra'iilayankeebe ben fottunoo yobugol fii makko dfin,

¹⁰ be soodii di ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa
(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diiwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben toopata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?»

¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e dfin. Dun ndalfini hooreejo diiwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diiwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo.

¹⁶ Hari hibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi.

¹⁷ Nde tawnoo hibe moobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?»

¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodii himo naawude ka naawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fii oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

²⁰ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa.

²¹ Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee dido faaladon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

²² Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasiihu?»
Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

²³ Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo wadi?»

Be burti ewnaade, wi'a: «Yo o fempe!»

²⁴ Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun beydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo dan! Dun ko onon wonani!»

^d 27:10 27.10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13.

²⁵ Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men tooju mo, yo yiiyan makko ðan hibbitu e hoore amen, e hoore biɓbe amen ben kadi!»

²⁶ Bawto ðun, Pilaatu accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maɓbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Waɗiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

²⁷ Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, be mottindiri dental suufaabe ben fow, be hunditi mo.

²⁸ Be borti mo concii ðin, be borni mo dolokke bodseejo.^d

²⁹ Be sacci katanwol bulle, be waɗi ka hoore makko, be tambini mo kalinwol ka jungo makko jaamo. E hoore ðun be ari, be jiccii yeeso makko e nder jalnori, e hoore hibe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankebe!»

³⁰ Be tutti mo, be yetti kalinwol ngol, be tappiri mo ka hoore.

³¹ Bay wonii be gaynii mo waɗude jalnori, be borti mo dolokke on, be borni mo concii makko ðin, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

³² Ko be yaltata, be fotti e gorko mo Sirenii wi'eteedo Sim'uunu, be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

³³ Bay wonii be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo ðun ko <Nokkuure Laalagal Hoore>,

³⁴ be okkori mo njaram jillaafan hahhannde. Kono bay o mettike ðan, o jabaali yarude.

³⁵ Bay wonii be fempii mo, be sendiri concii makko ðin urba.^e

³⁶ E hoore ðun be joodii ðon, be ayni mo.

³⁷ Be waɗi ka dow hoore makko bindi ɓangindi fii ko o happiranaa kon, ðun ko: «Ko oo woni Iisaa Lando Yahuudiyanke'en.»

³⁸ Tawi wuybe ðiɗo no fempidaa e makko, godɗo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

³⁹ Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore,

⁴⁰ hara hibe wi'a: «An oo wi'unooɗo lancay juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balɗe tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Bidɗo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal ðon!»

⁴¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben kapun kadi no jalaynoo mo, wi'a:

⁴² «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, ðun en gomɗinay mo.

⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidi mo, ko fii o wi'ii ko o Bidɗo Alla!»

⁴⁴ Tawi wuybe be o fempidaa ben no yennira mo wano non kapun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre waɗi e leydi ndin fow haa ka ɓaawo fanaa.

⁴⁶ Telen wa ka ɓaawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidii, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

⁴⁷ Wobbe e wonnoobe ðon ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «O noddii Iiliya!»

⁴⁸ Tun, godɗo e maɓbe dogi, yettoyoyi linsere, o ɓubbini nde haa nde loppii ndiyan lammufan, o waɗi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru.

^d 27:28 27.28 Ko dolokke bodseejo lando on bornotonoo. ^e 27:35 27.35 Zab. 22.19 ^f 27:46 27.46 Zab. 22.2

⁴⁹ Kono beya wi'i: «Accu, ndaaren si Iliiya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete den feccii.

⁵² Genaale den udditii, balli yimbe Alla maayunooɓe buy immitii,

⁵³ be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde bawto immitagol Iisaa, be feepani yimbe duudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunooɓe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Bidɗo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe duudube no ka wodɗitii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo.

⁵⁶ Tawi no tawdanoo e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma fiɓɓe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay nibbii, aaden alɗuɗo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa.

⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo.

⁵⁹ Bawto dun, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasanng'e laabuɗo,

⁶⁰ o belnoui mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi.

⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii don, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden pande, dun ko pande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreɓe yottinooɓe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben yaadi ka Pilaatu.

⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto.

⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka palaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde maybe ben. Dun, nden majjinande don buray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaabe ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawirdon woo.»

⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be burti hibɓude hayre nden, nota. Be jodɗini don aynooɓe ben.

28

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *palaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, dun ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden.

² Tawi dimbannde leydi tiidunde wadii, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwruɗe ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, joodike e hoore mayre.

³ Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi.

⁴ Hakkee ko ben suufaabe aynunooɓe don diwni kulol, be wa'i wa maybe.

⁵ Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewbe: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon dabbitude.

⁶ Awa o alaa d'oo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo d'on.

⁷ Yahon tinna, andinoyon taalibaabe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde maybe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on d'un.»

⁸ Onsay be pottitii yenaande nden hepa, e hoore hibe huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaabe ben on kibaaru.

⁹ Onsay Iisaa ari fotti e mabbe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be badii, be nangi koyde makko den, be sujani mo.

¹⁰ Bawto d'un Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musibbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifii kon

¹¹ Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobbe e suufaabe ben naatii ka saare, be yeetike hooreebe *yottinoobe sadaka ben ko wadi kon fow.

¹² Bay wonii ben hooreebe yottinoobe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi duududo,

¹³ be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko daanidon.

¹⁴ Si hooreejo diiwal ngal non aru e nanude fii d'un, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.»

¹⁵ Onsay suufaabe ben yetti kaalisi on, be wadiri wano be wi'iraa non. Kaa haala loli e hakkunde Yahuudiyankeebe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

¹⁶ Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa tod'daninoo be.

¹⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be sujani mo. Kono wobbe e mabbe sikkitii.

¹⁸ Iisaa badii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi,

¹⁹ awa yahee, wadon leyyi din fow taalibaabe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Bid'do on e *Ruuhu Seniido on,

²⁰ waajodon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e mon pande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)

¹ Ko fudfoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidfo Alla on, nii.

² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya:

«Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa, fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»

³ «Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a: <Moyyinee laawol Joomiraado on, fewnon juri makko din!> »^a

⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe din yaafe.

⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodufe *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji mabbe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebe ngelooaba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o paamata.

⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burfo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay ugginagol, firta boggi pade mun.

⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniido on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)

⁹ Ko e on saa'i don Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo Yurdayniwol.

¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»

¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa.

¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben

(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)

¹⁴ Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on,

¹⁵ himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomdinin Kibaaru Moyyo on!»

¹⁶ E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu minniraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungoobe.

¹⁷ Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»

¹⁸ Don kisan be acciti jalaaji din, be jokki mo.

¹⁹ No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bidfo Zabadii on, e Yuuhanna minan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hiibe moyyintina jalaaji mabbe.

^a 1:3 1.3 Mal. 3.1 e Isa. 40.3

²⁰ Kanko Iisaa o noddi be kisan, be acci don ben maɓbe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanooɓe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Raɗori Jinnawii e nder Nedɗo

(Luk. 4.31-37)

²¹ Be yahi Kafernahuum. E *ɲalaande fowteteende nden, don ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol.

²² Ko o jannaynoo kon ɲaldini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

²³ Hawrondiri nedɗo no ka juulirde maɓbe don mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

²⁴ «Hey ko hondun faalanadɗaa men, an Iisaa oo jeyaadɗo Naasirata? Hara ko mulugol men arandɗaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

²⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yalɗaa e oo nedɗo!»

²⁶ Onsay ngin jinnawii yeyi on nedɗo, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

²⁷ Fow ɲaldi, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni du'un? Ko jannde heyre ardunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi din, di doftoo mo!»

²⁸ Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnube buy

(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

²⁹ Bay be yaltii ka juulirde don, kambe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu.

³⁰ Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnare nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko.

³¹ Iisaa baɗii mo, nangi jungo ngon, immi mo. Nguli-bandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

³² Bay nibbii, wonii naange ngen mutii, be addani mo jawbe ben fow e be jinna nangi ben fow.

³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal.

³⁴ O sellini jawbe buy, tampirnoobe ɲabbeeli nooneji nooneji. O radii kadi jinnaaji buy, o salii di wowla, bay hari hidii andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu

(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden nande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulɗinnde, o woni e toragol Alla.

³⁶ Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e dabbitugol mo.

³⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no dabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Yahen ka kodooli kawtirdi e doo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko don addimmi.»

³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde don, radoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo damajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido yidi, laato selludo laabaa.»

⁴² Don kisan, damajan dan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde,

⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan d'un hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadfaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo d'un wonan be seedee.»

⁴⁵ Bay wonii on neddo yahii, o woni e wowlugol towna ko wadi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wuldfini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende den fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto d'un, Iisaa arti Kafernahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu.

² Yimbe duuduube moobii don, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on.

³ Yimbe nayo rondii maaya-banduujo, addani mo.

⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu duudugol jamaa on, be tufi warpakere nden fewndo ka Iisaa woni don, be tippindini on maaya-banduujo e boggi dimbordfi din.

⁵ Bay Iisaa yi'ii gomdfinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Boobo an, junuubaaji maa din yaafaama.»

⁶ Tawi wobbe e jannoobe fii Sariya on no don, hibe miijoo ka berde mabbe:

⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji mabbe din. O wi'i be: «Ko hondun miijantodon d'un ka berde mon?»

⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-banduujo <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yettaa boggi-dimbordfi maa din, yahaa>, ko hondun e dfii doo buri weebude?

¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji»,

¹¹ o wi'i jukkudo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbordfi maa din, hootaa ka maa.»

¹² On immii don kisan yeeso mabbe, o yetti boggi dimbordfi makko din, o yalti. Sabu d'un wadi be fow be haawii, tawi hibe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa d'un!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be.

¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto d'un, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Lewi, tawi *yantoobe sagalle duuduube e junuubankeebe duuduube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben, ko fii hari jokkunoobe mo ben no duudfi.

¹⁶ Bay jannoobe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaabe ben, yi'ii himo naamida e yantoobe sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun oo naamidanta e yantoobe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii d'un, o wi'i be: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben. Awa min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben.»

*Landal fii Hoorugol**(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)*

¹⁸ Tawi taalibaabe Yaayaa ben e Fariisiyaabe ben kapun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii hondun taalibaabe Yaayaa ben e be Fariisiyaabe ben kapun hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hibe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e maβbe.

²⁰ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maβbe. Onsay e den balde don be hooray.

²¹ «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kidfo. Dun haray kesun dun naboray fow, wuddere nden burta yaajude.

²² Hay gooto kadi loowataa njaram kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa dun, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri. Onsay njaram dan woo, bootooji guri din woo, bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

*Landal fii Nalaande Fowteteende nden**(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)*

²³ E aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu maβbe ndun, tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese.

²⁴ Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wafanta ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

²⁵ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wafunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o jaama, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben?»

²⁶ O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawdo sadaka wi'eteedo Abiiaataraa, o jaami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata ko yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

²⁷ O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimbe ben taganaa, yimbe ben taganaaka fii aseweere nden.

²⁸ Ko dun si ko Bii-Aaden on woni jom hay jalaande fowteteende nden.»

3*Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo**(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)*

¹ Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton.

² Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toopude Iisaa, be ayni mo, hibe ndaara si o pawnday mo e *jalaande fowteteende nden.

³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo darodaa ka hakkunde doo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka godfo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde maβbe den. O wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto dun, Iisaa e taalibaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwrufo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda

⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gada Yurdayniwol den e dii banneji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wafude kon fow ari e makko.

⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo.

¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe d'uudube, tampirnoobe jabbeli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo.

¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'ii Iisaa, jicctono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Bidfo Alla!»

¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno d'in jinnaaji, o tentina wota di fejpin fii makko.

*Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)*

¹³ Bawto d'un, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko.

¹⁴ O subii sappoo e dido, o tod'dii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo,

¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji d'in.

¹⁶ Ben sappoo e dido, be o tod'dii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu,

¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo d'un ko «bibbe-farjitere»),

¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

*Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa
(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)*

²⁰ Bawto d'un, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaabe makko ben be waawataa hay jaamude.

²¹ Bay sibbe Iisaa ben nanii d'un, be ari nangugol mo, ko fii hari hibe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on, iwruube Yerusalaam ben, no wi'a: «Balzabula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in.»

²³ Onsay Iisaa noddi be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa?»

²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude.

²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii.

²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle neddo dolnudo, o mooba keyeeji on d'in, ado o habbude on neddo dolnudo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

²⁸ Ka haqiiga mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji d'in fow e hoyreeji di be hoynata d'in,

²⁹ kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on hebataa yaafuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.»

³⁰ Ko Iisaa wi'iri be d'un, ko bay hibe wi'ude: «Jinna no e makko.»

*Fii Beynguure Iisaa nden
(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)*

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini goddo ko noddana be mo.

³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, be wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe dabbitude on.»

³³ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootoobe an ben?»

³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiibe hundi mo ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben.

³⁵ Ko fii kala wafufo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinoofo takko makko on duufi, o bakii e laakun ka nder weendu, o joodii, jamaa on fow woni ka daande weendu.

² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i:

³ «Hedee, ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa, de fudi hepa sabu dewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka dadi din siŋoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de, laatii de rimaali few.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore dun, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, downtunooŋe mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoobe ben woni e landagol mo firo dee mise.

¹¹ O wi'i be: «Onon on yedaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise,

¹² fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji mabbe din yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow?

¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, dun ko daalol ngol.

¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka fatal ka daalol ngol sankaa don. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankangol e mabbe ngol.

¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol hepa e nder weltaare.

¹⁷ Kono be alaa dadi, ko fii hinaa be tabitube. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol mabbe daalol ngol, be tertoto kisan.

¹⁸ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nanoobe daalol ngol,

¹⁹ kono ngol ronka rimude e mabbe, ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e fayniro jawle e faaleeji ngurndan goo.

²⁰ Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni nanoobe daalol ngol, jaba, ngol rima e mabbe, wobbe goo laabi cappande tati, wobbe goo laabi cappande jeegoo, beya ben laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Luk. 8.16-18)

²¹ O wi'i be kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wafetee maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene?

²² Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi kala gundoo ko sakkitorta ko feepugol.

^b 4:12 4.12 Isa. 6.9-10

²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

²⁴ O wi'i be kadi: «Wattanee yiila e ko hefotodfon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirdfon nden etirantedfon, beyditanedfon kadi.

²⁵ Ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Awdi

²⁶ O wi'i be kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde nedfo yetti awdi, sanki ka leydi.

²⁷ Woni o daanii woo, o daanaaki woo, jemma e nalorma awdi ndin fuday, njanda, hara ko no o andiraa.

²⁸ Leydi ndin fudinay hoore mun, ndi adora pudfol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe den kadi moyyinooy moyya ka cawtol.

²⁹ No gabbe den bendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Ebbindiriraa e Bene

(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondfun ebbindirten e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirten dun?»

³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko furi fandude e ko aawetee kon fow ka leydi.

³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njanda, nde bura ko aawetee e naakoo kon fow, nde wada caldi njani haa ka tawata colli din ka weeyo waaway hodude ka ley dowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo be daaluyee on, noone no be waawiraynoo faamirde.

³⁴ O yewtirtaano be si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ben.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)

³⁵ Nden pande kiikiide Iisaa wi'i be: «Lumbiten gada.»

³⁶ Be acciti jamaa on, be nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laade goo dowti be.

³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan den no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan.

³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, daanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tojani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi.

⁴⁰ E hoore dun o wi'i be: «Ko fii hondfun hulandfon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoobe Didfo Selliniraa

(Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)

¹ Be hewtoyi gada weendu ndun, dun ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe.

² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko.

³ Tawi ka on mari hodo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje.

⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo d'ahude.

⁵ Tawi jemma e jalorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka woddi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko,

⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadfaa lan, an oo *Bid'fo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!»

⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo ned'fo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedfaa?»

On jaabii: «Ko <Konu>, ko fii meden duudi!»

¹⁰ Awa kadi hid'i jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo d'on.

¹² Onsay jinnaaji d'in jeeji Iisaa, hid'i wi'a: «Nawru men e dii koseeji fii no men naatira e nder majji!»

¹³ O newnani di d'un. Jinnaaji d'in yalti e on ned'fo, di naati e nder d'in koseeji. Onsay koseeji d'in gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii, tawi ko wa di guluuji diidi.

¹⁴ Onsay ornaynoobe di ben dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi.

¹⁵ Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli.

¹⁶ Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnano'fo on kon e ko wadi e koseeji d'in kon.

¹⁷ Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi mabbe.

¹⁸ Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnano'fo on torii mo yo o accu be wonda.

¹⁹ Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, d'un ko ka sibbe maa ben, fillitanodfaa be ko Joomira'fo on wadan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.»

²⁰ Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wadani mo kon fow. Hed'iibe mo ben fow naldi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

²¹ Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gada, jamaa moolana'fo ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu.

²² Tun god'fo e hooreebe juulirde nden wi'ete'fo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko.

²³ O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Bid'fo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon den e makko fii no o dadira, o wuura.»

²⁴ Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa duud'fo jokki mo, bittiri mo cende den fow.

²⁵ Tawi kadi debbo no d'on, hebii duubi sappoo e diidi himo soncaade.

²⁶ Tawi o tampii fota e juude jawndoo'be duud'ube, awa kadi o ittii ko o jogii fow, d'un nafaali huunde, kono jaw ngun burtu.

²⁷ Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on,

²⁸ ko fii hari kanko debbo on himo mii'oo: «Si mi waawii tun meemude concii makko d'in, mi ndikkay.»

²⁹ E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii jaw makko ngun.

³⁰ Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii godɗun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an ɗin?»

³¹ Taalibaaɓe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidon maaka <ko hombo meemi lan?» »

³² Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadudɗo ɗun on.

³³ Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyɗe Iisaa, o wowlani mo goonga on fow.

³⁴ Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomɗinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa paw ngu wondudɗaa ngun.»

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa yewtata ɗun, wobɓe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamokoojo?»

³⁶ Kono bay Iisaa nanii ɗun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomɗin tun.»

³⁷ Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto ɗowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on.

³⁸ Bay ɓe hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jiiɓolɗu ndun e ko yimɓe ben wullata fesa ko tiidi kon.

³⁹ O naati, o wi'i ɓe: «Ko hondun woni nduu jiiɓolɗu e ɗii gonɗi? Ko fii jiwo on maayaali, o ɗaani.»

⁴⁰ ɓe jali mo.

Onsay o yaltini ɓe fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e ɗowtunoobe mo ben, ɓe naati ka jiwo on woni ɗon.

⁴¹ O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo ɗun: «Mi wi'ii ma: <Jiwo, immo!» »)

⁴² Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e ɗiɗi. Kaawee mawɗo hebi ɓe.

⁴³ Iisaa yamiri ɓe, tentini, wota hay gooto andu ɗun. O wi'i ɓe yo ɓe okkor jiwo on ko o jaama.

6

Fii no ɓe Naasirata ben Salori Gomɗinde Iisaa (Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)

¹ Onsay Iisaa iwi ɗon, o yahi ka leydi makko. Taalibaaɓe makko ben kadi jokki mo.

² Bay wonii *ɗalaande fowteteende nden hewtii, ɗun ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi ɗuudube no hedotonoo mo. ɓe ɗalɗi, ɓe wi'i: «Dun ko honto iwraani oo? Ko hongu woni ngu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa ɗii kaawakeeji moyyi woni wadirda e juude makko?»

³ E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni biɗɗo Mariyama on? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa bandiraabe makko ben no wondi e men ɗoo?» Dun haɗi ɓe gomɗingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i ɓe: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵ Laatii o waawaali wadude ɗon kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnube goo, sellina ɓe.

⁶ Kono o ɗalɗi sabu angal gomɗinal maɓɓe ngal. O jindi e koɗooli hundudɗi ɗon ɗin, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e ɗiɗo (Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddii sappoo e ɗiɗoobe ɓen, o woni ɓe e imminirgol ɗiɗo ɗiɗo e hoore jonnugol ɓe bawgal raɗagol jinnaaji ɗin.

⁸ E hoore d'un, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yooboo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuufi.

⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pafe, kono wota on borno dolokkaaji d'idi.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo.

¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hedii on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella maabe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu.

¹³ Tawi hibe radoo jinnaaji duufudi, juura nebbe e pawbe duufube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden

(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii d'un. E hoore d'un tawi innde Iisaa nden lollii, hibe wi'a: «Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko d'un wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iiliya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa goddo e annabaabe hibbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii d'un, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadi e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-gooto makko on.

¹⁹ Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiia no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali,

²⁰ ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko neddo feewudo laabudo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

²¹ Kono pande goo kanko Heroodiia o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wadani be o lammini ben e hooreebe sufaabe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol.

²² E nder d'un, jiwo Heroodiia on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladaa, mi wadante.»

²³ O wadani mo ndee woondore doo, o wi'i: «Kala ko toridaa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

²⁴ Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

²⁵ Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mid'o faalaa yo a jonn'an doo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

²⁶ Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade.

²⁷ O immini kisan sufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Sufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso,

²⁸ o addi hoore nden e nder miran, o jonn'i jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun.

²⁹ Bay wonii d'un andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)

³⁰ Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be wadi kon fow e ko be janni kon.

³¹ Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wulfini, fowtodon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no wada yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be paamira.

³² Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulfinnde.

³³ Buy yi'i hibe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton.

³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa duudufo, o yurmaa be, ko fii hari hibe wa'i wa baali di alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji duudufi.

³⁵ Nde tawnoo jallal ngal poodike, taalibaabe makko ben badii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulfinnde, awa kadi jallal ngal poodike.

³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka kodooli kawtirdi e doo, be dabboya ko be paama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be paama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruujj teemedfe didi, men okkora be ko be paama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko bireediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodfinir be fow mojobe mojobe ka hoore hudo hecco.

⁴⁰ Be jodfiniri be saffeeji saffeeji, di yimbe teemedere, e di yimbe cappande njowo.

⁴¹ O yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ben ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi din e hakkunde fow.

⁴² Fow paami haa haari.

⁴³ Be moobiti debeeje sappoo e didi tew kunte bireedi e liyyi.

⁴⁴ Ben paamunoobe on bireedi hari ko be worbe guluuje njowo.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)

⁴⁵ Bawto dun kisan, o yamiri taalibaabe makko ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gada, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon.

⁴⁶ Bay o waynondirii e mabbe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay niibii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi.

⁴⁸ O andi hibe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hibe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e mabbe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade.

⁴⁹ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be sikki ko mbeelu, be sonki,

⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, be hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko mabbe, hendu ndun deyyiti. Be fow be njaldfi fota,

⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo wadufo on ka bireediije, bay hari berde mabbe den no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewtii Jaani-Saarata, be saani laana kan.

⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ben anditi kisan Iisaa.

⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, be woni e addangol mo nawnufe e hoore boggidimbordi, kala ka andanoo himo fon.

⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka kodooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, be addayno nawnu be ben ka fottirde, be jeeja mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on. Meemunoo be ngol ben fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun dɪn (Mat. 15.1-9)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e wobbe e jannoo be fii Sariya on, iwrunoo be Yerusalaam, moobii takko Iisaa.

² Be yi'i wobbe e taalibaabe makko ben no jaamira juude tuunude, e maanaa de soodaaka.

³ (Tawi-le Fariisiyaabe ben e *Yahuudiyankabee ben fow jaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hibe jogitinoo naamuuji mawbe mabbe ben.

⁴ Si be iwtiino ka fottirde, be jaamiino woo nde be labbinii. Hibe joginoo kadi naamuuji buy di be wafaynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande den e miranji dɪn.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoo be fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun hadi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe ben? E ko fii hondun be jaamata, hara be soodaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non:

<Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde,
kono berde mabbe den no wodondori e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude,
jannodeji di be woni jannude dɪn
ko di yimbe ben sinci.>^C

⁸ «Hidon tertaade yamirooje Alla den, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hidon bugitoo few yamirooje Alla den fii huutorgol naamuuji mon dɪn,

¹⁰ ko fii Muusaa no wi'i: <Teddin yumma maa e ben maa>, awa kadi: <on mo hudi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>

¹¹ Kono onon hidon wi'a godfo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: <Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.>

¹² E nder wi'ugol mon dɪn, on accataa ontigi wafana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi.

¹³ Ko nii wondon mehindirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hidon wada kadi piiji duudufi goo nandufi e mun!»

Fii ko Tuuninta Nefdo kon (Mat. 15.10-20)

¹⁴ Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon.

¹⁵ Hay huunde alaa e kene naataynde e nefdo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e nefdo kon tuuninta mo.

¹⁶ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁷ Bay wonii o naatoyii e suudu ka wodfitii jamaa on, taalibaabe makko ben landii mo fii ngal misal.

¹⁸ O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nefdo, waawaynde tuuninde mo?

¹⁹ Ko fii dɪn naatataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, dɪn yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i dɪn ko wonde naameteji dɪn fow no laabi.)

²⁰ O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nedfo kon woni ko tuuninta mo,

²¹ ko fii, ko e nder bernde nedfo miijooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e

²² jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiibaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal.

²³ Dii piiji bondi fow ko yaltaydi e nder nedfo, tuunina mo.»

Fii no Gomfinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri

(Mat. 15.21-28)

²⁴ Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati fon e suudu, tawi o yidaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudaade,

²⁵ ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi bidfo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyde makko.

²⁶ Tawi on debbo ko *Gereekiyankeejo, mo iwidi mun woni Fenisii, fon ko e nder Sirii. O torii mo radanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

²⁷ Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka bireediije paykoy koy yettee, buganee bareeji fon.»

²⁸ Debbo on jaabii mo: «Hiiyii, Koohoojo, kono hay bareeji wondi ka ley taabal fon naamay ko paykoy koy samminta kon.»

²⁹ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

³⁰ Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi bidfo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufo-Mbobidi

³¹ Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu.

³² Be addani mo pahidufo-mbobidi, be jeeji mo *fawugol juude fon e hoore on, sellina mo.

³³ O nabi mo sera, ka wodfitii jamaa on, o ukki kolli makko fon ka nder noppi nawnufo on, o tutti, o meemini fonngal on ngal.

³⁴ Onsay o banti gite makko fon, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!»)

³⁵ Tun kisan noppi makko fon udditii, fonngal makko ngal kadi fowri, o woni e wowlugol no feewiri.

³⁶ Iisaa yamiri be wota be wowlan fon hay gooto, kono, ko no o hadirnoo be woo, be burtiraynoo lollinirde.

³⁷ Be woni e nder nalaw tiidufo, be wi'i: «Ko o wadata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidufe ben, o wowlina kadi mbobidufe ben!»

8

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mat. 15.32-39)

¹ E fon balde fon, nde tawnoo jamaa moolanaado kadi no fon, awa kadi alaa ko be naama, Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i:

² «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be naama.

³ Si mi yiltii be ka maabe hibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wobbe e maabe ko ka wodfi iwi.»

⁴ Kono taalibaabe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men hebata bireedi e ndee nokkuure wulfinde ko haarata bee?»

⁵ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeedidii.»

⁶ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti bireediije den jeedidii. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni taalibaabe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini.

⁷ Tawi hiibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be.

⁸ Be jaami haa be haari, moobitaa debeeje jeedidii tew ko lutti.

⁹ Tawi ben ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto d'un Iisaa yilti be.

¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande

(Mat. 16.1-4)

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fudfdii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

¹² Iisaa tayiti foofaango tiidungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.»

¹³ Onsay o acci be don, o bakii kadi e laana fii lumbugol gada.

Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Land'o on

(Mat. 16.5-12)

¹⁴ Laatii taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana.

¹⁵ Iisaa yamiri be d'undoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri d'un, ko fii en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berde mon den sattii?»

¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa?

¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije den jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko de sappoo e didi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije den jeedidii fii yimbe ben guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko de jeedidii.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bund'o goo Bayti-Sa'iida

²² Bawto d'un be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bund'o, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo.

²³ Onsay o jogii jungo bund'o on, o nabi mo ka baawo hodo. O wadi tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude god'dun?»

²⁴ O banti gite den, o wi'i: «Mid'o haccaade yimbe, kono mid'o yiirude be wa ledde wonde yahude.»

²⁵ Iisaa waditi kadi juude den ka gite makko. Bund'o on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi.

²⁶ Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hodo.»

Fii Qirritande Petruusu nden

(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)

^d 8:10 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

²⁷ Nde Iisaa naatunoo e kodooli Seezariya-Filiipu dɪn, o landii taalibaaɓe makko ben ngal landal dɔo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

²⁸ Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on goddo goo e annabaabe ben.»

²⁹ O landii ɓe kadi, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on!»

³⁰ Iisaa yamiri ɓe, tentini, wota ɓe wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

Fii Tampereji Iisaa dɪn e Artugol makko ngol

(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)

³¹ Onsay o fuddii ɓe jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreɓe *yottinoobe sadaka ben haa naɓani jannoobe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.

³² Tawi ko no laabiri o yewtata dɪi piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

³³ Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaaɓe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto ɓaawo an, yo Ibuliisa, ko fii miijooji maa dɪn hinaa dɪ Alla, kono ko dɪ yimbe ben!»

³⁴ Onsay o noddi jamaa on e taalibaaɓe makko ben, o wi'i ɓe: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi.

³⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dɪn hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dɪn.

³⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin?

³⁷ Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

³⁸ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudɪ an dɪn e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i ɓe kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe dɔo ben, ɓe maayataa ado ɓe yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)

² Balde jeegoo ɓawto dɪn, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi ɓe kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe,

³ concii makko dɪn jalbi. Hakkee ko dɪ rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labɓiniroowo non.

⁴ Iiliya e Muusaa feɓpani ɓe, ɓe woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen dɔo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e mabbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi ɓe. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo dɔo ko Bidɔo an yidaado. Heditee mo!»

⁸ Tun taalibaaɓe ben ndaari binde dɪn, ɓe yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

^d 8:34 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁹ E nder ko ɓe tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri ɓe wota ɓe wowlan hay gooto ko ɓe yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ɓen woo.

¹⁰ ɓe maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde maɓɓe, hiɓe wi'a: «Ko hondun woni immitagol e hakkunde maybe ɓen?»

¹¹ Onsay taalibaabe ɓen landii mo, ɓe wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ɓen wi'anta wonde ko Iliiya haani arude taho?»

¹² O jaabii ɓe, o wi'i: «Ko goonga Iliiya aray taho, wattitoo fow. Ko hondun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee?»

¹³ Kono mi andinii on Iliiya ariino, kono ɓe wafiri mo no ɓe faaliraa non, wano windori fii makko non.»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo
(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay ɓe hewtitii takko taalibaabe ɓen, ɓe yi'i jamaa ɗuududo e jannoobe fii Sariya on takko maɓɓe no yeddondira e maɓɓe.

¹⁵ No jamaa on yiirunoo Iisaa, ɓe ɗaldɗi fota, ɓe dogi fii hiwroyagol mo.

¹⁶ Kanko Iisaa o landii ɓe, o wi'i: «Ko e hoore hondun wondon yeddondirde e maɓɓe?»

¹⁷ Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo bidɗo an gorko, mo jinnawii mbobindinayngii nangi.

¹⁸ Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o ɗatindira jiiye ɗen, o yooru ken. Mi torike taalibaabe mon ɓen radagol ngii jinnawii, kono ɓe waawaali.»

¹⁹ Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi mupjantoo on? Addanee lan mo ɗoo.»

²⁰ Onsay ɓe addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda.

²¹ Onsay Iisaa landii ɓen paykun kun: «Ko gila honde tuma ɗun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko.

²² Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidon waawi godɗun, yurmee men, wallon men!»

²³ Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udaa si mido waawi! Fow no newanii gomɗindoo!»

²⁴ Tun ɓen paykun kun ewnii, wi'i: «Mido gomɗini! Kono wallitee lan ko fii gomɗinal an ngal no ɗakkanimmi!»

²⁵ Bay Iisaa yi'ii jamaa on no dogu, ara e maɓɓe, onsay o toɗani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindinayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

²⁶ Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidɗi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa ɗuudube wi'i: «Kun maayii!»

²⁷ Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

²⁸ Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaabe makko ɓen landii mo e gundoo, ɓe wi'i: «Ko fii hondun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

²⁹ O wi'i ɓe: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

³⁰ Onsay ɓe iwi don, ɓe tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni,

³¹ ko fii hari himo jannude taalibaabe makko ɓen, o wi'a ɓe: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ɓen, ɓe wara mo. Balɗe tati ɓawto maygol makko, o immitoo.»

³² Kono hari taalibaabe ɓen alaa faamude ɗin konguɗi, awa kadi ɓe huli landitagol mo ɗi.

Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe
(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)

³³ Onsay be hewti Kafernahuum. Bay be naatii ka suudu, Iisaa landii be, wi'i: «Ko e hoore hondun wonnofon yeddondirde ka laawol?»

³⁴ Kono be deyyi, ko fii hari ka laawol be yewtidii fii andugol ko hombo buri teddude.

³⁵ Onsay kanko Iisaa o joodfii, o noddi sappoo e didoobe ben, o wi'i be: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e di fow, kurkaadu fow.»

³⁶ Onsay o yetti paykun, o jodfina kun hakkunde mabbe. Bay o hirbike kun, o wi'i be:

³⁷ «Kala jabufo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabufo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nulufu lan on.»

³⁸ Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godfo no radoo jinnaaji e innde mo'on. Men tojani mo fun bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

³⁹ Kono Iisaa wi'i: «Wota on tojan mo fun. Ko fii hay gooto waawataa wadude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan bawto fun, wowlammi ko boni.

⁴⁰ Ko fii kala mo wonaa gano men, haray ko gido men.

⁴¹ Awa kadi, kala okkorfo on ndiyan yaretedan e innde an min, fii ko on be *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o fadataa mbarjaari makko ndin few.

⁴² «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko buri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu.

⁴³⁻⁴⁴ Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juude didi yahaa ka jahannama, ka yiite nge daanotaako.

⁴⁵⁻⁴⁶ Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngal. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi, bugedaa ka jahannama.

⁴⁷ Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka jahannama

⁴⁸ ka gildi mabbe din maayataa don e ka yiite ngen daanotaako don.

⁴⁹ «Ko fii kala nedfo lensinirte yiite.

⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Wadfee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi don, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gafa Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo badii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godfo accitugol beyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi wadangol beyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa windani on nden yamiroore.

⁶ Kono ka fudfoode, Alla tagii be, o wadi be gorko e debbo.

⁷ «Ko fun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun,

⁸ onsay kambe dīdo be wona gooto.^e
Dun haray hinaa be dīdo hande kadi, kono ko gooto.

⁹ Awa wota goddo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii dūn.

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beyngu mun, yetti goddo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko.

¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka goddo, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy
(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaabe ben tonani ben.

¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'ii dūn, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɗu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

¹⁶ Bawto dūn o hirbii paykoy koy, o *fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Aldufo on
(Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30)

¹⁷ Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay goddo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

¹⁹ Hidfa andi yamirooje den: dūn ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wujju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, mido wadude dūn fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No ɲakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeydaa, okkaa miskinbe ben, dūn wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on nani dīn konguɗi, o jirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo alɗi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaabe ben ɲalɗi fii dīn yewtereji. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti.

²⁵ No furi weebande ngelooaba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaabe ben burti ɲalɗude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedɗanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e fiɓbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on,

³⁰ o heboyay ko furi d'un laabi teemedere: cuudi e musibbe e bandiraaɓe e neeniraaɓe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna d'oo. Ka aduna aroyoowo o heboyay ngurndan poomayankejan.

³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay ɓaawo, ɓaawooɓe ben wontiroya yeeso.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)

³² Nde tawnoo hibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso maɓbe, taalibaabe ben ɗaldi, jokkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e d'ifoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko heboyta mo kon.

³³ O wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben,

³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati ɓawto d'un o immitoo.»

Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, d'un ko bibbe Zabadii ben, ɓadii Iisaa, be wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on waɗan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i be: «Ko hondun faaladon yo mi waɗan on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men joodoyagol ka laamu mon darjinngu, godɗo e amen wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i be: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i be kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden.

⁴⁰ Kono fii joodoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yedata d'un: d'on no yedaa be fii mun eɓɓanaa ben.»

⁴¹ Bay beya taalibaabe sappo nanii d'un, be fuddii seytinande Yaaquuba e Yuuhanna.

⁴² Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi bee be jogitorden wa hooreeɓe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe maɓbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore maɓbe.

⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduɗo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesojo e hakkunde mon, yo wonu maccuɗo fow,

⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun ɗan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundɗo Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)

⁴⁶ Onsay be hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ben e jamaa duududo on be yaltii d'on, tawi bundo torotoodo no wi'ee Bartimaawu, on ko bidɗo oo wi'eteedo Timaawu, no joodii ka sera laawol.

⁴⁷ O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁸ Duudube feli mo fii yo o fanku, kono o ɓurti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁹ Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddii bundo on, e hoore hibe wi'a mo: «Wakkilo, immodaa, himo noddude ma!»

⁵⁰ Bundon kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

⁵¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

Kanko bundon o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an den.»

⁵² Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko dido,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo on taway don mbabun kun goddo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

³ Si goddo aru on e landaade: «Ko hondun wadanton dun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neebaa.» »

⁴ Onsay be yahi, be tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka fatal, be hunti kun.

⁵ Wobbe e wonnoobe don ben wi'i be: «Ko hondun wadi si hidon huntude mbabun kun?»

⁶ Be jaabori no Iisaa wiirunoo be non. Onsay be acci be yahi.

⁷ Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndadani mo concii mabbe din e hoore makkun. Iisaa joodii e hoore makkun.

⁸ Yimbe buy ndadani mo concii mun din ka laawol, wobbe caldi di be saltii ka buruure din.

⁹ Tawi hikkornoobe yeeso makko ben e iwtirnoobe baawo ben no ewnaade wi'a: «*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!

¹⁰ Barki wonanii nguu laamu wongu arude, dun ko nguu laamu ben men Daawuuda!

Darja burdo toowude wonanii ma!»g

¹¹ Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo nibbii, o yahi Betanii kanko e sappoo e didoobe ben.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi

(Mat. 21.18-19)

¹² Bimbi nden pande, ko be yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa.

¹³ O haynii yibbehi maruki haako ka wodditii. O yahi ndaarugol si o taway ton goddun. Bay o badike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe.

¹⁴ Onsay o wi'i ki: «Wota goddo naamitu hande kadi fiibe maa ben.» Taalibaabe makko ben nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

¹⁵ Bay be hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e radagol yeeyaynoobe ben e soodaynoobe ben ka juulirde. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben e julle yeeyaynoobe gabooji ben.

¹⁶ Tawi o jabataa hay gooto nabora goddun ka nder dingiral juulirde,

¹⁷ e hoore himo jannaynoo be, wi'a: «Hinaa no windii: «Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi din fow torotoo Alla e mun?»^h Kono onon on wattii ndu

fammeere wuybe!»ⁱ

¹⁸ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii dɔn, be woni e dabbugol feere no be sahinbinira mo. Kono tawi hibe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no ɲaldidi e ko o jannata kon.

¹⁹ Bay niɓɓii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin

(Mat. 21.20-22)

²⁰ Wa ko be feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka dadi.

²¹ Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki huɗunodɔn kin yoorii!»

²² Iisaa yetti haala kan, wi'i be: «Gomɗinee Alla!

²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godɗo wi'u ngoo fello yo ngo boro dɔo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka bernde makko, hara himo gomɗini ko o wi'i kon wadɗay, dɔn wadante mo.

²⁴ Ko dɔn wadi si mi wi'ay on, kala ko landidɔn e nder toragol Alla, hoolee on hendike dɔn, dɔn wadante on.

²⁵ Nde hidɔn toroo Alla, hara hidɔn seyɗinani godɗo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondo ka kammu on yaaforana on onon kadi bonnereji mon dɔn.

²⁶ Kono si on yaafanaaki be, haray Ben mon Wondo ka kammu on kapun kadi yaafantaako on bonnereji mon dɔn.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ Be yiltitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawbe ben ari e makko.

²⁸ Be wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadude dɔn e ko e ley kongol hombo wondaa fii ko wondaa wadude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dɔn.

³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e nedɗanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondɔn hadunoo gomɗinen mo?

³² Si en jaabike mo-le ko e nedɗanke dɔn iwri.» (E hin-le hibe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.)

³³ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dɔn.»

12

Misal Yettaangal e Halfnaabe Tutateeri Wiiju

(Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto dɔn Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «Godɗo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooɓe wiiju ben, o yahi safaari.

² Bay saa'i soɗitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooɓe wiiju ben fii yo ben jonnaan mo ɓiɓɓe wiiju gebal makko ngal.

³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe.

ⁱ 11:17 11.17b Yer. 7.11

⁴ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi e hoore, be hersini.

⁵ O immini kadi tammo, be wari on. E duudube be o imminnoo piyaa, wobbe waraa.

⁶ «Tawi ko bidfo makko yidaado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immini mo haa e mabbe, himo wi'a: <Be teddinay bidfo an on.>

⁷ «Kono kambe remoo be wiipu ben be haldi: <Bay ko oo woni ronoowo on, warent mo, dun ndondi ndin wontanay en!>

⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka baawo tutateeri wiipu.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiipu wadata ben? On aray, re'a ben remoo be wiipu, o jonna tutateeri ndin wobbe goo.»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i be kadi: «E hara on jangaali ko bindi din wi'i kon? Ko fii hidi wi'i wonde:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden
wontii hittunde ka sobbundu.

¹¹ Dun ko e Joomiraado on iwri,
dun no hawnii e gite men!> »j

¹² Bay be faamii wonde ko fii mabbe Iisaa wadani ngal misal, be woni e dabbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on. Onsay be acci mo don, be yahi.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle

(Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)

¹³ Onsay be immini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimbe Heroodu goo fii ko nangira mo kongudi makko din.

¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meden andi ko on nundube, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando mawfo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meden haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal mabbe ngal, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.»

¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii be wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawfo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawfo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be naldi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si godfo maayii accii beyngu e baawo bidfo, haray mijpirawo on mayfo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁰ Tawa non ben bibbe ko be njeedifo. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya.

²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non.

²² Tawii hay gooto e ben njeedifo accaali jurriya. Bay feyyii e mabbe be fow, debbo on kadi maayii.

²³ Bay hari ben njeedifoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko wadi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli.

²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii maybe ben kan e ummutal mabbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: <Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaga e Alla Yaaquuba>?k

²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ben kono ko o Alla wurbe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude den
(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Godfo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndaarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje den fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: <Heditee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto,

³⁰ awa kadi yo a yidiri Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa den fow.>m

³¹ E hino ko hikki don kon: <Yo a yidiri jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. Yamirooje goo burde dee mawnude alaa.> »n

³² On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlii goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, godfo goo kadi alaa ko wonaa kanko,

³³ yidira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidirgol jokondo mun wa hoore mun, dun no furi sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

³⁴ Bay Iisaa ndaarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodfondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto dun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

³⁵ Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

³⁶ E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i: <Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an paamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.>p

³⁷ «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duududo no hedii mo e nder weltaare.

³⁸ O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde,

³⁹ yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndaddule arane den ka nafagol.

⁴⁰ Hibe jatta galleeji keynguube, hibe junna julde mabbe fii yiingo. Awa ben heboyay naawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on
(Luk. 21.1-4)

⁴¹ Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wadaynoobe ton kaalisi ben. Aldube buy wadi ton kaalisi duudufi.

⁴² O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy didoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay.

⁴³ Onsay kanko Iisaa o noddii taalibaaɓe makko ɓen, o wi'i ɓe: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujoo ɓaaso itti kon no ɓuri ko ɓeya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka.

⁴⁴ Ko fii ɓeya fow ko ko ɓurtani ɗun kon ɓe wadi, kono kanko keynguujoo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

13

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, godɗo e taalibaaɓe makko ɓen wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaaɗe e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttoytaa ɗoo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo,

⁴ ɓe wi'i: «Yeeto men ko honde tuma ɗun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol ɗun fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Reenee fii wota hay gooto faljin on,

⁶ ko fii buy aroyay ɓaarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ɓen faljinoyay yimɓe ɗuudube.

⁷ Awa kadi, nde nanoyɗon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee ɗun wada, kono hinaa ɗon wonata lannoode nden.

⁸ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi ɗin. Laamateeriiji ɗin kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeeji kadi wada. Ko ɗun wonata fudɗoode sattendeeji nanditayɗi e muuseendi ɗata ɗin.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii ɓe naboyay on ka ɗaawirdi, ɓe foccoya on ka juulirde, nabedon ka yeesooɓe ɓen e ka lamɓe ɓen sabu an, fii ko wonana ɓe seedee.

¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feppinane leyyi ɗin fow.

¹¹ Kono tuma ɓe nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinaɗon e on saa'i ɗon kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on.

¹² Ko fii godɗo yettoyay musidɗo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidɗo mun. Fayɓe ɓen kadi hawtanoyoo mawɓe mun ɓen, ɓe wona sabu haa ɓe waree.

¹³ Fow aroyay on sabu innde an nden. Kono mo ɗaɗɗike ɗun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude ɗon woo,] (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodube ka diwal Yahuuda ɓen dogir ka pelle.

¹⁵ On wonɗo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippaano godɗun ka nder suudu.

¹⁶ On wonɗo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁷ E nder ɗen balɗe ɗon, bone wonanay sowing ɓen e muyninayɓe ɓen.

¹⁸ Awa toree fii wota ɗun ardu ndungu.

¹⁹ Ko fii satteende waday e ɗen palaade nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fudɗoode aduna mo Alla tagi, e nde ɓuri mun waditataa han kadi.

²⁰ Si tawno Joomiraado on rabbindinaano ɗen palaade, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay ɗe sabu subaaɓe ɓe o subii ɓen.

²¹ «Awa si godɗo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no ɗoo!> maa <himo ɗaa!>, wota on hoolo mo.

] **13:14** 13.14 Dan. 9.27, 11.31, 12.11

²² Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feepoyay, be wadfoya maandeeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²³ Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii d'un fow.»

Fii Ardu Bii-Aaden on, d'un ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)

²⁴ «Kono e d'en jalaade, bawto nden satteende, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa,

²⁵ kooode d'en ka kammu kadi yana, ko tiidfi kon ka kammu kadi dimboyoo.>P

²⁶ «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural.

²⁷ Onsay o nuloya malaa'ikaabe makko ben, o mooba subaabe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

²⁸ «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccidiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

²⁹ Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji no wafa woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal.

³⁰ Ka haqiiqa mi andinii on, d'un fow waday ado nguu jamaanu feyyude.

³¹ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an d'in feyyataa.

³² «Kono hay gooto andaa fii nden jalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaande e on saa'i.

³³ Awa reenee, wattanon yiila! Ko fii on andaa nde on saa'i wonata.

³⁴ Dun no wa'i wa nedfo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol.

³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiide, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi.

³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon daanii.

³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa
(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde didi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen d'en waday.¶ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dabbaynoo ko honno be nangirta Iisaa yoyre, be wara mo.

² Tawi hiibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wadu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa
(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoofo damajan, wa fewndo ko o joodii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>. On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wobbe e taalibaabe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri?

⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude buri *dinaruuji teemedde tati, okken miskinbe ben!» Onsay be feli debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: « Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wadanimmi.

⁷ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maɓɓe soono woo, on waaway be wadande ko moyyi nde faaladon woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁸ Kanko debbo on o wadfi ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede.

⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo fejjinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadfi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa

(Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

¹⁰ Onsay godɗo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dɗo, dɗun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude maɓɓe.

¹¹ Be hedii mo, be weltori dɗun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓɓe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹² Ka jallal aranal Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, dɗun ko jande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyanoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹³ Onsay o immi dɗo e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiɗo loonde ndiyan, on jokkay mo.

¹⁴ Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaabe maɓɓe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁵ Ontuma o hollay on konkooru njanndu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹⁶ Bay taalibaabe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁷ Bay niɓɓii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e dɗoobe ben.

¹⁸ Wa fewndo ko be joodfii, hibe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, godɗo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

¹⁹ Onsay be fuddfii aanude fota, mo bee e maɓɓe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

²⁰ O jaabii be, o wi'i: «Ko godɗo e onon sappoo e dɗoobe ben, dɗun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto.

²¹ Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoɗo Bii-Aaden on! Ko burnoo moyyande on nedɗo ko si o jibinanooka!»

²² E nder ko be jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

²³ O yetti kadi jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari.

²⁴ O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan fii duuduɓe.

²⁵ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram biɓɓe *wiiju haa jande mi yaritoyta njaram wiiju kesan ka *laamateeri Alla.»

²⁶ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddannde Petruusu nden

(Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

²⁷ Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: «Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.»^r

²⁸ Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

²⁹ Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min d'un wonantaa lan!»

³⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi d'idi, haray a yeddii fii an laabi tati.»

³¹ Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)

³² Bawto d'un be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Jooḏee ḏoo haa mi toroyoo.»

³³ O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fud'dii hebude annde e sokola,

³⁴ o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee ḏoo, hiiren.»

³⁵ O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.»

³⁶ O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hida waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on waḏu, kono yo faale maa on waḏu.»

³⁷ O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be ḏaanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a ḏaanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto?»

³⁸ Hiiree toroḏon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi waḏugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

³⁹ O wodḏitii be kadi ḏimmun, o torii, o fillitii ḏiya konguḏi.

⁴⁰ O artoyi kadi, o tawi be ḏaanike, ko fii hari gite maḃbe ḏen teddii. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

⁴¹ O artoyi tammun, o wi'i be: «E on ḏaani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no wattede e juude junuubanke'en.

⁴² Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on ḏadike!»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

⁴³ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e ḏiḏoobe ben, hewtidii e jamaa jogiḏo kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

⁴⁴ Tawi wondo mo janfaade on waḏaniino be ndee maande ḏoo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, naḃon, aynon mo fota.»

⁴⁵ Tun o hewti, o ḏadii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁴⁶ Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁴⁷ Tun goḏḏo e wonnoobe ḏon ben sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawḏo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i: «Hiḏon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujo arandon?»

⁴⁹ E hin-le miḏo wondi e mon pande woo ka *juulirde mawnde, miḏo janna, on nangaali lan. Kono d'un waḏiri fii ko windanoo kon yo laato.»

⁵⁰ Onsay be o wondunoo ben fow acci mo ḏon, dogi.

⁵¹ Suka waaniḏo suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi.

⁵² Kono o sortii, o acci ḏon suddaare nden, o dogi, o ḃornaaki.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben

(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)

⁵³ Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawḏo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben fow mottondiri ḏon.

⁵⁴ Tawi Petruusu no iwtiri ḃaawo makko ka wodḏitii haa ka nder tata yottinoowo mawḏo sadaka on, o jooḏodi e aynooḃe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓen e dental fewjooɓe ɓen fow no ɗaɓɓa seedeeji e hoore Iisaa fii no ɓe warira mo, kono laatii ɓe heɓaali.

⁵⁶ Ko fii hari ɗuudɗuɓe no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji maɓɓe ɗin yaadaa.

⁵⁷ Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hibe wi'a:

⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimɓe, o darna wonnde goo e nder balɗe tati, nde tawata hinaa darniraande juude yimɓe.»

⁵⁹ Tawi hay e hoore ɗun seedee maɓɓe on yaadaa.

⁶⁰ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko ɓee woni seeditaade e hoore maa kon?»

⁶¹ Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Bidɗo Alla Jom Barki on?»

⁶² Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruɗe ka kammu.»

⁶³ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun ɗin, wi'i: «Ko seedeeji hondii kadi faaladen?»

⁶⁴ On nanii hoyre makko nden. Ko hondun fottandon e ɗun?»

Fow happirani mo foddugol e mayde.

⁶⁵ Wobbe woni e tuttugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hibe wi'a mo: «Hotto!». Aynoobe ɓen kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁶ Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, godɗo e rewɓe kurkaaduube ka yottinoowo mawɗo sadaka on ari.

⁶⁷ O yi'i Petruusu ka iwlootoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hida wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁶⁸ O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko hondun wonda wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimɓe, tun ndontoori ndin yoggi.

⁶⁹ On debbo kurkaaduujo ndaari mo, wi'i wonnoobe ɗon ɓen kadi: «Oo ko tawdaado e maɓɓe.»

⁷⁰ O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe ɗon ɓen wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a godɗo e maɓɓe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

⁷¹ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedɗo mo wondon wowlude fii mun!»

⁷² Tun ka ɗimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi ɗiɗi, haray a yeddi fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreeɓe *yottinoobe sadaka ɓen e mawɓe ɓen e jannoobe fii Sariya on ɓen e dental fewjooɓe ɓen fow yewtidani. ɓe habbi Iisaa, ɓe nabi mo, ɓe watti e juude Pilaatu.

² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓen no libi tooɓe ɗuudɗuɓe e hoore makko.

⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii d'ee toope d'e be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun naldini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo.

⁷ Hari goddo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoo be gere, e nder gere on be itti hoore.

⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wadan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooree be yottinoo be sadaka ben wadiri mo e joge.

¹¹ Kono hooree be yottinoo be sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankee be ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be burti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude maabe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa

(Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3)

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow,

¹⁷ be borni mo dolokke bod'eejo,^s be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol.

¹⁸ E hoore d'un, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salminaango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankee!»

¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujinkinani mo.

²⁰ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke bod'eejo on, be borni mo concii makko din, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

²¹ Tawi goddo no wi'ee Sim'uunu mo Sireonii no iwaynoo ngesa, rewi d'on. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo d'un ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii o jabaali dan yarude.

²⁴ Onsay be fempi mo. Be sendiri concii makko din urba^t fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on.

²⁶ Hari dundoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.»

²⁷ Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

²⁸ Ko nii ko bindi din wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonbe ben.»^u

^s 15:17 15.17 Ko dolokke bod'eejo lando on bornotonoo. ^t 15:24 15.24 Zab. 22.19 ^u 15:28 15.28 Isa. 53.12

²⁹ Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unoodo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati,

³⁰ awa dandito an tigi, tippodaa ka leggal altindiraangal d'on!»

³¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo hakkunde maɓbe, wi'a: «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko!

³² Si ko o *Almasiihu on, d'un ko lando *Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, d'un en gomdinay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben kadi no hoynaynoo mo.

Fii Mayde Iisaa nden

(*Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30*)

³³ Gila naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

³⁴ Wa fewndo ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^W. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

³⁵ Wofbe e wonnoobe d'on ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «On nanii, o noddii Iiliya!»

³⁶ Tun goddo e maɓbe dogi, yettoyi linsere, o buɓbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidi, onsay o timmi.

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley.

³⁹ Bay hooreejo suufaabe wonnoodo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko *Biddo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka wodditii, no ndaara. Tawi no tawdaa e maɓbe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu.

⁴¹ Tawi ko ben jokkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e duufube goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

Fii no Iisaa Surriraa

(*Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42*)

⁴² Hawrondiri nibbii, tawi ko hebulanagol *ɲalaande fowteteende nden.

⁴³ Onsay oo wi'eteedo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental maɓbe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kapun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on.

⁴⁴ Pilaatu ɲaldi ko tawi o maayii kon. O noddii hooreejo suufaabe ben, o landii mo si tawii o maayiino.

⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo d'un, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on.

⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasannge, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto. O talli hayre, o wadi ka dambugal qaburu.

⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(*Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10*)

¹ Bay *ɲalaande fowteteende nden feyyii, d'un ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko be fulla e furee Iisaa on.

² E alat, d'un ko pallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawu bimbi subaka ka yenaande, d'un ko ka pudal naange.

³ Tawi hibe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?»

⁴ Tun be banti gite, be haynii, be tawi nden hayre njannde tallaama.

⁵ Be naati ka nder yenaande, be yi'i suka gorko, no bornii daneeji, no joodori ka sengo jaamo. Be njalɗi, be huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon dabbitude on, immitike, o alaa doo. E hino nokkuure ka o belnanoo don.

⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ben e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee hebii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hibe huli.

*Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben Sappoo e Go'o
(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)*

⁹ Bay Iisaa immitike e palaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o yaltinoo jinnaaji jeedɗi e mun.

¹⁰ On yahi, o banginanoyi d'un be Iisaa wondunoo ben, tawi ben no yoomi, no wulla.

¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto d'un, tawi dɗo e mabbe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feejirani be noone goo.

¹³ Ben kadi arti, holliti d'un beya, laatii be hoolaaki ben kadi.

¹⁴ Ka sakkitorun o feejirani sappoo e go'oobe ben, wa fewndo ko be joodii fii paamugol, o feli be sabu angal gomɗinal mabbe ngal e cattal berde mabbe den, fii ko be hoolaaki yi'unoobe mo ben kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore d'un o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, fejjinanon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on.

¹⁶ Kala on gomɗinɗo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomɗinaali, happante.

¹⁷ E hino maandeeji wondayɗi e ben gomɗinbe: e innde an be radoyto jinnaaji d'in, be wowla kadi e *haalaaji goo,

¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, d'un masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juude mabbe den e hoore nawnube ben, ben ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo jaamo Alla.

²⁰ Kambe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e mabbe, o haqqiniri daalol ngol maandeeji di ngol wondunoo d'in.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe duudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men,

² wano bee tawanoobe gila ka fudfoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantoobe daaluyee on,

³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fudfoode, weebitirangol on dun bindudi rewruni,

⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder d̄ii janndeeji d̄i jannadon.

Fii Feɓɓinande Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Herooda laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaado e mojobere oo wi'eteedo Abiia. Sonna makko ko e lepol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu.

⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hiɓe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore.

⁷ Kono tawi be maraa bidfo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotoodo, awa kadi mo kala e maɓbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, dun ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji,

⁹ o toɗɗorano urba tippude e naamuuji maɓbe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi.

¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feɓɓani mo, no darii ka jaamo ittirde sadaka urngallooji.

¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o d̄enyii, o huli.

¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorko, a innay on Yaayaa.

¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko,

¹⁵ sabu o wonay aaden mawɗo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandilinayɗan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniido on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko,

¹⁶ awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'ilayankeeɓe buy e laawol Joomiraado on, on Alla maɓbe.

¹⁷ O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa liliya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma ɓiɓbe mun, o artira murtube ben e telen-ma faamu feewube ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

¹⁸ Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno dun henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa ɓeyngu an kadi wonii nayeejo.»

¹⁹ Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo.

²⁰ Jooni, a mbobiday, a waawataa wowlude d̄oo e dun laataade, sabu a hoolaaki d̄ii konguɗi an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

²¹ Tawi non jamaa on no habbi Zakariyaa'u, hiɓe jibii ko hondun neɓini mo ka nder *juulirde mawnde ton.

²² Bay o yaltii, o waawaali ɓe yewtude hay fus. Be ndaari, ɓe tawi o feɓɓinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e ebbirangol ɓe juude, o lutti mbobidude.

²³ Bay palaade makko yottingol sadakaaji d'en timmii, o yilitii ka suudu makko.

²⁴ Bay feyyii e d'un, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suudfitii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

²⁵ «E hino ko Joomiraado on wadanimmi kon,
o yeyyitike lan jooni,
o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde bee yimbe.»

Fii Fejninande Jibineede Iisaa

²⁶ Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu

²⁷ haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami.

²⁸ Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

²⁹ Ngol kongol jibi mo, o miijii ko hondun e salminaango nii.

³⁰ Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebii sulfu immorde ka Allaahu on.

³¹ Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa.

³² O wonay mawdo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden.

³³ O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

³⁴ Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno d'un laatorta, bay mi andaali gorko?»

³⁵ Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a dowdi mun ndin. Ko d'un si boobo *seniido heboyteedo on noddiroyte *Bidfo Alla.

³⁶ Jooni non, Elisabaatu oo musido maa ko sowido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoodo jiidotaako no e nder lewru jeegaburu mun

³⁷ sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

³⁸ Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

³⁹ E nder d'en balde don, Mariyama immii no hepni yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda.

⁴⁰ O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu.

⁴¹ No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, bidfo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on,

⁴² o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi bidfo mo saawudaa on ko barkinaado!

⁴³ E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohoojo an on seeno ka an.

⁴⁴ No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an.

⁴⁵ On hooliido ko Joomiraado on fodi d'un kon ko laatotoodun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

⁴⁶ Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

⁴⁷ Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,

^a 1:35 1.35 Maa: «duhirte».

- 48 bay o liiyii giide makko d'en e ndee lo'ere an
min oo kord'o makko.
Ko d'un wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
wi'oyay ko mi barkinaado,
- 49 bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
innde makko nden ko hormorteende.
- 50 Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,
gila e jamaanu hebi e jamaanu.
- 51 O golliri doole jungo makko ngon golle mawde.
O saakiti ben wadube e berde mun miijooji townitaare.
- 52 O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.
- 53 O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii aldube ben juude mehe.
- 54 O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
O anditi fii yurmeende makko nden,
- 55 wano o fodirnoo maamaabe men ben
e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»
- 56 Mariyama wondi d'on e Elisabaatu e nder lebbitati. Onsay o yiltitii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

- 57 Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorke.
- 58 No kawtalbe makko ben e sibbe makko ben humpitornoo nden yurmeende nde
Joomiraado on yedi mo, be weltodi e makko.
- 59 Ka jallal jeetatabal, be ari *sunningol boobo on, be faalaa mo innitirde ben
makko Zakariyaa'u.
- 60 Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko Yaayaa o innetee!»
- 61 Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ben innaaka nden innde d'on!»
- 62 Be landori ben boobo on ebbirangol mo juude fii andugol ko honno o innata
boobo on.
- 63 Zakariyaa'u torii alluwal, o windi d'on: «Ko Yaayaa o innetee.» Onsay be fow be
naldi.
- 64 Don kisan, o hetti hunduko makko kon e d'ennagal makko ngal, o wowli, o jarni
Alla.
- 65 Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodfooli wondi ka hoore pelle
Yahuuda din fow hollondiri fii kon ko wadi d'on.
- 66 Kala nanudo d'un miiiji e bernde mun, wi'i: «Ko hondun oo boobo laatotoo?»
Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

- 67 Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido on, o woni e haalugol ko o
longinaa, o wi'i:
- 68 «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en,
e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.
- 69 O yedii en Dandoowo mawdo
e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko
- 70 wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laabube ben
gila e duubi feyyunoodi,
- 71 hisingol en e juude aybe men e kala apube en.
- 72 Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende,
o anditi *ahadi makko seniindi ndin,

- 73 ɗun ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahiima nden
 74 fii jatingol en e juude aybe men ben
 e newnangol en rewugol mo e ɓaawo kulol
 75 e nder laabal e peewal yeeso makko,
 e nder ngurndan men ɗan fow.
 76 An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on,
 sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso
 fii moyyinandol mo laawi makko ɗin,
 77 fii no o andinira jamaa makko on wonde
 ko yaafuyee junuubaaji maɓɓe ɗin o yedirta ɓe kisiyee,
 78 ko fii Alla men on ko heewuɗo yurmeende,
 ɗun ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka dow
 79 fii ndayginangol wonɓe ka niwre ben
 e ben joodiibe ka ɗowdi mayde
 e fii ardagol en e laawol buttu.»
 80 Paykun kun njandɗi, ruuhu makko on kadi tiidɗi. Ko ka wulaa o daakinoo haa pande
 o feɗannoo *Banii-Isra'iila'en.

2

Fii Jibineede Iisaa (Mat. 1.18-25)

- 1 E nder ɗen balɗe ɗon Awgustu lando mawɗo Roomu on yamiri winditagol
 laamateeri makko ndin fow.
 2 Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu woni ko halfinaa ardagol
 leydi Sirii ndin.
 3 Mo kala winditorayno ka saare mun.
 4 Yuusufu kaɗun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee saare Naasirata fii yahugol ka
 diiwal Yahuuda, ka saare Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, ɓay hari ko o jeyaado
 e nder beynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun suudu o jeyaa,
 5 fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko, tawi on ko sowiido.
 6 Fewndo ɓe wonnoo ɗon, saa'i ka Mariyama jibinta hewti.
 7 O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o wallini e nder kunnawal
 pamminirgal daabeeji, ɓay hari ɓe heɓaali werde ka suudu hoɓɓe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakoobe ben

- 8 Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal ɗon ngaynaakoobe daakinoobe fii
 aynugol gureeli mun ɗin.
 9 Malaa'ikaajo Joomiraado on feɗani ɓe, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure
 ka ɓe woni ɗon. Be huli fota.
 10 Kono malaa'ikaajo on wi'i ɓe: «Wota on hulu, sabu mido feɗpinande on Kibaaru
 Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow.
 11 Hande e ndee saare Daawuuda, on dapanaama ton Dandoowo, on-le ko
 *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on.
 12 Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e
 nder kunnawal.»
 13 No o gaynirnoo wowlude ɗun, ɗon kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti
 malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hiɓe wi'a:
 14 «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu,
 buttu wonii e oo aduna,
 hakkunde ben ɓe o waɗani sulfu makko on!»

15 Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, dun ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

16 Be yahi hepa, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal.

17 Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo.

18 Kala nanunooobe ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri dun nalaw.

19 Mariyama mari dun fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol.

20 Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

21 Bay balde jeetati den timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on todfaninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

22 Bay palaade fii labbinagol mabbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitangol mo Joomiraado on,

23 (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b

24 e fii ittugol sadaka legetereeeji didi maa gabooji kecci didi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

25 Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko.

26 Ruuhu Seniido on feppinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on.

27 Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawbe paykun kun addata kun, dun ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji mabbe tippude e Sariya Muusaa on,

28 kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

29 «Jooni non, yaa an Joomiraado,
a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu
wano daalirannodaa mo non,

30 sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwrufo e maa on,

31 mo moyyindaa yeeso jamaaji din fow,

32 dun-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow
e darja wonanaydo jamaa maa *Isra'iila on.»

33 Ben makko e yumma makko naladi fii ko wowlanoo fii makko kon.

34 Sim'uunu du'anii be, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobbe, banta beya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ben yeddata,

35 e fii no miijooji berde buy feepira. An kadi a hebay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

36 Tawi no woodunoo don kadi debbo haaloowo ko Alla longini dun wi'eteedo Hannatu, on ko gefal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedidi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko.

37 Ontuma o heynii haa o hebi duubi cappande jeetati e nay. E nder dun kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e nalorma.

^b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabudo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

³⁸ On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinoofa hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

³⁹ Bay Yuusufu e Mariyama wadfi ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, be yiltitii ka saare maabbe Naasirata, d'fun ko e nder Jaliilu.

⁴⁰ Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

Fii Iisaa Paykun ka Juulirde Mawnde

⁴¹ Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawta-neede nden^c.

⁴² Bay kun hebii duubi sappoo e d'fidi, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non.

⁴³ Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, d'fun ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali.

⁴⁴ Bay hibe sikka paykun kun no wondi e be be arduunoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e dabbitugol kun e hakkunde sibbe maabbe ben e andindiraabe maabbe ben.

⁴⁵ Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii dabbitoygol kun.

⁴⁶ Balde tati baawo d'fun, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodfii hakkunde karamokoobe ben, hedfii be, e kadi hikun landotonoo be lande.

⁴⁷ Nanunooobe hikun yewta ben fow njaldfi sabu hakkille makkun d'en e ko kun jaabotonoo kon.

⁴⁸ Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be njaldfi, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wadandaa men d'un? E hino d'un fow min e ben maa meden dabbitude ma e nder sokola!»

⁴⁹ Kun wi'i be: «Ko fii hondun dabbitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?»

⁵⁰ Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

⁵¹ Ontuma kun yiltodi e maabbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari d'in piiji fow ka bernde mun maanditii.

⁵² Tawi kun paykun, d'fun ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni jaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

¹ Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi d'on, d'fun ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu mijjiraawo makko on kadi laamii dee leyde d'oo, d'fun ko Ituuriiya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal,

² fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa.

³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waajoo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maabbe d'in yaafe

⁴ wano windori non ka deftere fii d'ii kongudfi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoofa ka wulaa, wi'a:

Moyyinee laawol Joomiraado on,

fewnon juri makko d'in.

⁵ Ayde den fow uddete,

pelle njane e tosooke den fow joltinee.

Date boyliide den fewnee,
laawi kaanudi dfin newdinee.

⁶ Kala nedfanke yi'ay kisiyee iwrufo ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno dfin jamaaji araydi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?»

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo bibbe Ibraahiima.

⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa bibbe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondun men wadata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji didi yo sendodu di e mo maraa. Kala jogiido kadi naametee yo o warru wano non.»

¹² Yantooobe* sagalle ben ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondun men haani wadude?»

¹³ O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

¹⁴ Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondun men haani wadude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore toope, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e mabbe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on.

¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burdo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

¹⁷ Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hentinira beted makko on, o mooba naametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

¹⁸ Tawi Yaayaa no feppinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewudi.

¹⁹ Kono bay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, dun ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereeji di o wadaynoo,

²⁰ onsay Heroodu beyditiri dun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa
(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

²¹ Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootiraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii,

²² Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Biddo an yidaado on, mido weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin
(Mat. 1.1-17)

²³ Ko Iisaa fuddii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on biddo Helii,

²⁴ mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu,

²⁵ mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji,

²⁶ mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza,

²⁷ mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'ila, mo Neerii,

²⁸ mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

²⁹ mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi,

^d 3:6 3.6 Isa. 40.3-5 ^d 3:17 3.17 Maa: «gete».

30 mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima,
 31 mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda,
 32 mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna,
 33 mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

34 mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura,
 35 mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha,
 36 mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka,
 37 mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana,
 38 mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa (Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

1 Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa.
 2 Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto don o weelaa.
 3 Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu jaametee.»
 4 Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Nedfo hinaa jaametee tun wuurirta.> »e
 5 Onsay Ibuliisa nabi mo ka buri toowude, o holli mo laamateeriiji aduna on fow yeru hinyaango yiitere.
 6 O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okay di mo mi faalanaa woo.
 7 Si tawii a sujjanii lan, dui fow wontante.»
 8 Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »f
 9 Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don, cikkodaa ka leydi,
 10 ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene,
 11 awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »g
 12 Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »h
 13 Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dui doo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu (Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

14 Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heedudi don din fow.
 15 O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.
 16 O yahi Naasirata ka o ne'aa don. E *jalaande fowteteende nden, don ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol.
 17 O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka dundoo windii:
 18 «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on

- fii feɲpinangol misikinbe ben Kibaaru Moyyo on.
 O nelii lan
 fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,
 hollita bumbe ben hettugol giide mun den,
 hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,
 19 e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyyere mun nden e mun.»ⁱ
- 20 Ontuma o jobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo.
- 21 Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanirdon noppi mon din laatike hande.»
- 22 Fow seeditanii mo, ɲaldidi e din kongudi makko moyyi di o yewtaynoo, hibe wi'a: «Wonaa bidɔ Yuusufu on nii?»
- 23 Iisaa wi'i be: «Midɔ andi on wowlanay lan ngol tindol doo: ɲawndoowo, ɲawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadii Kafernahuum, wadu dun kadi ka leydi maa doo.»
- 24 O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun.
- 25 E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iliiya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan dan tobbaali, heege tiidunge wadi e leydi ndin fow,
- 26 kono hari Iliiya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujoo mo Sarfati, dun ko e nder leydi Siduuna.
- 27 Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be damajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e mabbe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankoojo wi'eteedo Na'amaana.»
- 28 Bay be nanii dii kongudi makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki.
- 29 Be immii, be dupiri mo ka baawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii don fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa.
- 30 Kono o ukkitii hakkunde mabbe, o feyyi, o yahi.
- Fii no Iisaa Raɔori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy*
(Mrk. 1.21-28)
- 31 Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e ɲalaande fowteteende nden, dun ko aseweere nden.
- 32 Ko o jannaynoo kon ɲaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.
- 33 Tawi no ka nder juulirde ton nedɔ mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:
- 34 «Hey, ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min midɔ andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»
- 35 Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo nedɔ!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde mabbe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.
- 36 Fow ɲaldi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bondi din e hoore doole e bawgal, di yalta!»
- 37 Kibaaru fii makko loli e nokkeeli heedudi don din fow.
- 38 Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare nguli-bandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal.
- 39 O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.
- 40 Bay naange ngen mutii, kala marnooobe pawdo noone paw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko den e hoore mo kala e mabbe, o sellini be.

ⁱ 4:19 4:19 Isa. 61.1-2

⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hidfi sonka, wi'a: «Ko an woni Bidfo Alla on!» Kono o tonjani di, o salii di wowla, bay hari hidfi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji ɗin woni e ɗaɓɓitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude ɗon, hara o accaali be ɗon.

⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feɗɗinana ɗeya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, ɗun ko kibaaru fii *laamu Alla ngun, sabu ko fii ɗun mi neliraa.»

⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben (Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no ɗunɗira e fee makko fii heɗagol daaluyee Allaahu on.

² O haynii laakoy ɗifoy ka sera weendu, tawi yungooɓe ben no jippii fii lootugol *jalaaji maɓɓe ɗin.

³ O yawi e gokkun e koy laakoy, ɗun hawronɗiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri onɗon wofɗintingol be pencen on seeda. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi ɗon, bugoɗon jalaaji mon ɗin, nangun liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyuɗo ɗoo fow meɗen yungude, men heɓaali hay fus. Kono sabu ko maakuɗon kon, mi bugoto jalaaji ɗin.»

⁶ Bay be wafii ɗun, be nangi liyyi ɗuudufi, benii jalaaji maɓɓe ɗin fudɗii tayude.

⁷ Onsay be baayi beya wondibbe maɓɓe wonbe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy ɗifoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii ɗun, o yani e ley koyɗe Iisaa, o wi'i: «Koohoojo an, wofɗitee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!»

⁹ Nalaw hebi mo, hebi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol ɗin liyyi.

¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee bibbe Zabadii wondibbe Sim'uunu naɗɗirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.»

¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pencen, be acci fow ɗon, be jokki mo.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan (Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo ɗamajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Midɗo faalaa, laato selluɗo laabaa.» Don kisan ɗamajan ɗan yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan ɗun hay gooto. Kono non a yahay hollitoyoɗaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko laɓɓinadaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo ɗun wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no burtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii naɗɗegol jabbeli maɓɓe,

¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujjo
(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on no joodii don, hibe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalaam. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o jawndira.

¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordi. Hibe dabba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa.

¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu duudugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordi din e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i: «Musidfo, junuubaaji maa din yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi din miijooji mabbe, o wi'i: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon?»

²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dii doo furi weebude?»

²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordi maa din, hootaa ka maa.»

²⁵ On immii don kisan e tawnde mabbe, o yetti boggi-dimbordi makko din, o hooti ka makko, himo manta Alla.

²⁶ Kaawee hebi be fow, be manti Alla, be huli fota, hibe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa
(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto dun, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!»

²⁸ Lewi acci don ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wadani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantoobe sagalle wondude e yimbe goo joododi e mabbe.

³⁰ Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e fedde mabbe nden nuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hondun naamidanton, yaridon e junuubankeebe ben e yantoobe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben.»

³² Min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol
(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no naamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde njaatigiibe jom jomba pande peera on, hara himo wondi e mabbe?»

³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidfo. Si hinaa dun, haray ontigi bonnii kesun dun, walkere nden kadi yaadataa e kidfun dun.

³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiju kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa dun, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri, njaram dan hibba, bootooji guri din kadi bona.

³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.

³⁹ Kala yarudon njaram kidfan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kidfan dan furi welude.» »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di, naama.

² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wadanton koo ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben?»

⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireedijje weebitaafe fii sadaka den, o paami ko daganinoo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondube e makko ben.»

⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi godfo no nder ton mo jungo mun naamo maayi.

⁷ Nde tawnoo jannoobe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa hebude ko be lamitora, be toopa Iisaa, tawi hibe ndaara si o pawnday e asewe, dun ko jalaande fowteteende nden.

⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo din miijooji maabe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo darodaa ka hakkunde doo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i be: «Mi landike on, hara no dagii ka godfo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?»

¹⁰ Onsay o ndaari be fow, o wi'i on nedfo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on ben fota, be woni e yeddondirgol ko hondun be wadata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben

(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹² E nder den balde don, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade.

¹³ Bay weetii, o noddii taalibaabe makko ben, o subii sappoo e dido e maabe, o todfii be *sahaabaabe:

¹⁴ dun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu

¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodoo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe be o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko d'ufube no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaado iwrufo e cende den fow e diiwal Yahuuda ngal e saare Yerusalaam nden e d'ii banjeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu.

¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii pawndegol jabbeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa.

¹⁹ Awa kadi mo kala e mabbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal pawndaynoongal be fow.

²⁰ O banti gite makko den, o ndaari taalibaabe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskinbe,
bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaabe fewndo doo,
bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloobe fewndo doo,
bay on weltoyte.

²² On wonay malaabe nde yimbe ben api on
e nde be radii on, be yenni on,
be piddini inde mon den sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden pande, weltee, jipon welo-welo,
bay hidon maranaa njoddi mawndi ka kammu,
ko fii ko nii kadi mawbe mabbe ben warraynoo annabaabe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon aldube ben,
bay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon bee haarube jooni,
bay on weeloyte.

Bone wonanii on onon bee jaloobe hande,
bay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimbe ben fow wowli on ko moyyi,
bay ko non mawbe mabbe ben wowliraynoo
fii bee waditiibe annabaabe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hediiibe lan: Yidee aybe mon ben, moyyodon e apube on ben,

²⁸ du'anodon hudooobe on ben, toranodon tampinoobe on ben.

²⁹ Mo bantike ma e wabbugo, tudan mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a hadu mo yettude fokiya on kadi.

³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben.

³¹ Wadane yimbe ben wano faaliradon yo be wadan on non.

³² «Si on yidii yidube on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Ko fii hay junuubankeebe ben no yidi yidube be ben.

³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en ko non warrata.

³⁴ Si on pawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en pawlindiray fii yo be yobitindir.

³⁵ Kono yidee aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, pawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi bibbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ben e bonbe ben.

³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

*Fii Naawitagol**(Mat. 7.1-5)*

³⁷ «Wota on naawu, dʒun on naawetaake. Wota on felu, dʒun on feletaake. Yaafee, dʒun on yaafoyte.

³⁸ Okkee, dʒun on okkorte. On etirante sariyaare yedʒunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani be ngal misal dʒoo, o wi'i: «Hara bundo no waawi dʒowude bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka?

⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidʒo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musidʒo maa: «Musidʒo, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidʒo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

*Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun**(Mat. 7.16-20, 12.33-35)*

⁴³ «Leggal moyyal rimataa bibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa bibbe moyyube.

⁴⁴ Leggal kala no anditiree bibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-konon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete.

⁴⁵ Nedʒo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, nedʒo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

*Fii Ninnugol Waajuuji dʒin**(Mat. 7.24-27)*

⁴⁶ «Ko fii hondun noddanton mi «Koohoojo, Koohoojo», hara on wadataa ko mi wi'i on kon?

⁴⁷ Kala nedʒo ardo e an, nani waajuuji an dʒin huutori di, mi hollay on no on wa'i.

⁴⁸ On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fuddii don mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi.

⁴⁹ Kono kala nanudo kongudfi an dʒin, huutoraali di, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7*Fii Kurkaadu Suufaajo on**(Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)*

¹ Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum.

² Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde.

³ Bay o nanii fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko.

⁴ Bay be arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wadaneede dʒun,

⁵ ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.»

⁶ Iisaa yaadi e mabbe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yibbe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Kooohoojo, wota on tampintino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an.

⁷ Ko dɔn wadɔ si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁸ Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii godɔo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dɔn>, ndu waday.»

⁹ Bay Iisaa nanii dɔn kongudɔ makko, o naldɔ, o fewti e jamaa jukkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali nedɔo gomɔnirɔo wa oo.»

¹⁰ Bay nulanoobe ben yiltitike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoendu ndun ndikkii.

Fii no Bidɔo Keynguujo on Wurnitiraa

¹¹ E nder dɔn balde dɔn, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duuduɔo yaadi e makko.

¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko bidɔo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujo. Tawi jamaa duuduɔo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Kooohoojo on yi'ii on keynguujo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!»

¹⁴ O badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiibe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!»

¹⁵ Onsay mayɔo on immii joodii, o fudɔdii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo kelduɔo feepii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!»

¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banɗeeji heeduɔi dɔn dɔn fow.

Fii Lande Yaayaa dɔn

(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow.

¹⁹ Yaayaa noddi dido e taalibaabe mun ben, o immini be e Kooohoojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo godɔo goo?»

²⁰ Bay ben imminaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo godɔo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini jawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy.

²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immini, o wi'i be: «Yahee fillitanodɔn Yaayaa ko yi'udɔn kon e ko nanudɔn kon wonde, bumbe ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahiduɔe ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k

²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fudɔdii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodɔn ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?

²⁵ Kaa ko hondun yahunodɔn ndaarugol? Ko nedɔo borniido concii dimi? Ndaaree bee borniibe concii dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu.

²⁶ Ko hondun non yahunodɔn ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko bure annabaajo.

^k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomɔnde lan ko malaado.»

²⁷ Ko oo d'oo woni mo fii mun windii on:
 <Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
 fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^m

²⁸ «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laamateeri Alla no furi mo teddude.»

²⁹ (Jamaa hedinoodo mo on e yantoo'be sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon.

³⁰ Kono Fariisiyaabe ben e waawube fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on ebbannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)

³¹ «Hara ko e hondun mi ebbindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi?»

³² Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

<Men wuttanii on ceri, on amaali,
 men yimani on gimdi yurmudi, on wullaali!>

³³ «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o jaamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!>

³⁴ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reeredudo, yaroowo, weldudo e yantoo'be sagalle e junuubanke'en!>

³⁵ Kono jabube faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaafora

³⁶ Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol.

³⁷ Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri,

³⁸ o wontiri baawo Iisaa, o ugginii ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko din bubbini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

³⁹ Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii d'un, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko hombo woni oo debbo meemudo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»

On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Goddo no jawlunoo yimbe dido. Gooto on no joganii mo *dinaruujj teemedde jowi, oya on ko *dinaruujj cappande jowi.

⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be didoo non ko be jawlii mo kon. Ko hombo e ben dido burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burdo namaande tiidunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi semhora, kono oo d'oo bubbinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun.

⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati d'oo, himo lunnaade lan koyde den.

⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an.

⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duudude yaafaama, ko d'un wadi si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»

⁴⁹ Onsay jaamidaynoobe e makko ben miiyii e berde mun: «Ko hombo woni oo neddo yaafotoodo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomɗinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunoobe Iisaa ben

¹ Bawto ɗun, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hoɗo haa e koɗolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e ɗiɗo, hara himo waajoo feɗɗina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun.

² Himo wondunoo kadi e rewbe goo jawndaabe jinnaaji bondi e jabweeli, wano Mariyama oo jammaaɗo Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeediɗi yaltinaa e mun,

³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wofbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O waɗani be ngal misal doo:

⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka ɗatal, feyyoobe ben yaabi, colli ɗin kadi modi ɗe.

⁶ Godɗe ɗen yani e hoore fetere, no ɗe fudirnoo, ɗe yoori, bay ɗe alaa e buubol.

⁷ Godɗe goo kadi yani ka sooyoore, ɗe fudi e mayre, sooyoore nden modi ɗe.

⁸ Godɗe goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, ɗe rimi cawti ɗi gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo ɗun, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaaɗe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi.

¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedfaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, ɗun wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol.

¹² Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka ɗatal, ɗun no wa'i wa nde wofbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berɗe maɓbe fii wota be gomɗin sakko be dandee.

¹³ Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka fetere, ɗun no wa'i wa nde wofbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa ɗadi. Be gomɗinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo.

¹⁴ Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka sooyoore, ɗun no wa'i wa nde wofbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu maɓbe ndun, be ronka rimude moyya.

¹⁵ Nde awdi sankaaɗi ndin saami ka leydi moyyiri, ɗun no wa'i wa nde wofbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimoobe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu

(Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o jodɗinay mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun.

¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feenataa, kala gundoo ko sakkitorra ko feenoygol.

¹⁸ Awa wattanee yiila e no hedorton non, ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

¹⁹ Yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe.

ⁿ 8:10 8.10 Isa. 6.9-10

²⁰ O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa yiidude e mon.

²¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoobe an ben ko hedotoobe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden
(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

²² Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gada weendu.» Be yahi.

²³ E nder ko be lumbata kon, Iisaa d'aanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fudfdii heewude ndiyan, d'un wonani be nawaare hulbiniinde.

²⁴ Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o toɗani hendu ndun e morloode ndiyan den, de deeyiti, onsay buttu wadi.

²⁵ Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomdinal mon ngal woni?»

Be huli, be ɗaldi, hibe wi'indira: «Ko hombo woni oo neddo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan dan, d'un doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado
(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

²⁶ Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankooɓe tiindondirndi e ngal diiwal Jaliilu.

²⁷ Bay Iisaa jippike ka leydi, neddo jeyaado e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo.

²⁸ No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyde makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadaa lan an Iisaa *Biddo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!»

²⁹ Ngii jinnawii bonngii wi'i d'un sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo neddo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbree juude e koyde fii aynugol mo, kono o bonnayno den jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

³⁰ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.»

³¹ Awa kadi hidii jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa yo o accu di naata e din koseeji. O newnani di d'un.

³³ Jinnaaji din yalti e on neddo, di naati e nder din koseeji. Onsay koseeji din gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'ii d'un, be dogi, be fillitoyii d'un ka saare e ka fulawaaji.

³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi. Be ari e Iisaa, be tawi on neddo mo jinnaaji din yalti e mun no joodii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmude, be huli.

³⁶ Yi'unooɓe ko wadi kon fillitanii be no jinnanoodo on selliniraa.

³⁷ Onsay jeyaabe e diiwal Gadariyankooɓe ben fow torii mo yaltugol ka maɓɓe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay neddo mo jinnaaji din yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo:

³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wafan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wafani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabbbii mo, ko fii hari fow no sabbii mo.

⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde maɓbe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko,

⁴² bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo neddo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow.

⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hebii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndoobe ben, kono hay gooto e maɓbe waawaali mo sellinde.

⁴⁴ On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hibe hibbbii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Goddo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii godfun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furpiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata don, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii don, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on.

⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay be jali mo, ko fii hibe andi jiwo on maayii.

⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!»

⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri be okkorgol mo paametee.

⁵⁶ Kaawee hebi mawbe jiwo on. Kono o yamiri be wota be wowlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Didfo Nuliraa

(Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e didfo, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji din fow e fii sellingol pabbeeli.

² O immiini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol jawbe ben.

³ O wi'i be: «Wota on yoobo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa paametee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoobo dolokkaaji didi.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo,

⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella maɓbe on.»

⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hibe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hibe sellina hen fow pawbe ben.

Fii Njalaw Heroodu on

(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wadude kon, dɔn jiiɓi mo bernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde maybe ben,

⁸ wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feeniti, wobbe goo no wi'a wondema ko godɔo e annabaabe hibbe ben immitii.

⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila dɔn himo etoo no o yi'ira mo.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo

(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe be o imminoo hewtitii, be sifanii mo kanko Iisaa ko be wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e maɓbe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, be bakitii dɔn.

¹¹ No yimbe ben humpitornoo dɔn, be jokki mo. Onsay Iisaa tolni be, o yewti be fii laamu Alla ngun, o jawndi kadi ben hatonjinbe e jawndeede.

¹² Tawi jallal ngal wodɔdike. Onsay sappoo e dɔfoobe ben ari e makko, be wi'i mo: «Accitee non jamaa on, be yaha ka kodooli e ka fulawaaji kawtirdi e dɔo, be dabboya ko be jaama e ka be waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɔɔnde wonden dɔo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i be: «Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

Kono be jaabii, be wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi dɔɔdi pet men mari dɔo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa dɔo fow jaama!»

¹⁴ Tawi worbe wonbe dɔn ben tun ko wa be guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Jodɔɔniree be mojobe mojobe, mojobere kala cappande njowo.»

¹⁵ Be jodɔɔniri be no o wi'iri be non.

¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije dɔn jowi e liyyi dɔn dɔɔdi, o banti gite makko dɔn, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti de, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on.

¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e dɔɔdi kunte ko lutti.

Fii Qirritannde Petruusu nden

(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii be dɔndoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynooɔo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kidɔo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udɔn ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan dɔn hay gooto.

²² O beyditi e dɔn, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinooyee ka jalaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,^ɓ o jokkammi.

^ɓ 9:23 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay dan.

²⁵ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi?

²⁶ Awa kadi, kala hersirɗo lan, hersiri konguɗi an ɗin, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabuɓe ben.

²⁷ Midɗo wowlande on goonga, no woodi wobɓe e mon onon wonɓe doo ben, ɓe maayataa ado ɓe yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balɗe jeetati feyyii ɓawto yewtugol mo ɓe ɗin konguɗi, onsay o noddi Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, ɓe yahi ka fello fii toragol Alla.

²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbudo.

³⁰ E nder ɗun, yimɓe ɗiɗo feepi no yewtida e makko, tawi ɓen-le ko Muusaa e Iliiya.

³¹ Ben no feepidi e annoora, hiɓe yewta fii yaadu makko sakkitorɗu ndun Yerusalaam.

³² Tawi Petruusu e wondibɓe mun ben no soyyaade, kono ɓe ɗonti, ɓe yi'i annoora Iisaa on e ben yimɓe ɗiɗo ɓe o wondunoo e mun.

³³ Fewndo ɓee yimɓe ɗiɗo seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iliiya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata ɗun, duulere ari buumi ɓe. Ko nden duulere buumata ɓe, ɓe huli.

³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo doo ko Biɗɗo an Subaado on. Heditee mo!»

³⁶ Bay ngol ewol wadɗi, ɓe tawi ko Iisaa tun lutti ɗon. Taalibaabe ɓen mari ɗun fanki. ɓe fillitanaaki hay gooto kon ko ɓe yi'i ɗon e nder ɗen balɗe ɗon.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden pande ko ɓe jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa.

³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo biɗɗo an, ko fii ko bajjo an on nii.

³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko.

⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono ɓe waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu ɓoyliingu ngu gomɗinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido muppanoo on? Awa addu doo biɗɗo maa on.»

⁴² Wa ko o ɓannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa toɗani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun.

⁴³ Fow ɗaldɗi fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow ɗaldɗi e ko o wadaynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben:

⁴⁴ «Onon heditee fota ɗii konguɗi doo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimɓe ben.»

⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude dɛn konguɛfi, sabu hari hidfi wirnanii be fii wota be andu ko dɛi firi. Awa kadi hari hiɛbe huli landitagol mo dɛi.

Fii Burɔo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe
(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral waɗi hakkunde maɓɓe fii andugol ko hombo e maɓɓe buri teddude.

⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kaɓun no andunoo dɛn miijooji maɓɓe, o yetti paykun, o jooɗini takko makko.

⁴⁸ Onsay o wi'i be: «Kala jabuɔo kun paykun e innɛde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabuɔo lan, haray ko Nuluɔo lan on o jabi. Ko fii ko burɔo fanɗude on e mon woni tedduɔo.»

⁴⁹ Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii godɔo no raɗoo jinnaaji e innɛde mo'on. Men toɓani mo dɛn, ɓay o wonda e amen fii jokkugol on.»

⁵⁰ Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on toɓan mo dɛn. Ko fii kala mo wonaa gaɓo mon, haray ko giɗo mon.»

Fii no Samariyankeeɓe ben Salornoo Tolnude Iisaa

⁵¹ Bay wonii balɗe dɛe Iisaa itteteɛ ka aduna dɔo dɛn hewtii, o fiɓi anniyee yahugol Yerusalaam.

⁵² O immini wobɓe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hoɗo Samariyankeeɓe goo fii eɓɓindanagol mo dɛn kanko Iisaa.

⁵³ Kono ben yimɓe jabaali mo tolɛnude, ɓay ko Yerusalaam o sutii.

⁵⁴ Bay be yi'ii dɛn, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Koohoojo amen, hiɗon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?»

⁵⁵ Onsay Iisaa fewti e maɓɓe, feli be fota.

⁵⁶ Ontuma be yaari e hoɗo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

⁵⁷ E nder ko be yahata kon, godɔo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka yaarudaɗa.»

⁵⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni dɛn no mari gayɗe mun, awa kadi colli dɛn ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

⁵⁹ Iisaa wi'i godɔo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Koohoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

⁶⁰ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feppinoyaa fii laamu Alla ngun.»

⁶¹ Godɔo goo kadi wi'i mo: «Koohoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

⁶² Iisaa wi'i onɗon kadi: «Kala fawuɗo jungo mun e hoore keri sarin, ontigi yeeyitii ɓaawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedido e Didɔo Nuliraa

(Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e dɛn, Koohoojo on toɗɗii fahin taalibaabe cappande njeedido e dido. O imminiri be dido dido ko yaha adoyoo mo e ca'e dɛn fow e kala nokkeeli dɛi o rewoyta e mun.

² O wi'i be: «Baagol ngol no duuɗi, kono wa'ooɓe ben duuɗaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooɓe ka baagol makko.

³ Jooni mido immindirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee.

⁴ Awa kadi wota on yoofo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol.

⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: <Yo buttu wonu e nduu suudu!>

⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddle mun, on buttu wontanay on.

⁷ Tabitee e ndun suudu don, jaamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon.

⁹ Sellinon jawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun badike be.

¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on:

¹¹ <Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!>

¹² Mi andinii on, jande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dui kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordi, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

¹⁴ Ko don wadi, jande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o heditee. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitee. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludo lan on o bugitee.»

¹⁷ Ben cappande njeedido e dido artidi e weltaare, be wi'i: «Koohoojo amen, hay jinnaaji din yankinaniike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farnitere.

¹⁹ Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle den e jahe den e kala bawde gano on, hara hay fus hebaali on.

²⁰ Wota on weltor ko jinnaaji din yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon den windaa ka kammuuli kon.»

*Fii Weltaare Iisaa nden
(Mat. 11.25-27, 13.16-17)*

²¹ Ko e on saa'i don tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa don ben faamube e bee gandidube, feppinandaa don bee faybe. Hiiyii, ko fii ko don wonnoo yidi maa on yo Baaba.

²² «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Biddo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Biddo on e on mo Biddo on faalaa mo feppinande.»

²³ Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii!

²⁴ Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

²⁵ Onsay goddo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wadude fii yo mi hebu dan *ngurndan poomayankejan?»

²⁶ Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa dun?»

²⁷ O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidfir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa den fow e hakkil maa kin fow^{1]}, yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^P

²⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dan ngurndan.»

²⁹ Kono tawi on no faalaa hollude peewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on jokondo an?»

³⁰ Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godfo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo don.

³¹ Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo don, o yi'i oo nedfo, o takkii mo, o feyyi.

³² Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo don, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi.

³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo.

³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbadfdateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbe, o dankii mo.

³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruujji didi, o jonni jom suudu hobbe ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dii doo. Kala ko fawoydaa e hoore dii doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»

³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee doo tato woni jokondo oo mo bee wuybe yani e mun?»

³⁷ On waawudo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaado mo on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hodo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun.

³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyde Koohoojo on no heditoo kongudi makko din.

⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidude e muraadi nder suudu din. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e dee golle doo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji duufudi.

⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kapun subike ko bure hittude kon, dun-le o jabitantaake dun.»

11

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla (Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, godfo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii: «Baaba,

yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feenu.

³ Okkor men pande woo paametee haanando men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen din,

wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnuɗo men.

Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si godɗo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: <Njaatigi, jawlan bireediije tati,

⁶ ko fii mido hebi kodo ka jemma doo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.»

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: <Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo doo, mi jonne bireedi!»

⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde maɓɓe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotooɗo haɓɓitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabɓee, on hebay. Hodɗee, on udditante.

¹⁰ Ko fii kala toriiɗo okkorte, kala daɓɓuɗo hebay, awa kadi kala on hodɗiɗo udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, biɗɗo mun torotoo ɗun bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare?

¹³ Si tawii non hay onon bonɓe ben, hidon waawi waɗande biɓɓe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniɗo on!»

Fii no Iisaa Raɗori Jinnaaji ɗin

(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa raɗii jinnawii mbobindfinngii godɗo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnooɗo ɗon on fow mugaa.

¹⁵ Woɓɓe e maɓɓe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji ɗin o woni raɗorde jinnaaji ɗin!»

¹⁶ Woɓɓe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol ɓe maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi ɗin miijooji maɓɓe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto.

¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni raɗorde jinnaaji ɗin. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi raɗorta jinnaaji ɗin, ɗun haray onon ɓe mon ben non ko tippude e hombo ɓe raɗorta ɗi? Ko ɗun waɗi si kamɓe tigi ɓe jaawoyay on.

²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni raɗorde jinnaaji ɗin, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde nedɗo dolnuɗo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun ɗen daɗay.

²² Kono si tawii burɗo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jaɓitay ɗin jogaaji ɗi o hoolornoo, o sendita ɗen jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gano an, awa kadi kala mo wallataa lan mooɓitude, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e nedɗo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii daɓɓa nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo ɗon.»

²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labɓinaama.

²⁶ Onsay ngii yahay, ngii daɓɓoya jinnaaji jeediɗi burɗi ngii hunyude, ɗi naata ɗon, ɗi hoda. Onsay sakkitorde on nedɗo buray aranun ɗun bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo ɗun, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e ɗin endi ɗi muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ben hedotoofe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden
(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu dabba maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.

³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimbe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande.

³¹ Nande paawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, onsay oo debbo laaminoofo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, paawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

³² Awa kadi pande paawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, yimbe Niinawa ben kadi immoyto, paawoya be sabu ko be hedinoo waaju Yuunusa ngun, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu
(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatoofe ben yi'ira ndaygu ngun.

³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no jawi, haray bandu maa ndun no e nder niwre.

³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre.

³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, dun haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ben
(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo dun, *Fariisiyaajo goo torii mo yo be yaadu ka makko, be hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii naamugol.

³⁸ Kono Fariisiyaajo on njaldi ko Iisaa toolii fii naamugol kon soodaaki.

³⁹ Onsay Koochojo on wi'i mo: «Onon bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji din tun labbinton, hara hidon heewi miile e bonki.

⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudfo baawo on tagi nder on kadi?

⁴¹ Okkoree waasube ben ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon ittana naana e suukooraan e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko dun haanunodon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de godfo rewata e mun hara andaali!»¶

⁴⁵ Onsay godfo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

¶ 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si godfo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmudfo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa dun hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabiraabe mon ben sahinbini be.

⁴⁸ Dun no seedintini wonde hidon newni den kuude ben baabiraabe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidon mahude maandina genaale maabe den.

⁴⁹ Ko dun wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wofbe e ben, be tampina beya ben»,

⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantirooye yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fuddoode aduna,

⁵¹ dun ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii dun.

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanooobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii don, jannooobe fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fuddii mo monanaade, landoo mo lande duudufe,

⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudi makko din.

12

Fii Hajannde e Waaju

(Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moobondirii haa hibe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, dun ko faasiqankaaku ngun.

² Alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

³ Ko dun wadi, kala ko wowludon ka niwre feepay jalorma teddan, e kala ko sowndidon ka cuudi ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yiibe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin dun alaa ko be waawi.

⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Mardo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Mardo bawgal wadugol dun haanudon hulude.

⁶ Hinaa seresereji jowi no yeeyee tammaaji didi? Kono Allaahu on kapun yejjitaa hay gootun e majji.

⁷ Hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

⁹ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on.

¹² Ko fii don kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faada-Hakkiljo

¹³ Godfo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on nedfo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi jaawoowo maa sendanoowo on?»

¹⁵ O watti e dun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e dun humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i: «No woodunoo nedfo aldudo mo toore leydi mun moyyiri dun fota.

¹⁷ Tawi on nedfo no miiotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal copal an?»

¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nende an den e piiji an din fow.

¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi paama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faada-hakkiljo, e nder oo jemma doo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandidaa, ko hombo dun wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobudo jawle e baawo alfangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko dun wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko paamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon din.

²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu.

²⁴ Ndaaree kayakayaaji din: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidon buri colli din hittude.

²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal?

²⁶ Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?

²⁷ «Ndaaree no dui piindiji fudirta njanda, hara-le di gollataa, di sarnataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

²⁸ Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hufo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wadande on ko buri dun, onon bee fanda-gomdinalbe?

²⁹ Onon non wota on yango fii ko paamon maa ko yaron, wota fii dun maapin on.

³⁰ Ko fii dun fow ko be gomdinaa ka aduna ben dababata dun. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e dun.

³¹ Kono dabbee tun laamu makko ngun, din piiji fow beydanoyte on.

³² «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun.

³³ Yeeyee ko jeydon kon, okkoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji di hiddataa, dun wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, don mooyataa, awa kadi ngujo meemataa.

³⁴ Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

³⁵ «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon din no huɓɓi.

³⁶ Wa'on wa nde jiyaado tijjii jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hodfii, o udditanay mo.

^r 12:35 12.35 Maa: «daditiibe».

³⁷ Ben jiyaaɓe malii nde jom maɓɓe ari tawi hiɓe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o ɓannana ɓe ko ɓe ɓaama.

³⁸ Ben jiyaaɓe ɓe jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii.

³⁹ Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde nguɗjo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko ɗen fusee.

⁴⁰ Awa onon kadi heɓilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

⁴¹ Onsay Petrusu wi'i mo kanko Iisaa: «Kooɓoojo amen, hara ngal misal ɗoo ko fii amen tun kaa ko fii yimɓe ben fow?»

⁴² Kooɓoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun ɗin e saa'i haanudo?»

⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko ɗen fow.

⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worɓe e rewɓe e ɓaamugol yara haa mandila,

⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattude, o wada mo ka ɓe gomɗinaa ben wadete ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun ɗin, kono o eɓɓindaaki, maa o wadaali faaleeji jom makko ɗin, o piyete piggol ɗuudungal.

⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wadii kuude foddude e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko ɗuudi yantete ko ɗuudi, awa kadi on halfinaado ko ɗuudi landitoyte ko ɓurti.»

Fii Liddondiral

(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Mido ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hubbii!

⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa ɗun ko tampere, ɗoo yo ɗun sollitanan, haray mido sonjii.

⁵¹ E hara on sikku ko addugol ɓuttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa ɗun, kono ko liddondiral mi addi.

⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu ɓe woncondiray, tato liddondiray e ɓeya ɗido, ɓeya ɗido kadi liddondira e ɓeya tato.

⁵³ Baaba liddondiray e ɓidɗo, ɓidɗo liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iji

(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirufon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan <ndiyan ɗan aray>, ɗun wonira non.

⁵⁵ Awa kadi no yiirufon hendu ndun iwrii sengo ɓaamo woo, on wi'ay <nguleendi ndin arii>, ɗun kadi wada.

⁵⁶ Ko onon yo faasiqiiɓe, on waawii faamude fii ko feepi ka leydi kon e ko feepi ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawali andude oo saa'i fewndiido ɗoo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon?

⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidon yaha ka yeesoojo on woo, wadu feere no faamondiriron ka laawol, fii wota o watte e juude ɓaawoowo on, on ɓaawoowo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ɓen sokoye.

⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa ɗon fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wofbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji mabbe.

² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankoo be ben fow junuubu bay be lettorii non?»

³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.

⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buri bee be Yerusalaam luttube fow bakkatu?

⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wafani be ngal misal doo: «Tawi godfo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari dabbugol bibbe e makki, o hebaali.

⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude dabbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e dun mi jasad binde maggal on fow mi wafana ngal polu.

⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddu mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi pande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *palaande fowteteende nden, dun ko asewe.

¹¹ Tawi no don debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few.

¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddi mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!»

¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

¹⁴ Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa pawndi pande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteefe golleede e mun. Aree pawndefon e den balde don, hara hinaa e palaande asewe!»

¹⁵ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiibe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun pande asewe, naba yarnoya?»

¹⁶ Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee din kabbi pande palaande fowteteende nden?»

¹⁷ Bay o yewtirii non, dun hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori dii piiji hittudi di o wadaynoo.

Mise Yettaafe e Abbere Bene e Lewen

(Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

¹⁸ O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu?»

¹⁹ Hingu wa'i wa abbere bene nde godfo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fufi, wonti leggal ngal colli din ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

²⁰ O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun?»

²¹ Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dun, on lewen wona sabu dun fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun

(Mat. 7.13-14)

²² Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo.

²³ Godfo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be:

²⁴ «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa.

²⁵ Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fuddoto honkande mo baafal ngal, wi'a: <Koohoojo, udditanee men!> O jaaboyto on, o wi'a: <Min mi andaa ko on be honto!>

²⁶ «Wi'on kadi: <Men jaamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.>

²⁷ O jaaboo on kadi, o wi'a: <Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wadaynoobe ko boylili fow, pottitee lan!>

²⁸ «Tuma yi'udon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e natindiro piye woni ton.

²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be nafodoya ka laamateeri Alla.

³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam (Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Mido radaade jinnaaji din, mi sellina jawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan.

³³ Kono bee mi seppa hande e jango e fadfi-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dun!

³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yiitataa lan haa jande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnudo Goo

¹ E *aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo.

² Tawi aaden buutudo no yeeso makko don.

³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka jawndee e aseweere kaa dagaaki?»

⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on jawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si bidfo mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnde maa yawna mo don kisan fii nden jande ko asewe?»

⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dun.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndadfdule yeesooje den, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be:

⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndadfdule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don

⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: <Accanee oo doo ndadfdudi ndin.> Onsay on hersay ruttagol ka ndadfdudi baawoori.

¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: «Gido an, aru wonaa yeeso gaa.» Onsay d'un wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinadon fow.

¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hida soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yiɓbe maa ben maa neene-gootoobe maa ben maa musibbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine jande goo, d'un wonane njoddi.

¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumbe ben.

¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte jande ummutal feewube ben.»

Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol

(Mat. 22.1-10)

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii din kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy.

¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e mabbe wi'i ndun kurkaadu: «Midfo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafo lan.»

¹⁹ Goddo on wi'i: «Midfo soodi kalali sappo, midfo yahude mi lasindoo di, mi torike mo yo o yaafo lan.»

²⁰ Goddo goo kadi wi'i: «Midfo jombi neebaali, ko d'un hadata mi yaha.»

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: «Yahu kisan e date den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e bofoobe ben fow.»

²² «Kurkaadu ndun wi'i: «Jom an, ko yamirdon kon wadfaama, kono haa jooni ka joodee no lutti.»

²³ «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: «Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewaa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira.

²⁴ Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinnoo aranun mettotaako oo nafakka an!» »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede

(Mat. 10.37-38)

²⁵ Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i:

²⁶ «Si goddo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootoobe makko ben worbe e rewbe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray ondon waawataa wonude taalibaajo an.

²⁷ Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

²⁸ «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodfaade taho, taskoo fii ko o ebbi kon si ko ko yonata?

²⁹ Kulol wota ootigi fudfo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e d'un ben fow jalu mo,

³⁰ wi'a: «Oo nedfo fudfino darnude, kono o waawaali lannitaade!»

^t 14:27 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

³¹ «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidoygol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe?»

³² Si o tawii non o heboyttaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wadan mo sartiiji no buttu on tabitira.

³³ Ko d'fun wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

³⁴ «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee?»

³⁵ Haray d'an alaa nafa ka leydi maa ka polu, ko hawkoyteedan ka yaasi.
«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii

(Mat. 18.12-14)

¹ Yantooɓe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo.

² Fariisiyaabe* ben e jannoobe fii Sariya on no nunaynoo hakkunde mabbe, wi'a: «Oo d'oo kapun bannitay junuubanke'en, naamida e mabbe!»

³ Onsay kanko Iisaa o wadani ben ngal misal d'oo, o wi'i:

⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e din majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji din ka wulaa, yaha d'abbitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo?»

⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare.

⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yibbe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!»

⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare burirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubuɗo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubuubuyee fawaaki d'fun.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e din majjirii mo, ronkata hubbude lampu, fitta suudu mun ndun, d'abbitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo?»

⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yibbe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoonda ndun!»

¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bid'fo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «God'fo no marnoo fiɓɓe di'fo.»

¹² Toolaajo makko on wi'i mo: «Baaba an, jonnee lan gebal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.» Onsay ben mabbe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wod'fundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiiibaare.»

¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidunge wadi e ndin leydi. Onsay o fud'faa ɗakkireede.

¹⁵ O halfinoyii e god'fo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana d'fun koseeji mun din.

¹⁶ Himo faaletenoo naamude neteeje de koseeji din naamaynoo den, kono hay gooto okkoraali mo.

17 «O luggini miijo, o wi'i: <Ko golloobe njelo ben an mari jaamoobe haa luttina, hara min mido maaya doo heege!»

18 Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a be: Baaben, mi wadfi junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon,

19 mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.>

20 «Onsay o yilitii ka ben makko. Bay o badike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii.

21 Onsay on bidfo makko wi'i mo: <Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede bidfo mon hande kadi!»

22 «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ben, o wi'i be: <Yahee tinna addanon mo kaftaane burfo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.»

23 O wi'i be kadi: <Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, jaamen, weltoden.

24 Ko fii hari oo bidfo an doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!» Onsay be woni e fijugol weltoda.

25 «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on badike ka hodo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami.

26 Tun o noddi golloowo mabbe goo fii ko humpita mo kon ko woni wadude ka mabbe.

27 On golloowo wi'i mo: <Minan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu dun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.»

28 «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu.

29 Kono o wi'i ben makko: <E hino, wadfi nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreebe an ben.

30 Kono bay oo bidfo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadoobe jinaa artii, ondon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!»

31 «Ben makko wi'i mo: <An non boobo an, jande woo hiden wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi.

32 Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo mijjiraawo maa doo ko mayfo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.» »

16

Fii Mbatulaajo mo Feewaa

1 Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo marfo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no no'iraa funsugol jawdi on galo.

2 O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: <Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wonda gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.»

3 «Onsay mbatulaajo on wi'itii: <Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinani lan.

4 Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

5 «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: <Ko jelu joganidaa jom an?»

6 On jaabii: <Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: <Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.»

7 «O wi'i godfo goo kadi: <An-le ko jelu joganidaa mo?» On jaabii: <Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i ondon kadi: <Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.»

⁸ «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen jokondoobe mun ben buri faybe jeyaabe ben ka ndaygu.

⁹ Min-le mi wi'ay on: yo on dabfir dee jawle adunayankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoeye ka galleeji poomayankeeji.

¹⁰ «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni.

¹¹ Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunayankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den?

¹² Awa kadi si on nundaali e hoore ngel godfo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?

¹³ «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dfun dido, ko fii o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dfun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

¹⁴ Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dfun fow liba bote e lisaa.

¹⁵ O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mon feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko piddudun yeeso Alla.

¹⁶ «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun no fejpineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol don.

¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no buri newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray ondon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo concii dimi firsiniraadi ko wojji, wafaynoodo pande woo welii e fotii.

²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko.

²¹ On no faaletenoo hendaade paametejeji luttaynoodi din ka on galo. Tawi hay bareeji din arayno metta den temmeeje makko.

²² «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa.

²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o banti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka wodfitii.

²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o bubbinanammi denngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyyerejeji maa din ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinoke ton tamperejeji. Jooni non kanko bernde makko buttinaama doo, an hida tampude.

²⁶ E hoore dfun kadi, wimbo moolanaango no wadaa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu dfun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: «Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an

²⁸ haa e bee neene-gootoobe an njowo, o hajoyoo be dfun fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: <Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hedo den.>

³⁰ «O wi'i: <Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si goddo e maybe ben yahii e mabbe, be tuubay.>

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: <Si be hedaaki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama goddo e maybe ben!> »

17

Fii Junuubu e Gomdinal e Farilla (Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu dun.

² Haray ko bure mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade.

³ Reenee hoore mon!

«Si musiddo mon oopike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo.

⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedifi e nder jallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedifi hara himo wi'a: <mi tuubii>, on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohoojo on: «Beydaneen men gomdinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i be: «Hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: <Boro, iroyodaa ka tumbo baharu!>, onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: <Aru jaamaa?>

⁸ Kono ka liddu dun, o wi'ay mo: <Moyyinanen ko mi jaama, bornodaa si bannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa.>

⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o wadii ko o yamiraa kon?

¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadii ko yamiradon kon fow, wi'ee: <Menen ko men kurkaaduube meerebe, ko ko men haani wadude tun men wadi.> »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariya ngal e diiwal Jaliilu ngal.

¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hodo, yimbe sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka wodfi,

¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurmineen men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyodon *yottinoobe sadaka ben.»

E nder yaadu mabbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii.

¹⁵ Bay goddo e mabbe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla.

¹⁶ Hawri on neddo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyde Iisaa, o weltanii mo.

¹⁷ Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayooobe luttube ben woni?»

¹⁸ Hinaa hay gooto e mabbe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano doo tun?»

¹⁹ Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun (Mat. 24.23-28, 37-41)

²⁰ Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta.

²¹ Wi'etaake <hingu d'oo!> maa d'un <hingu daa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

²² Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletefon yi'ude wootere e palaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde.

²³ On wi'oyte <himo d'oo!> maa <himo daa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton.

²⁴ Awa ko wano mayannde mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka palaande mun.

²⁵ Kono d'oo e d'un, bee o tampa fota, nguu jamaanu d'oo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

²⁶ «Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wad'oyay kadi ka palaade ado artugol Bii-Aaden on.

²⁷ Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa pande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

²⁸ «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna.

²⁹ Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwruno ka kammu yani e mabbe, muli be fow.

³⁰ «Ko wano non kadi woniroyta pande Bii-Aaden on feeniti.

³¹ Nden pande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi din ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun.

³² Anditee fii sonnaajo Luutu on.

³³ Kala d'abbudo no dandira ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay dan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare fon, yimbe d'ido waalodube e danki wooti, goddo e mabbe yettete, oya on lotta.

³⁵ Wano non kadi, rewbe d'ido wonbe unidude, goddo e mabbe yettete, oya on lotta.

³⁶ Awa kadi yimbe d'ido wondube e ngesa woota, gooto e mabbe yettete, oya on lotta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo amen, hara ko honto d'un wad'oyta?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

¹ Iisaa wadani taalibaabe mun ben ngal misal fii b'anginangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali.

² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden jaawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto.

³ Tawi kadi no e nden saare keynguujo araynoodo soono woo ka on jaawoowo, wi'a mo: <Naawu hakkunde an e oo gano an.>

⁴ Gila neebii hari on jaawoowo anniyaaki. Kono bawto d'un o wi'itii: <Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto,

⁵ bay oo keynguujo sonjirii lan nii, yo mi jaawan mo fii wota o sonjan pande woo!> »

⁶ Koohoojo on wi'i: «On nanii ko on jaawoowo boyliido wi'i kon?»

⁷ E taw si hara Allaahu on jaawantaa ben be o subii, d'un ko ben torotoobe mo jemma e palorma? Hara o nennanay be d'un?

⁸ Mi andinii on, o paawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomdɛnbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hibe aybina beya,

¹⁰ o wi'i be: «Yimbe dɛdo yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi goddo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle.

¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: «Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, dɛn ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle doo.

¹² Min-le mi hooray laabi dɛdi e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hefi.»

¹³ «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano bantirde gite mun dɛn ka kammu, kono himo darii ka wodɛtɛti, himo tappitoo e bernde, wi'a: «Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankejo!»

¹⁴ «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle dɛn-le yilitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

¹⁵ Wobbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu be. Nde taalibaabe ben yi'unoo dɛn, be tojani be.

¹⁶ Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on hadu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁷ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Alduɔo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

¹⁸ Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dɛn?»

¹⁹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

²⁰ Hidfa andi yamirooje dɛn, dɛn ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

²¹ On hooreejo jaabii, wi'i: «Midɔ wadude dɛn fow gila e cukankaaku an.»

²² Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No ɲakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeyɛaa, senditanaa miskinbe ben, dɛn wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²³ Bay on nanii dɛn, o aani, ko fii hari himo aldi fota.

²⁴ Bay Iisaa yi'ii dɛn e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.

²⁵ No buri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Wonnoobe mo hedaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko waawantaako nedɛanke kon no waawanoo Alla.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

^u 18:20 18.20 Egg. 20.12-16.

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudfo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e bibbe mun ben sabu laamu Alla ngun,

³⁰ o heboyay ko furi d'un ka aduna d'oo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dan.»

*Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon
(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)*

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto.

³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara.

³³ Bawto d'un o immitoo ka palaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e d'un, din kongudfi wirnanii be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

*Fii no Iisaa Wuntiniri Bundfo Yeerikoo
(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)*

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bundfo no joodii ka sera laawol no toroo.

³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadi.

³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude.

³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinoobe yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo:

⁴¹ «Ko hondun faaladfaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, ko yo mi hettu giide an den!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

⁴³ O wunti don kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii d'un, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden,

² tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantooobe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru

³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu duudugol jamaa on, awa kadi himo rabbiidi.

⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko don rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggiti, o wi'i: «Zaakaru, tippo heja, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.»

⁶ Zaakaru tippii heja, jabbi mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii d'un, be nuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koohoojo on: «Hedee yo Koohoojo an, mi okay miskinbe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani godfo godfun, mi yobitiray ontigi d'un cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle d'oo. Ko fii oo d'oo kadi ko o iwdi Ibraahiima.

¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko dabbitugol majjube ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun

(Mat. 25.14-30)

¹¹ Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feenay kisan.

¹² O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi wodfundi fii lamminoyegol, arta.

¹³ On noddi kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: «Gollitiree dii doo haa mi ara.»

¹⁴ Kono tawi yimbe leydi makko ndin no ari mo. Be nelti wobbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudfi ben fii no o andira ko honno mo bee e mabbe gollitiriri di.

¹⁶ «Arano on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.»

¹⁷ O wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandfi, mi wadii ma yeesoojo e hoore ca'e sappo.»

¹⁸ «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.»

¹⁹ O wi'i ondon kadi: «Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.»

²⁰ «Godfo e mabbe kadi ari, wi'i: «Koohoojo an, e hino di accirnodaa mi din, hari mido mari di e lincun.

²¹ Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a naadudo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.»

²² «Onsay on lando wi'i mo: «Mi jaawitirte kongudfi maa din, yo jiyaado bondo! Hida andunoo ko mi aaden naadudo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa?»

²³ Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobe di ben,^W dun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di e hoore tonoo.»

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: «Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.»

²⁵ Kono be wi'i mo: «Koohoojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!»

²⁶ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo dun, waron be yeeso an doo.» »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude dun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam.

²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko dido,

³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

³¹ Si godfo aru on e landaade, wi'a: «Ko hondun huntandon kun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.» »

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non.

³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndadani mo concii mabbe din e hoore makkun si be yawni mo.

^W 19:23 19.23 Wallingol mbuudfi e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.»

³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadfirande mo non conci mun din ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu dii kaawakeeji moyyi di be yi'i.

³⁸ Tawi hiibe wi'a:
«Yo barki wonan oo lando
wondo arude e innde Joomiraado on.Y
Yo buttu wonu ka kammu,
darja burdo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa:
«Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre,

⁴² o wi'i: «Si an kadi hida andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni dun wirnanike ma.

⁴³ Aroyay e palaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow.

⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hofudo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnoobe yeeyude ton ben,

⁴⁶ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun ko suudu torordu Alla>,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa jande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dabbaynoo no sahinbinira mo.

⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudu noppi mun e makko.

20

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)

¹ E nder den balde don, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, dun-le ko feppinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben wondude e mawbe ben ari,

² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaa wafude dun e ko e ley kongol hombo wondaa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabodon mi.

⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e neddanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?

⁶ Si en jaabike mo-le ko e neddanke dun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hiibe felliti Yaayaa ko annabaajo.»

⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol don iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dun.»

Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben
(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wadani be ngal misal d'oo, o wi'i be: «God'fo tutuno *wiiju, o halfini tutateeri ndin remoo'be wiiju ben, o yahi safaari ka o nee'boyta.

¹⁰ Bay saa'i sonitugol wiiju on hewtii, o immini kurkaadu makko haa e remoo'be wiiju ben fii yo ben jonnann mo bibbe wiiju gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe.

¹¹ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe.

¹² O immini tammo kadi, be barmini ondon kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: <Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immin bid'fo an yida'ad'o on, no gasa ka be teddinoya ondon.>

¹⁴ Kono no ben remoo'be wiiju haynornoo mo, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on, warena mo fii yo ndondi ndin wontan en!>

¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben?

¹⁶ On aray, re'a ben remoo'be wiiju, o halfina ndi wobbe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii d'un, be wi'i: «Wota d'un wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden
wontii hittunde ka so'bbundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanu'fo e nden hayre, o lancoto,
kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

¹⁹ Bay hoore'be yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore ma'bbe Iisaa wadi ngal misal, tawi hibe da'bbude no be fawira juude e makko don kisan, kono hari hibe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, be immini e makko tefoo'be bonbe waditiibe ko feewube fii ko nangira mo kongu'di makko d'in, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lammina'ad'o diiwal ngal.

²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga.

²² E hara no haani ka men yoba lando maw'fo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa ma'bbe kan, o jaabii be, o wi'i:

²⁴ «Hollée lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando maw'fo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Jonnitee lando maw'fo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no be nangira mo e d'in kongu'di makko yeeso jamaa on, kono bay be njaldidii e ngol jaabawol makko, be deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27)

²⁷ Wobbe e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

a 20:17 20.17 Zab. 118.22 b 20:18 20.18 Isa. 8.14-15

28 «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo biddo, haray minpiraawo on maydo no haani yettude on keynguujjo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

29 Tawa non no woodi bibbe njeedido. Arano on jombii, maayii, hebaali biddo.

30 Dimmo on kadi yettii mo, maayii.

31 Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedido non be timmi, be accaali jurriya.

32 Bawto dun debbo on kadi maayii.

33 Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

34 Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete.

35 Kono ben yefoyaaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resooytaa, resetaake.

36 Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hibe wa'i wa malaa'ikaaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be bibbe ummutal ngal.

37 Seede maybe ben immitoto, ko dun Muusaa banginnoo ka o wowli don fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c

38 Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

39 Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.»

40 Bawto dun be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda (Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

41 Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasihu on ko jurriya Daawuuda?

42-43 Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde:

<Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an paamo

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.>^d

44 «Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

45 Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo don, o wi'i taalibaabe makko ben:

46 «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfulu arane den ka nafagol.

47 Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde maabe fii yiingo, awa ben hefoyay jaawooje burde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujjo on Itti on (Mrk. 12.41-44)

1 Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i aldube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka.

2 O yi'i kadi keynguujjo baaso no liba ton tammahoy didoy.

3 Onsay o wi'i: «Mido haalande on goonga, oo keynguujjo baaso no furi beya fow ko ittaa.

4 Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujjo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

*Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)*

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaafe e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be:

⁶ «Nalaafe no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma dun wadfoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol dun?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben.

⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko dun haani adaade wafude, kono lannoode nden hinaa don kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wadfoyay hakkunde leyyi din. Laamateerijji din kadi immondirana.

¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe wada, heege e jebbeeli raabooji wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e dun, be faway on juufe, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoo on haa e lambe ben e yeesoofe diiwe den sabu innde an nden.

¹³ Kono dun wonanoyay on sabu no seeditoron.

¹⁴ Fihee ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetedon kon.

¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongudi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda.

¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wadfoyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree.

¹⁷ Fow aroyay on sabu innde an nden.

¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa.

¹⁹ Kono si on jajjike, haray on hiwii wonkijji mon din.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli din daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre badike.

²¹ Onsay yo hodufe ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare.

²² Ko fii den wonoyay nalaafe yottande fii laatingol kala ko windinoo.

²³ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waday e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa.

²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde den fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'ijji di be happanaa din timma.

²⁵ «Awa kadi maandeeji wadfoyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji din maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wada sabu uumaango ndiyan dan ka baharu e ko dan piyondirta kon.

²⁶ Yimbe ben faddee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»

²⁷ Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

²⁸ Nde dun fuddii wafude woo, haray bantee townon ko'e mon den, ko fii haray kisiyee mon on badike.»

²⁹ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo.

³⁰ No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

³¹ Ko wano non kadi, no yiirufon d̄ii piiji no wada woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike.

³² Ka haq̄iqa mi andinii on, d̄un fow wafay ado nguu jamaanu feyyude.

³³ Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongud̄i an d̄in feyyataa.

³⁴ «Reenee hoore mon fii wota berde mon d̄en heewu anndeeji aduna maa faale jaamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol.

³⁵ Ko fii nde hewtay e hoore kala wondo e ndelo oo aduna.

³⁶ Findinee hakkillaaji mon d̄in saa'i woo saa'i, torod̄on fii no hebiron doole dadugol d̄in piiji wafoyayd̄i, e fii no daroroyod̄on yeeso Bii-Aaden on.»

³⁷ Tawi e nder jalle d̄en, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni.

³⁸ Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Hari *Juldeere Bireedi d̄e Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d

² Tawi hoorebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no d̄abbaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hiɓe huli jamaa on.

³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, d̄un ko oo jammaado Iskariiyu, on ko tawaado e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e d̄ido.

⁴ On yahi yewtidoyi e hoorebe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude maɓbe.

⁵ Ben weltori d̄un, be haldi yeenugol mo kaalisi.

⁶ O jabi d̄un, o woni e d̄aɓɓugol feere no o wattira Iisaa e juude maɓbe, hara jamaa on hoydaali.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)

⁷ Bay jalaande Juldeere Bireedi d̄e Aldaa e Lewen nden hewtii, d̄un ko jalaande hirsanteende baalun nden,

⁸ onsay Iisaa immini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i be: «Yahee moyyanon en nafakka fii ko nafod̄en ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faalad̄on yo men moyyanon en d̄un?»

¹⁰ Onsay o wi'i be: «No naatird̄on ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo.

¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu be nafodata e taalibaabe maɓbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹² Ontuma o hollay on konkooru njanndu weyyitaandu ka koore dow. Ko d̄on moyyinton.»

¹³ Be yahi be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa badii fii nafagol wondude e sahaabaabe be o tod̄d̄inoo ben sappoo e d̄ido.

¹⁵ Onsay o wi'i be: «Mid̄o faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude.

¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi jaamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatoyoo ka *laamateeri Alla.»

^d 22:1 22.1 Egg. 12

17 Onsay o yetti jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon.

18 Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe wiiju haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

19 Bawto dun o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni be, o wi'i: «Dundoo ko bandu an ndu okkadon ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

20 Ko wano non kadi, bay be gaynii naamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e dan yiiyan an hibboyteefan fii mon.

21 Kono non janfotoodo lan on no naamidude e an.

22 Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoodo mo!»

23 Onsay be woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wadoyta dun?»

*Fii Yedeteebe Laamu ben ka Laamateeri Alla
(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)*

24 Yeddondiral wadi hakkunde mabbe fii andugol ko hombo e mabbe gasata wonude mawdo.

25 Onsay Iisaa wi'i be: «Lambe diya leyyi no laamori di doole, ben laamiibe no wi'aa wadoobe ko moyyi.

26 Kono onon, wota on wa'u wa ben. Burdo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu.

27 Hara ko hombo furi teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo bannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mido woniri hakkunde mon wa on bannoowo.

28 Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder dii tampereji an fow.

29 Ko dun wadi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non,

30 fii no naamiroyon yaron ka ndaddudi an, dun ko ka nder laamateeri an, joodofon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila din sappoo e didi.»

31 Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi.

32 Kono min mi toranike ma fii wota gomdinal maa ngal hayru. An kadi tuma yiltitidaa e an eto tabintinaa wondiibe maa ben.»

33 Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

34 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hida andimmi haa timma laabi tati.»

35 O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e baawo mbuudi e bonfo e pafe, on nakkiroyano ton godfun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

36 O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiido mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda.

37 Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laato, wonde: <O wattidete e wadoobe bone ben.>^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

38 Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje didi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

*Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)*

^e 22:37 22.37 Isa. 53.12

³⁹ Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

⁴⁰ Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.»

⁴¹ Onsay o wofɗitiri be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii,

⁴² o wi'i: «Baaba an, si hida faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wafu, kono yo faale maa on wafu.»

⁴³ Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo.

⁴⁴ Bay sonjaa wonkii hebii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiiyan de no sinta e leydi.

⁴⁵ Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hibe daanii sabu annde nde be wondi nden.

⁴⁶ Onsay o wi'i be: «Ko fii hondun daanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

⁴⁷ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e didoobe ben ardii ben. On badii Iisaa fii lunnagol mo.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

⁴⁹ Bay wondibe Iisaa ben sogitike ko saatii wafude kon, onsay be wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?»

⁵⁰ Tun goddo e mabbe soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru jaamuru ndun.

⁵¹ Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

⁵² Iisaa wi'i ben arbe hendagol mo kadi, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e hooreebe aynoobe juulirde mawnde nden e mawbe ben: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko ngujo arandon.

⁵³ Hara-le pande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono doo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi nibe den.»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁵⁴ Bay wonii be nangii Iisaa, be nabi mo ka galle yottinoowo mawdo sadaka on. Petruusu iwtiri baawo mabbe ka wofɗitii.

⁵⁵ Onsay be hubbi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e mabbe.

⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petruusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo doo ko wondido Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeda, goddo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e mabbe.»

Petruusu wi'i ondon kadi: «Mi tawdaaka e mabbe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, goddo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondido makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii ondon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata dun, ndontoori ndin yoggi.

⁶¹ Onsay Koohoojo on yeyyitii, cikki gite mun den e Petruusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohoojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!»

⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo,

⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!»

⁶⁵ E hoore d'un be kongayno mo, be hoyna.

*Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on
(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)*

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, d'un ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental maɓbe,

⁶⁷ be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako,

⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan.

⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bidɗo Alla on?»

Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi d'un.»

⁷¹ Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faaladen kadi? Kanko tigi o wowlii, en nanii!»

23

*Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe den
(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40)*

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu.

² Be woni e toonugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawɗo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasiihu, d'un ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo nedɗo jogoree!»

⁵ Kono be catii e d'un, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fudɗii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii doo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii d'un, o landii si oo nedɗo ko mo Jaliilu.

⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde don, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, d'un weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo.

⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannoobe fii Sariya on ben no don, ben no toona mo toone sattude.

¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu.

¹² Nden pande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on,

¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo nedɗo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo nedɗo ko tooniron mo.

¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo nedɗo wadaa hay huunde ko foddi e wareede.

¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo.

¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (

¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wafunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa.

²¹ Kono hibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dun e hoore sonko njano, hibe toroo yo o fempe. Ngon sonko maɓɓe fooli mo kanko Pilaatu.

²⁴ Pilaatu jabani be faale maɓɓe on.

²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dun ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale maɓɓe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sireni iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa.

²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa.

²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben.

²⁹ Ko fii palaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!»

³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!»

³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko.

³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafu bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaabe sendiri concii makko din urɓaf.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be badii bannangol mo ndiyan lammudan,

³⁷ hibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahuudiyanke'en, dandito an tigi!»

³⁸ Tawi no windii dow makko wonde: «Oo doo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

³⁹ Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

⁴⁰ Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko,

⁴¹ enen dido-le hiden foddi e dun, ko fii ko kuude men hettuden. Kono oo doo wadaali hay fus ko boni.»

⁴² Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

⁴³ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a woday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)

⁴⁴ Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

⁴⁵ Naange ngen weji, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde.

⁴⁶ Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude d'un, o timmi.

⁴⁷ Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadi don, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

⁴⁸ Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo don kon yi'ii d'un, be yilitii hibe tappitoo e berde.

⁴⁹ Tawi kala andunoobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe baawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodfditii, no ndaara kon ko woni wadude.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)

⁵⁰ Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben,

⁵¹ on kapun jabaano taweede e fewjoore maabe nden e den kuude maabe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun jijji.

⁵² On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on.

⁵³ Bawto d'un, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasange, o belnoyi mo e qaburu asaado e feto, mo hari hay gooto surraaka e mun.

⁵⁴ Dun hawri nande hebulanagol *jalaande fowteteende nden, bay hari nden badike ka naata.

⁵⁵ Rewbe ardunoobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa.

⁵⁶ Onsay rewbe ben yilitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on

(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)

¹ E alat, d'un ko jallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawo bimbi subaka ka yenaande, hibe yoobii tiiri ndi be moyyinnoo.

² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama,

³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koohoojo on.

⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d'un, worbe dido borniibe concu jalbudu, feepani be.

⁵ Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe dido wi'i be: «Ko fii hondun dabbitanton wurdo on e hakkunde maybe ben?»

⁶ O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu,

⁷ himo wi'aynoo on: «Bee *Bii-Aaden on watee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.» »

⁸ Tun, ben anditi din kongudi Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande don, be yahi yeetoyagol d'un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow.

¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoynoo d'un sahaabaabe ben sappoo e go'o.

¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi kongudi ben din no wa'ani be wa fuyanteeji.

¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasange on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo njaldi sabu kon ko wadi.

Fii Taalibaabe ben Didu ka Laawol Emayuuu

(Mrk. 16.12-13)

¹³ Tawi nden pande tigi dīdo e maɓɓe no yahaynoo e hoɗo no wi'ee Emayuusu wofɗitorngo Yerusalaam embere kilomēeterji sappoo e dīdī.

¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko waɗunoo kon fow.

¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata ɗun be landondira, Iisaa ɓadii be, o waddi e maɓɓe laawol.

¹⁶ Kono tawi giide maɓɓe ɗen no wirnanaa anditugol mo.

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Ko konguɗi honɗi wonɗon bugonɗirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi.

¹⁸ Onsay godɗo e maɓɓe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondo Yerusalaam mo andaali ko waɗi kon e ɗee balɗe ɗoo?»

¹⁹ Onsay o wi'i be: «Honɗun?»

Be wi'i mo: «Koo ko waɗi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, ɗun ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow,

²⁰ e ko honno kadi hooreeɓe *yottinoobe sadaka men ben e hooreeɓe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben jaawu mo, be fempa mo e leggal, be wara.

²¹ Meden tanyinoo ko kanko yaltinayno *Bani-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder ɗun fow, e hino hebii hande balɗe tati gila ɗun waɗi.

²² Awa kadi rewɓe wondiɓɓe amen goo ɗalɗinii men fota, nde be dawunoo ka yenaande,

²³ be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaabe feɗanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri.

²⁴ Onsay wondiɓɓe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewɓe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

²⁵ Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njoofoobe, hidon nennanii gomɗingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon!

²⁶ Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?»

²⁷ Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

²⁸ Bay wonii be ɓadike hoɗo ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii.

²⁹ Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, niɓɓay woni.» Onsay o naatidi e maɓɓe.

³⁰ Fewndo o jooɗodi e maɓɓe fii jaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be.

³¹ Tun, giide maɓɓe ɗen udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be.

³² Be woni e wi'indirgol: «Hinaa berɗe men ɗen no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

³³ Be immii kisan, be yiltitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondiɓɓe mun ben no mottondiri ɗon.

³⁴ Tawi ben wonnoobe ɗon no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feɗanii Sim'uunu!»g

³⁵ Onsay beya dīdo kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)

³⁶ Wa fewndo ko be yewtaynoo ɗun, kanko tigi o ari hakkunde maɓɓe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

³⁷ Tun be ɗenyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i.

³⁸ Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidfon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon?»

³⁹ Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meemee lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

⁴⁰ Bay wonii o wi'ii dun, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den.

⁴¹ Bay tawii e nder weltaare mabbe nden haa jooni be hoolaaki, hibe e nder nalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidfon mari doo godfun ko jaamete?»

⁴² Onsay be bannani mo huntare lingii sa'aangii.

⁴³ O yetti ngii, o nafii yeeso mabbe.

⁴⁴ Onsay o wi'i be: «Ko dundoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laatoo.»

⁴⁵ Ontuma o udditani be hakkille mabbe den fii no be faamira defte den.

⁴⁶ O wi'i be kadi: «Ko dundoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ben ka pallal tammal.

⁴⁷ Awa kadi leyyi din fow waajete e innde makko gila Yerusalaam fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji mabbe din.

⁴⁸ Ko onon woni seedebe dun ben.

⁴⁹ Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedafon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

*Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)*

⁵⁰ Bawto dun Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be.

⁵¹ Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu.

⁵² Bay kambe be sujjanii mo, be yilitii Yerusalaam e hoore welo-welo mawngo.

⁵³ Onsay be tabiti ka *juulirde mawnde, hibe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fufɗoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla,

² tawi himo wondi e Alla ka fufɗoode.

³ Ko rewruɗe e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko.

⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben.

⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder niɓe, laatii niɓe ɗen foolaali ngu.

⁶ Woodii nedɗo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa.

⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomɗinir sabu makko.

⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun,

⁹ ɗun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala nedɗo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo.

¹¹ O arii ka makko, kono ɓe makko ɓen jabɓaaki mo.

¹² Kono kala jabɓiibe mo, gomɗini innde makko nden, ko ɓen o newnani wonugol ɓiɓɓe Alla.

¹³ Dun ko ɓen hebaaɓe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiiyan maa e mbeleede bandu maa e faale nedɗanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti nedɗo, o hodi hakkunde men, ɗun ko on heewuɗo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Biɗɗo bajjo on heɓi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: <Araynoodo ɓaawo an on ko ɓurɗo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!> »

¹⁶ Awa en fow en heɓii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow.

¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi.

¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondɗo Alla, wonduɗo e Baabaajo on, on ɓanginanii en fii makko.

Fii Seeditoore Yaayaa nden

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17)

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreeɓe *Yahuudiyankeɓe ɓen Yerusalaam immini *yottinoobe sadaka ɓen e Lewiyankeɓe ɓen fii landagol mo, ɓe wi'i: «An ko a hombo nii?».

²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ ɓe landii mo kadi, ɓe wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni Iiliiya?»

O jaabii ɓe, o wi'i: «Hinaa mi on.»

ɓe landii mo kadi, ɓe wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay ɓe wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulɓe men ɓen? Ko hondun wi'itidaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotoодо ka wulaa on, wi'a: <Fewnee laawol Joomiraado on!> » a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri.

²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa Iliiya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa,

²⁷ wondo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pafe mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wadi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden pande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun.

³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: Godfo aroyay baawo an, on ko Burdo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan.

³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'ila on fii makko wadi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi dundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko.

³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuludo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: <On mo yi'udaa Ruuhu an on no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on lootirta.»

³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bidfo Alla on.»

Fii no Iisaa Fudfori Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden pande kadi tawi Yaayaa no don, himo wondi e taalibaabe makko dido.

³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko dido nani din kongudi makko, jokki Iisaa.

³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hibe jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun dabboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (dun no firi <Karamoko'en>) «ko honto hodufon?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hodi. Nden pande be woni takko makko don, tawi ko wa ka alansaraa.

⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, dun ko oo musidfo Sim'uunu Petruusu, ko o godfo e ben dido nanube kongudi Yaayaa din e jokkuba Iisaa ben.

⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Toddaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddetefaa.» (Ko woni firo dun ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden pande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.»

⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, dun ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bidfo Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?»

Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifii fii makko, o wi'i: «E hino Isra'iilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirdaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnodaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bidfo Alla on e Lando Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomdinirdaa? A yi'ay ko furi dundoo mawnude.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ben no wada yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan dan Njaram Wiiju

¹ Balde tati bawto d'un, peera wadi ka wi'etee Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton.

² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera.

³ Bay njaram *wiiju dan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram dan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi din: «Wadee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no don loode kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankeebe ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere.

⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin den loode ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa de heewi.

⁸ Onsay o wi'i be yo be pedu, be nabana ardotoodo fii naameteaji on. Be pedi, be nabani mo.

⁹ Ardotoodo fii naameteaji on kadi mettii dan ndiyan waylaadan njaram wiiju. Tawi o andaa ko honto dan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yoogube ndiyan dan ben kapun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on,

¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan dan adotoo yedude, si yedoya jaasudan dan, tuma yaraa moyya. Kono an, hida mari njaram moyyan dan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, d'un ko ka wi'etee don Kanaa e nder diiwal Jaliilu wadi. Ko nii o banginiri darja makko on, taalibaabe makko ben kadi gomdini mo.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko bawto d'un, o yaadi e yumma makko e neene-gotoobe makko ben e taalibaabe makko ben Kafernahuum. Be weeri don balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. b

¹⁴ O tawi yeeyoobe na'i e baali e gabooji e wadoobe sensa-sensita no joodii ka dingiral *juulirde mawnde.

¹⁵ Onsay o moyyini paatawol boggi, o radii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali din e na'i din, o saakiti kaalisiiji wadaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe den.

¹⁶ O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee du'un doo! Wota on wadu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

¹⁷ Onsay taalibaabe ben anditi wonde dundoo no windinoo: <Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan jaamude.>^C

¹⁸ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawuɗaa men hollude fii bagingol hida gasa warrude nii?»

¹⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balɗe tati!»

²⁰ Onsay kambe Yahuudiyankeebe ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balɗe tati?»

²¹ Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko bandu makko ndun.

²² Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde maybe ben, taalibaabe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno d'un, onsay be gomɗini bindi d'in e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

²³ E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, d'un ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomɗini innde makko nden sabu maandeeji hawniidi d'i o wafaynoo d'in.

²⁴ Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow,

²⁵ awa kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

¹ Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaaɓe ben hooreejo Yahuudiyankeebe no wi'ee Nikodiyuusu.

² On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meden andi ko a jannoowo iwruɗo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wafude d'ii maandeeji hawniidi d'i wondaɗa e wafude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

³ Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedɗo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

⁴ Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno goɗɗo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara himo waawa naatitute kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedɗo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatude ka laamu Alla.

⁶ Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu.

⁷ Wota a ɗalɗu fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun.

⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hida nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala heɓiraado Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeebe ben e a andaa d'un?»

¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden.

¹² Si on gomɗinaali fii piiji adunayankeeki d'i mi yewti on fii mun d'in, haray ko honno gomɗinirton piiji kammuyankeeki d'i mi yewtoyta on fii mun d'in?

¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwruɗo ka kammu on, d'un ko *Bii-Aaden on.

¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non,

¹⁵ fii kala gomɗindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yefii mo Bidfo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Bidfo makko on e oo aduna fii paawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko.

¹⁸ On gomdindo mo paawetaake, kono on mo gomdinaali mo paawaama wuren, bayru o gomdinaali innde Bidfo Bajjo Alla on.

¹⁹ Awa e hino paawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden buri ndaygu ngun, bay kuude mabbe den ko bonde.

²⁰ Ko fii kala wadoowo bone haray no api ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feenu.

²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwira.»

Fii Seeditoore Yaayaa Dimmere nden

²² Bawto dun Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O pallidi e mabbe don, tawi himo *loota maande kisiyee.

²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee don Enuuna, dun ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no don. Yimbe no yahaynoo don fii yo o lootu be,

²⁴ ko fii tawi Yaayaa wadaaka taho e kaso.

²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahuudiyankeejo goo e telen-ma labbinegol ngol.

²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo wondunodaa on gada Yurdayniwol, dun ko on mo seeditidfaa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no jaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Nedfo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade.

²⁸ Onon tigi ko on seedeebe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasiihu on, kono ko mi imminaado yeeso makko.

²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombudo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii.

³⁰ Bee on beydoo, min mi duytoo.

³¹ Ko fii on Iwrufo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrufo ka kammu on no e hoore fow.

³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko.

³³ Kala on jabudo nden seeditoore makko, haray banginii wonde Alla ko goonga.

³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla din o wowlata. Ko fii Allaahu on yeday mo Ruuhu mun on no heewiri.

³⁵ Baabaajo on no yidi Bidfo on, awa kadi o wattii fow e juude makko.

³⁶ Kala gomdindo Bidfo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bidfo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* ben nani wonde Iisaa no burude Yaayaa hebude taalibaabe, o loota be,

² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaabe makko ben wonnoo lootude).

³ Bay Iisaa humpitike d̄un, o iwi ka diiwal Yahuuda d̄on, o yilitii ka diiwal Jaliilu.

⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samariiya.

⁵ E nder d̄un, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo biɗɗo mun on, d̄un ko Yuusufu.

⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no d̄on. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, d̄un ko wa tumbere jalorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.»

⁸ (Ko fii hari taalibaabe makko ben no yahi ka saare fii soodugol jaametee.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankeejo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankeebe ben e Samariyankeebe ben.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hidfa andunoo dokkal Alla ngal e Wi'udfo ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnayɗan.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awa-le woyndu ndun no luggi. E hara ko honto hebaynoda non d̄an ndiyan wurnayɗan?»

¹² E hara a buru ben amen Yaaquuba mawnude, on okkuɗo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e biɗɗe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudfo d̄an ndiyan d̄ondoyte kadi.

¹⁴ On yarudfo non ndiyan d̄an mi okkorta mo d̄an, d̄ondetaake hande kadi. Kono ndiyan d̄an mi okkorta mo d̄an wontay e makko bundu ndiyan, buloojan fii yefugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, okkoran d̄an ndiyan, hara mi d̄ondetaake hande kadi, e hara mi artaali d̄oo hande kadi yoogugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'udfaa kon wonde a alaa moodi.

¹⁸ Ko fii a hebii dewle jowi, awa kadi mo wondudfaa on fewndo d̄oo wonaa moodi maa. E d̄un non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohoojo, mi tawii ko a annabaajo.

²⁰ Menen Samariyankeebe ben, baabiraaabe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankeebe ben, hidon wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla rewetee d̄on.»

²¹ Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on.

²² Ko fii onon hidon rewude ko on andaa, menen meden rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yedata on ko e Yahuudiyankeebe ben ardi.^d

²³ Kono saa'i on no arude, d̄un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni dabbude.

²⁴ Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»

²⁵ Debbo on wi'i mo kadi: «Midfo andi wonde *Almasihu on aroyay, d̄un ko Todɗaado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

²⁶ Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondfo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

²⁷ Onsay taalibaabe ben hewti, be njalɗi ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e mabbe landaaki mo, wi'i: «Ko hondun faaladfaa?» maa «Ko hondun yewtidantaa e makko?».

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankeebe ben yottini gandal fii kisiyee.

28 Debbo on kadi acci don loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben:

29 «Aree ndaaron nedfo wowlando lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?»

30 Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.

31 Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

32 Kono o jaabii be, o wi'i: «Midfo mari jaametee ko mi jaama ko on andaa.»

33 Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko godfo addani mo ko o jaama?»

34 Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nuludfo lan on e timmingol golle makko den.

35 E on wi'aali kadi: «Doo e baagol ngol no heddii lebbi nay?» Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol!

36 Jooni wa'oowo on hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'oowo on weltodu.

37 Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: «Ko godfo aawata, oya on sojita.»

38 Mi nului on sojitooygol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatudon.»

39 Samariyankeebe duudube e nden saare gomfini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wadi.»

40 Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko maabe, laatii o woni don balde didi.

41 Gomfinbe ben burti duudube kadi sabu kongol makko ngol,

42 tawi hibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomfiniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Medfen andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

43 Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwi don fii yahugol Jaliilu,

44 fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun.

45 Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabbii mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wadi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden.

46 O yiltitii kadi Kanaa, dun ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dan njaram *wiiju don.

Tawi bidfo yeesoojo laamateeri ndin, wondo Kafernahuum, no nawni.

47 Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on bidfo makko wondo e daande mayde.

48 Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomdintaa few!»

49 Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

50 Iisaa wi'i mo: «Yahu, bidfo maa on ndikkii.»

On nedfo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi.

51 E nder ko o yiltitotoo kon, o fotti e kurkaadi makko din, ben wi'i mo wonde bidfo makko on ndikkii.

52 O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.»

53 Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «bidfo maa on ndikkii.» Onsay o gomfini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

54 Ko ndee maande hawniinde doo woni dimmere nde o wadi bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

Fii no Iisaa Selliniri Jukkunnaajo

¹ Bawto d'un, juldeere Yahuudiyankeebe wadi. Iisaa yahi Yerusalaam.

² Tawi beelun no Yerusalaam d'on ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun.

³⁻⁴ Nawnuube d'uudube no waalii e ley d'in caaliiji, d'un ko gila e bumbe e bofoofe e maaya-banduube, ^d

⁵ Tawi godfo no d'on, nawfo gila duubi cappande tati e jeetati.

⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no d'on gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hida faalaa hettude cellal?»

⁷ Nawfo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan dan memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray godfo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.»

⁹ Don kisan on nedfo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, d'un ko *jalaande fowteteende e mun nden.

¹⁰ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'i on sellinaado: «Ko jalaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Ko sellindo lan on wi'immi: <Yettu dankun maa kun, yahaa.> »

¹² Onsay ben landii mo: «Ko nedfo hombo wi'u-maa: <Yettu, yahaa?»

¹³ Kono tawi on sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

¹⁴ Bawto d'un Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waditu junuubu hande kadi, fii wota godf'un goo hebe ko buri d'undoo bonde.»

¹⁵ Onsay on nedfo yiltitii, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bidfo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko wadi si hooreebe Yahuudiyankeebe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wadii d'un e aseweere.

¹⁷ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mido gollude.»

¹⁸ Sabu d'un hooreebe Yahuudiyankeebe ben burti dabbeude no warira mo, d'un non hinaa fii tun himo bonni Sariya on e asewe, d'un ko jalaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o waditori himo fota e Alla.

¹⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bidfo on waawataa wadude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no wada kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bidfo on kadi wadiray wano non.

²⁰ Ko fii Baabaajo on no yidi Bidfo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder nalaw.

²¹ Ko d'un wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bidfo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitide.

²² Ko wattii e d'un, Baabaajo on naawataa hay gooto, kono o wattii kala jaawoore e juude Bidfo on,

²³ fii yo fow teddin Bidfo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bidfo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nuludo mo.

^d 5:3-4 5.4 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari malaa'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iji goo, o yeya ndiyan dan. Kala non on adinoofo yollaade bawto memminagol ndiyan dan, o ndikkay, d'un non nawnaare nde o wondunoo woo.*

24 «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hediiɗo kongol an ngol, gomɗini Nuluɗo lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e jaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan.

25 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynooɗo on ko fewndo ɗoo, nde maybe ben nani hawa *Bidɗo Alla on, ben nanube wuura.

26 Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yefiri Bidɗo on wonugol bundu ngurndan,

27 o yedi mo kadi bawgal wadugol jaawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on.

28 Wota ɗun njalɗin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo.

29 Wadunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wadunoobe ko boni ben immitoo ummutal jaawoore.

30 Min non, mi waawataa wadude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi jaawirta. Naawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wadude, kono ko faale Nuluɗo lan on.»

Fii Seeditooje Bidɗo on

31 «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga.

32 Ko godɗo goo seeditanii lan. Midɗo andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga.

33 Onon on nelii wobbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on.

34 Min non mi hatonjinaa yo nedɗo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande.

35 Yaayaa hari ko lampu hubbuɗo ndayguɗo, faalaɗon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

36 «Min midɗo mari seedee burɗo mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude ɗe Baabaajo on jonni lan fii laatingol ɗen, ko ɗen kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan.

37 On non Baabaajo Nuluɗo lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko,

38 awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fii on gomɗinaali mo o nuli on.

39 Hidon taskoo bindi ɗin, bay hidon sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko ɗin seeditii fii an.

40 E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan ɗan.

41 «Min-le, mi alaa ɗaɓɓude no yimbe ben mantirammi.

42 Kono midɗo andi on, on joganaaki Alla giggol.

43 Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si godɗo arii e innde mun, on wernay mo.

44 Ko honno gomɗinirton onon, si tawii ko mantindirgol yidufon, hara hinaa ɗaɓɓugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

45 «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon.

46 Ko fii si on gomɗinno Muusaa, on gomɗinayno lan min kadi, bay himo windi fii an.

47 Kono si on gomɗinaa bindi makko ɗin, haray ko honno gomɗinirton konguɗi an ɗin?»

6

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)*

¹ Bawto d'un Iisaa yahi, wontiri gafa *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.)

² Tawi jamaa duudufo no jokki mo sabu maandeeji hawniidi di be yi'aynoo himo wada din e hoore nawnube ben.

³ Kanko Iisaa o yawi don e hoore fello, o joododi don e taalibaabe makko ben.

⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike.

⁵ Onsay Iisaa banti gite den, yi'i on jamaa duudufo no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten doo paamete fii ko bee yimbe paama?»

⁶ (Ko o wiirunoo d'un ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruujii teemedde didi yonataa ko soodee bireedi haa d'un yona fii yo mo kala hebu seeda!»

⁸ Goddo e taalibaabe makko ben no wi'ee Andaraawu, d'un ko oo mijjiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo:

⁹ «Suka no doo mardo bireedijje jowi e liyyi didi. Kono ko hondun d'un nafata oo jamaa doo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodfinee yimbe ben.» Tawi hufo buy no e nden nokkuure. Ben joodii, tawi ko wa be worbe guluuje njowo.

¹¹ Bawto d'un Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonbe don ben. O wadiri liyyi din kadi wano non haa mo bee hebi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii be haarii, o wi'i taalibaabe makko ben: «Moobitee kunte luttude den fii wota hay huunde bonu.»

¹³ Ben hocci de, be hebbini debeeje sappoo e didi ko paamaa luttinaa ko iwi e den bireedijje jowi.

¹⁴ Bay ben yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wadi, be wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanudo arude ka aduna on!»

¹⁵ Bay Iisaa andii wonde be faandanike yettugol mo lammuna, o sortii e hakkunde mabbe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52)

¹⁶ Bay wonii nibbii, taalibaabe makko ben tippori ka weendu.

¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, d'un ko Kafernahuum, tawi niwre nden wadii, be yiitidaali e Iisaa taho.

¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii.

¹⁹ Bay wonii be awyinii laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, be haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay be huli.

²⁰ Kono Iisaa wi'i be: «Ko min nii! Wota on hulu!»

²¹ Tawi hiibe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka be yahaynoo don.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnoodo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo don, awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaabe mun ben e kun laakun, kono ko taalibaabe ben tun yahi.

²³ Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, be ari e binde ndee nokkuure nde ben paamunoo bireedi e mun bawto Koohoojo on jarnude.

²⁴ Bay ben yimbe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaabe mun ben woo alaa don, be bakii kambe tigi e koy laakoy, be yahi Kafernahuum fii dabbitoogol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

²⁵ Ben yimbe tawtiroyi Iisaa ka gafa weendu, be wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtudon doo?»

²⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidii wondon mi dabbitirde, kono ko fii on jaamii haa on haarii.

²⁷ Wota on yangano jaametee lannoowo on, kono yanganee jaametee luttoowo fii *ngurndan poomayankejan dan on, dun ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

²⁸ Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude de Alla faalaa den?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomdin on mo o nuli.»

³⁰ Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomdine? Ko kuugal hongal wadataa?

³¹ Baabiraabe men ben paamuno <*manna> ka wulaa, wano windori non: <O okkori be bireedi immorde ka kammu.> » e

³² Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiijo iwruude ka kammu.

³³ Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yeda yimbe ben ngurndan.»

³⁴ Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

³⁵ Iisaa wi'i be kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala ardo e an weeletaake hande kadi, e kala on gomdindo lan dondetaake hande kadi.

³⁶ Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomdinaali.

³⁷ Kono be Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on ardo e an mi radotaako mo.

³⁸ Ko fii hinaa wadugol faale an on tippinimmi iwruude ka kammu, kono ko wadugol faale Nuludo lan on.

³⁹ Ko fii e hino faale on Nuludo lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka palaande sakkitorde.

⁴⁰ Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udo Biddo on, gomdini mo, yo hebu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka palaande sakkitorde.»

⁴¹ Onsay Yahuudiyankeebe ben fudfdii njunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwruudo ka kammu on.

⁴² Tawi hibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, biddo Yuusufu on, on mo andufen yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

⁴³ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on njunu hakkunde mon.

⁴⁴ Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludo lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka palaande sakkitorde.

⁴⁵ No windii ka defte annabaabe ben wonde: <Alla jannay be fow.>^f Kala on nanando Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray e an.

⁴⁶ Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwruudo ka Alla, on kapun yi'ii Baabaajo on.

⁴⁷ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomdindo haray hebii ngurndan poomayankejan dan.

⁴⁸ Ko min woni Bireedi Wurnoowo on.

⁴⁹ Baabiraabe mon ben paamuno <manna> ka wulaa, kono be maayuno.

⁵⁰ E hino doo Bireedi tippiido iwruude ka kammu on, fii kala jaamudo mo wota maayu.

⁵¹ Ko min woni Bireedi Wurdo tippiido iwruudo ka kammu on, kala jaamudo oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

⁵² Onsay Yahuudiyankeebe ben sonki hakkunde maabe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en jaamu?»

⁵³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on naamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan.

⁵⁴ Ko fii kala naamudo teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka palaande sakkitorde.

⁵⁵ Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiiyan an dan ko njaram tigi.

⁵⁶ Ko fii kala naamudo teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko.

⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdoo on nului lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on naamudo lan wuurirta sabu an.

⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ben naami on, be maayi. Kala on naamudo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.»

⁵⁹ Ko fun Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii fun, buy e hakkunde taalibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ben no nunude fii fun, o wi'i be: «E hara fun feggin on?

⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton?

⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwruudi e Ruuhu Allaahu yedoowo ngurndan on.

⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo fun, ko fii hari himo andi gila ka fudfoode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoyto mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko fun wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yedi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden pande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko.

⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didoobe ben: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan.

⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didoobe ben? Kono goddo e mon ko mo Ibuliisa.»

⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoyto mo, on ko goddo e sappoo e didoobe ben.

7

Fii Angal Gomdinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto fun Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yidfaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabbeude no warira mo.

² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, badike.

³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu doo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ben yi'u kuude de wondaa wafude den.

⁴ Ko fii hay gooto wadataa huunde e nder gundoo si tawii himo dabbeude andeede e kene. Si a waday fii piiji, hollito e aduna on.»

⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomdinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on.

⁷ Ko fii aduna on waawataa on apude, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko den ko bonde.

⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.»

⁹ Bay wonii o wi'ii be d'un, o wonti Jaliilu d'on.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e baawo hollitagol.

¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no d'abba mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi nunu-nunu fii makko on no duudi e hakkunde yimbe ben. Wobbe e maɓbe no wi'a: «Ko o neddo moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.»

¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol.

¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben naldii, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi d'in, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nuludo lan on.»

¹⁷ Kala faalaado wadude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii d'ii kongudi an ko e immorde e an min.

¹⁸ On mo no wowlude kongudi iwrudi e mun, haray ko hoore mun woni d'abbande darja, kono on mo no d'abbude darja nuludo d'un on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko.

¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non ebbanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni d'abbude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Mi wad'ii kuugal gootal, on fow on nald'ii.»

²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non d'un wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidon wadude d'un e *jalaande fowteteende nden.

²³ Si goddo sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seytingon mi fii mido sellini goddo o fow makko e asewe, d'un ko jalaande fowteteende e mun nden?

²⁴ Awa accee jaawirgol ko sikkudon kon tun, kono jaawee jaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wobbe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa d'abbeede fii waregol?»

²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on?

²⁷ E hin-le hidon andi oo doo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidon andi lan, hidon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Immindo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo.»

²⁹ Min non mido andi mo, bay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay be woni e d'abbugol no be nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali.

³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomdini mo, be wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wadoyay maandeeji hawniidi burdi di oo doo wadi d'in?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Midfo wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nuludfo lan on.

³⁴ Onsay on dabbitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta don, on waawoytaa yahoyde don.»

³⁵ Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeebe ben, o janna ben Gereekiyankeebe?

³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: «On dabbay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata don on waawataa hewtoyde don?» »

³⁷ Nalaande sakkitorde juldeere nden, dun ko palaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no dondaa yo aru e an, o yara!

³⁸ Ko fii kala on gomdindo lan, candi ndiyan wurnaydan bulay e ontigi, wano bindi din wi'iri non.»

³⁹ Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomdinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

⁴⁰ Bay wobbe goo e hakkunde jamaa on nanii din kongudi, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanoodo on!»

⁴¹ Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feepirta?

⁴² E hara defte den wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore dun ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, dun ko ka Daawuuda wonnoo don, o feepata?»

⁴³ Dun wadi haa jamaa on yeddondiri sabu makko.

⁴⁴ Wobbe e hakkunde mabbe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

⁴⁵ Onsay suufaabe ben yiltitii ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

⁴⁶ Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo nedfo yewtirta nii!»

⁴⁷ Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, dun faljinii on?

⁴⁸ Kaa hara no woodi godfo e yeesoobe ben maa godfo e Fariisiyaabe ben gomdindo mo?

⁴⁹ Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudaafo!»

⁵⁰ Onsay Nikodiyuusu jeydaado e mabbe kambe Fariisiyaabe ben, dun ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be:

⁵¹ «E hara Sariya men on no waawi jaawude sifa oo nedfo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

⁵² Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feepirtaa Jaliilu.»

⁵³ Onsay mo kala e mabbe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni.

² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodii, o woni e jannugol be.

³ Onsay jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben addi debbo mo be nangi no wada jinaa, be jodfina mo hakkunde.

⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no wada jinaa.

⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udaa?»

⁶ Tawi ko be wonnoo wi'irde dun, ko fii ndarndagol mo fii no be hebira feere no be toopira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi.

⁷ Nde tawnoo hibe catii e landagol mo tun, o bantii, o wi'i be: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.»

⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ben nanii dun, be sortori gooto gooto, gila e burbe mawnude ben, lutti don Iisaa tun e debbo wonnoofo on ka hakkunde.

¹⁰ Bawto dun Iisaa bantii, wi'i mo: «Debbo, honto toopube ma ben woni? E hay gooto fawaali ma paawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Koohoojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma paawoore. Yahu, wota a waditu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto dun Iisaa yewti yimbe ben, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkufo lan yahataa han kadi ka nder nibe, e hoore dun, ontigi hebay ndaygu ngurndan dan.»

¹³ Sabu dun Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Hida seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata.»

¹⁵ Onon, ko no yimbe ben jaawirta non jaawirton, min non, mi paawataa hay gooto.

¹⁶ Min si mi paaway, haray paawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, dun ko on Nuludo lan.

¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore difo ko goonga.

¹⁸ Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

¹⁹ Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.»

²⁰ Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni don, Iisaa wowli d'ii kongudi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

²¹ Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on d'abb'itay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

²² Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, bay o wi'ii: <On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?»>

²³ O wi'i be kadi: «Onon ko on be ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on be oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna.»

²⁴ Ko dun wadi si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomdinaali wonde ko min woni Wondo on, on maayay e nder junuubu mon.»g

²⁵ Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fudfoode.

g 8:24 8.24 «Ko min woni Wondo on», no yaadi e taariika kan ka pitahun hubbukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali don: «Ko min woni Wondo on.»

²⁶ E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nuludo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d̄un aduna on.»

²⁷ Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be.

²⁸ Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowudon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondo on, awa kadi mi alaa wadude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde.

²⁹ Nuludo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wadude soono woo ko welata mo kon.»

³⁰ Bay o wowlirii nii, d̄uudufe gomd̄ini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

³¹ Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeebe gomd̄inbe mo ben: «Si on duumike e wuurigol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an.

³² Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaabe.»

³³ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaabe?»

³⁴ Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadoowo junuubu haray ko o maccudo junuubu.

³⁵ Maccudo wontataa beynguure jeydo d̄un haa poomaa, kono bid̄do on ko d̄on jeyaa haa poomaa.

³⁶ Ko d̄un wadi si Bid̄do on non rindinii on, haray on wonii rimbe tigi.

³⁷ Mido andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hid̄on d̄abbude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon.

³⁸ Min non mido wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hid̄on wadude ko nanird̄on baaba mon kon.»

³⁹ Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wad̄ee kuude Ibraahiima d̄en.

⁴⁰ Kono jooni onon, hid̄on d̄abbude no wariron mi, min oo ned̄do wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wad̄aali ko nandi e d̄un.

⁴¹ Ko kuude baaba mon d̄en wond̄on wad̄ude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men bibbe hebiraabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

⁴² Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yid̄ayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi.

⁴³ E ko fii hond̄un on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa hefaade kongudi an d̄in.

⁴⁴ Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hid̄on faalaa wad̄ude faaleeji baaba mon d̄in. On-le o woniino waroowo gila ka fud̄foode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo, haray d̄un ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale.

⁴⁵ Min non, bay mido wowlude goonga, on hoolotaako lan.

⁴⁶ Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadii junuubu? Si mi wowlii goonga, ko hond̄un had̄ata hoolod̄on mi?

⁴⁷ Ko fii, mo Alla on hed̄oto daaluyeeji Alla d̄in. Kono onon, on hed̄otaako, bay hinaa on be Alla.»

⁴⁸ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

⁴⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi ted̄dinay woni Ben an, kono onon hid̄on hayfinde lan.

⁵⁰ Min mi alaa d̄abbande hoore an darja. No woodi Wondo lan d̄abbande, jaawa kadi.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaafe ben kadi wano non, an non hidfa wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.

⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaafe ben kadi maayii. Ko hombo wadufaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'udon ko Alla mon.

⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol.

⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol jalaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h

⁵⁹ Ko sabu din kongudi be hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suudii, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaado e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i neddo hebidaado e mbundan.

² Taalibaafe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e maɓbe wadi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feepira e makko.

⁴ Ko jalorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun.

⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude dun, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyodaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaado».) O yahi, o sulmoyii don, tawi ko o artata ko o wuntudo.

⁸ Onsay kawtalbe makko ben e woowunoobe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodinoo no toroo?»

⁹ Wobbe e maɓbe wi'i: «Ko kanko.»

Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»

Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

¹⁰ Be wi'i mo: «Ko honno wuntirdaa?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo no wi'ee Iisaa wadi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: «Yahu sulmoyodaa Siluwaama.» Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

¹² Be wi'i mo: «Ko honto on neddo woni?»

O jaabii be: «Mi andaa.»

¹³ Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben.

¹⁴ (Tawi ko e *jalaande fowteteende e mun, dun ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope den ka gite makko, o wuntini mo.)

^h 8:58 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

15 Ko dɔn wadɔ si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko den. O jaabii be: «Ko loope o wadɔ ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'i!»

16 Ko e hoore dɔn Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo nedɔo hinaa iwruɔo ka Alla, ko fii o alaa teddinde jalaande fowteteende nden.»

Tawi wobbe no wi'a: «Ko honno nedɔo wadɔowo junuubu waawirta wadude sifa dɔi maandeeji hawniidi?» Onsay yeddondiral wadɔ hakkunde mabbe.

17 Be wi'i fahin wumunooɔo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

18 Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben hoolanooki wonde ko wumunooɔo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo,

19 be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundan, ko bidɔo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

20 Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko bidɔo amen, awa kadi o hebida e mbundan.»

21 Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.»

22 Tawi ko mawbe makko ben wi'iri dɔn ko fii hari hiibe huli hooreebe Yahuudiyankeebe ben, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasihu, ontigi yaltinte ka juulirde.

23 Ko dɔn wadɔ si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»

24 Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on nedɔo wumunooɔo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo nedɔo ko junuubankeejo.»

25 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Midɔo andi tun huunde wootere: hari ko mi bundɔo, jooni mi wuntii.»

26 Ben wi'i mo fahin: «Ko hondun on wadɔn-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

27 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on hedaaki. Ko honno faaliradon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

28 Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa.»

29 Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo dɔo, men andaa ko mo o honto.»

30 Onsay on nedɔo jaabii be, wi'i: «E hino ko ɲaldɔni kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto.»

31 Kono hiden andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si godɔo ko dewo Alla, o wadɔi faale makko on, haray o jaabinanay mo.

32 Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee godɔo wuntinii hebidaadɔo e mbundan.

33 Si tawiino oo nedɔo wonaa mo Alla, o waawataano wadude hay fus.»

34 Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, oo hebidaadɔo a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

35 Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunooɔo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomɔini *Bii-Aaden on?»

36 On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomɔin mo?»

37 Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondɔo ma wowlande ko kanko.»

38 Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomɔinii.» Onsay o sujani mo.

39 Iisaa wi'i fahin: «Ko fii ɲaawoore addimmi ka aduna dɔo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'oobe ben wumu.»

40 Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ben nanii dɔn kongudɔi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

41 Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hidon wi'ude hidon yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on neddo ko ngujjo, jattoowo.

² Kono on naatirɗo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali ɗin.

³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali ɗin nana hawa makko, o noddira baali ɗi o jeyi ɗin inde majji, o yaltina ɗi.

⁴ Nde o yaltini ɗi makko ɗin fow woo, o wontay yeeso majji, ɗi jokka mo, ko fii hidfi andi hawa makko kan.

⁵ Di jukkataa janano few, kono ɗi dogay mo, ɗi wodɗitoo, ko fii ɗi andaa hawa janambe ben.»

⁶ Bay Iisaa wafanii be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali ɗin.

⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali ɗin hedanooki be.

⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde.

¹⁰ Ngujjo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali ɗin hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewuɗan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun ɗan fii baali mun ɗin.

¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali ɗin. No onɗon yi'iri saafaandu no ara, o accay ɗon baali ɗin, o dogaa, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita ɗi.

¹³ Ko on neddo wafirta ɗun ko fii ko njoddi wonani mo e ɗen golle, o haajetaake e ɗin baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Mido andi baali an ɗin, awa kadi baali an ɗin no andimmi,

¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an ɗan fii baali an ɗin.

¹⁶ Mido mari baali goo kadi ɗi tawaaka e oo kula doo. Din kadi bee si mi addu ɗi, ɗi nana hawa an kan, ɗi wona wuro wooto, ɗi wona e ngaynaako gooto.

¹⁷ Baabaajo on no yidi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an ɗan, mi hettitoya ɗan kadi.

¹⁸ Hay gooto sortataa ɗan e an, kono ko min tigi okkitirta ɗan. Mido mari bawgal okkitirgol ɗan e bawgal hettugol ɗan. Dun ko yamiroore nde mi hebiri Ben an non.»

¹⁹ Sabu ɗin konguɗi, yeddondiral wafi hakkunde Yahuudiyankeebe ben kadi.

²⁰ Buy e mabbe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetuɗo. Ko fii hondun hedantodon mo?»

²¹ Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii konguɗi hinaa ɗi mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumbe?»

Fii no Iisaa Apiraa

²² Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no wafude Yerusalaam, ɗun hawrondiri ko dabbunde.

²³ Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, ɗun ko ka juulirde mawnde.

²⁴ Onsay Yahuudiyankeebe ben hundi mo, be wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasihu on, laaban men!»

²⁵ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuude ɗe mi woni wafude ɗen e innde Ben an no seeditii fii an.

²⁶ Kono on hoolotaako, bay wonaa on baali an.

²⁷ Kono baali an dɛn kan hefoto lan, min mido andi dɛ, dɛ jokkay lan kadi.

²⁸ Mi yeday dɛ *ngurndan poomayankejan dɛn, hara dɛ mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa dɛ e juude an.

²⁹ Ben an, on Yedudo lan dɛ, no mawni buri fow, awa hay gooto waawataa ittude dɛ e juude Baabaajo on.

³⁰ Min e Baabaajo on ko men Gooto.»

³¹ Yahuudiyankeebe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo.

³² Iisaa wi'i be kadi: «Mi hollii on kuude moyye buy iwruɛe ka Baabaajo on. E hara ko hongal e dɛn kuude wondon mi fidirde kaaye?»

³³ Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a neddo, hida waditii Alla.»

³⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: <Allaahu on daali: ko on allaabe.>?i

³⁵ Bay non Alla noddirii bee be daaluyee makko on tuggaa e mun: <allaabe>, e hin-le bindi dɛn montotaako,

³⁶ haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Biddo Alla?

³⁷ Si mi wadaali kuude Ben an dɛn, haray wota on hoolo lan.

³⁸ Kono si mi wadɛe dɛ, hay si on hoolotaako lan, hoolee dɛ kanje kuude dɛn, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi mido e makko.»

³⁹ Be dɛbbi kadi no be nangira mo, kono o laawii be.

⁴⁰ Bay Iisaa iwii dɛn, o yilitii gada Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee dɛn aranun, o daakii dɛn.

⁴¹ Yimbe buy ari e makko, tawi hibe wi'a: «Yaayaa kapun wadaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo neddo kon fow ko goonga.»

⁴² Buy gomɛni mo dɛn.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

¹ Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hodunoo dɛn.

² Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyɛe Koohoojo on, o fittiri dɛ sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on.

³ Onsay ben bandiraabe Laazaru dido immiini goddo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, gidɛ maa on no nawni.»

⁴ Bay Iisaa humpitike dɛn, o wi'i: «Wonaa ndee nawnaare doo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Biddo Alla on mawniniree sabu mayre.»

⁵ Ko fii hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama mijpiraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo mabbe on.

⁶ Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo dɛn balɛe didi.

⁷ Onsay o wi'i taalibaabe ben: «Yilitodɛn ka diiwal Yahuuda.»

⁸ Taalibaabe ben wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankeebe ben no etaade no fidira on kaaye. E on yilitoto dɛn?»

⁹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «E nder jallal ngal hinaa saa'iiji sappoo e didi? Awa si goddo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna.

¹⁰ Kono si goddo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

¹¹ Bawto dɛn kongudi o wi'i be: «Laazaru, gidɛ men on, daanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

12 Taalibaaŋe ben wi'i mo: «Koohoojo, si tawii o daani, o ndikkay.»

13 Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe be sikki ko fii d'oyngol tun o wowli.

14 Onsay Iisaa laabani be, o wi'i be: «Laazaru maayii.

15 Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomd'iniron. Jooni yahren ka o woni ton.»

16 Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaaŋe heddiibe ben: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan dan

17 Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande.

18 Tawi hakkunde Betanii don e Yerusalaam yonaa kilomeeterji tati leydi.

19 Tawi Yahuudiyankseebe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol be mayde bandiraawo maŋbe on.

20 Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun lutti joodaade ka suudu.

21 Mariyatu wi'i Iisaa: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano.

22 Kono haa jooni mido andi kala ko toridon Alla, Alla wad'anay on.»

23 Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

24 Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Mido andi o immitoyto ka ummutal, d'un ko ka jalaande sakkitorde.»

25 Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan dan. Kala gomd'indo lan wuuray, hay si o maayii non.

26 Kala wurdo gomd'indo lan maayataa han kadi. Hid'a hoolii d'un?»

27 Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koohoojo, mido gomd'ini ko an woni Almasiihu on, Bid'do Alla, haanudo arude ka aduna on.»

28 Bay kanko Mariyatu o wi'ii d'un, o yiltitii, o noddoyi Mariyama miŋŋiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no doo, hibe noddude ma.»

29 Nde Mariyama nanirnoo d'un, o hawtii nde wootere, o yahi e makko.

30 Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hodo, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko don.

31 Yahuudiyankseebe wondunooŋe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hibe sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

32 Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni don, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano!»

33 Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankseebe be o ardi ben kapun kadi no wullude, d'un yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii.

34 Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surruwon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

35 Iisaa mbojji.

36 Onsay Yahuudiyankseebe ben wi'i: «Ndaaree no be yid'irnoo mo!»

37 Woŋbe e hakkunde maŋbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoodo bumbe, e hara o waawataano wadude kadi hara oo neddo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

38 Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre.

39 Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

⁴⁰ Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hidfa gomdini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

⁴¹ Onsay be pottini hayre nden. Iisaa banti gite mun den, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon.

⁴² Min mido andi hidfa jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu bee yimbe dariibe doo mi wowliri, fii yo be gomdin wonde ko an nulimmi.»

⁴³ Bay wonii o wi'ii dun, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!»

⁴⁴ Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no habbiraa lincoy, himo buumiraa kasannege on.

Onsay Iisaa wi'i be: «Firtee mo, accon o yaha.»

⁴⁵ Onsay bay buy e Yahuudiyankabeebe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, be gomdini mo.

⁴⁶ Kono wobbe e mabbe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon.

⁴⁷ Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjooobe ben, be wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo neddo no wadude maandeeji hawniidi buy.

⁴⁸ Si en accii o jokkirii nii, fow gomdinay mo, awa kadi Roomiyankooobe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

⁴⁹ Onsay goddo e mabbe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nden hitaande don, o wi'i be: «Onon on faamaali huunde.

⁵⁰ Onon on andaa wonde no moyyani yimbe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko bay ko kanko wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nder nden hitaande don, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'ila on.

⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no faybe Alla saakitiibe ben mottindiriree, wona *moftal gootal.

⁵³ Gila nden pande be fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankabeebe ben. O iwi don, o yahi e leydi kawtirndi e don ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi don e taalibaaabe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankabeebe, don ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude.

⁵⁶ Tawi mo bee e mabbe no dabba Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?»

⁵⁷ Tawi non hooreebe yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii goddo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyde Iisaa (Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee don *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde maybe ben.

² Be moyyinani mo don nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo bannude, awa kadi Laazaru ko goddo e wonnoobe naamidude e makko ben.

³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyde Iisaa, o fittiri koyde on den sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

4 Onsay godfo e taalibaaɓe makko ɓen, ɗun ko Yudaasi Iskariiyu, ɗun ko oo janfoytoodo mo, wi'i:

5 «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujjii teemedɗe tati, okken miskeenɓe ɓen?»

6 Tawi o wiiraali ɗun wa si tawii himo aanannoo miskeenɓe ɓen, kono ko ɓay hari ko o ngujjo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko wadaa ton woo.

7 Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri.

8 Miskeenɓe ɓen kan, hidon wondi e mabɓe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

9 Tawi jamaa Yahuudiyankɛɛɓe ɗuudɗo humpitike wonde himo ɗoo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde mayɓe ɓen.

10 Hooreɓe *yottinoobe sadaka ɓen aadii warugol Laazaru kadi,

11 ɓay hari ko sabu makko wadɗi si Yahuudiyankɛɛɓe buy no sortaade e hakkunde mabɓe, gomɗina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40)

12 Bimbi nden pande jamaa ɗuudɗo ari fii juldeere nden, ɓe humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam.

13 Onsay ɓe yetti baape tugi, ɓe yalti fii jabɓagol mo, ɓe woni e ewnagol, wi'a: «*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

ɗun ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»j

14 Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

15 «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore ɓikkun mbabba!»k

16 Tawi taalibaaɓe makko ɓen faamaali fii ɗun fow taho, kono ɓay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay ɓe anditi wonde ɗii piiji no windinoo fii makko, awa ko ɗun tigi laatinanaa mo.

17 Tawi yimɓe wondunooɓe e Iisaa ɓen fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde mayɓe ɓen, no seeditaade fii ko ɓe yi'i kon.

18 Ko sabu ɗun wadɗi si jamaa on ari, jabɓii mo, ko fii hari ɓe nanii wonde o wadɗii nden maande hawniinde.

19 Tawi *Fariisiyaabe ɓen no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, ɓay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

20 Tawi *Gereekiyankɛɛɓe goo no e hakkunde yimɓe yahunooɓe rewugol Alla ɓen pande juldeere nden.

21 Be ɓadii oo wi'etedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, ɗun ko e nder Jaliilu, ɓe landii mo, ɓe wi'i: «Moodibbo, meden faalaa yiidude e Iisaa!»

22 Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

23 Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii.

24 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay ɓiɓɓe buy.

²⁵ Kala yidufdo ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kono kala non apufdo ngurndan mun dan ka aduna doo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani dan.

²⁶ Awa kala on kurkantoodo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni don, ko don kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniidoo lan, Baabaajo on teddinay mo.

²⁷ «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii dun mi arani haa e oo saa'i.

²⁸ Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!»

²⁹ Jamaa wonnoodo don nani dun on wi'i ko riggannde, wobbe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

³⁰ Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon.

³¹ Ko jooni non aduna on paawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi.

³² Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi pooditay yimbe ben fow e an.»

³³ Tawi ko o wowliri dun, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

³⁴ Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

³⁵ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka mardon ndaygu don, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata.

³⁶ Awa fewndo ka mardon ndaygu don, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii dun, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyankeebe ben Salori Gomdinde

³⁷ Fii kala o wadii wa dii maandeeji hawniidi yeeso mabbe, kono be gomdinaano mo.

³⁸ Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, dun ko ka o wi'unoo don:

«Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?

E ko hombo sookewo Joomiraado on feppinanaa?» m

³⁹ Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

⁴⁰ «Allaahu on wuminii be,
o uddii berde mabbe den,
fii wota be yiiru gite mabbe den,
e hita be faamir berde mabbe den,
haa be tuuba, o sellina be.»n

⁴¹ Ko dun woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko.

⁴² Kono e nder dun, hay e hakkunde yeesoobe ben, buy e mabbe gomdini mo, kono sabu Fariisiyaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota be pottine ka juulirde,

⁴³ ko fii hari hibe yidi weltingol yimbe ben buri weltingol Alla.

⁴⁴ Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomdindo lan, haray wonaa min o gomdini, kono ko Nuludo lan on!

⁴⁵ E kala yi'udoo lan, haray o yi'ii Nuludo lan on.

⁴⁶ Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomdindo lan wonaali e nder niwre nden.

⁴⁷ Kala nanudo kongudi an din kadi, ronki di huutorde, hinaa min paawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii paawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on.

⁴⁸ Kala non bugitiido lan, salii jabude kongudī an dīn, no mari jaawoowo. Ko fii ko kongudī dī mi yewti dīn jaawoyta mo ka palaande sakkitorde.

⁴⁹ Bay kongudī an dīn wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immindo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a.

⁵⁰ Awa-le mido andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ben

¹ Bay *Juldeere Yawtaneede nden badike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yidunoo be makko ben e oo aduna dfoo haa ka rawnoode.

² E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa wadīi e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo.

³ Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fow e juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo,

⁴ o immii ka be jaamaynoo dfon, o bortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii.

⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ben, o fittira koyde mabbe den bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni wafude kon a faamataa dfun fewndo dfoo, kono a faamoyay dfun onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»

Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa gebal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyde an den tun, kono hay juude den e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiido hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fi o fow ko o laabudo. E hin-le ko on laabube, kono non hinaa on fow.»

¹¹ Ko fii hari himo andi janfotoodo mo on. Ko dfun wadi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabube.»

¹² Bay wonii o gaynii be sembude, o bornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i be: «On faamii fii koo ko mi wadani on?»

¹³ Hidon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi dfun.

¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hidon haani sembindirde.

¹⁵ Ko fii, mi wadani on misal, fii no onon kadi wadiron wano mi wafirani on non.

¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu buraa jom mun teddude, nulaado kadi buraa nuludo dfun on teddude.

¹⁷ Jooni non, bay on andii dfun, si on huutorii, haray on malii.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i dfun, mido andi be mi subii ben. Kono bee ko windii kon laatoo:

«On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.»^p

¹⁹ «Ko dfun wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on.

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabudo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabudo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

*Fii no Iisaa Fejpiniri fii Janfotoodo mo on
(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)*

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii dfun, bernde makko nden aani, o holli dundoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, godfo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, be jibii ko hombo o wi'i.

²³ Tawi godfo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidunoo, no joodii ka sera taabal takko Iisaa.

²⁴ Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

²⁵ On taalibaajo kadi uggini ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo, ko hombo woni on?»

²⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi jaamata don, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu.

²⁷ No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Wadu ko wadataa kon hepa.»

²⁸ Kono hay gooto e be o jaamidaynoo ben faamaali ko fii hondun o wi'irani mo dfun.

²⁹ Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wofbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko be handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol miskinbe ben godfun.

³⁰ Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti hepa, hari nibbii.

Fii Yamiroore Heyre nden

³¹ Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo.

³² Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

³³ O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

³⁴ «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree.

³⁵ Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

³⁶ Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koohoojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

³⁷ Petruusu wi'i mo fahin: «Koohoojo, ko hondun hafata mi waawe jokkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

³⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdinon lan, min kadi.

² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dfun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde.

³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton.

⁴ Ka mi woni yahude don, hidon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri.

⁷ Si hidon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, d'un haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neefi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udfo lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: «Hollu men Baabaajo on?»

¹⁰ A hoolaaki wonde midfo humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii kongudfi d'i mi woni on wowlande, wonaa e an d'i iwri. Ko Baabaajo Wondfo e an on woni wadude kuude mun d'en.

¹¹ Gomdinee lan wonde midfo humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa d'un, gomdiniron bete sabu dee kuude de mi woni wadude.

¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi wad'ay kuude de mi wad'ata d'en, o wad'a ko furi mawnude, ko fii midfo jaarude ka Baabaajo on.

¹³ Awa kala ko toridfon e innde an, mi wad'ay, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidfo on.

¹⁴ Si on torike goddun e innde an, mi wad'ay d'un.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidon yidfi lan, on doftoto yamirooje an d'en.

¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yed'a on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa:

¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudfo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hod'ay e mon.

¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon.

¹⁹ E nder seeda nii aduna on yitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay midfo wuuri, awa onon kadi on wuuray.

²⁰ Nden pande on andoyay wonde midfo humondiri e Baaba an, onon kadi hidon humondiri e an, min kadi midfo humondiri e mon.

²¹ Yidudfo lan on ko jabudfo yamirooje an d'en, doftii. Kala yidudfo lan, Ben an yid'ay mo, min kadi mi yid'ay mo, mi hollitoo mo.»

²² Onsay oo wi'etedfo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

²³ Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidudfo lan doftoto kongol an ngol, Ben an yid'a mo, men ara e makko, men daakoo ka makko.

²⁴ Kala non on mo yid'aa lan doftotaako kongudfi an d'in. Ngol kongol ngol wondon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludfo lan on.

²⁵ «Mi yewtii on d'un wa fewndo ko mi wondi e mon.

²⁶ Kono on Ballo, d'un ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on.

²⁷ Midfo accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon d'en jibo, wota de hulu kadi.

²⁸ «On nanii ko mi wi'i on kon wonde midfo yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no furi lan mawnude.

²⁹ Ko mi woni on wowlirande d'ii piiji jooni, ado d'i hewtude, ko fii nde d'i hewtoyi ko yo on gomd'in.

³⁰ Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii landfo aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an.

³¹ Kono aduna on no haani andude wonde mido yidi Baabaajo on, ko dfun wadi si mido wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen doo!»

15

Fii Dayyere e Caldi mun

¹ O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutudo on.

² O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji din fow haa di laaba fii yo di burtu rimude.

³ Dun-le wuren on wonii laabube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol.

⁴ Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu sijaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi din. Kala on humondirdo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wadude hay huunde e baawo an.

⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa din caldi ko moobetee, bugee ka yiite, sunnee.

⁷ Si on humike e an, kongudi an din kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dun newnante on.

⁸ E hino no Baaba an mawnirtee: ko yo on rimu ko duudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol.

¹⁰ Si on doftike yamirooje an den, wano mi doftori yamirooje Ben an den non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non.

¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde.

¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non.

¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun dan fii yibbe mu'un ben.

¹⁴ Si on wadii ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an.

¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun wadata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on.

¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, todfii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimudon lotta, e yo Baabaajo on yedu on kala ko toridon mo e innde an.

¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yidindir.»

Fii no Taalibaabe ben Apirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiino lan ko adii on.

¹⁹ Si tawiino ko on be oo aduna, aduna on yidayno on, bay ko on be makko, kono nde tawnoo hinaa on be oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko dun wadi si aduna on no joganii on ngayngu.

²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu buraa jom mun teddude. Si be cukkike lan, be cukkoyto on onon kadi. Si be doftike kongol an ngol, be doftoyto kongudi mon din kadi.

²¹ Kono be waday on dun fow sabu innde an nden, bay be andaa Nuludo lan on.

²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano be, harayno be felnaaki. Kono jooni non be alaa lamitorgal fii junuubaaji mabbe din.

²³ Ko fii kala apudon lan, haray apii Ben an.

²⁴ Si tawno mi wadfaali e hakkunde maɓɓe dee kuude de hay gooto wadfaali, harayno be felnaaki, kono jooni non be yi'ii, be apii lan, be apii Ben an.

²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya maɓɓe laato, dɗun ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e ɓaawo hujja.>]]

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, dɗun ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, dɗun ko Ruuhu Wondudo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwruɗo ka Baabaajo on, o seeditanto lan.

²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidon wondunoo e an gila ka fudɗoode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on dɗun ko fii wota on faljinoye.

² Ko fii be yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o wadfi ko Alla yidi.

³ Ko be wadfiroyta dɗun, ko ɓay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi.

⁴ Ko mi wowlirani on dɗun, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on dɗun. Ko hadi mi wowlana on dɗun gila ka fudɗoode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniido on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nuludo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata.

⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon.

⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon.

⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e jaawoore:

⁹ ka ɓanɓe junuubu, ko ɓay hari be hoolaaki lan,

¹⁰ ka ɓanɓe peewal, ko ɓay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi,

¹¹ ka ɓanɓe jaawoore, ko ɓay lando oo aduna jaawaama.

¹² «Mido mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo.

¹³ Tuma on Ruuhu Wondudo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko din wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi.

¹⁴ O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feppinana on.

¹⁵ Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko dɗun wadi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feppinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliniri Taalibaabe mun ben

¹⁶ «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

¹⁷ Onsay woɓɓe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore dɗun si nettii seeda en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.»?

¹⁸ Tawi ko be woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i doo: <Si burii nii seeda>? En andaa ko hondun o woni wowlude.»

¹⁹ Bay Iisaa andii wonde hiɓe faalaa mo landaade, onsay o wi'i be: «Hidon landondira fii koo ko mi wi'i: <Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.>

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare.

²¹ Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditooytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon.

²² Onon kadi hidon mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, berde mon den weltoyto. Onsay hay gooto ittooytaa weltaare mon nden.

²³ E nden jalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okay on kala ko toridon e innde an.

²⁴ Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on hebay, fii no weltaare mon nden timmira.

²⁵ «Ko mise mi yewtiri on dun fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on.

²⁶ Nden pande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on,

²⁷ ko fii haray Baabaajo on tigi no yidi on. Ko wadi si kanko tigi o yidi on, ko bay hari on yidiino lan, awa kadi on gomdiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi.

²⁸ Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

²⁹ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «E hino jooni non hidon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo.

³⁰ Jooni non meden andi wonde hidon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka godfo landoo on. Ko dun wadi si meden gomdini wonde ko ka Alla iwruwon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «On gomdini jooni?»

³² Awa e hino saa'i no arude, dun-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaabe mun ben

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:

«Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bidfo maa on, fii no Bidfo maa on mawninira fii maa,

² wano yedirdaa mo bawgal e hoore kala nedfo non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan.

³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on.

⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den.

⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feppinii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on.

⁷ Jooni be andii wonde ko yedudaa mi kon fow ko e maa iwri.

⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomdini wonde ko an nulimmi.

⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedudaa mi ben, bay ko be maa.

¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyudaa ko min jeyi, e hoore dun ko e mabbe mangu an ngun feppiri.

¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non.

¹² Fewndo mi wondi e maɓbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e maɓbe majjaali, si hinaa muuyanaado hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri dun ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e maɓbe.

¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on apii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.

¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on.

¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.

¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on.

¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna.

¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii maɓbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomɗinoyooɓe lan ben sabu kongudi maɓbe ɗin,

²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomɗinira wonde ko an nulimmi.

²² Min non mi okkii be mangu ngu yefudaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non.

²³ Mi wona e maɓbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nullii lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yefudaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi.

²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidudaa mi ngol wonira e maɓbe, min kadi mi wona e maɓbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaabe makko ben, be yahi e gaɗa joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaabe makko ben.

² Tawi Yudaasi, dun ko janfotoodo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaabe mun ben no moobondiraynoo don soono woo.

³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, be tawata ko hooreebe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immini, be yahi ka o woni don, tawi hibe jogii lampuuji e jowli e jogaaji.

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e heɓude kon fow, o ɓadii be, o wi'i: «Ko hombo ɗabbiton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfido mo on, no wondi e maɓbe.

⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori ɓawre-ɓawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon ɗabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon ɗabbitude, accitee bee doo, be yaha.»

⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayiraali lan.»^P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru paamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeebe ben nangi mo kanko Iisaa, be haɓɓi.

¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawɗo sadaka on e nden hitaande.

¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeebe ben wonde no furi ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa
(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaajo goo jokkita Iisaa. Tawi yottinoowo mawɗo sadaka on no andi on taalibaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawɗo sadaka on.

¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka ɓaawo. Oya taalibaajo, mo yottinoowo mawɗo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu.

¹⁷ On kurkaadu aynudo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e ɓee taalibaabe oo nedɗo?»

O jaabii: «Wonaa mi tawdaado e maɓɓe.»

¹⁸ Tawi kurkaadi ɗin e aynoobe ben, ɗun ko darinoobe ɗon ben, no huɓɓi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, be woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e maɓɓe, no iwloo.

¹⁹ Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on landii Iisaa fii taalibaabe mun ben e fii ko o jannaynoo kon.

²⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirde e ka *juulirde mawnde ka Yahuudiyankeebe ben fow fottaynoo ɗon. E hoore ɗun mi wowlaali hay fus e gundoo.

²¹ Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirbe lan ben ko hondun mi wowlani ɗun. E hino hibe andi ko mi wi'i kon.»

²² Bay Iisaa wi'ii ɗun, godɗo e ben aynoobe wonnoobe ɗon bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawɗo sadaka on?»

²³ Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlii ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?»

²⁴ Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, ɗun ko ka yottinoowo mawɗo sadaka on, e hoore himo haɓɓii.

²⁵ Tawi kapun Sim'uunu Petruusu no darii ɗon, no iwloo. Onsay ɓe wi'i mo: «An kadi, hinaa a godɗo e taalibaabe makko ben?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

²⁶ Onsay godɗo e kurkaadi yottinoowo mawɗo sadaka on, ɗun ko musidɗo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

²⁷ Petruusu yeddi ɗun kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa
(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)

²⁸ Bay be iwii ka Qayaafa, be nabi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi be naataali ka suudu laamu fii wota be tuunintino, fi no be jaamira ka *Juldeere Yawtaneede.

²⁹ Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi be, o wi'i be: «Ko feloore honde wondon fawude oo neddo?»

³⁰ Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wadaano bone, men addantaano ma mo.»

³¹ Ko e hoore d'un Pilaatu wi'i be: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Men newnanaaka warugol goddo.»

³² (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laatorta fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani d'un hoore maa, kaa ko wobbbe wowlan-maa d'un fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreebe yottinoobe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wadudaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an d'in habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeebe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu d'un mi hebiraa e ko fii d'un mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hedoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii d'un, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeebe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudo mo donkineede.

³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo doo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be nabu Iisaa, be focca.

² Suufaabe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi dolokke bodéejo.¶

³ Be badii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Awa mido yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudo oo donkineede.»

⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bodéejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e suufaabe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

¶ 19:2 19.2 Ko dolokke bodéejo lando on bornotonoo.

⁷ Yahuudiyankeebe ben jaabii fahin, wi'i: «Meden mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bidfo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude.

⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwudaa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo.

¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa midfo mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yeda immorde ka dow. Ko dɔn wadɪ, on wattudɔ lan e juude maa fawtike junuubu burɔ mawnude.»

¹² Gila e on saa'i dɔn, tawi Pilaatu no dabɔbude no accitira mo, kono Yahuudiyankeebe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gidɔ lando mawɔ Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gapo lando mawɔ Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii dɪn kongudɪ, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka naawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>.

¹⁴ Tawi ko nande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere nalorma, o wi'i Yahuudiyankeebe ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooreebe yottinoobe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawɔ Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempiraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo dɔn ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

¹⁸ Ko dɔn be fempi mo wondude e yimbe dɪdɔ goo, mo bee e mabbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wadɪ ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.»

²⁰ Buy e Yahuudiyankeebe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo saare nden, tawi dɪn bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii.

²¹ Onsay hooreebe diina Yahuudiyankeebe ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankeebe ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankeebe ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ben fempii Iisaa, be yetti concɪ makko dɪn, be wadɪ dɪ pecce nay, suufaajo kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa no'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley.

²⁴ Onsay be wi'indirɪ: «Wota en seeku mo. Waden urba, dɔn hollay ko hombo o wonanta.» Tawi dɔn ko fii ko bindi dɪn *hiitinoo kon no laatora, dɔn ko:

«Be senditii concɪ an dɪn,
be wadɪ fokiya an on urba.»^r

Ko dɔn suufaabe ben wadɪ.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)*

²⁵ Tawi yumma makko e miɲɲiraawo yumma makko, ɗun ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal.

²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yiɗi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on ɗon woni biɗɗo mon on.»

²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino ɗon yumma maa.» Gila e on saa'i ɗon, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)*

²⁸ Bawto ɗun, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Mido donɗaa!» fii ko bindi ɗin wi'i kon no laatora.

²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no ɗon. Be wafi linsere e salndu leggal no wi'ee *hisooɲu, be yolli nde ka ndiyan, be ɓanni ka hunduko makko.

³⁰ Bay wonii o yettii ɗan njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto ɗun o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden pande ko hebulanagol fii *ɲalaande fowteteende nden e tawde kadi nden ɲalaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ɓen faalaaka yo fureeji ɗin acce ka leɗɗe altindiraade. Onsay ɓe torii Pilaatu yo koyɗe fureeji ɗin hele si ɗi ittee ɗon.

³² Onsay suufaabe ɓen ari heli koyɗe arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun.

³³ Bay wonii ɓe hewtii Iisaa, ɓe tawi o maayiino, laatii ɓe helaali mo koyɗe ɗen.

³⁴ Kono godɗo e suufaabe ɓen tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiyan yalti.

³⁵ Yi'udɗo mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomɗiniron.

³⁶ Dun wafiri fii ko bindi ɗin wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^s

³⁷ Nokku goo bindi ɗin no wi'i kadi: «Be ndaaray mo ɓe tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto ɗun godɗo no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreebe Yahuudiyankeebe ɓen, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on.

³⁹ Nikodiyuusu oo yahunooɗo ka Iisaa pande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri.

⁴⁰ Onsay ɓe yetti furee Iisaa on, ɓe tumbi e kasannge wondude e urngallooji, ɓay tawi ko ɗun woni naamu Yahuudiyankeebe ɓen fii surrugol.

⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho.

⁴² Nde tawnoo nden pande ko ɲalaande nde Yahuudiyankeebe ɓen woni hebulanade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu ɓuri ɓadaade, ɓe surroyi Iisaa e on qaburu.

20*Fii Immitagol Iisaa Almasiihu on**(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)*

¹ E alat, dɔn ko pallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaaɗo Magaduuna dawi bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande.

² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i be: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto be wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande.

⁴ Be dɔɗoo non be dogi, kono oya taalibaajo dogi furi Petruusu, o adii hewtude ka yenaande.

⁵ O ugginii, o yi'i kasanng'e on ka waalii, kono o naataali.

⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnooɗo ɓaawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasanng'e on no waalii dɔn

⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasanng'e on, kono tawi hingol tagгаа, hingol feere.

⁸ Onsay oya taalibaajo, adinooɗo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii.

⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi dɔn wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben.

¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yiltitii ka mabbe.

*Fii no Iisaa Feejirani Mariyama Magaduuna
(Mrk. 16.9-11)*

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka ɓaawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden.

¹² O yi'i malaa'ikaabe dɔɗo ɓorniiɓe daneeji no joodfii ka furee Iisaa on waalinoo dɔn, godɗo on telen ka hoore, oya on telen ka koyɗe.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii dɔo Koohoojo an on, mi andaa ka o wadira.»

¹⁴ E nder ko o wi'ata dɔn kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa e ko hombo dabbitataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nabi mo, haray yeeto lan ko honto wadudaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rabbunii!» (Ko woni dɔn ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ben, wi'aa be wonde mido yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.»

¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ben wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo dɔn.

*Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben
(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)*

¹⁹ E alat kiikiide, dɔn ko jalaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ben sokii baafe dɔn ka be woni dɔn sabu kulol ngol be huli Yahuudiyankeebe ben ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

²⁰ Bay wonii o wi'ii dɔn, onsay o holli be juude makko dɔn e beccal makko ngal. Taalibaabe ben weltii fii ko be yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i be kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!»

²² Bawto dɔn konguɗi, o wutti e hoore mabbe, o wi'i be: «Jabee *Ruuhu Seniido on.

²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, di yaafante be. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray di yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaado Siwtaado tawdaado e sappoo e didoobe ben wondaa e mabbe fewndo ko Iisaa ari.

²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ben wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i be: «Si mi yi'aali batte peje den ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte den peje, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ben no ka suudu kadi, tawi hibe wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, tawi baafe den no sokii, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

²⁷ E hoore dun o wi'i Tooma: «Bannu doo hondu maa ndun, ndaaraa juude an den, bannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomdin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko bay a yi'ii lan si hoolidaa. Kono maloore wonanii ben hooliibe be yi'aali!»

³⁰ Iisaa wafii kadi maandeeji hawniidi goo duudu e tawnde taalibaabe makko ben, di windaaki e ndee deftere.

³¹ Kono dundoo ko windanaa ko fii no gomdiniron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Bidfo Alla on, e fii no hebiron ngurndan e nder gomdingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feejirani Taalibaabe mun ben ka Daande Weendu

¹ Bawto dun Iisaa feepitani kadi taalibaabe mun ben e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feepirani be.

² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaado Siwtaado e Natanayiila oo mo Kanaa, dun ko e nder Jaliilu, e bibbe oo wi'eteedo Zabadii e taalibaabe makko dido goo no wondi.

³ Sim'uunu Petruusu wi'i be: «Midu yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma don be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ben andaa wonde ko Iisaa.

⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji din ka sengo jaamo laakun kun, on hebay!» Be bugii di, tawi hakkee ko liyyi din duudi, be alaa feere poodugol jalaaji din.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan.

⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder poodorgol jalaaji din e hoore hidu heewi tew liyyi, ko fii hari hibe wodfditori pencen on wa sogone teemedde didi.

⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i don liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee goddi e liyyi di nangudon jooni din.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji din, o tippini ka leydi. Tawi din jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hidu duudunoo, kono jalaaji din seekaaki.

¹² Iisaa wi'i be: «Aree naamon.» Laatii hay gooto e taalibaabe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hiibe andi ko Joomi on.

¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi d̄in, o jonni be.

¹⁴ Tawi ko tammun d̄un non Iisaa no feepana taalibaabe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfni Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii paamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidi lan buri bee d̄oo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidfa andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hidfa yidimmi?»

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hidfa andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an d̄in.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hidfa yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hidfa andi kala huunde. Hidfa andi mido yidu-maa.»

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an d̄in.»

¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnodaa suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa d̄en, goddo dade, o nabe ka a faalanooka.»

¹⁹ Tawi ko o wi'iri d̄un, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo d̄un, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidi ka jokkata be, d̄un ko oo liyyinoodo ka bernde Iisaa fewndo ko be paamaynoo, o wi'i: «Koohoojo ko hombo woni wattoowo on e joge.»

²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo d̄oo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e d̄un? An jokkan tun!»

²³ E hoore d̄un, kan haala jonnondiraa e hakkunde musibbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e d̄un?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii d̄in piiji windi d̄i. Awa hid̄en andi nden seeditoore makko ko goonga.

²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno d̄un men fensiti, mi sikkaano si d̄en defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

^u 21:15 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» d̄oo ko jokkuba Iisaa ben.

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol,

² haa e palaande yentineede makko, bawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on,

³ d'un ko ben be o hollitii himo wuuri bawto o wareede, be o wadani seedeeji duudufi fii ummutal makko ngal. O feepani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e mabbe, o yamirno be wota be woddito *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun.

⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirtefon.»

⁶ Nde tawnoo hiibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i jodfintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji di Baabaajo on toddori bawgal mun ngal e mun din.

⁸ Kono onon on hebay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariiya ngal fow haa ka kattude leyde.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande d'un, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite mabbe.

¹⁰ Ko be tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe d'ido borniibe daneeji feepani be, wi'i be:

¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun daridon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirudon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yiltitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wodditorngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *palaande fowteteende nden.^a

¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dow-dowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotii be ben, e Yahuuda mo Yaaquuba.

¹⁴ Be fow e nder nanondiral mabbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootoo be makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E den balde fon, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe fon ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben:

¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wada, d'un-le ko ko Ruuhu Seniido on longinnoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinoodo bee nangunoo be Iisaa.

¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gebal e dee golle men.»

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko fon fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii.

^a **1:12** 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e palaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteedo wa minitaaji sappoo e jowi.

¹⁹ Hakkee ko jeyaabe Yerusalaam ben fow andunoo fii d'un, be inni mban ngesa e haala mabbe <Hakel-Dama>, ko woni firo d'un ko Ngesa Yiiyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabura:
<Yo galle on den caabu,

hara hay gooto hodataa don.>^c

«No windii kadi:

<Yo goddo lonto mo ka ardagol.>^d

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko d'un wadi, bee goddo e bee wondunoobe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on,

²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa pande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

²³ Onsay be banni yimbe dido: goddo on no wi'ee Yuusufu, d'un ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa.

²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andudo berde yimbe fow, banginan men ko hombo e bee dido subidaa

²⁵ fii ko lonto Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa don.»

²⁶ Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹ Nde palaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hewtunoo, tawi be fow hibe wondi nokkun gootun.

² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiifundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni don.

³ Onsay wa dende yiite feepani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e mabbe.

⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini d'un.

⁵ Tawi wa nden pande *Yahuudiyankeebe rewoobe Alla iwruube e leyde aduna on fow no Yerusalaam.

⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinoodo don on jiiibii sabu ko mo kala e mabbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon.

⁷ Dun naldini be haa feyyiti, e hoore hibe wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu?»

⁸ Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi?

⁹ Dun ko enen bee Fartiyankooobe e Maadiyankooobe e Elaamiyankooobe e bee hodube Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben,

¹⁰ e be Firgii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirbe e Sireni e iwruube Roomu ben,

¹¹ d'un ko Yahuudiyankeebe ben e naatube e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeebe ben, enen doo fow en nani hibe wowla e haala mo kala e men fii kuude Alla mawde den!»

¹² Tawi d'un no naldini be fota be fow haa hibe jibii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun du'un holli?»

¹³ Kono wobbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yaruube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

14 Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankeebe e kala hodudo Yerusalaam, heditee kongudi an din, andon dundoo.

15 Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii.

16 E hino ko annabi Yuu'ila wi'unoo kon, himo wi'i:

17 <Alla daalii:

Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay bibbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini dun,

sukaabe mon ben yi'oya feppinande,

mawbe mon ben hoydoya koydi.>

18 <Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den palaade don,

mi tippinay Ruuhu an on e hoore

jiyaabe an ben worbe e rewbe,

be haala ko be longinaa.

19 Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,

e maandeeji ka hoore leydi,

dun hara ko yiyan e yiite e duggal curki.

20 Naange ngen wayloo nibe,

lewru ndun kadi wayloo yiyan,

dun ko ado palaande Joomiraado on hewtude,

dun ko nden palaande mawnde teddunde.

21 Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.>^d

22 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'ilayankeebe, heditee dii kongudi an! Oo gorko wi'eteedo lisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on banginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuude e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirdon non tigi,

23 dun ko on wadaado e joge tippude e ebboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirdon mo wattugol mo e juude heeferbe ben, ben wariri mo fempugol wenga.

24 Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton.

25 Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

<Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,

ko fii hari himo ka sengo jaamo an

fii wota mi diwnu.

26 Ko dun wadi si bernde an nden no heewi weltaare,

denngal an ngal no e nder welo-welo,

hay bandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.

27 Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe,

awa kadi a jabataa *Seniido maa on laatoo joldo.

28 A andinii lan laawi ngurndan din,

a hebbinay lan weltaare yeeso maa.>^e

29 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men.

30 Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o jodfinay goddo e jurriya makko on ka jullere laamu makko.

^d 2:21 2.21 Yul. 3.1-5 ^e 2:28 2.28 Zab. 16.8-11

31 O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ben, dun ko on mo bandu mun laatoytaako nolayndu.

32 Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee dun.

33 Alla bantirii mo ka sengo mun paamo, o hendike e juufde Baabaajo on ko fodanoo kon, dun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii dun, wano wondon yiirude nii, e no wondon nanirde nii.

34 Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:

<Joomiraado on daalanii Joomi an on:

Joodor ka sengo an paamo,

35 haa mi wadfa aybe maa ben ka ley teppe maa.>^f

36 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'ila din fow andu e nder pellital wonde Allaahu on wadfi Iisaa, oo mo fempunodon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

37 Bay be nanii dun, dun naati e berde mabbe den. Onsay be wi'i Petruusu e beya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani wadufe?»

38 Petruusu wi'i be: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon din. Onsay on hebay dokkal Ruuhu Seniido on.

39 Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii bibbe mon ben e fii kala wodfditiido, dun ko kala ben be Alla Joomiraado men on noddoyta.»

40 Awa ko kongudi duudufi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.»

41 Ben jabube kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden pande ko wa guluuje tato yimbe beyditii e mabbe.

42 Onsay be duumii e janndeeji ben sahaabaabe, e mottondirgol fii jukkere endan e paamidugol e toragol Alla.

43 Nalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ben no wadaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewufi.

44 Onsay gomdinnoobe ben fow wontidi, be hawti piiji din fow.

45 Be yeeyi keyeeji mabbe din e ko wonani be kon, be senditi dun hakkunde mabbe, mo kala e ko hatonjini kon.

46 Tawi pande woo e nder wakkilaare mabbe e nanondiral hibe wontidi, hibe ka *juulirde mawnde, awa kadi be paamidayno ka nder cuufi, be paamida e nder welo-welo e bernde laabunde,

47 be manta Alla, be hebayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no beydiraynoo *moftal mabbe ngal pande woo ben wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

1 Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowabo on.

2 Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede jodfdinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatoobe ben ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on pande woo.

3 No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo be okkor mo.

4 Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, be wi'i: «Ndaarii men!»

5 Kanko kadi o tenyini be, himo tanyininoo hebirgol be godfun.

6 Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata!»

^f 2:35 2.35 Zab. 110.1

⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko jaamo ngon, o immini. Tun koyde on den e kolbule mun den sattiti.

⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e maɓɓe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla.

⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla.

¹⁰ Bay be anditii wonde ko kanko joodotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, be ɗaldi dɗun, be haawii fii kon ko o wadanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka be woniri ton, dɗun ko ka tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe ɗaldi.

¹² Bay Petruusu yi'ii dɗun, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'iilayankeeɓe, ko fii hondun ɗaldandon fii dɗun? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo nedɗo, o waawi yahude?»

¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba, dɗun ko on Alla baabiraaɓe men ben, o mawniniino on Jiyaado makko, dɗun ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, dɗun ko on mo o aadiinoo accitugol.

¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnooɗo yimɓe goo,

¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dɗan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde mayɓe ben. Ko men seedee dɗun.

¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wadi si oo nedɗo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wadi si oo nedɗo yedaa cellal timmungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibɓe, mido andi, onon e hooreɓe mon ben, ko angal andude warrunodon dɗun.

¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatiniri kon ko o longinnoo annabaabe ben fow ko adii dɗun, dɗun ko wonde *Almasiihu makko on no haanunoo tampude.

¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaji mon din monte,

²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasiihu mo fodayon, dɗun ko Iisaa.

²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laabube ben kon fow gila law.

²² Muusaa wi'uno: «Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibɓe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on.»

²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.»

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinoobe ben fow, gila e Samu'iila haa e hikkiiɓe e makko ben, hari hiitinoke fii dee palaade dɗoo.

²⁵ Ko onon woni fiɓɓe annabaabe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraaɓe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: «Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.»g

²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde mayɓe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wadugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata dɗun jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynooɓe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari.

² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni banginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni.

³ Be fawi be juufde. Bay hari nibbii, be soki be haa bimbi nden pande.

⁴ Kono buy e nanunoobe din kongudi mabbe gomdini, adadu ben yimbe gomdinbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden pande yeesoobe Yahuudiyankeebe ben e mawbe mabbe ben e jannoobe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam,

⁶ wondude e Hannaana, dun ko yottinoowo mawdo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e beya jeyaabe e gorol yottinoowo mawdo sadaka on.

⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde mabbe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon dun?»

⁸ Onsay Petruusu heewudo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesoobe jamaa e mawbe,

⁹ bay hande meden landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa,

¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'iila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, dun ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo neddo selliniraa, o darii yeeso mon doo.

¹¹ Ko Iisaa on woni: «Hayre nde onon mahooobe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka sobbundu.»^h

¹² Ko fii kisiyee hebortaa goddo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'ii pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, dun njaldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wodaynoo e Iisaa kon.

¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko mabbe, be tawi alaa fus ko be jaaboo.

¹⁵ Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde mabbe, be wi'i:

¹⁶ «Ko hondun wadeten bee? Ko fii no henani kala hodudo Yerusalaam wonde bee wadii kaawake moyyo tiidudo, en waawataa-le yeddude dun.

¹⁷ Jooni non, fii wota dun lollu furi nii e hakkunde jamaa on, haden be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

¹⁸ Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tonjani be few waajagol maa janna e innde Iisaa.

¹⁹ Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no fewwi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla?

²⁰ Naawanee hoore mon dundon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen den kon e ko men nanirnoo noppi amen din kon.»

²¹ Be beydi be sattinande fii dun, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko wadi don, be acciti be.

²² Tawi on neddo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, burnii duubi cappande nay.

Fii no Gomdinbe ben Torori Alla

²³ Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe mabbe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon.

²⁴ Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun,

²⁵ ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindfaa oo jiyaado maa, dun ko Daawuuda oo baabiraawo amen dundoo:

«Ko fii hondun leyyi din monondiranta,

e ko hondun jamaaji dfin joganii dfii miijooji mehi?

²⁶ Lambe aduna on no dartodi,

hikkondirbe e mabbe ben no wontidi,

dartii Joomiraado on e *Almasihu makko on.ⁱ

²⁷ «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare dfoo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahuudiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeebe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, dfin ko Iisaa, on mo subidaa.

²⁸ Be wadiri dfin faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on.

²⁹ Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokkufe men, newnanaa kadi jiyaabe maa ben fejjinirgol daaluyeeji maa dfin pellital timmungal.

³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no jawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoodo ma Seniido on, dfin ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniido on, be woni e fejjinirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomd'inbe ben

³² Gomd'inbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e mabbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow.

³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore mabbe be fow.

³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde mabbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno dfin, adda coggu ko yeeyi kon,

³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, dfin ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo dfin ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru,

³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuufi dfin, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safirata yeeyi ngesa hibe marnoo.

² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban.

⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non wadandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo dfin konguufi, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hedinoobe dfin fow.

⁶ Onsay sukaabe ben immii wadi kasange e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto dfin, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wadi.

⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu dfoo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu dfoo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldandon ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroybe moodi maa ben ka dambugal daa. Be nabete an kadi.»

ⁱ 4:26 4.25-26. Zab. 2.1-2

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyde Petruusu, o maayi. Wa ko sukaaabe ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroyi takko moodi makko.

¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunooɓe fii dɗun.

Fii Kaawakeeji Moyyi di Sahaabaabe ben Wadi

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duudufi hakkunde jamaa on. Hari kambe gomɗinbe ben fow hiɓe mottondiri e nder nanondiral maɓɓe ka *Tungarru Sulaymaana.

¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e maɓɓe suusataano be badaade.

¹⁴ Tawi pande woo wonbe gomɗinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe.

¹⁵ Awa kadi nawnube no addetenoo ka sera ballaɗe, wallinee e buutuui maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dɗowdi makko ndin hawru e godɗo e maɓɓe.

¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e deya ca'e heedude e Yerusalaam, be addora nawnube ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo mawɗo sadaka on e kala wondunooɓe e makko, dɗun ko ndee fedde bee *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu.

¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juude, be soki be.

¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be:

²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, feppinanon jamaa on kala kongufi fii dɗan ngurndan kesan.»

²¹ Bay be nanii dɗun, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on e wondibbe mun ben hewti, be nodditi dental fewjooɓe ben, e dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso.

²² Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali beya ka kaso. Be yiltitii be hunitii be, be wi'i:

²³ «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame dɗen kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!»

²⁴ Nde hooreejo aynoobe juulirde nden e hooreefe yottinoobe sadaka ben nanirnoo dɗin kongufi, be jibii fii ben e ko honno fii dɗun sakkitoroyta.

²⁵ Tun godɗo ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunodɗon ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

²⁶ Onsay hooreejo aynoobe ben e suufaabe mun ben yahani be, addi e baawo doolugol be, sabu hiɓe hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye.

²⁷ Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjooɓe ben. Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on landori be nii, wi'i:

²⁸ «Hidɗon andi hari men haɗiino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuuji mon dɗin Yerusalaam. E hoore dɗun hidɗon faalaa fawude kii wonkii oo nedɗo e hoore amen!»

²⁹ Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla dɗoftetee edii yimbe ben.

³⁰ On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdɗon fempugol e leggal, wenga.

³¹ Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji.

³² Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiibe mo, ko men seedee dun.»

³³ Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hibbi haa be faalaa be warude.

³⁴ Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho.

³⁵ Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankeebe, wattanee yiila e ko miijidon wadugol bee kon.

³⁶ Ko fii hidon andi neebaali ko Teyodaasu, waditiido ko teddufo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore dun hay huunde nantaaka.

³⁷ Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dabbi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa.

³⁸ Jooni min mi wi'ay on, tertee bee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee ebbooje maa dee kuude ko e neddanke'en iwi, de bonoyay.

³⁹ Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidoobe e Alla!»

⁴⁰ Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be.

⁴¹ Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hiibe weltii ko tawi kon hiibe foddi e aybineede fii innde Iisaa nden.

⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuudi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Tod'ornoo Yeesoobe ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den balde don, Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde mabbe ben woni e nurnurtugol beya Yahuudiyankeebe, sabu ko be welsindii wadangol keynguube mabbe ben ko ben handi pande woo kon.

² Onsay *sahaabaabe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol naameteeki tun.

³ Ko dun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedifo, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle.

⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko neddo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'eteedon Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke.

⁶ Onsay be weebitani be sahaabaabe ben, ben *fawi juufde mun den e hoore mabbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaabe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore dun jamaa *yottinoobe sadaka duudufdo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewudo sulfu e bawde, no wadaynoo kaawakeeki moyyi mawdi e maandeeji e hakkunde jamaa on.

⁹ Onsay wobbe be Sireni e be Aleksandiri e bee be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana.

¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongudfi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongudfi hoynudfi Muusaa e Alla!»

¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannooƙe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjooƙe ben.

¹³ Tawi hibe ebbi wobbe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo neddo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on.

¹⁴ Ko fii men nani himo wi'a wonde, lisa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuuji di Muusaa wafani en din.»

¹⁵ Onsay ben wonnooƙe ka dental don ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara dun ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, heditee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, dun ko ado o hodoyde Haraana.

³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiyankeebe, o hodoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni.

⁵ E hoore dun o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo dun, hari o maraa bidfo.

⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi janani, wonbe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duubi teemedde nay.

⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoydo be. Bawto dun, be yaltoya ton, be rewoyammi e ndee nokkuure doo.»^k

⁸ E hoore dun Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder dun Ibraahiima dani Issaaga, o sunnini mo ka palaande jeetatabere. Issaaga wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraabe men ben, dun ko bibbe makko ben sappoo e dido.

⁹ «Ben maamiraabe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira.

¹⁰ Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder din tampereji makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on.

¹¹ Bawto dun, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraabe men alaa hebude ko paama.

¹² Yaaquuba nani wonde paametee no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immini faybe makko ben, dun ko maamiraabe men ben.

¹³ Ka laawol dimmol, Yuusufu andintinii ben-gootooƙe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin.

¹⁴ Onsay Yuusufu immini ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedido e njowo.

¹⁵ Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko don kanko e ben maamiraabe men be faatii.

16 Be nabaa Sakiima, be wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima don e juufde bibbe Hamuura ben.

17 «Nde tawnoo saa'i on badike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duufude,

18 haa nde godfo mo andaano Yuusufu laamii Misira.

19 On lando fayni lepol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini be bibbe mabbe ben fii wota ben wuuru.

20 Ko fewndo on saa'i don Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko.

21 Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa bidfo mun.

22 Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankooŋe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuufde.

23 «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miiŋii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, dun ko *Banii-Isra'iila'en.

24 O yi'i godfo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on.

25 Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yefii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali dun.

26 Bimbi nden pande, o yaltiti e hakkunde wofbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

27 «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: «Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen?»

28 Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misirayankoojo on non hanki?»

29 Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o dapi don bibbe difo.

30 «Duubi cappande nay bawto dun, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi.

31 Bay o yi'ii dun, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a:

32 «Ko min woni Alla Joomiraado baabiraabe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba.» Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

33 «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: «Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wondaa e mun ko nokkuure hormorde.»

34 O daalani mo kadi, o wi'i: «Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woytaango mabbe ngon, mi jippike fii jatingol be.» O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: «Midfo imminde ma Misira.»

35 Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: «ko hombo wadu-maa lando maa jaawoowo?», ko on Alla immini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo.

36 Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

37 Ko Muusaa wi'unoo Banii-Isra'iila'en wonde: «Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben.»^m

38 Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraabe men ben. Ko kanko kadi Alla yefi daaluyeeji ngurndan din fii hewtingol en di.

39 Kono tawi maamiraabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde mabbe ko Misira fewti.

⁴⁰ Be wi'i *Haaruuna: <Moyyinan men allaaji ko ardoo men. Ko fii men andaa ko hefi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.>

⁴¹ E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juude mabbe.

⁴² Onsay Allaahu on hucchi be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

<Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,
fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa
e nder duubi cappande nay,
hara ko min wad'anaynodon dun?

⁴³ Kono bay on rewii oo allaajo wi'eteedo Muluuka,
on rewii kadi ndee hoodere oo allaajo mon wi'eteedo Ronfa,
din nandollaaji di moyyindon fii ko rewon,
min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.>ⁿ

⁴⁴ «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyinire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi.

⁴⁵ Bay maamiraabe men hikkiibe e bendon ben yettitii ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi dii leyyi di Alla bugitinoo yeeso mabbe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda,

⁴⁶ on mo Allaahu on yedi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu,

⁴⁷ kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

⁴⁸ E hin-le Jom Bural on hod'ataa e ko god'fo mahiri juude, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

⁴⁹ <Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden,
leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.>

Joomiraado on daaluno:

<Ko suudu hondu darnanton mi,
maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?

⁵⁰ E hara hinaa bawgal an mi warri dun fow?>^p

⁵¹ «Ko onon yo yimbe yoora-hooreebe, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben dantoraynoo non!

⁵² E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben bittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon,

⁵³ dun ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

⁵⁴ Bay ben nanii dun, berde mabbe den sokii, be natindiri jiiye mabbe den, monee makko kanko Astefaana.

⁵⁵ Kono kanko Astefaana o burti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggittii ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo jaamo Alla.

⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no uddittii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo.

⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedeebe ben acci concii mun din e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!»

⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidfi, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude d'un, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden pande jukkere mawnde hebi dental gomdinbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariiya, si wonaa *sahaabaabe ben.

² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota.

³ Tawi Saawulu kapun ko lancaynoofo *moftal gomdinbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudi fii wippitugol gomdinbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso.

⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariiya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariiya, o waajii d'on fii *Almasiihu on.

⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji di o woni wadude din, be habbitii e kongudi di o woni yewtude din.

⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe duuduube be di wonnoo e mun, e hoore hidi haaca ko tiidfi, awa kadi maaya-banduube buy e boofooobe sellinaama.

⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadi e nden saare.

⁹ Kono tawi ado d'un, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadaynoofo mbilankaaku naldina jamaa Samariiya on, waditiido ko teddufo.

¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e burdo mawnude on, hibe habbi e makko, hibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!»

¹¹ Tawi hibe habbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo naldiniraynoo be mbilankaakuuji makko.

¹² Kono bay be hoolike Filiipu on feppinando be innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worbe e rewbe *lootaa maande kisiyee.

¹³ Sim'uunu kadi gomdini. Bay o lootama maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawdi e kaawakeeji moyyi ka wadata, o naldi fii d'un.

¹⁴ Nde bee sahaabaabe wonbe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariiya ben jabii daaluyee Alla on, be imminani be Petruusu e Yuuhanna.

¹⁵ Ben ari ka mabbe, be toranii be fii yo be hebu *Ruuhu Seniido on.

¹⁶ Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e mabbe taho, hari ko maande kisiyee tun be lootaa e innde Iisaa Joomi on.

¹⁷ Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun den e hoore mabbe, ben hebi Ruuhu Seniido on.

¹⁸ Bay Sim'uunu ndaarii tawii ko nde sahaabaabe ben fawunoo juude mun den e hoore mabbe si be okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani be mbuudfi, o wi'i be:

¹⁹ «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an den e hoore mun hebay Ruuhu Seniido on!»

²⁰ Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiji maa din halkodu e maa, bay hida sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta!»

²¹ Ko fii a alaa gebal, a alaa ndondi e nder d'un, bay bernde maa nden laabaa yeeso Alla.

²² Tuubu fii dii miijooji bondi wondi ka bernde maa, torodaa Joomiraado on no di yaaforee si no gasa.

²³ Ko fii mi yi'ii hida tumbii e nder hahhannde, hida humondiri e angal pewal.»

²⁴ Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udon wota hewtan.»

²⁵ Bay ben dīdo be sahaabaabe ben imminnoo gaynii feɓɓinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, be yilitii Yerusalaam. E nder yilitagol mabbe ton, be waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodooli Samariyankeebe duudufi.

Fii ko Wadī kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

²⁶ Malaa'ikaajo Joomiraado on feɓɓani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, dūn ko ngol ka sengo ley, yaarungol ngol ka wulaa.»

²⁷ Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewugol Alla.

²⁸ Ko on yilitotoo Ecopii, tawi himo joodfii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poodata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden.

²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o badike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hida faamude koo ko wonda jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si goddo sifanaaki lan?» Onsay o noddi Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya doo o wonnoo jangude:

«Himo dowiraa wa baalii hirsoyteengii,

hara o udditaali hunduko,

wa baalun mbobidankun tayoowo kun leebi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, be fanni mo goonga.

Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?

Ko fii ngurndan makko dan tayaama ka hoore leydi.»¹

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude dūn, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko goddo goo?»

³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan, o fudforani mo on aaya mo o jangi, o feɓɓinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu mabbe ndun, be yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun hadatammi *looteede maande kisiyee?»^P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo don maande kisiyee.

³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkiti laawol makko e hoore himo weltii.

⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila don o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewī e mun den fow haa o hewti Seezariya.

9

Fii no Saawulu Gomdīniri (Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ Kono tawi Saawulu kapun no wadī ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on,

¹ **8:33** 8.33 Isa. 53.7-8 **P 8:36-37** 8.37 Bindi goo no beyditi dūn ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hida gomdīni ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Midō gomdīni wonde Iisaa Almasiihu on ko *Bidōo Alla.»*

² o wi'i on yo o windu bataake haa e dfee juulirde Yahuudiyankeebe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkufe laawol Iisaa ngol, o yaha o habboya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto d'fun, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo.

⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hond'fun wond'aa mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wond'aa cukkaade.

⁶ Immo naataa e ndee saare d'oo, ben yeetoto ma ko haanud'aa wad'ude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidfi hakkee kulol. Hibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto.

⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko d'en no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be d'owiri mo juufde makko d'en haa Damaasi.

⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore d'fun o naamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi d'on wi'eteedo Hanaaniiya. Joomi on feppinani mo, wi'i: «Hanaaniiya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal datal wi'eteengal Feewungal, landod'aa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wond'o ka galle Yahuuda, himo toraade d'on.

¹² E nder ko o torotoo kon, o feppinanaa, o yi'i godd'o no wi'ee Hanaaniiya, on no naata *fawa juufde mun d'en e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniiya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on ned'do wad'ii boneeji duud'udfi e hoore laabube maa ben Yerusalaam.

¹⁴ Awa d'oo kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben no newnani mo habbugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on ned'do ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Baniisra'iila'en.

¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniiya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni d'on, o fawi juufde makko d'en e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musid'do an, ko Joomi Iisaa, on feepand'o ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.»

¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee.

¹⁹ Bawto d'fun bay o jaamii, o hetti doole makko d'en.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasihu on

O wontidi e taalibaabe wonnoobe Damaasi d'on ben e nder balde.

²⁰ O fud'dii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Bid'do Alla on.

²¹ Nanunoobe d'fun ben fow naldfi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo nald'niraynoo Yahuudiyankeebe wonnoobe Damaasi ben e dow banginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasihu on.

²³ Bay wontii d'on haa neebii, Yahuudiyankeebe ben diisondiri fii warugol mo.

²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mabbe. Tawi ben no aynunoo dame den jemma e jalorma fii no be warira mo.

²⁵ Onsay taalibaabe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o dabbi no o wontidira e taalibaabe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaajo.

²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa.

²⁸ Gila dun, tawi o hayloday e mabbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on.

²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeebe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no dabbeude no warira mo.

³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike dun, be nawri mo Seezariya, be itti mo don kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, dun ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniya Ndikkiri e fi Wurniteede Taabiita

³² E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli din fow kon, o yahi ka bee gomdinbe hodube Lidaa.

³³ O tawi don godfo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniya.

³⁴ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniya, Iisaa Almasihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan.

³⁵ Bay hodube Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii dun, be gomdini Joomi on.

³⁶ Tawi kadi debbo okaynoodo fota, wada kuude moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo dun e haala Gereeki ko Dorkaas.)

³⁷ On debbo nawni e den balde don, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow.

³⁸ Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodfondiraa, awa kadi hari taalibaabe ben andii wonde Petruusu no Lidaa don, be immini yimbe dido ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

³⁹ Onsay Petruusu immii, yaadi e mabbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow badii mo no wulla, e hoore hibe holla mo dolokkaaji e burmusuujii di kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mabbe.

⁴⁰ Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto dun o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii.

⁴¹ Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immini, o noddi gomdinbe ben e keynguube ben, o watti mo e juude mabbe e hoore ko o wurdo.

⁴² Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomdini Joomi on.

⁴³ Kanko Petruusu o weeri Jaffaa don seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

¹ Tawi godfo no Seezariiya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaafe wi'eteengal dental be Itali.

² Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hibe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo misikinbe fota, duumoo e toragol Alla.

³ Fewndo ka baawo fanaa, o feppinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddi mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohoojo?»

Kapun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa din e dokke de okkordaa misikinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla.

⁵ Jooni immiin wofbe ko yaha Jaffaa addanoye godfo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu.

⁶ Himo weeri ka garankeejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtufo mo don yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddi kisan kurkaaduube makko difo e suufajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa.

⁸ Bay o gaynii be sifanaade don fow, o immiin be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feppinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hibe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere palorma fii toragol Alla.

¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o paama. Wa fewndo ko o defantee, o feppinanaa godfun,

¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi din nay no tippoo waaloo ka hoore leydi.

¹² Tawi no e maggol kulle yaarayde koyde nay den fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji din fow.

¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, paamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii mi paamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka dimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.»

¹⁶ Dun wadiri non haa laabi tati. Bawto don, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feppinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, don ko bee be Korneliyuusu immiin, humpitii be fii nduu suudu Sim'uunu.

¹⁸ Be noddi, be landii si ko doo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feppinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa.

²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e mabbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immiin be.»

²¹ Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

²² Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaafe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudi maa din.»

²³ Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden pande, o immiin, o yaadi e mabbe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo.

²⁴ Bimbiti nden pande o hewtoyi Seezariiya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbii be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibube ben ka makko.

²⁵ Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabɓagol mo, yani ka ley koyɗe makko, o sujyani mo.

²⁶ Kono kanko Petruusu o ɓanti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neɗɗo!»

²⁷ E nder ko o yewtidata e makko kon, ɓay ɓe naatii, ɓe tawi yimbe buy no moobii ton.

²⁸ Onsay kanko Petruusu o wi'i ɓe: «Hidɓon andi Yahuudiyankeejo no tonjanaa ka takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka godɗo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa.

²⁹ Ko ɗun wadi, ɓay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

³⁰ Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka ɓaawo fanaa, mi yi'i gorko ɓorniɗo conci jalbuɗi no darii yeeso an, gila ɗun wadii nii balɗe nay.

³¹ On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa ɗin jabaama, Alla kadi maanditike dokke ɗe okkordaa miskinbe ɓen.

³² Jooni immin ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedɗo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.»

³³ Don kisan mi immini ko yahane, an kadi a moyyini ko arɗaa kon. Jooni non, men fow meden ɗoo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon fow.»

³⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii ɗun, fow no fota yeeso Alla.

³⁵ E nder leyyi ɗin fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi.

³⁶ O tippinanii *Banii-Isra'iila'en daaluyee on, fii ko feɗɗinana ɓe Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewruɗe e Iisaa Almasiihu on, on Joomi yimbe ɓen fow.

³⁷ Onon tigi hidɓon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, ɓawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon.

³⁸ E ko honno Allaahu on yediri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, ɗun ko on yahaynoodo hen fow, wada moyyere, sellina ɓe jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankeebe haa naɓani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e leggal, wenga.

⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka palaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol,

⁴¹ hinaa non e yimbe ɓen fow, kono e seedeebe ɓe Allaahu on subinoo aranun ɓen, ɗun ko menen ɓee jaamidube e makko, yaridi ɓawto immintineede makko e hakkunde maybe ɓen.

⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana ɓe wonde Allaahu on toɗɗike mo kanko tigi jaawoowo wurbe e maybe.

⁴³ Awa kadi annabaabe ɓen fow seeditaninoke mo wonde kala gomɗindo mo heɓay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii ɗun, Ruuhu Seniido on tippii e ɓen wonnoobe heɗaade ngol kongol ɗon fow.

⁴⁵ Gomɗinnoobe sunninaa ɓen fow, ɗun ko ɓee ɓe Petruusu arɗii, ɗalɗi fii ko ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen okkaa kon Ruuhu Seniido on.

⁴⁶ Ko fii hari hiɓe nanaynoo hiɓe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i:

⁴⁷ «E hara en salanto ɓee heɓube Ruuhu Seniido on ndiyan ko ɓe lootora maande kisiyee wano heɓirden non enen kadi?»

⁴⁸ Onsay o yamiri yo ɓe loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi ɓe torii mo wondugol e maɓɓe e nder balɗe.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomɗinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on.

² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomɗinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i:

³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a jaamidii e maɓbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii ɗun,

⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feɗɗinanaa godɗun. E nder ɗun, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontiingol njanol jogaangol e cobbi ɗin nay no tippoo tawammi.

⁶ Bay mi ndarii ɗun, mi tenyinii, mi yi'i ton kulle yaarayde koyde nay ɗen ka hoore leydi e kulle buruure ɗen e kulle daasotoode ɗen e colli wiirooji ɗin.

⁷ Mi nani hawa no wi'ammi: <Petruusu, immo waraa, jaamaa!>

⁸ Kono mi wi'i: <Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!>

⁹ Ka ɗimmun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: <Wota a jogor ko Allaahu on labɓini kon wa ko tuuni.>

¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwruɓe Seezariiya no ara ka suudu ka men woni ɗon.

¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e maɓbe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe ɗoo njeegoo ɗowtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu.

¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: <Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wonɗo on Jaffaa.

¹⁴ On yeetoto ma konguɗi ɗi dadirtaa ɗin, an e beynguure maa nden fow.>

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe ɗon ben wano o tippornoo non e men ka fudɗoode.

¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: <Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.>

¹⁷ Bay Allaahu on yedii be kambe kadi ko o yedunoo en kon, enen bee gomɗinbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

¹⁸ Bay gomɗinbe sunninaa ben nanii ɗun, be fanki, be manti Alla, e hoore hiɓe wi'a: «Allaahu on yedii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hebira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

¹⁹ Saakitinoobe ben sabu bittineede ɓawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa ɓanginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeeɓe ben.

²⁰ Hebii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sireonii, arɓe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankeeɓe, feɗɗinani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on.

²¹ Tawi jungo Joomiraado on no e hoore maɓbe, yimbe buy gomɗini, jabi Joomi on.

²² Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo ɗun, ben kadi immini Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii.

²³ Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on ɓernde tabitunde,

²⁴ ko fii hari on ko aaden moyyo heewuɗo gomɗinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe ɗuudungu jokki Joomi on.

²⁵ Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu.

²⁶ Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hibe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore dun hibe jannude jamaa yimbe duuduube. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiyyaabe.)

²⁷ E nder den balde don, haaloobe ko Alla longini dun iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii.

²⁸ Goddo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange wafay e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.)

²⁹ Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e maɓbe wallitoto musibbe maɓbe wonbe ben ka diiwal Yahuuda embere taaqa maɓbe on.

³⁰ Be wadi dun, be watti e juude Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

¹ Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobbe e *moftal ngal fii lettugol be.

² O wariri Yaaquuba kaafa, dun ko oo kotiraawo Yuuhanna.

³ Nde o ndaarunoo o tawi dun no wela Yahuudiyankeebe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden.

⁴ Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on.

⁵ Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje didi, daanii hakkunde suufaabe dido, tawi aynoobe kaso ngon no dartori ka dambugal.

⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbaɓbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juude makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattodaa pade maa den.» O wadi dun. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.»

⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feppinannde tun o hebi.

¹⁰ Bay be feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkube don ben, haa be hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso maɓbe, be yalti, be yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juude Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankeebe ben tijjinoo e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Markuusa, ka wobbe moobinoo no toroo.

¹³ Bay o hodfike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaaduujo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo.

¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hoddagol. Bay be udditoyii, be yi'ii mo, be njalɗi fota.

¹⁷ O fankiniri be yeyangol be juude makko den, o sifanii be ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri be, o wi'i: «Andinee d'un Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jii boldu tiidundu wadi e hakkunde suufaabe ben, be woni e landondirgol ko honto Petruusu woni.

¹⁹ Heroodu kadi dabbiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaabe ben, o yamiri yo be ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yaari Seezariya fii wonugol ton.

Fii no Heroodu Maayiri

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo habidi e Tiiriyankoobe ben e Siduunayankoobe ben. Be ari be tawi mo e nder nanondiral maabe. Bay be hettii Balastuusa oo dankotoodo kaybonru lando on, be torii buttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinooy leydi maabe ndin.

²¹ Bay jalaande nde be haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o bornii concii makko laamu d'in, o joodfii ka jullere makko laamu, o yewti be kambe jamaa on.

²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaaajo nii, hinaa hawa neddo!»

²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on burti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun den Yerusalaam, be yilitii Antiyoosi-Sirii, be nabori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Subori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini d'un e jannoobe no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ben-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaado Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sireni, e Saawulu e Manayiina, d'un ko oo ne'idaado e *Heroodu lando diiwal ngal.

² E nder ko be rewaynoo Joomiraado on kon, be hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Wadane lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle de mi noddiri be den.»

³ Bay be gaynii hoorude toroo, be *fawi juude maabe den e hoore Barnabaasi e Saawulu, be nuli be.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben be Ruuhu Seniido on immiini, d'un ko Barnabaasi e Saawulu, be yahi Seluusi, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁵ Bay be hewtii Saalamini, be feppini daaluyee Alla on ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Tawi hiibe wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaado Markuusa fii ko wallitoo be.

⁶ Bawto d'un, bay be tayitoyii ndee suriire fow haa be hewtoyii Paafuusa, be tawi don mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeejo waditiido annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa.

⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diiwal, d'un ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddii Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on.

⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo dabfude fii no o bonnira gomdinal lando on.

⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewudo Ruuhu Seniido on, tenyini on mbileejo, o wi'i:

¹⁰ «Ko an yo heewudo kala noone yoyre e bonki, bidfo Ibuliisa, garo kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewudi Joomiraado on?»

11 Jooni non hedfo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan nibbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo d'abba wobbe ko d'owa mo.

12 Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o njaldi fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

13 Bay kanko Puulusa e wondibbe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Pergii, dun ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii don, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi don e mabbe, o yiltitii Yerusalaam.

14 Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati don e nder juulirde, be joodii, dun hawri e *jalaande fowteteende, dun ko e *aseweere nden.

15 Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immiini wobbe e mabbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongudfi wakkilnaydi jamaa on, haray yewtee.»

16 Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Baniisra'iila'en e onon bee huloobe Alla, heditee!

17 Alla oo jamaa Isra'iilayankeebe subike baabiraabe men ben, on Yajnufo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunarankeebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnungo ngon.

18 O munpanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa.

19 Onsay bay o mulii leyyi jeedidi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraabe men ben laral leydi ben ndin.

20 Dun fow wadi e nder duubi teemedde nay e cappande jowi.

«Bawto dun o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'iila.

21 Bawto dun be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu bidfo Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay.

22 Bay o follii ondon, o lamminani be Daawuuda, dun ko on mo o seeditornoo d'undoo, o daali: «Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko nedfo waalaniido lan e bernde, timminoowo faaleeji an din fow.»^q

23 Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo.

24 Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee.

25 Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko den, o wi'uno: «Hinaa min woni on mo sikkudon, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!»

26 Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, fibbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa.

27 Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudfi annabaabe wonaadi jangeede din asewe kala, be laatiniri di naawugol mo.

28 E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo.

29 Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu.

30 Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben.

31 Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedeebe makko jooni yeeso jamaa on.

32-33 «Menen, meden feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe mabbe ben, dun ko enen. O hunniri dun immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol dimmol Zabuura, ka o wi'i don:

<Ko an woni Bid'fo an on,
hande a wonii mo an.>^r

34 «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka polu, ko dun o daalunoo, o wi'i:

<Mi yeday on barkiiji laabudfi holniidi
di mi fodunoo Daawuuda din.>^s

35 Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore dun, no wi'aa nokku goo kadi:

<Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo joldo.>^t

36 Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wadunoo faaleeji Alla din e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o poli.

37 Kono on mo Allaahu on immintini laataaki joldo.

38 «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa feppiniranadon yaafuyee junuubaaji din.

39 Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on.

40 Ko dun wadi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, dun-le ko dundoo:

41 <Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee naldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi waday kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!> »^u

42 Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde don, be saatinaa e aseweere aroore nden, dun ko palaande fowteteende nden, fii yewtugol fii dun.

43 Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankeebe buy e naatube e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e mabbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

44 E aseweere hikkunde don nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hefagol daaluyee Joomiraado on.

45 Bay Yahuudiyankeebe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

46 Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wadaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men jaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben.

47 Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:

<Mi subike on fii yo on wonan leyyi din ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.> »^w

48 Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii dun, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

49 Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow.

50 Kono Yahuudiyankeebe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaabe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal mabbe.

⁵¹ Ko d'un wadfi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari pade mun den e Yahuudiyankeebe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim.

⁵² Fii kala d'un wadfi, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniifo on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben. Noone no be yewtiri non wadfi haa Yahuudiyankeebe duudube e *Gereekiyankeebe gomdini.

² Kono Yahuudiyankeebe be gomdinaali d'un ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone.

³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo be wadifgol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoodi.

⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wofbe wontidi e Yahuudiyankeebe ben, wofbe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, d'un ko Listaara e Derbata, e ca'e heedude don den,

⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeejo on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeejo no Listaara don, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande,

⁹ tawi on no hefii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo.

¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo darodaa e hoore koyde maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay be yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, be wi'i: «Allaabe be mbaadi neddanke tippike e men!»

¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol.y

¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaaruu mabbe wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambude saare, tawi kanko e jamaa on hibe woniri wadangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii d'un, d'un ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji mabbe din, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hibe sonkana yimbe ben, wi'a:

¹⁵ «Ko hondun wadanton d'un? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e dii piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun.

¹⁶ E dii jamaanuuji feyyufi, o accuno leyyi din fow jokki faaleeji mun,

¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, d'un ko yedugol on ndiyan saayoojan iwruude ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon den welo-welo.»

¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wadangol be sadakaaji.

Y 14:12 14.12 Ndee innde wi'eteende «Zafsa» e haala Gereeki ko innde allajo mabbe. «Hermiisi» on kadi ko yewtoowo kongudi on allajo mabbe.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankeebe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fidi Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare.

²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden pande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hefii taalibaabe duudube, onsay be yiltitii e dee ca'e doo, dun ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii.

²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde mabbe den, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tampereji buy naateten ka *laamu Alla!»

²³ Be tofdanii *moftal kala ko wonana dun ardotoobe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

²⁴ Bawto dun, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii.

²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii.

²⁶ Be bakii don e laana fii yiltitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo don be halfinaa sulfu Alla on fii dee golle de be ari e laatinde doo.

²⁷ Bay be hewtii, be mottindiri moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wadini be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal.

²⁸ Onsay be wontidi e taalibaabe ben don ko neebi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wobbe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.»

² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde mabbe e Puulusa e Barnabaasi fii dun, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wobbe goo hakkunde mabbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal fii nden huunde.

³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariya, e hoore hiibe fillitanoo ben musibbe wonbe e den ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahuudiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande.

⁴ Bay be hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wadini be kon fow.

⁵ Onsay wobbe e fedde *Fariisiyaabe gomdinbe ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu.

⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka jalaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina.

⁸ Alla, on Andufo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhu Seniifo on wano men non.

⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e mabbe, ko fii ko gomdinal mabbe ngal o labbiniri berde mabbe den.

¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraabe men ben en waawaali townude?

11 Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

12 Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hedii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wadini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.

13 Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an!

14 En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fudfoode, o yetti jamaa e hakkunde mabbe ko wona e innde makko.

15 Kongudi annabaabe ben no fotti e dun-le, ko fii no windii:

16 <Bawto dun mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonda ndun,

mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

17 fii no yimbe heddiibe ben dabbira Joomiraado on,
e kala leyyi di innde an nden jantaa e mun.

18 Ko Joomiraado on daali dun,

on Wadunoodo dii piiji andanoodi gila ko booyi.> »Y

19 Yaaquuba wi'i kadi: «Ko dun wadi si mi miijii wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tuubanbe Alla satteende.

20 Kono windanen be tun, wi'en be yo be terto tuunintinorgol sanamuuji e jinaa e naamugol jiibe e yiiyan.

21 Ko fii, gila e diya jamaanuujii feyyudi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii dun e aseweere kala ka juulirde.»

Batakuru Nabanaandu Gomdinbe ben Antiyoosi-Sirii

22 Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba wobbe e hakkunde mabbe, be wattida be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben dido ko be be musibbe ben teddini fota.

23 Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko dundoo windii ton:

«Menen beee musibbe mon, dun ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon beee musibbe amen wonbe e hakkunde beee be wonaa Yahuudiyanke, hodube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

24 «Men nanii wonde wobbe e amen jii biroyii on kongudi mabbe haa be aaninii wonkijii mon din, ben-le wonaa menen yamiri be dun.

25 Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbe, men immindinana on be e beee yibbe amen, dun ko Barnabaasi e Puulusa,

26 dun ko beee weebitube ngurndan mun dan fii innde Iisaa Almasihu Joomi men on haa takko mayde.

27 Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru.

28 Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa dii haanudi doo:

29 dun non ko yo on terto tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jii budii e jinaa. Si on reenike e dun, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

30 Onsay kambe imminaabe ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu don ngun.

31 Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa.

32 Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini dun, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidiniri be kadi kongudi buy.

³³ Bay be neebidii e maɓbe seeda, musibbe ben newnitani be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu.

³⁴ Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi.

³⁵ Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii don e jannugol feppindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

³⁶ Balde seeda bawto don, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e de waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.»

³⁷ Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa.

³⁸ Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinoodo baawo maɓbe gila Pamfilii, salii be dowlude ka golleeji maɓbe.

³⁹ Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde maɓbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁴⁰ Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on.

⁴¹ Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hibe tiidina moftte den.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankoo gomdindo, kono ben makko ko *Gereekiyankoo.

² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol.

³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankoo wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankoo.

⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hibe hollitude e nder ca'e de be rewu e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore.

⁵ Tawi moftte den no tiidude tun e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe beydaade duudugol pande woo pande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin.

⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be.

⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi.

⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, goddo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa men!»

¹⁰ Bawto ngol koydol Puulusa, men dabbi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu meden felliti ko Alla noddii men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomdiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto don, men bakii Turuwaasi don e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden pande kadi men sutori Neyapolii.

¹² Bay men iwii don, men yahi Filipii, don ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *jalaande fowteteende nden, d'un ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, d'un ko ka baawo saare, ka men tanyininoo ko don wonnoo ka juuletee. Bay men joodike, men yewti rewbe moobinoobe don ben.

¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon.

¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomdindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e d'un haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto d'un, ko men yahata ka juuletee don, kordo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy.

¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hibe feppinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi d'un e nder balde buy. Bay Puulusa haabii d'un, o yeeyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol don bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poodi be, be addi yeeso hooreebe ben ka nokkuure fottirde.

²⁰ Onsay be addi be ka jaawoobe ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hibe jii'bude saare men nden,

²¹ be janna naamuuji di en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii be kambe dido. Bay jaawoobe ben wadii haa be bortii be dolokkaaji din, be yamiri yo be luubor be bedi.

²³ Bay be gaynii be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota.

²⁴ On yamiraado d'un bugii be ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi be ka koyde.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be.

²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo den kadi jolkitii.

²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoobe ben dogii.

²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiiduka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna.

³⁰ Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, d'un a dandete, an e beynguure maa nden.»

³² Onsay be feppindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on.

³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji maabe din. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

³⁴ O werni be ka suudu makko, o bannani be paamete, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomdini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, jaawooḃe ben immini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Jaawooḃe ben imminii wobbe ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo jaawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore dun be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!»

³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi dun jaawooḃe ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu.

³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden.

⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musibbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeebe ben mari juulirde don.

² Puulusa naati don wano woowirani mo non, o wondi e maḃbe e nder aseweje tati, himo yewtitude e maḃbe fii ko bindi din wi'i kon.

³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.»

⁴ Wobbe e maḃbe hoolii dun, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore dun *Gereekiyankeebe duuduḃe rewoobe Alla, e rewbe buy jeyaabe e burbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeebe ben nawli dun, be yetti wobbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e maḃbe, be wadi haa sonko wadi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii dabbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on.

⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hooreebe saare nden, e hoore hibe sonka, wi'a: «Bee jiiḃube aduna on fow arii doo kadi,

⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hibe dartaade yamirooje lando mawdo Roomu on, e hoore hibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.»

⁸ Din kongudfi jibi jamaa on e jaawooḃe ben.

⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyaata

¹⁰ E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyaata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben.

¹¹ Tawi berde ben den no buri be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hepaare tiidunde e hoore hibe taskotonoo jande woo bindi din fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri.

¹² Onsay buy e hakkunde maḃbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeebe tedduḃe e worbe Gereekiyankeebe duuduḃe.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeebe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyaata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiiḃindiri.

¹⁴ Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti don.

¹⁵ Ben wonnoobe d'owtude Puulusa, be ardii mo haa Atiina. Onsay ben yilititii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbii beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji.

¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, d'un non tawi ko jande woo.

¹⁸ Faamube goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo fii allaabe jananbe goo.» Tawi d'un fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal.

¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wondaa wowlude fii mun?»

²⁰ Ko fii hida wafude e noppi amen piiji di men woowaa nanude, meden faalaa andude ko hondun woni d'un.»

²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunoobe e mabbe ben ko jokkunoo woo ko wowlugol maa hedagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndaarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota.

²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka dundoo windii: «Ko ko allaajo mo andaaka.» Dun ko on mo wondon teddinde, mo tawata on andaa, mi woni on feppinande.

²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli din e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun.

²⁵ Hinaa neddanke wafanta mo, wa si tawii himo hatonjini e godfun, ko on woni Yedoowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde.

²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke din fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iiji mabbe din e ittiri ko be hodata e mun kon,

²⁷ fii no be dabaira Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o wodfaaki hay gooto e men.

²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan, waawirden memminaade, ko e makko kadi woodaden. Ko d'un yubboobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke.

³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ben ko be andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ben fow e nder nokkeeli din fow yo be tuubu.

³¹ Ko fii o happii palaande nde o paawirta aduna on peewal, rewruude e on nedfo mo o tod'fii, d'un ko on mo o wafirani fow seedee timmudo immintingol mo e hakkunde maybe ben.»

³² Nde be nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ben, wobbe e mabbe jali mo, wobbe ben wi'i: «Men hedoto ma jande goo fii d'un.»

³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde mabbe.

³⁴ Kono fow e mun, d'un hadaali wobbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ben oo wi'eteedo Denuusi, tawdaado e dental fewjoobe Areyopaasi ben, e debbo no wi'ee Damaari, kapun e wobbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto dɔn, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti.

² O tawi dɔn Yahuudiyankoojo wi'eteedo Akiila, mo iwdi mun woni Pontii, tawi neebaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Italii, sabu ko Kuloodiyuusu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankoojo ben fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidoi e mabbe,

³ Bay tawii ko mecce goote be mari, o weeri ka mabbe, be woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce mabbe ko moyyingol cuudi bagi.

⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankoojo ben e *Gereekiyankoojo ben.

⁵ Kono bay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jorkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankoojo ben wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on.

⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankoojo ben no liddaade mo, hoyna, o fidɔi concii makko dɔn, o wi'i be: «Yo yiian mon dɔn yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka be wonaa Yahuudiyankoojo ben mi yaarata.»

⁷ O iwi dɔn, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no badondiri e juulirde nden.

⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, dɔn ko ardiido juulirde nden, kapun e beynguure mun nden fow gomɔini Joomi on. Korentiyankoojo duudube kadi hedotonoojo Puulusa gomɔini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto dɔn, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koyɔol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku.

¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa duududo e nder ndee saare doo.»

¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde mabbe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankoojo ben immanii Puulusa e nder nanondiral mabbe, be addi mo ka yeeso jaawirdu,

¹³ e hoore hibe wi'a: «Oo neddo no fellintinde yimbe ben no be rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankoojo ben: «Ko onon yo Yahuudiyankoojo, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hedotono on e hoore no newori.

¹⁵ Kono bay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo dɔn wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on jaawoowo dɔn.»

¹⁶ Onsay o yaltini be ka jaawirdu.

¹⁷ Tun, be fow be nangi Sosteene, dɔn ko ardiido juulirde nden, be woni e piyugol mo ka yeeso jaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e dɔn.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti dɔn kadi ko neebi. Bawto dɔn, o waynitii musibbe ben. Onsay o fembii ka wi'ete dɔn Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii.

¹⁹ Be hewti Efeesi. Puulusa acci dɔn be o wondunoo ben, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankoojo ben.

²⁰ Ben torii mo wonugol dɔn seeda, kono laatii o jabaali.

²¹ O waynitii be, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi dɔn e laana ndiyan,

²² o tippoyii Seezariya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii don seeda, o yiltitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii den, o wakkilini taalibaabe ben fow.

²⁴ Bawto dun, Yahuudiyankoo waawufo haala, andufo kadi bindi daaluyee on, wi'eteedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi.

²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jijo tiidungo, himo feppinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore dun fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi.

²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila hedfike mo, be yaadi e makko, be feppinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono bay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musibbe ben wakkilini mo, be windani kadi taalibaabe ben wonde yo be wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii don, o nafi ben gomdindirbe sabu sulfu Alla on,

²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankoo be ben ka tumbondiral no tiidiri, e himo banginira bindi din wonde ko Iisaa woni Almasihu on.

19*Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi*

¹ Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kapun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti don e taalibaabe goo.

² O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniido on wa ko gomdingon?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

³ Onsay o wi'i be: «Awa ko honno lootiranodon?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

⁴ Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee looti, e hoore dun himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomdin aroyoowo baawo makko on, dun ko Iisaa.»

⁵ Bay be nanii din kongudii makko, be *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on.

⁶ Onsay Puulusa *fawi juude mun den e hoore mabbe, Ruuhu Seniido on ari e mabbe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be.

⁷ Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e dido.

⁸ Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri don pellital. E nder lebba tati himo yewtidude e mabbe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun.

⁹ Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dudal oo wi'eteedo Tiranuusu.

¹⁰ Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hodudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, dun ko Yahuudiyankoo be ben e *Gereekiyankoo be ben fow.

¹¹ Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa,

¹² haa ka tawata hibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnuube ben, ben ndikka, jinnaaji bondi din kadi yalta e mabbe.

¹³ Yahuudiyankoo goo, jindaynoobe wi'a no rafoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!»

¹⁴ Tawi ben wadaynoobe dun ko be njeedifo, ben-le ko be bibbe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankoo be ben.

¹⁵ Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Midu andi Iisaa, midu andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?»

¹⁶ Onsay on nedfo mo ngin jinnawii woni e mun yani e mabbe, o waawi be fow e hoore doole tiidufe, haa ben dogi yalti e ndun suudu be bornaaki, e hoore hibe barminaa.

¹⁷ Kala Yahuudiyankooje e Gereekiyankooje hodufdo Efeesi andi fii fon, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa.

¹⁸ Onsay buy e arube e gomfnde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo.

¹⁹ Bawto fon, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappandfe jowi.

²⁰ Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

²¹ Bawto fon Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii fon, bee mi hewtoya Roomu.»

²² Onsay o immini wallindirteebe makko dido Masedonii, fon ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii fon seeda.

Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

²³ Onsay jii boldu tiidundu wadi sabu laawol Joomi on.

²⁴ Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynoodo rewirkoy tosokoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaajo mabbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi fon no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidufdo.

²⁵ On moobindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle doo humii,

²⁶ awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duufudo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaji moyyiniraadi juufde neddanke wonaa allaaji.

²⁷ Dun non hinaa fii hayfingol mecce men fon tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

²⁸ Bay be nanii fon kongodi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooje ben ko mawdo!»

²⁹ Onsay saare nden fow jii bondiri, be wubbidi, be saalori be Masedoniyankooje be Puulusa jindidaynoo, fon ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde.

³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaafe ben jabaali.

³¹ Hay wobbe e hoorebe Aazii ben, be tawata ko yibbe makko kanko Puulusa, be nuli wobbe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde.

³² Tawi wobbe no ewnoo godfon goo, beya kadi no ewnoo godfon goo, ko fii jii baare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore fon burbe ben andaa wuren ko hondun moobindiri be.

³³ Onsay wobbe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankooje ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on.

³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankooje, fow ewnodi wa saa'ijji didi, hibe wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooje ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on dahi yimbe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankooje, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwrufo ka kammu on?»

³⁶ Bay fon hinaa ko yeddinii, wonee deeyube, hara on wadiraali huunde hawjere.

³⁷ Ko fii on addii be yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaajo men debbo on.

³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakeebe be o kafidi mecce ben no galdidi e godfo, haray no woodi jaawirdi e jaawoobe lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben.

³⁹ Si tawii non hidon mari godfun ko beyditii e fun, haray ko ka dental ardinaangal ngal fundon moyyintee.

⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hiden waawi hebude feloore fii nduu murtaldu wafundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wafirden nduu jii boldu.» Bay o gaynii wowlude fun, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaabe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii.

² O tayitoyi den leyde e hoore himo yewta yimbe ben nooneeji no be wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi.

³ Onsay o kodii fon lebbi tati, hari himo woniri yettugol fon laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii.

⁴ Hari ko o wondi ko dowta mo, ko oo bidfo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofiimi, bee fow ko be iwdi *Aazii.

⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi.

⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balde jowi men tawoyi be Turuwaasi, men wadi fon balde jeefidi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii naamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden pande, o yewtidi e tawanoobe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma.

⁸ Tawi lampuuji duufufdi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo fon.

⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no joodinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyngol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyngol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii.

¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.»

¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o naami. Bawto fun, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi.

¹² Bawto fun, suka on nattaa ko o wurfo, fun wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkani men yeeso, men bakii fon e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa fon, bay hari kanko o aadike wonde o seppay.

¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni.

¹⁵ Bay men iwii fon, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden pande yeeso Kiyoo. E pallal hikkungal fon ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee fon Samoosi. Bawto ngal pallal fon kadi, men hewtoyi Miletii.

^Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo doo.

¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoyogol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii d̄un no waawi mo gasande.

¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii d̄on, kanko Puulusa o immini ko yahana ardotoobe *moftal ngal Efeesi.

¹⁸ Bay ben arii, o wi'i be: «Hid̄on andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni d̄oo kon, gila pande mi tippi Aazii.

¹⁹ E hoore d̄un mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gondi, e hakkunde ndarndeede wonand̄un lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en.

²⁰ E baawo suudugol on hay huunde, mido feppinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuudi kala ko wondani on e nafa,

²¹ e seedintinangol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

²² «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e d̄un, e hoore mi andaa ko heboytammi ton.

²³ Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeji no sabbii lan.

²⁴ Kono mi wadaa ngurndan an d̄an ko godd̄un, wa si tawii hid̄an hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an d̄in e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on d̄en, d̄un ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

²⁵ «Jooni mido andi, on yi'tataa lan hande kadi, d̄un ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun.

²⁶ Ko d̄un wadi, mido seedaade hande wonde si goddo e mon halkike, haray wonaa min wadi.

²⁷ Ko fii mi suudaali on hay huunde, mi bangananii on ebboore Alla nden fow.

²⁸ Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiiyan bid̄do makko on tigi.

²⁹ Mido andi si mi iwoyii d̄oo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon.

³⁰ Awa kadi wobbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e mabbe.

³¹ Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e jalorma mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gondi.

³² «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawningol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow.

³³ Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto.

³⁴ Onon tigi hid̄on andi ko juude an d̄en mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiibe an ben hatonjini e mun kon.

³⁵ E nder d̄un fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongudi Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: «Ko okkugol furi moyyude edii okkoreede.» »

³⁶ Bay o gaynii yewtude d̄un, onsay o jiccii fii du'ondirgol e mabbe be fow.

³⁷ Onsay be fow be hirbii mo kanko Puulusa, be lunnii e hoore gondi tiidufi.

³⁸ Ko burnoo be sokolinde kon, ko ko o wi'unoo be kon wonde be yi'tataa mo hande kadi. Onsay be d̄owntiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariya

¹ Bay men sertii e mabbe, men bakii d̄on e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden pande men yahi Rodeesi. Bay men iwii d̄on kadi, men yahi Patara.

² Bay men tawii don laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii don, men yahi.

³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri don ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri.

⁴ Bay men tawii taalibaabe ben don, men woni balde jeedidi. Immorde e Ruuhu Allaahu on be wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.»

⁵ Bay den balde jeedidi timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe mabbe ben e bibbe mabbe ben, be d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, don ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri.

⁶ Onsay men waynondiri e mabbe, men bakii ka laana, kambe be yilitii ka mabbe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, don ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibbe gomdinde wonbe don ben, men wondi e mabbe jallal.

⁸ Bimbi nden pande, men yahi men hewtoyi Seezariya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaado e njeedidooobe ben, men weeri ka makko.^a

⁹ Tawi himo mari jiwbe nayo haaloobe ko Alla longini don be andaali gorko.

¹⁰ Nde tawnoo men wadii don balde buy, haaloowo ko Alla longini don wi'eteedo Agabuusi, iwrufo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men.

¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juufde e koyde, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: <Oo neddo jeydo ngol dattol, Yahuudiyankeebe ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juufde be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

¹² Bay menen e ben yimbe hodube e nden nokkuure men nanii don, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam.

¹³ Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

¹⁴ Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

¹⁵ Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam.

¹⁶ Taalibaabe goo be Seezariya d'owti men ka goddo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

¹⁷ Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare.

¹⁸ Bimbi nden pande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari don.

¹⁹ Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den.

²⁰ E nder ko be hefii mo kon, be mawnini Alla, e hoore don be wi'i mo: «Musiddo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeebe ko gomdini, e hoore be fow hibe habbitii e Sariya on.

²¹ E hoore be yeetaama wonde hida jannude Yahuudiyankeebe wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, don ko wi'ugol be wota be sunnin faybe mabbe ben e wota be jokku naamuuji din.

²² Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde a arii.

²³ Ko don wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'u-maa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore.

²⁴ Yettu ben, labbindinodaa e mabbe, fawtodaa njoddi fembagol mabbe ngol, don fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hida doftii Sariya on.

^a 21:8 21.8 Sah. 6.1-6

²⁵ Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jii budi e jinaa.»

²⁶ Bimbi nden nande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e mabbe, o naati ka *juulirde mawnde. O feppini ko honde tuma e jalaade den labbinagol mabbe ngol timmata, sadaka mo bee e mabbe wadee.

Fii no Puulusa Nangiraa

²⁷ Ka balde jeedidi den timmata don, bay Yahuudiyankeebe be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juude,

²⁸ e hoore hibe ewnoo, wi'a: «Isra'ilayankeebe*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankeebe ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!»

²⁹ (Ko woni sabu don ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

³⁰ Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan.

³¹ Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jii boldu wadii e nder Yerusalaam fow.

³² Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunoobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

³³ Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje didi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi.

³⁴ Kono tawi e nder jamaa on, wofbe no ewnoo wi'a godfun, beya kadi no wi'a godfun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben.

³⁵ Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaabe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on.

³⁶ Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

³⁷ Wa ko kanko Puulusa o naadete ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma godfun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki?»

³⁸ E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonudo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoobe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankeejo mo Tarsiisu, don ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeeji ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiidungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabande an nden.»

² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon burti kadi.

Onsay Puulusa wi'i:

³ «Min ko mi Yahuudiyankeejo hebaado Tarsiisu, don ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya

baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirdon non on fow hande.

⁴ Mido cukkotonoo ben jokkuba laawol Iisaa haa wobbe maayori, mi habba, mi soka worbe e rewbe.

⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e dūn. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankeebe wonbe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habbugol jokkuba ngol laawol wonbe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol be.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka fatal, bay mi badike Damaasi, dūn ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan.

⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade?>

⁸ «Mi jaabii: <Ko an hombo nii Joomi an?>

«O wi'immi: <Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wondaa cukkaade.>

⁹ Ben wondunooɓe e an yi'uno ngun ndaygu, kono be alaano nanude hawa on Wondo lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: <Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Immo yahaa Damaasi, ko don be yeetoto-maa kala ko haanudaa wadude.>

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunooɓe e an ben dowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi goddo no don no wi'ee Hanaaniya, on ko gorko dewo doftotoodo Sariya on, mo Yahuudiyankeebe wonbe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol.

¹³ On ari darii takko an, wi'immi: <Ko an yo Saawulu musiddo an, wuntu!> E on saa'i tigi mi wunti, mi yi'i mo.

¹⁴ «O wi'immi kadi: <Alla baabiraabe men ben subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewudo on, nanaa kongudi iwruɗi ka hunduko makko dīn.

¹⁵ Ko fii a wonay seeditantoodo mo e yeeso yimbe ben fow fii ko yi'udaa kon e ko nanudaa kon.

¹⁶ Jooni non ko hondun wondaa nennanaade? Immo *lootedaa maande kisiyee, labbinedaa junuubaaji maa dīn e nder jantagol innde makko nden.> »

¹⁷ Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feppinanaa goddun.

¹⁸ Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: <Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii be jabataa seeditoore maa nden fii an.>

¹⁹ Kono mi wi'i: <Joomi an, hiɓe andi kambe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde heɓi e juulirde fii piyugol soka ben gomɗinbe ma.

²⁰ Awa fewndo kadi be hibbi yiiyan Astefaana dan, dūn ko on seeditantonoodo ma, hari min tigi mido don e mido jabi dūn. Awa kadi hari mido joganii ben wonbe mo warude concī mun dīn.>

²¹ Kono o wi'immi, <Yahu, ko fii mi imminte ka woddi, dūn ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

²² Laatii be heɗii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol don, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neddo itte aduna! O haanaa wuurude!»

²³ Be beydi sonko, be ferii kadi concī maɓbe dīn, e hoore hiɓe bugoo kadi mbullaari dow.

²⁴ Onsay hooreejo dental suufaabe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka suufaabe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko.

²⁵ E nder ko be habbata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesojo sufaabe wonnoodo don on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on jaawaali toode?»

²⁶ Bay on yeesoojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neddo ko jeyaado e laamateeri Roomu.»

²⁷ Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiiyii, ko mi d'un.»

²⁸ Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi d'un.»

²⁹ Onsay kisan landotonoohe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wadfi haa o habbaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyankeebe ben wonnoo mo toopirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoohe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodfdini mo yeeso mabbe.

23

¹ Bay Puulusa tenyinii dental fewjoohe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.»

² Tun *yottinoowo mawdo sadaka on, d'un ko Hanaaniiya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hidfa joodii naawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoobe don ben wi'i: «A hoynii yottinoowo mawdo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawdo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesoojo jamaa mun on ko boni.» b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoobe don ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde dental fewjoohe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wadi si mido jaaweede.»

⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii d'un, yeddondiral wadi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii.

⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a d'un fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wadi, wobbe e yeesoohe dental Fariisiyaabe ben hawtii, be immini yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo neddo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.»

¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidude tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde mabbe, be naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido don, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditordaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankeebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankeebe ben wadi janfa, be woondi wota be jaamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa.

¹³ Ben ebbunoobe kan janfa no burnoo cappande nayo.

¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondoore tiidunde wonde, men naamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa.

¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjooobe ben, yiidon e hooreejo suufaabe ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebunii warugol mo doo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii bidfo bandiraawo Puulusa on nani hibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ben, o humpiti dun Puulusa.

¹⁷ Puulusa kadi noddi godfo e yeesoobe suufaabe ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, dowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi dowtu oo suka ka mon, himo mari godfun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, be pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidaa ko yeetofaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankeebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban be Puulusa jango ka yeeso dental fewjooobe ben, wa si tawii hibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko.

²¹ Awa wota on jafu ko be toroytoo on kon, ko fii buri yimbe cappande nayo hakkunde mabbe no ebba janfa e hoore makko. Hibe aadii e nder woondoore wonde be naamataa be yarataa doo e be warude mo. Hibe hebulanii non dun. Jooni ko newnugol mon ngol tun be hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo fon.

Fii no Puulusa Feyyiniraa Seezariiya

²³ Kanko hooreejo on o noddi kadi dfo e hakkunde yeesoobe suufaabe ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaabe teemedde dfo e doginoobe pucci cappande njeedfo e be conkenje teemedde dfo fii ko yaha Seezariiya hande jemma ka saa'i jeenayabo.

²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, nabon mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.»

²⁵ O windirani nii kadi lando on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo nedfo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be.

²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toojirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjooobe mabbe ben.

²⁹ Mi tawi toone mabbe den ko e banje yeddondire fii Sariya mabbe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede.

³⁰ Bay mi andinaama janfa no ebbaa e hoore oo nedfo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toojube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri.

³² Bimbi nden pande be yilitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko.

³³ Bay ben hewtii Seezariiya, be jonne yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juude makko.

³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii,

³⁵ o wi'i: «Nde toopube ma ben aroyi woo mi hedoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesoojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto dun, *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on.

²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toopirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hehiri oo buttu timmudo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa oo jamaa wadi. Meden jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota.

⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neeba, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodon men seeda.

⁵ «Men taw oo nedfo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankabeebe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasirayaabe ben kadi.

⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d

⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toopiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankabeebe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesoojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Midfo andi wadii nii duubi buy ko onon woni jaawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weebitirta jaabannde an nden.

¹¹ Wadaali nii buri balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewogol Alla, hidon waawi tefude dun non onon tigi.

¹² E hoore dun be tawaali midfo yeddondira e godfo maa midfo yuuna yimbe, dun non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare.

¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toopirimmi.

¹⁴ Midfo qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraaabe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Midfo gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben.

¹⁵ Awa kadi midfo mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewube ben e boyliibe ben.

¹⁶ Ko dun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke.

¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniifo. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu.

¹⁹ Kono ko Yahuudiyankabeebe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hibe jogii godfun ko be fawa e an.

²⁰ Si hinaa dun, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi midfo wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjooobe ben.

^c **24:1** 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andudo sariya Roomiyankooobe ben. ^d **24:6-7** 24.7 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Kono tawi Lisiyaasi hooreejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juude amen doole.*

²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde maɓɓe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa naaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hooreejo dental suufaabe ben ari woo, ɗun ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesoojo suufaabe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi ɓe Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, ɗun ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomɗingol Iisaa Almasiihu on.

²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii naawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hebi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.»

²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko ɗun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo ɓe yewtidu.

²⁷ Duubi ɗiɗi feyyiri nii. Bawto ɗun Felikiisa lontaniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariya, o woni ɗon balde tati si o yahi Yerusalaam.

² Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mokobaaɓe Yahuudiyankeebe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa.

³ Be torii mo, ɓe jeeji yo o sulfinan ɓe, o addana ɓe Puulusa Yerusalaam, tawi hiɓe eɓɓunoo janfa no ɓe warira mo ka laawol.

⁴ Kono Festuusa jaabii ɓe, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neɓaa.»

⁵ O wi'i kadi: «Midɗo waawi yaadude e wobɓe e hooreebe mon ben, si on nedɗo no wadi bone, ɓe wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e maɓɓe ɓuri balde jeetati haa sappo, onsay o yiltitii Seezariya. Bimbi nden ɗande ɓay o joodike ka ɗaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde.

⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeebe iwruɓe Yerusalaam ben hundi mo, ɓe liɓi e hoore makko toone ɗuudude tiidude, ɗe ɓe waawataa fensitude fii mun.

⁸ Puulusa jaabori nii, wi'i: «Mi wadaali ella liddiɗo Sariya Yahuudiyankeebe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawɗo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hida faalaa yahude Yerusalaam ɗaawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Midɗo ka yeeso ɗaawirdu lando mawɗo Roomu on, ko ton mi haanaa ɗaaweede. Mi wadaali Yahuudiyankeebe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota.

¹¹ Kono si midɗo mari ellaaji, e si mi wadii kuufde foddude e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e toone ɗe ɓe toonimmi ɗen, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude maɓɓe. ɗun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawɗo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e ɓe o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto d'un, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariiya fii hiwragol Festuusa.

¹⁴ Nde tawnoo be wonay d'on balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Felikiisa no accunoo doo goddo ka kaso.

¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental mawbe Yahuudiyankeebe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hibe landii happangol mo.

¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: <Roomiyankooebe ben woowaa warirgol nii tun, ado be tumbindirde toopube ben e toopaado on, e newnangol on toopaado fii no o jaabora den toope mabbe.>

¹⁷ Onsay mi ardi e mabbe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden pande kisan mi jodfani naawoore nden, mi yamiri yo on neddo adde.

¹⁸ Bay toopube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuude bonde woo, wano mi sikkirnoo non.

¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde mabbe e makko ngal ko yubfondirngal e fii diina mabbe kan tun, e aaden maydo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri.

²⁰ Tawi min mido jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o naawoyee ton fii d'un.

²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo muraadu makko ndun wonu e andal lando mawdo Roomu on. Onsay mi yamiri yo be maru mo haa nde mido feyyina mo ka lando mawdo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi mido faalaa hedade on neddo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hedoto mo jango.»

²³ Bimbi nden pande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, be naatidi e hooreebe suufaabe toowube ben e mokobaaabe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa.

²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo neddo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e doo kadi ari toriimi, hara hibe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol.

²⁵ Kono min mi faamii o wadaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo.

²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko d'un wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol goddun ko mi winda nde lande den lanni.

²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no boylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida newnanaa yewtangol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fuddii jaabaade, o wi'i:

² «Hande mido welteri hebugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee toope de Yahuudiyankeebe ben libi e hoore an fow.

³ Ko fii hidon andi haa yaltoyoi naamuuji Yahuudiyankeebe ben fow e yeddondire mabbe den fow. Ko d'un wadi si mi torike on, jebbilagol hedoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeebe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fuddoode cukaaku an.

⁵ Hibe andunoo lan gila ko neebi, hibe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan.

⁶ Jooni non, mido naaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin.

7 Bolondaaji* amen dɪn sappoo e dɪdɪ, dɪn duumiidɪ e rewugol Alla jemma e ɲalorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeebe ben toopirimmi.

8 Ko honno waawudon miiorde wonde Alla immintintaa maybe ben?

9 «Min tigi hari mido miiwoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata.

10 Ko dɪn mi wadɪ Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomdinbe mo buy ka kasooji, wano hooreebe *yottinoobe sadaka ben newniranimmii non. Nde be ɲaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore.

11 Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomdinal mabbe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotonoo be haa ka ca'e janane.

12 «Ko e nder dɪn mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreebe yottinoobe sadaka ben.

13 E nder yaadu ndun tumbere ɲalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka dɪtal, dɪn ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on.

14 Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonda mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>

15 «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni Iisaa, on mo wonda cukkaade.

16 Kono immo darodaa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi feepiran-maa kon: Midoo subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji dɪ yi'udaa dɪn e hoore an, e dɪ mi hollay-maa dɪn.

17 Mi jattinooye e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben,

18 fii udditugol gite mabbe den, be yiltoo ka nibe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be heba yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomdini lan.>

19 «Ko dɪn wadɪ yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi feppinanaa iwrude ka kammu kon.

20 Mi fudɪorani feppinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa naɲani e diiwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wada kuude hollude wonde be tuubii.

21 Awa ko fii dundoo Yahuudiyankeebe ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

22 «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko dɪn wadɪ si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon

23 wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o banginana jamaa Yahuudiyankeebe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

24 Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

25 Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddufo, mi feetaa. Ko kongudɪ goongaaji holniidɪ mi yewti.

26 Lando on no humpitii fii koo ko wadɪ, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka huunde, bay dɪn wonaa e qunuutu wadɪ.

27 Agiriipa Lando on, wonaa hidon gomdini annabaabe ben? Midoo andi pellet hidon gomdini be.»

²⁸ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiaajo?»

²⁹ Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hediiɓe lan ɓen fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

³⁰ Onsay lando on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e joododunoobe e maɓɓe ɓen immii.

³¹ Ko ɓe pottitotoo, ɓe woni e wi'indirgol: «Oo neddo wadaali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

³² Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo neddo feyyinaano hoore mun ka lando mawdo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

¹ Bay wonii aadaama men bakoto don e laana ndiyan fii yahugol Italii, ɓe yetti Puulusa e kasooɓe goo, ɓe watti e juude Yuliyuusu, don ko yeesoojo dental suufaabe jeyaangal ka lando mawdo Roomu on.

² Men bakii don e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi meden wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden jande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyuusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yiɓɓe makko ɓen, ɓen wadana mo faale makko on.

⁴ Bay men iwii don, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men.

⁵ Bay men takkike daande baharu hundudo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, don ko e nder Lisii.

⁶ Yeesoojo konu on tawi don laana iwruka Aleksandiri, yahayka Italii, o yawni men don.

⁷ Tawi e nder balde buy ko doo men woni jaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sobɓundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka jaamo.

⁸ Bay men serindorii don karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, don ko takko ndee saare wi'eteende Lasayata.

Fii no Kenii ngin Sorori ɓe e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutudo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko don wadi si Puulusa hajii ɓe,

¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e ɓaawo masiibo e kasaara, don non hinaa fii laana kan e dolle den tun, kono fii wonkiiji men din enen kadi.»

¹¹ Kono yeesoojo dental suufaabe ɓen hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hedaade yewtereeri Puulusa din.

¹² Nde tawnoo ngal dingiral laade ndiyan moyyaa ndungu, ɓurɓe ɓen e maɓɓe aadii yo ɓe yahu ɓe hettoya si tawii no gasa, ka wi'ete don Feniika, e ngal dingiral laade wongal Kereeti hikkorngal hirnaange jaamo e hirnaange nano, fii yo ɓe feyyin don ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo jaamo, ɓe sikki wonde ɓe heɓii ko ɓe faandinoo kon. Onsay ɓe towni darnirdun laana kan, ɓe serindii binde Kereeti.

¹⁴ Kono ɓawto don seeda, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano.

¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men.

¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun don e hoore karahan.

¹⁷ Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi din, habba laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo saggoygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari.

¹⁸ Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden pande men woni e bugagol dolle den ka ndiyan.

¹⁹ Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana din, be bugii ka ndiyan.

²⁰ Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin burtu tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

²¹ E hoore dun, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, dun on daɗayno oo masiibo e oo kasaara.

²² Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkijji mon din daɗay, ko laana kan tun woni daɗataa.

²³ Ko fii oo Alla Jeydo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo jemma,

²⁴ o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee daroɗaa yeeso lando mawɗo Roomu on. Awa kadi Alla yedete sulfu fii be wondudaa ka ndiyan ben fow.»

²⁵ Ko dun wadi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wadiray non.

²⁶ Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

²⁷ Ka jemmaare sappoo e nayabere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma.

²⁸ Onsay be yolli sawru ebbirdu ndun, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodɗitike don seeda, be yolliti ndu kadi, be tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo.

²⁹ Nde tawnoo hibe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay be bugori darnirde nay laana kan baawo, tawi ko be habbi wo ko weetugol ngol.

³⁰ Tawi golloobe ka laana ben no daɓbude no seedira e makka. Onsay be tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hibe yahude wadɗoya darnirde laana kan yeeso makka.

³¹ Onsay Puulusa wi'i yeesoojo suufaabe ben e suufaabe ben: «Wattanee yiila, ko fii si bee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa daɗude hande kadi.»

³² Onsay suufaabe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, be acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii jaamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni jalaande sappoo e nayabere nden hidon habbi e hoore on jaamaali hay huunde haa jooni.

³⁴ Mi wakkilini on jooni jaamugol, ko fii dun no haani fii no daɗiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.»

³⁵ Bay o gaynii wi'ude dun, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso maɓbe be fow. Onsay o senditi, o nangani jaamugol.

³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be jaami.

³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedde dido e cappande njeedido e njeegoo.

³⁸ Bay wonii be jaamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol jaametee on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e pencen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri.

⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan din, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kabbi ardorde laana kan. Onsay be fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka pencen salndu baharu on.

⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji didi, be acci laana kan saggi don. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloode ndiyan den tiidunoo baawo laana kan lancii.

⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fii wota hay gooto e mabbe fubbo laawoo.

⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be wadugol kon ko be ebfi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gada,

⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa godfun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gada e hoore jam.

28

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee.

² Yimbe hofube don ben holli men teddungal mawngal, be banniti men fow, be hubbi yiite sabu ndiyan dan e jaangol ngol.

³ Onsay Puulusa yetti donkun ledde, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinii jungo makko ngon.

⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinii mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo neddo ko ittoowo hoore, ko fii ko karahan o dadiri ka baharu, kono jaawoore nden accataa o wuura.»

⁵ Kono laatii Puulusa picdii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo.

⁶ Tawi ben yimbe ko habbi woo ko yi'ugol ka o buuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbika haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yiltitii, be wi'i ko o allaaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burdo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbii men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati.

⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juude den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo.

⁹ Bawto don nawnuibe ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi.

¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din.

¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati.

¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden pande hendu ndun immori ka jaamo baawo amen, e nder balde didi tawi men hewtii Pusolii.

¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e mabbe don balde jeedidi, ko nii men yaari Roomu.

¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusu e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuudi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare.

¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e suufaajo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto d'un, kanko Puulusa o nodditi mokobaabe Yahuudiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juufe Roomiyankoobe ben, mi sokaa gila Yerusalaam.

¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde.

¹⁹ Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toonude jamaa an on.

²⁰ Ko fii d'un mi faaliranoo on yiirude, mi yewta on, ko fii ko sabu tanyinaare *Isra'iilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

²¹ Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwruufe ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men god'dun maa wowlu-maa ko boni.

²² Kono meden faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

²³ Onsay be bugitii e palaande goo. Bay wonii nden palaande nde be haldi hewtii, duuduube ari ka makko furi aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewruude e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, d'un wadi gila bimbi haa kiikiide.

²⁴ Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade.

²⁵ Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi d'ii konguufi doo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewruude e annabi Isaaya, o wi'i:

²⁶ <Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

²⁷ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorufe,

be uddii noppi mabbe d'in,
awa kadi be ombii gite d'en,

sakko be yiira gite mabbe d'en,

maa be nanira noppi mabbe d'in,
maa be faamira berde mabbe d'en
haa be tuuba, mi sellina be.>^d

²⁸⁻²⁹ Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.» e

³⁰ Bawto d'un, Puulusa daakii ka o woni d'on e nder duubi didi timmufi, e hoore himo tolna kala araynoodo ka makko.

³¹ O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasiihu Joomi on pellital timmungal e baawo hadeede woo kadi.

^d 28:27 28.27. Isa. 6.9-10 ^e 28:28-29 28.29 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *Bay o wi'ii be d'un, kambe Yahuudiyankeebe ben be yiltitii e hoore hibe yeddondira ko tiidii hakkunde mabbe.*

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE ROOMU 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaafo wonugol *sahaabaajo, wadaafo feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on.

² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniidi dɪn.

³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Bidfo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa,

⁴ ka banje *Ruuhu Seniido on, immintineede makko e hakkunde maybe ben banginirii bawgal ko o *Bidfo Alla, dɪn ko Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵ Ko kanko men hebiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi dɪn fow e innde makko fii gomdingol mo e doftagol mo.

⁶ Onon kadi hidon tawdaa e maɓbe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on.

⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yidi e jeyaaɓe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Mido jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomdinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow.

⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Bidfo makko on, ko seedee an wonde mido maandinde fii mon jande woo ka toraaje an.

¹⁰ Awa kadi mido toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko hebugol feere no mi yaara ka mon jooni.

¹¹ Ko fii mido faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron,

¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomdinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe an, wonde soono woo mi eɓbay yahugol yi'a on, fii no mi sojitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi hebaali feere.

¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankeebe ben e leyyi di finaa dɪn, e faamuɓe ben e njoofoɓe ben.

¹⁵ Ko dɪn wadi si mido faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

¹⁶ Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, dɪn ko bawgal Alla fii kisiyee wonannde kala gomdindo, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankeɓe ben, hikki dɪn be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁷ Ko dɪn wadi, peewal Alla ngal no banginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomdinal fuddi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

¹⁸ Tikkere Alla nden no bangi iwrude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suudiraybe goonga on kuude mun bonde wadata.

¹⁹ Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feepani be kambe, bay Alla feppinanii be dɪn.

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

²⁰ Bay, ko yi'otaako kon e Alla, d'un ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko den no bangini d'un fota gila ka fudfoode aduna. Be alaa lamitorgal.

²¹ Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berde mabbe de alaa faamu den kadi yollii ka nder nibe.

²² E nder ko be mantorta ko be faamu be kon, be laatii njofoobe.

²³ Be lontiniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi nedfanke maayaydo e colli e kulle jaarooje koyde nay e kulle daasotoode.

²⁴ Ko d'un wadi si Alla accidi be e himmeeji berde mabbe e angal laabal, fii no be hayfinira balli mabbe din kambe tigi.

²⁵ Dun ko ben lontinirbe goonga Alla on fenaande, yanganiibe rewi ko tagaa kon, doo e be yanganaade rewa Tagudo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

²⁶ Ko d'un si Alla accidi be e himmeeji mabbe hersiniidi din. Ko fii rewbe mabbe ben lontinirii dewle mun den e kuude harmude.

²⁷ Worbe ben kadi wano non, be seli yiidugol e rewbe ben, hibe hubbani faaleeji hakkunde mabbe kambe worbe ben, hibe yiida hakkunde mabbe e mbalndi, hibe hettude njoddi handundi e majjere mabbe nden.

²⁸ Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii wadugol piiji di haanaa.

²⁹ Ko be heewube nooneeji di feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi.

³⁰ Ko be jo'oobe, ajuube Alla, yennoobe. Ko be mawnintiniibe e mantiibe e sincoobe ko boni e murtanbe mawbe mun,

³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende.

³² Fii kala hibe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben wadaybe din piiji ko foddube e mayde, hibe wadude d'un, hibe jabani kadi ben wonbe wadude d'un.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hida fela beya, haray hida fawude hoore maa jaawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hida wadirde wa mabbe.

² Hiden andi, ben warroobe non, Alla jaawiray be goonga on.

³ An oo feloowo ben wadiroobe non, hara hida wadira non tigi, a sikku a daday jaawoore Alla nden?

⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e mujal makko ngal e yondinaare makko nden, e baawo andugol wonde moyyere Alla nden no poodude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hida mooba tikkere fii jalaande tikkere nden, d'un ko fii jande feenugol jaawoore Alla feewunde nden,

⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun den.

⁷ Ngurndan poomayankejan* dan wonanay najjiiibe e wadugol ko moyyi, dabba darja on e teddungal e ngurndan dan lannataa dan,

⁸ kono wondube e haasidi ben, salii doftaade goonga on fii doftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be.

⁹ Satteende e annde wonanii kala wadoowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankebe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on wafoowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankee be ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹¹ Ko fii gid'aale alaa ka Alla.

¹² Kala ben wafube junuubu e baawo andugol Sariya on, mulay e baawo Sariya on. E kala non kadi wafudo junuubu e hoore andugol Sariya on, naawirte Sariya on.

¹³ Ko don wafi, hinaa hefotoobe Sariya on woni feewube yeeso Alla, kono ko doftotoobe Sariya on jogortee feewube.

¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wafii ko Sariya on wi'i kon tigi, don ko ben be maraa Sariya, haray hibe mari sariya fii mabbe kambe tigi.

¹⁵ Dun haray be banginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde mabbe, fondo mabbe ngon no seeditaade don, miijooji mabbe din kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be.

¹⁶ Ko don fow feenoyta pande Alla naawoyta miijooji berde yimbe suudiidi din, o naawiroya di lisa Almasihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyankee be e Sariya on

¹⁷ An oo wi'itiido Yahuudiyanke, hoolordo Sariya on, wondo mantorde Alla,

¹⁸ andudo faale makko on, waawudo sendindirde ko furi moyyude kon, bay ko a jangirde Sariya on,

¹⁹ an oo hooliido wonay ardotoodo bumbi, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu,

²⁰ andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe, bay hida mari gandal timmungal e goonga selludo ka nder Sariya:

²¹ awa an, oo wondo jannude beya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotoodo wota wujje, hinaa hida wujjude?

²² An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hida jeenude? An, oo aputo sanamu, hinaa hida wujjude di, huutoraa?

²³ An, oo darjinordo Sariya on, hinaa hida hayfinirde Alla bonnugol Sariya on?

²⁴ Ko fii no windii: «Sabu mon innde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

²⁵ No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninaadaa kon wonii meere.

²⁶ Si tawii non mo sunninaaka on doftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaado?

²⁷ Awa, on neddo mo sunninaaka e bandu, timmindu Sariya on, naawete an oo mo doftaaki Sariya on, fii kala hida wondi e bindi din e sunninande nden.

²⁸ Yahuudiyankeyaagal wonaa ka kene, sunninande kadi hinaa feenunde e bandu nden.

²⁹ Kono Yahuudiyankeejo, ko wondo don ka nder. Sunninande haqiiqaare nden ko nde ka bernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankeejo wonaa e yimbe ben iwrata, kono ko e Alla.

3

Fii Angal Peewal Yimbe be

¹ Ko fural hongal Yahuudiyanke mari? E ko hondun woni nafa *sunninegol?

² No mari nafa e di fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla din ko Yahuudiyankee be ben halfinaa.

^b 2:24 2.24 Isa. 52.5 e Haz. 36.22

³ E ko hondun si wobbe e mabbe wonaali sella-findeebe? E hara ngal angal sella-findeyaagal mabbe duytay godfun e sella-findeyaagal Alla ngal?

⁴ Pellet hinaa non! Hay si yimbe ben fow ko fenooɓe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feepira kongudɗi maa ɗin, nde jaawadɗaa woo wonaa fooludo.»^C

⁵ Si tawii non angal peewal men ngal feɗɗinii wonde Alla ko feewudo, haray ko hondun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko nden, haray hinaa o Feewudo? (Dun ko haala nedɗanke non!)

⁶ Pellet hinaa non! Si hinaa ɗun, ko honno Alla jaawirta aduna on?

⁷ E si tawii fenaande an nden no burtude ɓanginde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii hondun min tigi mi jaawirtee wa junuubankejo haa jooni?

⁸ Awa ko hondun haɗi wi'en, wano aybinoobe goo wi'irta wonde hiden wi'a: «Waden ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ben yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

⁹ Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko hondun burden beya? Hay fus! Ko fii en ɓanginii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu,

¹⁰ wano windori non:
«Feewudo alaa, hay e gooto non!

¹¹ Hay gooto alaa faamu,
hay gooto alaa ɗaɓɓude Alla.

¹² Fow ko huccube Alla,
awa kadi be fow ko be ɓoyliibe,
hay gooto alaa wondo wadude ko moyyi,
hinaa non hay e gooto!

¹³ Kononɗi mabbe ɗin ko genaale udditiide,
hibe huutora ɗende mabbe ɗen fii janfagol,
tuutaade toni mabbe ɗin ko tooke mboddi.

¹⁴ Kundule mabbe ɗen no heewi kuddi e hahhannde,

¹⁵ koyɗe mabbe ɗen no hawjani hibbugol yiiyan,

¹⁶ yeebaare e tampere no ka ɗate mabbe.

¹⁷ Be andaali ɗatal buttu ngal,

¹⁸ awa kadi kulol Alla alaa e gite mabbe.»^d

¹⁹ Hidɗen andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonbe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla jaawira yimbe aduna on fow.

²⁰ Ko fii hay gooto jogortaake feewudo yeeso Alla fii ko o ɗoftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomɗinal

²¹ Kono jooni, Alla feɗɗinii ko honno godɗo waawetee jogoreede feewudo yeeso Alla e ɓaawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ben seeditori non.

²² Alla jogoray yimbe ben feewube sabu ko be gomɗini Iisaa Almasiihu on kon, ɗun ko gomɗinbe ben fow. Ko fii sendondiral alaa:

²³ fow wadɗii junuubu, be waawataa hewtude mangu Alla ngun.

²⁴ Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin be jogoraa feewube rewruude e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin,

²⁵ on mo Alla toɗɗii wonugol sadaka fii, rewruude e yiiyan makko ɗan, no gomɗinbe mo ben heɓira yaafuyee junuubaaji. Alla wadi ɗun fii ɓangingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali bee wadunoobe junuubi feyyunoodi ɗin fewndo mupal makko ngal.

²⁶ O faalaama banginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiido, d'un fow ko fii no andiree ko o Feewudo, o jogitora on gomdindo Iisaa wa feewudo.

²⁷ Ko dalil hondun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu hondun? Hara ko kuude den? Oo'o, kono ko gomdinal ngal.

²⁸ Ko fii hiden wi'a wonde ko sabu gomdinal ngal neddo jogoraa feewudo, e baawo doftagol Sariya on.

²⁹ Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyankebe ben tun? E hinaa o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi? Hiiyii, ko o Alla be wonaa Yahuudiyanke ben kadi!

³⁰ Bay ko Alla gooto woni jogordo sunninaabe ben feewube sabu gomdinal maabe ngal, o jogora be sunninaaka ben kadi feewube sabu gomdinal mun ngal.

³¹ E hara d'un no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomdinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddu d'un, hiden tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

¹ Awa ko hondun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwruude ka yiiyan? Ko hondun o hebi?

² Si tawno ko sabu kuude den Ibraahiima jogoranoo feewudo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla!

³ Ko hondun bindi d'in wi'i e d'un? «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»^d

⁴ E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani.

⁵ On mo gollaali non, kono gomdini Alla on Jogoroowo be feewaa ben feewube, haray gomdinal makko ngal no jogoranaa mo peewal.

⁶ Daawuuda kadi no haali fii maloore neddo mo Allaahu on jogitori feewudo e baawo kuugal:

⁷ «Maloore wonanii ben be bonkiiji mun d'in yaafaa,
be tawata junuubaaji mun d'in montaama.

⁸ Maloore wonanii on neddo,
mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»^e

⁹ E hara nden maloore ko fii sunninaabe ben tun, kaa ko fii be sunninaaka ben kadi? Ko fii hiden wi'a: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»

¹⁰ Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jabanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo

¹¹ fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o hebiri gomdinal ngal, fewndo ko o teddinanooka. Ko non o woniri ben kala gomdindo, hay be sunninanooka ben, fii no be jogoree feewube.

¹² O laatii kadi ben sunninaabe ben, hinaa non sunninaabe ben tun, kono kadi ko o ben ben jokkuba laawi gomdinal ngal kanko ben men Ibraahiima o hebunoo ngal wa fewndo ko o teddinanooka taho.

¹³ Ko d'un wadi, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomdinal ngal.

¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomdinal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama.

¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa fon, haray bonnugol Sariya on alaa.

^d 4:3 4.3 Fud. 15.6 ^e 4:8 4.8 Zab. 32.1-2

¹⁶ Awa, ko d'un wadi ko gomdinal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatora dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendora fodaari ndin, wonaa non jogiibe Sariya on tun, kono ko hay jogiibe gomdinal Ibraahiima maama men ngal en fow,

¹⁷ wano windori non: «Mi wadii ma maamaajo leyyi duudufi.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomdini, on Yedoowo maybe ben ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka.

¹⁸ O tanyinii ka tama'u alaa, o gomdini. Ko nii o woniri maamaajo leyyi duudufi, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on duudiroyta!»^g

¹⁹ E baawo lo'angol gomdinal ngal, o tawi bandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teeminii, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol.

²⁰ Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomdinal, kono o wonti tiida-gomdinaljo, o mawnini Alla.

²¹ O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon.

²² Ko d'un wadi si gomdinal makko ngal jogoranaa mo peewal.

²³ Hinaa fii makko kanko tun d'un windiraa,

²⁴ kono ko fii men, enen kadi, enen bee jogorteebe feewube, gomdinbe on Immintindo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ben,

²⁵ ittaado sadaka fii bonnereiji men din, e immintinaado fii yo en jogoree wa feewube.

5

Fii Humondiral e Alla

¹ Nde tawnoo en jogoraama feewube sabu gomdinal men ngal, hiden mari buttu e Alla rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

² Ko sabu makko hebirden, iwrude e gomdinal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonden e mun, tabituden. Hiden mantorde on tama'u mo marden fii mangural Alla ngal.

³ Ko beyditii e d'un, hiden mantorde hay e nder tampereiji din, e hoore andugol wonde tampereiji din rimay njannagol,

⁴ njannagol ngol kadi ardoo haa e jikku timmufo, jikku timmufo on kadi adda tama'u.

⁵ E hin-le tama'u on hersinoytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka berde men *Ruuhu Seniifo mo yedafen on.

⁶ Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i todafaado on *Almasiihu on mayno fii be rewataa Alla ben.

⁷ Ko karahan godfo jabirta maayande aaden feewufo, kono no gasa ka godfo wakkiloo maayangol nedfo moyyo.

⁸ Kono e nder d'un, Alla banginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoden junuubankeebe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, bay en jogoraama feewube sabu yiiyan makko dan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko?

¹⁰ Si tawii fewndo wonnoden aybe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Bidfo makko on, haray ko haa honto non dandirteden ngurndan makko dan, enen moyyintinidaabe e makko kanko Alla ben!

¹¹ Ko beyditii e d'un, hiden mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wondo sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Ebbindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

¹² Ko d'un wadi, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi mayde nden ari, ko wano non kadi mayde nden rewiri e hoore yimbe ben fow, ko fii fow wadii junuubu.

¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaake si sariya alaa.

¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore be wadaano junuubu ben wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on.

¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto, d'un ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore duudube!

¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii jaawoore nden bawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal bawto bonnereji duudufi ko addi ko jogoreede wa feewube.

¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, d'un ko Aadama, mayde nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto hebube moyyere heewunde e dokkal peewal ben laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on!

¹⁸ Ko d'un wadi, si tawii donkinande bonnere aaden gooto hewtii yimbe ben fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ben fow.

¹⁹ Nde tawnoo duudube laatike junuubankeebe sabu angal doftaare aaden gooto, d'un ko Aadama, ko wano non kadi duudube laatortoo feewube sabu doftaare aaden gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereji din beydo. Kono ka junuubu on beydii don, ko don sulfu on beydii beydaadee.

²¹ Ko wano junuubu on banginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on banginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan dan immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondun wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on beydo?

² Pellet hinaa non! Enen, bee maybe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi?

³ E on andaa wonde, enen bee *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdadfen?

⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruude e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde maybe ben rewruude e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuuru ngurndan kesan.

⁵ Ko d'un wadi, si en yuɓɓondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko.

⁶ Ko fii hidfen andi ngurndan men kidɗan dan fempidaama e makko, fii no ndun bandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccube junuubu.

⁷ Ko fii kala maydo fuutike bawgal junuubu.

⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hidfen gomɗini wonde en wuuriday e makko.

⁹ Ko fii hidfen andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko.

¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani.

¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa maybe e telen-ma junuubu, e wa wuuranbe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo balli mon maayaydi din, e wota on dofto himmeeji majji din.

¹³ Wota on weebitan tere mon den junuubu, wa aala fii angal peewal, kono watee hoore mon onon tigi e Alla, wa wuuruɓe iwɓe e mayde, sakkanodon Alla tere mon den wa aalaaji fii peewal ngal.

¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wondon, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccube Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, bay hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde!

¹⁶ E on andaa, si on wadii hoore mon maccudo goddo fii doftagol mo, haray on wonii maccudo on mo doftidon? Ko si on wonu maccube junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccube doftaare nawraynde e peewal.

¹⁷ Kono ko yettude Alla, sawto on wonude maccube junuubu on, on doftorii bernde noone jannde nde hewtinadon nden.

¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccube peewal ngal.

¹⁹ (Ko wano neddanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere balli mon din.) Wano wadfirnodon tere mon den wa kurkantoode angal laabal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon den wa kurkantoode peewal ngal fii sakkitorgol laabal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnodon maccube junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal.

²¹ Ko hondun heɓunodon e den kuude de wadunodon, den de tawata hidon hersiri jooni? Ko fii sakkitoode majje on ko mayde.

²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccube Alla, ko mardon tono ko laabal, sakkitoode nden kadi ko *ngurndan poomayankejan.

²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto goddo fannin himo wuuri? (Mido yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.)

² Ko sariya on humindiri debbo yettaado e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnoodo mo e moodi makko.

³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si goddo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e goddo goo, on immintinaado e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla.

⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleede bandu men ndun, hari faaleeji bonɗi yaadudi e junuubu immorde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde.

⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko dun wadi, jooni hiden kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidɗo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko hondun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa d'un! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!»

⁸ Onsay junuubu on baarori yamiroore nden, o wadi e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko maydo.

⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno mido wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi.

¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde.

¹¹ Ko fii junuubu on d'aynimmi baarori yamiroore nden, warimmi.

¹² Dun non, Sariya on ko *seniido, yamiroore nden kadi ko seniinde, feewunde moyyere.

¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o! Kono ko junuubu on, fii yo o feepu junuubu, o wadirii e an mayde rewruude e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feepir no laafiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore d'un, hiden andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi ned'danke maccinaniido junuubu.

¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wadude kon. Ko mi yidi kon kadi mi alaa wadude d'un, kono ko ko mi api kon mi woni wadude.

¹⁶ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka kon, haray mido jabi wonde Sariya on ko moyyo.

¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude d'un, kono ko junuubu wondo e an on.

¹⁸ Ko fii mido andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi mido wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude d'un.

¹⁹ Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono mido wadude bone mo mi faalaaka on.

²⁰ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude d'un, kono ko junuubu wondo e an on.

²¹ Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an.

²² Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde,

²³ kono mido yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den.

²⁴ Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru?

²⁵ Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko d'un wadi, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuurirgol Ruuhu Allaahu on

¹ Jooni donkinande woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

² Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on.

³ Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere ned'danke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Bid'do makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru ned'danke ndun.

⁴ Alla wadiri d'un fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

⁵ Ko d'un wadi, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru miijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no miijoo fii faale Ruuhu Allaahu on.

⁶ Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleeji Ruuhu Allaahu on ko ngrundan e buttu.

⁷ Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa!

⁸ Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

⁹ Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasiihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko.

¹⁰ Si tawii Almasiihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal.

¹¹ E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben yefay balli mon mayooji din ngrundan immorde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

¹² Dun haray, yo musibbe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurirgol mbeleede bandu.

¹³ Si tawii ko mbeleede bandu wuurirfon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirfon mbeleede bandu den, on wuuray.

¹⁴ Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardii, ko bibbe Alla.

¹⁵ Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadudon on bibbe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», dun ko «Baaba!»

¹⁶ Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en bibbe Alla.

¹⁷ Ko dun wadi, si tawii ko en bibbe makko, haray kadi ko en ronooobe mo kanko Alla, ronidoobe e Almasiihu on, si tawii e nder haqiiqa hiden tampidude e makko fii no tawireden e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngun

¹⁸ Midfo felliti tampereji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu feppinanoyteengu en ngun.

¹⁹ Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii feppineede bibbe Alla ben.

²⁰ Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wadaa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadudon ngo e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde

²¹ ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e polugol, ngo heba gebal ka ndimu bibbe Alla darjinngu ngun.

²² Ko fii hiden andi tageefo ngon fow no woytaade tampere haa hande wa muuseendi nata.

²³ Ko beyditii e dun, enen kadi, bee adiiibe hendaade Ruuhu Allaahu on, hiden woytaade ka berde men e nder ko habbiden haa Alla wada en bibbe makko, o sotta balli men din.

²⁴ Ko fii ko e nder ndee tanyinaare dandaafen. E hin-le si en yi'ii ko tanyiniden kon, haray dun wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon?

²⁵ Kono si hiden tanyinii ko en yi'aali, haray hiden habbori dun nappaare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'uden. Ko fii en andaa ko haanuden toraade Alla e nder torndeeji men din, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woytaangooji di waawotaako sifaade.

²⁷ Ko fii Lipoowo berde on no andi ko hondun woni miijo Ruuhu mun on, bay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomdinbe ben.

Fii Burbe Foolude ben

²⁸ Hiden andi wonde piiji din fow no yaadude fii moyyere ben yidube Alla, noddiraabe sabu ebboore makko nden.

²⁹ Ko fii, ko ben be o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bidfo makko on, fii no on Bidfo wonira Afo e hakkunde musibbe duudube.

³⁰ Ben be o muuyannoo, o noddi be. Ben be o noddi, o jogori be kadi feewube. Ben be o jogori feewube non, o darjini be kadi.

³¹ Ko hondun non wi'eten e fun? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en?

³² On mo salanaaki en Bidfo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji fin fow wondude e Bidfo on, sabu moyyere makko nden!

³³ Ko hombo toonata subaabe Alla ben? Hay gooto, bay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo.

³⁴ Ko hombo donkinta be? Hay gooto, bay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunoodo on, e hoore fun o immintinaama, himo ka sengo jaamo Alla, himo tefande en.

³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereji fin, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereeji fin, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan?

³⁶ Wano windori non:

«Nallal ngal fow meden weebitanii mayde fii maa, men jogoree wa baali hirseteedi!» i

³⁷ Kono e nder fun fow, ko en foolube, hiden buri foolube kadi, sabu Yidufu en on.

³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan fan, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdiji fin, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole den,

³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu Joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Mido wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniido on:

² mido wondi e sokola tiidufu e muuseendi duumiindi ka bernde.

³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibbe an ben, fun ko musidal an ngal ka yiiyan,

⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa bibbe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji fin e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji fin,

⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiiyan mabbe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meerejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko.

⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni bibbe makko, kono no windii: «Ko e *Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.» j

⁸ E maanaa, hinaa bibbe ben ka yiiyan woni faybe Alla, kono ko bibbe fodaari ndin todfaa wonugol jurriya.

⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heba bidfo.»k

¹⁰ Ko beyditii e fun, Rifqatu siwti dido, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaqa woni ben mabbe.

11-12 Hay fewndo tawnoo faybe ben hebaaka taho, sakko be wada ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko mawdo on kurkanoytoo tosooko on»,^m fii no ebboore Alla nden fii subagol tabitira, d'un non wonaa e kuude mabbe den tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on,

13 wano no windori non: «Mi yidii Yaaquuba, mi apii Iisu.»ⁿ

14 Ko hondun wi'eten jooni? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o!

15 Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.»^p

16 Ko d'un wadi, d'un hinaa immorde e faale ned'danke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo.

17 Ko fii bindi din no wi'i Fir'awna: «Mi bantii ma tun fii b'angingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.»^q

18 Awa d'un no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina bernde on mo o faalaa.

19 Mid'o andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimbe ben? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?»

20 An non taho, ko hombo wonu-maa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?»

21 E hara daaloyankejo waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokoy?

22 E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e b'angingol bawgal makko ngal kon, o muppanike den loode handunoodo e tikkere makko nden e nder mupal tiidungal, d'un ko den ebbananoode fii hayrannde nden?

23 E si tawii non o faalaama andinde den loode de o yurmaa ngalu darja makko on, den de o ebbannoo fii darja makko on,

24 e maanaa d'un ko enen be o noddi ben, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyankeebe ben, kono kadi e be wonaa Yahuudiyanke ben?

25 Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedo Husaa'a:

«On mo wonaano jamaa an, mi nodday mo jamaa an,
on mo wonaano kadi gid'o an, mi nodday mo gid'o an»,

26 e: «Ka be wi'anoo don tigi: <hinaa on jamaa an!»

ko don be noddoytee bibbe Alla Wuurudo on.»^p

27 Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeebe ben:

«Nde adadu Isra'iilayankeebe ben duudfiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,
ko heddiibe seedaabe tun dandete,

28 ko fii Joomiraado on laatinay kongol jaawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri
haa timma!»^q

29 Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraado Jom Bawde on accanaano en jurriya,
hanno en wa'iino wa dee ca'e didi, d'un ko *Saduuma e Amuura!»^r

Fii Angal Gomdinal Isra'iilayankeebe ben

30 Ko hondun non wi'eten jooni? Be wonaa Yahuudiyanke, be dabbataano peewal ngal ben, be hebii peewal, ngal peewal iwrungal e gomdinal ngal.

31 E hin-le Isra'iilayankeebe, dabbaynoobe peewal iwrungal e Sariya on ben, be laatinaano wadugol ko Sariya on yamiri kon fow.

^m 9:11-12 9.12 Fudf. 25.23 ⁿ 9:13 9.13 Mal. 1.2-3 ^p 9:15 9.15 Egg. 33.19 ^q 9:17 9.17 Egg. 9.16 ^r 9:26 9.26 Hus. 2.1 e 2.25 ^q 9:28 9.28 Isa. 10.22-23 ^r 9:29 9.29 Isa. 1.9

³² Fii hondun? Ko fii Isra'iilayankeebe ben hinaa gomdinal dabiraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude den peewal heborta. Be bubii e hayre fegginaynde nden,

³³ wano windori non:

«Midō tippinde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde, e fetere libaynde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.» s

10

¹ Musibbe an, faale bernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'iilayankeebe ben, ko yo be dande.

² Kono mido seeditanaade be dundoo: hibe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal.

³ Bay be andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e bay be dabii no be tabintinira peewal maabe ngal kambe tigi, be ronki yankinanaade peewal Alla ngal.

⁴ Ko fii, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomdindo hebira peewal.

⁵ Ko dun wadi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^t

⁶ Kono e hino ko peewal iwrungal e gomdinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka bernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?> » (dun haray ko tippingol Almasiihu on),

⁷ «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?> » (dun haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde maybe ben).

⁸ Awa ko hondun bindi din wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, dun ko ka nder hunduko maa e ka bernde maa.»^u On-le ko daaluyee gomdinal ngal, on mo men woni yottinde

⁹ wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko Iisaa woni Joomi on, e si a gomdini ka bernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben, a dandete.

¹⁰ Ko fii ko bernde nden gomdindirtee, ontigi jogoree wa feewudo, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee.

¹¹ Wano bindi din wi'iri non: «Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^w

¹² Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e be wonaa Yahuudiyanke, be fow ko Joomiraado gooto be mari, on Aldando kala jantiido mo.

¹³ Ko fii: «Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^y

¹⁴ Ko honno non be jantoroyta innde on mo be gomdinaali? E ko honno be gomdindirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotoodo?

¹⁵ E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»^y

¹⁶ Kono hinaa fow doftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?»^z

¹⁷ Ko dun wadi, gomdinal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi.

¹⁸ Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o:
«Hito kammuuli din yahii e leydi ndin fow,
e kongudi majji din yottoyike haa ka kattudi leydi.» a

19 Kono mi wi'i: e hara Isra'iilayankeebe ben faamaali d'un? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii:

«Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi,
mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

20 Awa Isaaya hebuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan d'abbude ben hebii lan,
mi feeapanii be alaano landaade fii an ben.»^c

21 Kono e telen-ma Isra'iilayankeebe ben, o daali:

«Nallal ngal fow mido fontande juude an d'en jamaa murtudo yeddi.»^d

11

Seedee fii Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

1 Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeejo, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu.

2 Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi d'in wi'i kon ka cortewol ka liliya wullitii e Alla don e hoore Isra'iilayankeebe ben?

3 O wi'i: «Joomiraado, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorde maa d'en! Jooni ko min tun lutti, awa kadi hibe dabba no be ittirammi e oo aduna!»^d

4 Ko hondun woni jaabannde Alla nden? O daali: «Mido maritori yimbe guluuje njeedido, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baalun dun.»^e

5 Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiido, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on.

6 Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruude e kuude d'en hande kadi. Si hinaa d'un, haray sulfu on wonaa sulfu.

7 Awa ko hondun? Ko Isra'iilayankeebe ben d'abbaynoo kon be hebaali, kono subaabe ben hendike d'un. Beya, berde mun d'en sattinaa,

8 wano windori non:
«Alla yedii be hakkillaaji d'aaniidi,
e gite de yi'ataa,
e noppi di nanataa,

haa weetaango hande ngoo.»^f

9 Daawuuda kadi wi'i:
«Yo ndad'dule ka be naamata don
wonan be pircol e ngantan,
e peggal e njoddi kuude!

10 Yo gite mabbe d'en nibbitu haa tawa be yi'ataa,
e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Caldi Tokkaafi

11 Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o! Kono ko sabu bonnere mabbe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii memmingol nawliigu Isra'iilayankeebe ben.

12 E hin-le, si tawii bonnere mabbe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii fad'annde mabbe nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka tawdegol mabbe e kisiyee on.

13 Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an d'en,

b 10:19 10.19 Yap. 32.21 c 10:20 10.20 Isa. 65.1 d 10:21 10.21 Isa. 65.2 d 11:3 11.3 1Lam. 19.10 e 11:4 11.4 1Lam 19.18 f 11:8 11.8 Yap. 29.3 e Isa. 29.10 g 11:10 11.10 Zab. 69.23-24

¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lepol an ngol, e dandugol wobbe ben.

¹⁵ Si tawii wafeede maβbe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko hondun artireede maβbe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde?

¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men. Si tawii kadi daɗol ngol ko Alla wonani, haray calɗi ɗin men.

¹⁷ Si tawii non godɗi e calɗi ɗin saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e daɗol ngol e endan zaytuuni ɗan,

¹⁸ wota a mantor calɗi ɗin. Si tawii a mantoray, andu tun wonde hinaa an jogii daɗol ngol, kono ko daɗol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Calɗi saltaama fii min yo mi tokke.»

²⁰ Andaa fota wonde ko ɗi tayiraa ko angal gomɗinal majji on. An, a sinjorii ɗon sabu gomɗinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu.

²¹ Ko fii, si Allaahu on accaali calɗi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

²² Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginannde makko nden, yagginannde makko nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden moyyere. Si hinaa ɗun, an kadi, a soppete.

²³ Kambe kadi wano non. Si be duumaaki e angal gomɗinal ngal, be tokkete, ko fii Alla no mari bawgal tokkugol be kadi.

²⁴ Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki, woopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe be tokkete e mbaadi maβbe ndin, e zaytuunihi maβbe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'iilayanko on fow Dandirtee

²⁵ Ko fii, yo musibbe an, mi yidfaa yo on ronku andude oo gundoo doo fii wota on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore wobbe e jamaa Isra'iilayankeebe ben haa yeru ko timmi e be wonaa Yahuudiyanke ben naata.

²⁶ Ontuma non Isra'iilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non:

«Jattinoowo on iwray *Siyuuna,
o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale Alla on.

²⁷ Ko ɗun wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e maβbe

nde mi booroyi junuubaaji maβbe ɗin.»^h

²⁸ E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko be aybe sabu mon, kono e telen-ma subeede nden, ko be yibbe Allaahu on sabu baabiraabe maβbe ben.

²⁹ Ko fii, dokke Alla ɗen e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo.

³⁰ Hari on doftanooki Alla, kono jooni on hebirii yurmeende sabu angal doftaare Yahuudiyankebe ben.

³¹ Ko wano non jooni, kambe kadi be wontiri be doftotaako Alla fii no be hebiroya yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde wadanaɗon nden.

³² Ko fii Alla dumbii yimbe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

³³ Ko haa honto ngalu Alla ngun
e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi!
Hay gooto waawataa sifaade paawooje makko ɗen,
hay gooto waawataa andude ebbooje makko ɗen!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on,
maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko,

^h 11:27 11.26-27 Isa. 59.20-21, 27.9 e Yer. 31.33-34

tippude e makko, e fii makko.
Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiina!

12

Fii Sadaka Wuurudo

¹ Awa mi wakkilini on, yo musibbe an, sabu yurmeende Alla nden, okkitirgol balli mon dfin wa sadaka wurdo laabudo, weloowo mo, ko dfun wonanoyta on dewal haanungal.

² Wota on pambu aduna fewndiido on, kono wonee waylaabe, be hakkillaaji mun heydintinaa, fii no andiron ko hondun woni faale Alla on: dfun ko ko moyyi kon e ko welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yedimmi nden, mi wi'ay kala e mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomdinal ngal Alla yedi dfun ngal.

⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu wooturu, awa kadi tere den fow hinaa golle goote mari,

⁵ dfun non, fii kala hiden duudi, en fow ko en bandu wooturu e nder humondiral e *Almasiihu on, en fow ko en tere jogondirde.

⁶ Kono hiden mari dokke seedude, wano Alla yefiri mo kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko Alla longini dfun, yo taw ko ko yaadi e gomdinal.

⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal jannugol, yo o jannu.

⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On mardo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On mardo dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On mardo dokkal yurmeende kadi, yo o wadir dfun weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Anon ko boni kon, humodon no tiidiri e ko moyyi kon.

¹⁰ Yidfindiron giggol sidfankaaku, mo kala e mon jogitora oya wa burdo dfun teddude.

¹¹ Wakkilodon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado on berde mon den fow.

¹² Weltee e hoore tanyinagol, narnodon tampereji din, duumodon e toraare Alla.

¹³ Faaboron gomdinbe ben ko be handi kon, newanodon wernugol.

¹⁴ Du'anodon cukkotoobe on ben, du'ee, wota on hudu.

¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben.

¹⁶ Miijondiranee miijo woto, wota on mawnintino, kono jabon jippinde hoore mon. Wota on wadu hoore mon faamube.

¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Wadee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi.

¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu.

¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yidfaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottande wonani, ko min woni Yoboowo.»ⁱ

²⁰ Ko fii no windii kadi:

«Si gano maa no weelaa, okkor mo, o jaama,
si himo fondaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,

haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobudaa ka hoore makko.»^j

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala neddo yankinano laamuuji dfin, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuuji woodufi dfin, ko Alla jodfini di.

² Ko dun wadi, kala on dartiido laamu ngun, haray dartike yamiroore Alla nden, ben dartiibe non, haray fawii hoore mun jaawoore.

³ Laamiibe ben hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa wafeede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, wafu ko moyyi, dun a hebay kuluujaa maggu on.

⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hida wafude ko boni, haray wonu e nder kulol, bay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on wadoowo ko boni.

⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu bernde ontigi nden.

⁶ Ko sabu dun kadi hidon yoba sagalle, ko fii laamiibe ben ko liggantooe Alla, duumiibe e wadugol den golle no moyyiri.

⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle den on mo haanufon jonnude, hulon on mo haanufon hulude, teddinon on mo haanufon teddinde.

Fii Yidindirgol

⁸ Wota pamaande woo wonu hakkunde mon e goddo si wonaa yidindirgol, ko fii kala yidudo wondibe mun ben, haray timminii Sariya on.

⁹ Ko fii yamirooje den, dun ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko goddo jeyi», e deya yamirooje fow^k no joggaa e nder ngol daalol doo: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^m

¹⁰ Giggol wadataa jokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hidon andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i dfaanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on burtii en battaade edii fewndo arden e gomdinde.

¹² Jemma on muutike, badike weetude, awa bortoden kuude niwre nden, bornoden aalaaji ndaygu ngun.

¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere jalorma, e baawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiibaare e yeddondiral e nawliigu.

¹⁴ Kono bornodon Iisaa Almasiihu Joomi men on, hara on dabbaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeji.

14

Fii Hakkunde Tiidube e be Tiidaa Gomdinal ben

¹ Jabee on mo tiidaa gomdinal e baawo feloore.

² Goddo on no sikka no waawi naamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomdinal kadi ko bibbe naakoo tun naamata.

³ On naamoowo ko woni woo, wota jiddin few mo naamataa ko woni woo on. On mo naamataa kadi, wota felu naamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala.

⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu goddo goo? Si tawii himo darii maa si himo yani, dun ko jeydo mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraado on no mari bawgal tambitagol mo.

⁵ Wobbe no wi'i wonde jalaade den no burdi, wobbe ben no jogitii de fow hide fota. Awa yo mo kala hoolor ko miiiji kon.

⁶ On mo burdindini palaade den, haray ko fii teddingol Joomiraado on o wadiri dun. On mo no jaama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni jaamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa jaamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on hadi o jaama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla.

⁷ Ko dun wadi, hay gooto e men alaa wuurande hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi.

⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuuranden, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayanden. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en.

⁹ Ko dun wadi si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ben e wurbe ben.

¹⁰ Kono an, ko hondun felantaa musidfo maa on? Maa an, ko hondun jiddinantaa musidfo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso jaawoore Alla nden.

¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mido wuuri,
kala howru jiccoto yeeso an,
kala denngal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko dun wadi, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi.

¹³ Awa, wota en jaawindir hande kadi, dun-le wuren ardinee hakkil, fi wota on wadu yeeso musidfo mon on hayre fegginaynde maa wonon sabu yanal.

¹⁴ Mido andi, mido felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si godfo no miiiji wonde godfun laabaa, haray dun laabanaa mo.

¹⁵ Si tawii musidfo maa aanii sabu ko jaamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko jaamataa kon wonu sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun.

¹⁶ Wota ko moyyani on kon wowlire wa ko boni.

¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa jaametee maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhu Seniifo on yedata kon.

¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa dabben ko beydata buttu e ko tiidinta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal.

²⁰ Wota a bonnir golle Alla den jaametee. Ka haqiiqa, jaameteeji din fow no laabi, kono moyyanaa nedfo ka o jaama godfun ko wonata sabu feggingol godfo.

²¹ No moyyani godfo hara o jaamaali teewu, o yaraali njaram mandilinafdan, maa wadugol kala ko fegginta musidfo mun.

²² Ngal gomdinal ngal mardaa, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeeji mun.

²³ Kono on jaamufo ko sikkitii, haray fawtike jaawoore, ko fii dun hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hiden haani tambitaade lo'ereji ben be tiidaa ka gomdinal, e wota en dabbu ko welata en kon.

² Yo mo kala e men weltinir jokondo mun on ko moyyi fii tiidingol mo ka gomdinal.

³ Ko fii *Almasiihu on dabbaano ko welata mo kon, kono wano bindi din holliri non: «Hoyreeji wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»ⁿ

⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hebiren tama'u on sabu nappaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi din.

⁵ Yo Alla, Jom n̄appaare nden e Jom wakkilaare nden, yefu on wonugol miijo wooto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on,

⁶ fii no mawniniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

⁷ Jab̄bondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jab̄bori on non, fii mangu Alla ngun.

⁸ Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyankee be ben fii b̄angol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wafanaadi baabiraabe ben,

⁹ fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi d̄in, mi beyta fii teddingol innde maa nden.»^Ń

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»^P

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi d̄in fow, jarnee Joomiraado on, awa kadi yo jamaaji d̄in fow mantu mo!»^Q

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feenoyay, ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi d̄in, leyyi d̄in tanyinora ngol.»^Ŧ

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomd̄inal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa d̄en

¹⁴ E telen-ma mon, yo musib̄be an, min tigi mido felliti hidon heewi moyyere e faamu timmungu, e hidon waawi waajondirde.

¹⁵ Ko d̄un wadi, e nooneeji goo mi windiranii on cuucal, fii andintingol on tob̄be goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wafanimmi nden

¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla todf̄ii mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, lab̄biniraado* Ruuhu Seniido on.

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, mido waawi mantorde golle d̄e mi woni gollande Alla d̄en.

¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on wadiri e an kon fii addugol be wonaa Yahuudiyanke ben doftorgol Alla kongol e kuugal,

¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriiya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow.

²⁰ Awa anniyee an on ko fej̄ningol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol god̄fo.

²¹ Kono wano windori non:

«Ben be fej̄pinananooka yi'oyay, e ben be nanaano kadi faamoyay.»^S

²² Ko d̄un wonnoo mi had̄ude soono woo yahugol ka mon.

Eb̄booje Puulusa d̄en fii Yahugol Roomu

²³ Kono jooni mi gaynii golle an den e d̄ii nokkeeli. Gila duubi buy mido faalanoo yahude ka mon.

Ń 15:9 15.9 2Sam. 22.50 e Zab. 18.50 P 15:10 15.10 Yap. 32.43 Q 15:11 15.11 Zab. 117. 1 Ŧ 15:12 15.12
 Ko Yassaa'u woni ben Daawuuda. Isa. 11.10 S 15:21 15.21 Isa. 52.15

²⁴ Nde mido yaha Espaapi, mido tanyinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata don kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi.

²⁵ Fewndo doo mido yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimbe Alla ben.

²⁶ Ko fii be Masedonii ben e be Akaaya ben no faalaa moobindirde godfun e nder jawle mabbe den fii miskinbe wonbe e hakkunde yimbe Alla ben Yerusalaam.

²⁷ Awa, hibe weltori wadugol fun, bay hibe haani be wadande. Ko fii, si be wonaa Yahuudiyanke ben hebirii barkiiji Alla din sabu Yahuudiyankebe ben, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben kadi hibe haani be wallirde keyeeji aduna.

²⁸ Si mi gaynii jonnude ko moobindiraa kon haanube hendaade ben, mi rewoyay ka mon, nde mido yaha Espaapi.

²⁹ Mido andi, nde mido yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilinii on sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on yo musibbe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an,

³¹ fii no mi hettora e juude yeddube wonbe ka diiwal *Yahuuda ben, e fii no gomdinbe ben jabira dokke, de mi nabata Yerusalaam den, no moyyiri.

³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko fun woni faale Alla on, hara en fow en heydfintinoday.

³³ Yo Alla Jom buttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminande den ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedo Fibii, wallitotoodo ka *moftal wongal Kenkere,

² fii no jabboron mo e innde Joomiraado on, e noone no haanirani gomdinbe ben. Wattitodon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fi o wallitike duudube, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwranee lan Piriskiila e Akiila, ben wondiibe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on,

⁴ ben weebitube ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an dan. Hinaa min tun non weltanii be, kono ko mofte be wonaa Yahuudiyanke ben fow kadi.

⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu mabbe ngal. Salminanon mi kadi oo gido an wi'eteedo Apayniiti, on adiido gomfinde *Almasiihu on e hakkunde be *Aazii ben.

⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannoodo on fota.

⁷ Salminanon mi kadi Andoroniiki e Yuniyaasi, fun ko bee musibbe an e wondiibe an ka kaso, fun ko ben be *sahaabaabe ben hoolii fota, adiibe lan jeyeede e Almasiihu on.

⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on gido an e nder humondiral e Joomiraado on.

⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, fun ko oo wondidfo men e golle e nder humondiral e Almasiihu on, e oo gido an wi'eteedo Astakiisi.

¹⁰ Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomdinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Aristobuulu.

¹¹ Salminanon mi oo musidfo an wi'eteedo Herodiyuuna.

Salminanon mi kadi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Narkiisu, humondirbe e Joomiraado on.

¹² Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, fun ko bee rewbe gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gido an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota.

¹³ Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an.

¹⁴ Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibbe wondube e mabbe ben fow.

¹⁵ Salminanon mi kadi Filolooge e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondibbe mabbe gomdinbe ben fow.

¹⁶ Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Mofte* Almasiihu on den fow salminii on.

¹⁷ Mi wakkilinii on, yo musibbe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondiri e jannde nde hendidon nden. Wod'ditee ben wonaybe sabu d'un.

¹⁸ Ko fii sifa ben yimbe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi mabbe d'in tun be kurkantoo. Be faljinira berde ben be bonnaa, kongudi mabbe weldi e wacooje.

¹⁹ Onon non, doftaare mon nden ko nde yimbe ben fow andi. Awa mido weltori fii mon on, e mido yidi yo on wonu faamu e telen-ma ko moyyi kon, e daybe e telen-ma ko boni kon.

²⁰ Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyde mon ko neebaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon.

²¹ Timotee, oo wondid'do an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, bee musibbe an.

²² E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, d'un ko min oo windu'do nduu batakuru.

²³ Gayuusi wernu'do lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, d'un ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musid'do wi'eteedo Kawartuusu.

²⁴ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

Jaaroore Rawnorde nden

²⁵ Mangu wonanii Alla, on Waawu'do tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa Almasiihu on, ko yaadi e feppinande gundoo suudino'do on gila ka fuddoode saa'iiji d'in,

²⁶ kono o feppiniraama jooni defte annabaabe ben, wano Alla poomayankeejo on yamiri non, o feppinanaama leyyi d'in fow fii yo be gomdin mo, be doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musidfo wi'eteedo Sosteene,

² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraafe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoofe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, dun ko on Joomi maabe e Joomi men.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Midfo duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yefi on nden sabu Iisaa Almasiihu on,

⁵ dun ko e nder humondiral e makko aldirfon kala huunde e kala kongol e kala gandal.

⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon.

⁷ Ko dun wafi jooni, dokkal woo nakkanaa on e nder ndee habbannde nde wondon e mun fii feenyogol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁸ O tiidfinay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe jande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Alla ko Sella-Findeejo, dun ko on Noddudo on fii yubbondirgol e Bidfo makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti den

¹⁰ Mi wakkilini on, yo musibbe, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jogee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiidungal e nder miijo woto e hakkille goote.

¹¹ Ko fii, yo musibbe an, bee yimbe oo debbo wi'eteedo Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon.

¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», godfo on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootirafon maande kisiyee?

¹⁴ Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi.

¹⁵ Ko dun wafi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootirafon maande kisiyee.

¹⁶ Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddii kon, mi andaa si mi lootii godfo goo.

¹⁷ Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii feenyogol Kibaaru Moyyo on. Dun non, hinaa immorde e kongudi faamu neddfanke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

¹⁸ Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla.

¹⁹ Ko fii no windii:
«Mi mulay faamu faamube ben,

mi mehindina hakkillaaji jooma-hakkil en.»^a

²⁰ Awa ko honto woni faamudo on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedo e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere?

²¹ Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomdinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun.

²² Tawi *Yahuudiyankeebe ben no landoo fii maandeeji hawniifi, *Gereekiyankeebe ben kapun no dabba faamu ngun,

²³ kono enen hiden waajaade fii Almasiihu fempaado on. Dun no wonani Yahuudiyankeebe ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke ben wa feetere,

²⁴ kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gereekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla.

²⁵ Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no buri faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no buri doole yimbe ben.

²⁶ Miijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso neddanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamu be, maa marbe doole, maa rimbe.

²⁷ Kono Alla subike piiji wa'udi wa feetudi e nder oo aduna fii hersingol faamu be ben, Alla subii kadi piiji wa'udi wa lo'udi e nder oo aduna fii hersingol dolnudi din.

²⁸ Alla subii kadi piiji kaanudi din e oo aduna, din apaadi, din di wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi din,

²⁹ fii wota hay gooto mawnintino yeeso Alla.

³⁰ E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla wadira fii men faamu e peewal e *senaare e cottudi,

³¹ fii, wano windori non:

«On mo no mantoo,

yo mantor Joomiraado on.»^b

2

¹ Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feppinangol on goonga Alla wirninoodo on, hinaa burnonDIRo kongudi maa faamu mi yaari.

² Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara godfun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaado on.

³ Min tigi mido wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiifungol.

⁴ Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e kongudi weldi e faamu neddanke, kono ko wondunoodi e maandeeji bangindi bawgal Ruuhu Alla on,

⁵ fii wota gomdinal mon ngal iwru e faamuuji yimbe ben, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiiqawu ngun

⁶ Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaabe ben, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteedi.

⁷ Ko faamu Alla wonden waajaade, dun ko ngun wirninoongu e nder gundoo, ngu Alla ebbannoo fii darja men on ado aduna on tageede.

⁸ Laamu woo e dii laamuuji oo aduna andaano dun. Ko fii si be anduno, be fempataano on Jom mangural.

⁹ Kono ko wano windori non:

«Ko Alla ebbani yidube mo ben kon,
ko dun woni yiitere yi'aali, nowru nanaali,
e ko bernde neddanke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla banginiri dun Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla luggudi din.

¹¹ Ko hombo e hakkunde yimbe ben andi ko woni e nedɔ, si hinaa ruuhu wonɔ e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on.

¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendifen, kono ko Ruuhu iwruɔ e Alla, fii no andiren ko Alla yediri en sulfu makko on kon.

¹³ En alaa wowlirde ɗun yewtereeji ɗi faamu nedɗanke jannata, kono ko ɗi Ruuhu Allaahu on jannata ɗin, e nder sifanagol yimbe be on Ruuhu woni e mun ben haqiiqaaji iwruɗi e on Ruuhu.

¹⁴ Kono nedɔ mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla ɗin, ko fii ko ɗi feetere e makko, o waawataa ɗi andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on ɗi taskortee.

¹⁵ Kono nedɔ mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo.

¹⁶ E hoore ɗun:

«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d
E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiden.

3

Fii no Kurkaadi Alla ɗin Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musibbe, mi waawaali on yewtirde wa yimbe be Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jokkufe mbeleede bandu, e booboobe e telen-ma gomɗinal *Almasiihu on.

² Ko biraafan mi jonnunoo on, hinaa paamete tedduɔ, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo doo non on waawataa mo townude.

³ Ko fii haa jooni ko on jokkufe mbeleede bandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jokkufe mbeleede bandu? Kaa hinaa no nedɗanke fow wonirta non wonirdon?

⁴ Si godɔ e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduube be gomɗinirdon sabu mun. Mo kala e maɓbe kurkorani Joomiraado on golle ɗe o halfini mo ɗen.

⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini.

⁷ Ko ɗun wadi hinaa tutuɔ on woni godɗun, hinaa kadi yarnuɔ on, kono ko Alla mawnindu on.

⁸ Tutuɔ on e yarnuɔ on no fota, mo kala e maɓbe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle ɗe ontigi wadi ɗen.

⁹ Ko fii, ko men gollidooɓe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi.

¹⁰ Wano Alla yedirimmi moyyere non, mi golliri wa faamuɔ fii darnugol, mi wadii ndelo ngon. Godɔ kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non.

¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo ɗon ngon, e maanaa ɗun ko lisaa Almasiihu on.

¹² E hin-le, si godɔ aru e darnirde e hoore ngon ndelo ɗon maadi kanje maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledɗe maa huɔo kalin maa foron fopje,

¹³ haray kuugal mo kala feenay. Nalaande nden ɓanginay ɗun, ko fii yiite ngen feppinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala.

¹⁴ Si tawii kuugal ngal godɔ darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi heɓay njoddi.

¹⁵ Si tawii kuugal godɔ sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadiray wa fuutiido yiite.

¹⁶ E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hodi e mon?

¹⁷ Kala bonnuɗo suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun.

¹⁸ Wota gooto ɗaynito. Si godɗo e mon miijike wonde ko o faamuɗo e oo aduna fewndiido, haray yo o laato <feetuɗo> fii yo o wonu faamuɗo.

¹⁹ Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii:
«O nangiray faamuɓe ɓen yoyreeji maɓɓe ɗin.»^d

²⁰ No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamuɓe ɓen, himo andi kadi ko ɗi meere.»^e

²¹ Awa wota hay gooto mantor yimɓe ɓen. Ko fii fow ko onon jeyi:

²² woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan ɗan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi ɗin, woni piiji aroyooji ɗin, fow ko onon wonani.

²³ Awa kadi, ko on ɓe Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

¹ Ko ɗun wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi ɗin.

² Awa halfinaabe ɓen non no toraa wonugol sella-findeeɓe.

³ Min non jaawoore nde jaawotommi nden e nde yimɓe ɓen jaawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi jaawitotaako.

⁴ Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa ɗun hollata ko mi feewuɗo, jaawoowo lan on ko Joomiraado on.

⁵ Ko ɗun wadi, wota on jaawu huunde ɗoo e saa'i on, maa ɗoo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka nibe, feɗɗina eɓɓooje ɓerde ɗen. Ko fii mantoore mo kala aroyay immorde e Alla.

Fii Mawnintinaare ɓe Korenti ɓen

⁶ Musiɓɓe, mi huutorii ɗii nooneeji ɗoo fii wadangol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol.

⁷ Ko fii ko hombo ɓurnu-maa? E ko hondun jogidfaa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantodaa, wa si tawii hinaa a okkaado?

⁸ Dun-le wuren on haarii, awa kadi on alɗii, on fudɗike laamaade e ɓaawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lamɓe fii menen kadi no men laamodira e mon!

⁹ Ko fii no wa'animmi wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ɓen ɓaawo, wa jaawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ɓen e yimɓe ɓen jalnori.

¹⁰ Ko men jogoraabe wa feetuɓe sabu Almasiihu on, kono onon ko on faamuɓe sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'ube, kono onon ko on dolnuɓe. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe!

¹¹ Haa jooni meden tampiri heege e ɗonka e kolngalf e piggal e yiilagol.

¹² Meden golliri juude amen ɗen tigi haa meden ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo.

¹³ Tuma men jo'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e ɗi fow, haa weetaango hande ngoo.

¹⁴ Hinaa fii hersingol on mi windiri ɗun, kono mido hajorde on wa fayɓe an ɓe mi yidi.

^d 3:19 3.19 Ayb. 5.13 ^e 3:20 3.20 Zab. 94.11 ^f 4:11 4.11 Maa: «kolndan».

¹⁵ Ko dɔn wadɪ, hay si on heboyii guluuje sappo ardotoobe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e Iisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feɣpinani on Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁶ Awa mi wakkilini on yo on wonu pemboobe lan.

¹⁷ Ko dɔn wadɪ si mi imminanii on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an dɪn fow e telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri dɪ non hen fow e nder *moftɛ den fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yiltitotaako ka mon.

¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neebaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa kongudi mawnintiniibe ben tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi.

²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal.

²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Moftal ngal

¹ Awa saa'i woo jii baare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jii baare nde yi'etaake hay ka be gomdinaa ben, hay godɔo e mon no murtini beyngu ben mun!

² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hidon haanunoo yoomude! Suuton on wadudo ngal kuugal e hakkunde mon.

³ Min oo mo wondaa e mon ka bandu, kono wondudo e mon ka bernde, mi jaawirii wadudo sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon.

⁴ Awa fewndo mottondirdon e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka bernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on,

⁵ yo on neddo accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree pande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeda nii no yurina farin jii baado fow?

⁷ Seede e lewen kidɔo on, fii no laatoron farin jii baado keso, bay ko on be aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsama.

⁸ Awa wota en wadir juldeere nden lewen kidɔo, maa lewen bonki e bone, kono wadiren nde bireedi laabal e goonga, de aldaa e lewen.

⁹ Mi windanii on ka nder batakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ben.

¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon bee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa reeredube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa dɔn, haray bee yalton e oo aduna.

¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e godɔo wi'udo ko musidɔo mon e gomdinal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on jaamidu toode e sifa on neddo.

¹² Ko fii hondun mi jaawanta be gomdinaa ben? Hinaa onon woni jaawoobe gomdinbe ben?

¹³ Be gomdinaa ben kan, Alla jaaway be. Awa yaltinee bondo on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomdinbe ben

¹ Si godɔo e mon lurriddi e godɔo, e hara o suusay wullitaade e be feewaa ben, o acca yimbe Alla ben?

² E on andaa yimbe Alla ben naawoyay oo aduna? Si tawii ko onon haani naawude aduna on, hara on waawataa naawugol haajuuji di hittaa din?

³ E on andaa en naawoyay malaa'ikaabe ben? E ko hondun non hadata naawen haajuuji oo aduna?

⁴ Awa si tawii hidon mari lurral hakkunde mon fii haajuuji aduna din, hara ko yimbe be *moftal ngal hayfini ben wadoton naawoobe?

⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri dun. Taw si hay gooto faamudo, waawudo naawude hakkunde musibbe mun alaa hakkunde mon?

⁶ E hin-le goddo no wullitaade e hoore musiddo mun yeeso be gomdinaa ben!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa naawindiridon kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wadadon bone, maa hippadon.

⁸ Kono ko onon woni wadude angal peewal ngal, jatta beya, e hin-le ko musibbe mon.

⁹ Wota on daynito! E on andaa boyliibe ben maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jiiibiibe ben, hinaa kadi rewoobe sanamu ben e jeenoobe ben e worbe waditiibe rewbe ben e worbe jinoobe worbe ben

¹⁰ e wuybe ben e himmube ben e mandiloobe ben e hoynoobe ben e jattoobe ben, woni ko mari gebal ka laamu Alla.

¹¹ Awa ko dun wobbe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *labbinii on, o jogorii on feewube e innde Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Wodditagol Jinaa

¹² Mido newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Mido newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi.

¹³ Neemaaji din ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji din, Alla kadi mulay di fow. Awa kadi bandu ndun hinaa fii jinaa, kono ko ndu fii Joomiraado on, Joomiraado on kadi fii bandu ndun.

¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintindo Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal.

¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon din woni tere *Almasiihu on? E hara mi yettay tere Almasiihu on, mi yubbindira e cagaajo? Pellet oo'o!

¹⁶ E on andaa kadi, mo yubbindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko be bandu wooturu? Bay no windii: «Kambe dido be wonay gooto.»^h

¹⁷ Kono, on humondirdo e Joomiraado on, haray kanko e makko ko be ruuhu gooto.

¹⁸ Wodдитеe jinaa on! E junuubu goo mo neddo wadata, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka bandu. Kono on jokkudo jinaa, haray ko bandu makko ndun tigi o woni wafande junuubu.

¹⁹ E hari on andaa dundoo? Ko bandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniido wondo e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon,

²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa teddiniree Alla balli mon din.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo.

² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala hebu beyngu, debbo kala heba moodi.

³ Gorko on jonnita beyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun.

⁴ Ko fii debbo on jeyaa bandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa bandu makko ndun, kono ko beyngu makko jeyi ndu.

⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no hebiron saa'i no tororon Alla. Bawto dun yiitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun.

⁶ Kono mi wowliraali dun wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa.

⁷ Mido yelii yo nedfo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yedi dun, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ben non e keynguube ben, mi wi'ay no moyyani be no be wa'ira wa an min.

⁹ Kono si be waawataa hoore maɓbe, ko yo be resu, ko fii ko resugol buri bittorgol faale feyyitudo.

¹⁰ E telen-ma yettindirbe ben non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraado on), wota debbo sertu e moodi mun.

¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu beyngu mun.

¹² Fii beya, (dundoo ko min wowli, hinaa Joomiraado on), si musidfo goo no mari debbo mo gomdinaa, hara on debbo no yidi wondugol e makko, wota o seedu e makko.

¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomdinaa, hara on gorko no yidi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko.

¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomdinaa ko jeyaado Alla sabu debbo makko gomdindo on, debbo mo gomdinaa on kadi ko jeyaado Alla sabu moodibbo makko gomdindo on. Si hinaa dun, bibbe mon ben wonay wofondirbe e Alla, e hara-le wurin ko be badondirbe e Alla.

¹⁵ Si tawii mo gomdinaa on no catii e seedugol, yo gomdindo on newnan mo dun. Ko fii hay huunde wadfaaki musidfo gomdindo e dun, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder buttu.

¹⁶ E hoore dun, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday beyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraado on wadirani dun non, e noone noddaandu ndu o hebiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *mofte den fow.

¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede.

¹⁹ Sunninelgol* ngol wonaa huunde, angal sunninelgol kadi wonaa huunde, kono ko doftagol yamirooje Alla den woni godfun.

²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa.

²¹ Si tawii fewndo noddadaa ko a jiyaado, wota a aanu, kono si tawii hida waawi rindude, haray eto.

²² Ko fii jiyaado mo Joomiraado on noddi, haray o wonii mo Joomiraado on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraado on noddi, haray o wonii jiyaado *Almasiihu on.

²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimbe ben.

²⁴ Yo mo kala, yo musibbe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma be yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraado on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa nedfo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraado on.

²⁶ E hino ko mi miiiii no moyyi kon, sabu satteendeeji fewndiidi din: no moyyani nedfo ka o wonira no o woniri non.

²⁷ Si hida tiggunoo, wota a dabbu seedigal. Si a tiggaa, wota a dabbu tiggugol.

²⁸ Kono, si a resii, haray a wadaali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wadaali junuubu. Kono non yimbe resindirbe ben fottay e tampereje, mi faalaa on dandude di.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibbe an: saa'i on ko rabbidudo. Jooni, on mo no mari suddiido, yo wa'u wa mo alaa.

³⁰ Ben wonbe wullude, yo wa'u wa si be alaano wullude. Ben wonbe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si be alaano weltaade. Soodoobe ben kadi, yo wa'u wa si be maraano,

³¹ e ɓen wonɓe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii ɓe alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wundu e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuuji Joomiraado on hittini, no o weltinira Joomiraado on.

³³ On resudo non, ko fii haajuuji aduna hittini, no o weltinira ɓeyngu makko.

³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraado on hittini, fii no o laatora laabudo ka ɓandu e ka ruuhu. Debbo resaado on non ko fii haajuuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko.

³⁵ Ko nafa mon mi wowliri dɗun, hinaa fii faadinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraado on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'udo e fee jiwo mo o yami, feyyudo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wadu ko o faalaa kon, haray o wadaali junuubu si ɓe resindirii.

³⁷ Kono on anniyiido ka ɓernde mun haa tabiti wonde o tiggataa on jiwo, hara ko e yidi makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleeji makko, haray o wadii ko moyyi.

³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudo jiwo mo o yami on, haray o wadii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, burtu moyyinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraado on.

⁴⁰ E miijo an, ka o ɓurata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, ɓay min kadi mido tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaadi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, hiden andi wonde en fow hiden mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiidinay.

² On mo no sikki no andi godɗun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede.

³ Kono si godɗo yidii Alla, haray Alla no andi mo.

⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji dɗin, hiden andi wonde sanamu wonaa godɗun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi.

⁵ Pellet no woodi piiji reweteedi dɗuudufuɗi ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaabe maa joomiraabe.

⁶ Kono enen ko Alla gooto marden, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonanden, e Joomi gooto, dɗun ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji dɗin fow woniri, e on mo wonirden.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko dɗun wadi, ɓen wowtuɓe sanamuuji, haa jooni si no jaamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo ɓernde maɓɓe nden no lo'i, dɗun tuuinay ɓe.

⁸ Hinaa neema ɓannata en e Alla. Si en jaamaali, dɗun dɗuytataa en huunde, si en jaamii kadi, dɗun beydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon wadugol kon wonan lo'ube ɓen peggal.

¹⁰ Ko fii si godɗo aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hidfa nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewete, taw si nden ɓernde makko lo'unde poofataa mo jaamugol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji?

¹¹ Dun haray on lo'udo mulirii sabu <gandal> maa ngal, dɗun ko on musidɗo mo *Almasiihu on maayi fii mun!

¹² Si on wadirii non junuubu e telen-ma musibɓe ɓen, e nder barmingol ɓernde maɓɓe lo'unde nden, haray on wadii junuubu e telen-ma Almasiihu on.

¹³ Ko dɔn wadɪ, si tawii jaametee wonay sabu peggal musidɔo an, haray mi jaamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidɔo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali Iisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on?

² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wobbe ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino dɔo ko mi jaaborta jaawoobe lan ben kon:

⁴ E hara haananaa men ka men jaama men yara?

⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano beya sahaabaabe woni warrude non, e musibbe Joomi men on, e Petruusu?

⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira?

⁷ Ko suufaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiipu, hara jaamataa bibbe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude biraadan dɪn daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji nedɔanke, ko fii Sariya on kadi ko dɔn wi'i.

⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dɔn maaro.»ⁱ E hara Alla no aanidi e ga'i dɪn?

¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiiyii, ko sabu men enen dɔn windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol gebal.

¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men sopita e mon piiji aduna?

¹² Si tawii dɔn no haanani wobbe goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono meden ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasiihu on.

¹³ E on andaa wonde ben wadoobe golle *juulirde mawnde nden ko e dɔn jaamata, e wonde golloobe ka *layyorde ben kadi no mari gebal ka layyorde?

¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde feppinoobe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e dɪn haanandi lan, awa mi windiraali dɔn kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no buranimmi edii godɔo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta.

¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, bay dɔn ko ko wadɔdii mi. Si mi feppinaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan.

¹⁷ Si tawii ko e hoore anniyee mi woni wadɪrde, haray mido mari njoddi. Si tawii non mi fawa wadugol dɔn, haray mi wadɪy woni golle de mi halfinaa.

¹⁸ Awa ko hondun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotooɔo kon.

¹⁹ Ko fii, fii kala mido rindi e hoore wondo woo, mi waditii maccudo fow fii no adadu burdo mawnude on hebora.

²⁰ E telen-ma Yahuudiyankeebe ben, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi hebira Yahuudiyankeebe ben. E telen-ma wonbe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wondo e ley Sariya on, fii no mi hebira wonbe e ley Sariya on ben, fii kala min tigi hinaa mi wondo e ley Sariya on.

²¹ E telen-ma be alaa e ley Sariya on ben kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi hebira be alaa e ley Sariya on ben, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono mido e ley Sariya Almasiihu on.

²² Mi lo'ida e lo'ube ben fii no mi hebira lo'ube ben. Mi wonii fow e telen-ma yimbe ben fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wobbe.

²³ Mi wadiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi hebiroya gebal.

²⁴ E on andaa? Wonbe foolotirde e dogudu ben fow no dogude, kono ko gooto foolata heba njoddi. Awa dogiree wano non, fii no hebiron njoddi.

²⁵ Kala foolotirteedo waday kala noone eltal bandu, fii no o hebira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol.

²⁶ Min non mido dogude, kono hinaa dogudu meereeru. Mido uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun.

²⁷ Liddu d'un on non, mido yangude bandu an ndun, mido waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade beya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaade e Taariika Isra'iilayankeebe ben

¹ Musibbe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraafe men ben fow wonno e ley duulere, be fow be tayitiri ka baharu.

² Be fow be lootaa maande gomdinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa.

³ Be fow be naami naamete gooto iwrufo e Alla.

⁴ Be fow be yari njaram gootan iwrufan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jukkunoonde be nden be yaraynoo. Ko Almasiihu on wonnoo nden fetere.

⁵ Kono burbe ben e mabbe weltinaano Alla, ko d'un wadi si be maayi ka wulaa.

⁶ Awa d'un fow ko wadiri ko fii hollugol en mise, fii wota en hefu faaleeji bondi wano be hebirnoo non.

⁷ Wota on wonu rewoobe sanamu, wano wobbe wonirnoo e hakkunde mabbe, wano windori non: «Jamaa on joodii fii naamugol e fii yarugol, bawto d'un be immii fii fijirgol jiiibaare.»]

⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wobbe e mabbe wadirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi jande wootere.

⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wobbe e mabbe ndarndornoo non, ben be bolle mulunoo.

¹⁰ Wota on nermu, wano beya nermirnoo non, ben be malaa'ikaajo muloowo on warunoo.

¹¹ Dun, ko hebiri be ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen bee tawaabe ka lannoode aduna.

¹² Ko d'un wadi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu.

¹³ Ndarndannde woo hebaali on nde godfo goo hebaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndedon toonin doole mon den, kono e nder ndarndannde nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dartorde.

¹⁴ Ko d'un wadi, yo yibbe an, dogee rewugol sanamu.

¹⁵ Ko wa yimbe faamube mi woni on yewtirde, onon tigi paawee ko mi wi'i kon.

¹⁶ Jardukun du'aa kun wonden du'orde kun ko yuubondirkun e yiiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonden tayitude on, ko yuubondirdo e bandu Almasiihu on.

¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e duudude men ko en bandu wooturu. Ko fii en fow hiden hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree bee *Isra'iilayankeebe wonbe naamude daabeeji sakkaadi din. Hinaa yuubondirbe e *layyorde nden?

19 Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuuji din ko godfun? Kaa sanamuuru ko godfun? Oo'o!

20 Kono kon ko rewoobe sanamuuji ben woni sakkaade, ko jinnaaji din be woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humondir e jinnaaji din.

21 On waawataa yarirde jardukun Joomi on, yariron kadi jardukun jinnaaji din. On waawataa hebude ka paamete Joomi on, hebon kadi ka paamete jinnaaji din.

22 En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en buru mo dolnude?

Fii Hettaare Wonannde Gomdindo on

23 Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta.

24 Wota gooto dabbu nafa mun on, kono yo dabbu fii heddiibe ben.

25 Naamee kala teewu ko yeeyete ka luumo, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

26 Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

27 Si tawii mo gomdinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, naamee kala ko weebitanoyadon, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

28 Kono si godfo wi'ii on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on paamu sabu on andindo on e sabu bernde nden.

29 Hinaa fii bernde mon nden mi woni yewtude dfo, kono ko fii bernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun paawirtee bernde oya nden?

30 Si mi jarnii Alla e nder ko mi paamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on paamete mo mi jarni Alla fii mun?

31 Woni on paamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadiree piiji din fow fii mangu Alla ngun.

32 Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekiyankeebe ben, woni Yahuudiyankeebe ben, woni *moftal Alla ngal.

33 Wano mi woniri weloowo wondo woo e di fow non, mi alaa dabude nafa an on, kono ko nafa burbe duudude ben fii no be dandiree.

11

1 Awa pembee lan, wano min kadi mi woni pembirde *Almasiihu on non.

Fii no Godfo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

2 Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e di fow, e ko maanditidon janndeeji din kon, wano mi hewtiniri on di non.

3 Ko fun wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala nedfanke, gorko kadi ko hooreejo e fee beyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on.

4 Kala gorko hippido kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini fun, haray o yawike hoore makko^m.

5 Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini fun, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii.

6 Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinani debbo ka sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo.

7 Kono duhiido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko.

8 Ko fun wadi, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko.

9 Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa.

^k 10:26 10.26 Zab. 24.1 ^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on». ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

¹⁰ Ko dɔn wadɪ, sabu malaa'ikaaɓe ɓen, debbo no haani heɓude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun.

¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e ɓaawo gorko, gorko kadi gasataa e ɓaawo debbo.

¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dajata gorko, dɔn fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee dɔn onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa?

¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinani gorko ka o accita saayannde?

¹⁵ Kono heɓugol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedaa ndun ko ko o buumora.

¹⁶ Si tawii godɔo no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *mofte Alla dɔn kadi alaa on naamu.

Fii Nafakkaari Joomi on

(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)

¹⁷ E nder wadugol non dee yamirooje yeeso doo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko ɓuri moyyude, kono ko fii ko ɓuri bonude.

¹⁸ Ko adii kon non, mi nanii nde mottondirdon woo sendondiral wadɔy hakkunde mon. E baɓɓe goo, dɔn no henanimmi.

¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniife ɓen feepira e hakkunde mon.

²⁰ Jaka nde mottondirdon woo, hinaa fii jaamugol *nafakkaari Joomi on.

²¹ Bay nde hidon jaama, mo kala kutoto nafakka mun on, jaama, hara godɔo goo no weelaa, oya kapun no mandili.

²² E hara on alaa cuudi ka jaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon ɓe alaa huunde ɓen? Ko hondun mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e dɔn!

²³ Ko fii, ko ko mi heɓiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi,

²⁴ o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dundoo ko ɓandu an, wonandu on ndun nii, wadɔe dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁵ Ko wano non kadi, bay ɓe gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiiyan an dɔn, wadɔe dundoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.»

²⁶ Ko fii nde jaamoton oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa nande o artoyi.

²⁷ Ko dɔn wadɪ, kala on jaamuɔo on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniido e telen-ma ɓandu e yiiyan Joomi on.

²⁸ Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o jaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun.

²⁹ Ko fii kala on jaamuɔo yari e ɓaawo anditugol ɓandu Joomi on, haray ontigi jaamii yarii jaawoore jaawaynde dɔn kapun tigi.

³⁰ Ko dɔn wadɪ si no e hakkunde mon nawnuɓe buy e kitasoloobe buy, e on mayraama wobɓe.

³¹ Si enen tigi en jaawitike, en jaawoytaake.

³² Kono Joomiraado on no jaawude en donkina, fii wota en jaawidoye e aduna on.

³³ Ko dɔn wadɪ, yo musibɓe an, nde mottondirdon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree.

³⁴ On mo tawi no weelaa, yo jaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon jaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto deya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniido on

¹ E telen-ma dokke iwruɗe e Ruuhu Alla ɗen, yo musibbe an, mi faalaaka yo on ronku andude ɗun.

² Hidon andi fewndo ko on gomɗinaa, hidon selnaa, nawraa e sanamuuji mbobooji.

³ Ko ɗun waɗi si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko huɗaado.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniido on ardii mo.

⁴ Dokke ɗen no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto.

⁵ Balle ɗen kadi no serti, kono Joomiraado on ko gooto.

⁶ Golleeji ɗin kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni waɗude ɗi fow e yimbe ben fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feppini e mun kon ko dokkal fii nafa fow.

⁸ Ko ɗun waɗi, Ruuhu on yefay godɗo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yefa oya on kongol gandal,

⁹ on Ruuhu gooto yefa godɗo goo gomɗinal, on Ruuhu tigi yefa godɗo goo jawndugol,

¹⁰ godɗo goo dokkal fii waɗugol kaawakeeji moyyi, godɗo goo haalugol ko Alla longini ɗun, godɗo goo gandal fii sendindirgol nooneruuhuuji, godɗo goo noone *haalaaji janani, godɗo goo nantingol ɗin haalaaji.

¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajjo waɗata ɗii piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yidiri non.

¹² Ko ɗun waɗi, wano tawiri non bandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere bandu ndun non kadi e ɗuudude, ko bandu wooturu ɗe mari. Ko wano non wonirani *Almasiihu on.

¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraɗen fii wonugol bandu wooturu. En fow yarnaɗen Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeebe ben, woni *Gereekiyankeebe ben, woni jiyaabe ben, woni rimbe ben.

¹⁴ Ko fii bandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy.

¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e bandu ndun», ɗun ittataa ko ngal teral e bandu ndun.

¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e bandu ndun», ɗun ittataa ko ndu teral e bandu ndun.

¹⁷ Si tawno bandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si bandu ndun fow waɗano nowru, ko honno ndu faamiraynoo barngol?

¹⁸ Kono Alla waɗi teral kala e bandu ndun no o faaliraa non.

¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto bandu ndun wonaynoo?

²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono bandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyɗe ɗen: «Mi hatonjinaa e mon.»

²² Dun-le toode, tere bandu wa'ude wa si no buri lo'ude ɗen, ko ɗen woni hittude,

²³ e ɗe tanyiniden no buri hayfude ɗen e bandu ndun, hiden hundiri ɗe teddungal burngal tiidude. E hin-le tere men burɗe hersinaade ɗen, ko ɗen burɗen surruɗe,

²⁴ ɗe hersinaaki ɗen kan hatonjinaa e ɗun. Alla waɗiri bandu ndun e noone mo bureten teddirde ɗakkiraade ɗen,

²⁵ fii wota liddondiral waɗu e nder bandu ndun, kono yo ɗe nafindir.

²⁶ Si teral tampii, ɗeya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, ɗeya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on bandu Almasiihu on, mo kala e mon ko teral e mayru.

²⁸ Awa, ko Alla adii waɗude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe, dimmun ɗun ko haaloobe ko Alla longini ɗun, tammun ɗun ko jannoobe, ɓawto ɗun dokkal fii

kaawakeeji moyyi, e dokke fii jawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani.

²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini d'un? Kaa hara fow ko jannoobe? Kaa hara fow wad'ay kaawakeeji moyyi?

³⁰ Kaa hara fow yeda dokke jawndugol? Kaa ko fow yeda wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe d'in haalaaji?

³¹ Kono himmanee dokke burde moyyude den. Awa mi hollay on kadi laawol burngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowl'ii e haalaaji yimbe ben e d'i malaa'ikaabe ben, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wondo e iidude.

² Hay si mi yedaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji d'in fow e gande d'en fow, e hay si mi hebii gomd'inal haa ka tawata mi dillinay pelle den, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus.

³ Hay si mi okkitirii keyeeji an d'in fow fii jammingol miskinbe ben, e hay si mi okkitirii bandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, d'un nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko munaal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol mantotaako, hinaa heewungol mawnintinaare.

⁵ Ngol waasaa needi, ngol d'abbataa nafa maggol, ngol yaawataa seytinde, ngol marataa bone.

⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta.

⁷ Giggol hej'pay ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini d'un feyyay, *haalaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay.

⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haaleten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi.

¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay.

¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi mii'jayno wa paykun, mi jaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal.

¹² Hande hid'en tintora ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non.

¹³ Jooni non ko d'ii piiji d'oo tati luttata: ko gomd'inal e tama'u e giggol. Kono ko buri mawnude kon, ko giggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaji

¹ Awa d'abb'ee giggol ngol, himmanon dokke iwru'de e Ruuhu Alla den, tentinii haalugol ko Alla longini d'un.

² Dun, on wowlu'do e *haala janana, haray hinaa yimbe ben o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde d'in gundooji.

³ Kono haaloowo ko Alla longini d'un kon ko yimbe ben o woni yewtude, o tiid'ina be, o wakkilina be, o yarlina be.

⁴ On wowloowo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiid'inde, kono wondo haalude ko Alla longini d'un kon kapun ko *moftal ngal o woni tiid'inde.

⁵ Mido yidi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi buri faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini d'un. Ko fii on haaloowo ko Alla longini d'un no

buri wowloowo e haalaaji janani on mawnude, si hinaa hara on nefdo nantin dun fii no moftal ngal tiidiniiree.

⁶ Jooni non, yo musibbe an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaji janani, haray ko hondun mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini dun maa feppinannde mi woni wowlude?

⁷ Si tawii aalaaji di wuuraa no wadude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laabaali, haray ko honno andirton galli majji on?

⁸ E si tawii hito *liital ngal laabaali, ko hombo ebbindantoo hare nden?

⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowloton e haalaaji janani kon, ko honno be andirta ko wondon wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wondon wowlande.

¹⁰ Noone haalaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo.

¹¹ Si tawii non mi faamataa haala ka goddo woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammi janano.

¹² Onon kadi non, bay hidon himmande dokke iwruude e Ruuhu Alla den, yo taw ko fii tiidingol moftal ngal wondon himmirande den dokke haa feyyita.

¹³ Ko dun wadi, on wondo yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantinirde.

¹⁴ Ko fii si mido toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude.

¹⁵ Awa ko hondun mi wadata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu.

¹⁶ Si hinaa dun, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno joodiido tun e hakkunde hedotoobe ben jabirta «aamiina» e nder ko wondaa jarnude kon, bay o andaa ko hondun wondaa wi'ude?

¹⁷ Ko goonga, hida jarnirde no moyyiri, kono a tiidinaali oya.

¹⁸ Mi jarnii Alla ko tawi kon mido wowlude e haalaaji janani buri on on fow.

¹⁹ Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an den kongudi jowi jannaydi beya buranimmi haalugol kongudi guluuji sappo e haala janana.

²⁰ Musibbe an, wota on miijor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miijoron wa mokobaabe.

²¹ Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraado on no daali:

«Ko yimbe be haalaaji janani
e be kundule janane
mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay dun be hedoytaako lan.»^p

²² Awa, haalaaji janani din ko maande fii be gomdinaa ben, hinaa fii gomdinbe ben. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomdinbe ben, hinaa fii be gomdinaa ben.

²³ Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, hedotoobe nii tun arii, maa be gomdinaa, e hara be wi'ataa ko on feetube?

²⁴ Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini dun, mo gomdinaa maa hedotoodo nii tun aru e taweede, dun fow faaminay mo fii junuubaaji makko, paawa mo kadi,

²⁵ gundooji bernde makko nden kadi feppinte, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

²⁶ Musibbe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko feppinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow wadfire fii tiidingol.

²⁷ Si no wowleede e haala janana, wota buru dido maa tato, e yo be lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo.

²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka bernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini d'un ben kapun, yo dido maa tato yewtu, beya taskoo ko yewtaa kon.

³⁰ Si goddo goo feɓɓinanaama goddun, yo oya on fanku.

³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira wakkiloo.

³² Ruuhuuji haaloobe ko Alla longini d'un ben no yankinani ben haaloobe ko Alla longini d'un.

³³ Ko fii Alla hinaa Alla jiiɓoldu, kono ko mo o buttu.

³⁴ Ko yo rewbe ben deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder moŋte gomɗinbe ben fow, bay newnanaaka be ka be wowla, kono ko yo be wonu yankiniibe wano Sariya on kadi wi'iri non.

³⁵ Si tawii kambe rewbe ben hiibe faalaa andude e toɓbe goo, yo be lando moodiɓbe maɓbe ben tigi ka cuudi. Ko fii no hersinani debbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon onon tun o ari?

³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini d'un, maa yedaado dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jabu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraado on.

³⁸ On mo itti yiila e d'un, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko d'un wadi, yo musibbe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on hafu wowlee e haalaaji janani.

⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibbe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi feɓɓinani on, mo jabudon, on mo catidon e mun, tabitudon,

² d'un ko on mo dandiradon kadi, si tawii hidon jogori mo no mi feɓɓinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomɗinii mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi feɓɓinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men d'in maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ben,

⁴ o surraa, o immintinaa ka jalaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ben.

⁵ Oo wi'eteedo Petruusu yi'ii mo. E hoore d'un kadi sappoo e didoobe ben yi'ii mo.

⁶ Bawto d'un, buri musibbe teemedde njowo yiidi mo nde wootere, be tawata burbe ben e hakkunde maɓbe no wuuri fewndo doo, wɓbe ben maayiino.

⁷ Bawto d'un kadi Yaaquuba yi'i mo. E hoore d'un, *sahaabaabe ben fow yi'i mo.

⁸ Bawto bendon fow, o hollitii e an min kadi oo wa'udo wa jibinaado hewtaali.

⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ben, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii mido cukkotonoo *moftal Alla ngal.

¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden wadi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddu d'un, mi gollii buri be be fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere Alla wonde e an nden.

¹¹ Ko d'un wadi, woni ko min, woni ko kambe, ko d'undoo men waajii, ko d'un kadi gomɗindon.

Fii Ummutal Maybe ben

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, haray ko honno wɓbe e mon wi'irta wonde ummutal maybe alaa?

¹³ Si tawno ummutal maybe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki.

¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomɗinal mon ngal kadi ko meere.

¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno maybe ben immitotaako.

¹⁶ Ko fii si tawno maybe ben immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki.

¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomɗinal mon ngal ko meere, haray haa jooni hidon e nder junuubaaji mon ɗin.

¹⁸ Harayno maydube e gomɗinal Almasiihu on ben ko hayruɓe.

¹⁹ Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinorɗen Almasiihu on, haray e hakkunde yimbe ben fow ko enen ɓuri yurmude.

²⁰ Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde maybe ben, ko kanko woni arano e ɗun e nder maybe ben.

²¹ Bay mayde nden ko sabu neɗɗo gooto ardi, ummutal maybe ben kadi ko sabu neɗɗo gooto ardi.

²² Wano fow maayiri sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuurirta sabu Almasiihu on.

²³ Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka ɗon jeyaabe Almasiihu on ben, pande ardu makko ndun.

²⁴ Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata ɗon laamu ngun Alla Baabaajo on, ɓawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole.

²⁵ Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti aybe makko ben fow ka ley koyɗe makko.

²⁶ Gapo sakkiteede muleede on, ko mayde nden.

²⁷ Ko ɗun waɗi si Alla waɗii fow ka ley koyɗe makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinando mo kala huunde tawaaka.

²⁸ E nde piiji ɗin fow yankinanoyaa mo, onsay Bidɗo on tigi yankinanto on Yankinando mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e ɗi fow.

²⁹ Awa ko hondun wonbe lootanaade maybe ben maande kisiyee waɗata? Si tawii maybe ben immitotaako few, haray ko fii hondun be lootantoo maande kisiyee fii maɓɓe?

³⁰ Enen non fii hondun saa'i kala hidon e masiibo?

³¹ Nande woo mido weebitanii mayde nden. Mido seedintini ɗun, yo musibbe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

³² Si tawii ko e faale neɗɗanke mi habiri kulle ɗen ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heboyta? Si tawii maybe ben immitoytaako: «Haray jaamen, yaren, bay jango en maayay.»^{1]}

³³ Awa wota on ɗaynito, ko fii wondiɓɓe bonɓe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴ Awa artee e ko feewi kon, wota on waɗu junuubu. Ko fii wobbe ben maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri ɗun.

Fii Balli Waylaadi ɗin ka Ummutal

³⁵ Kono godɗo no gasa wi'ude: «Ko honno maybe ben immitoroyta e ko bandu hondu be ardoyta?»

³⁶ Ko an yo njoofojo, ko sankataa kon fudataa si maayaali.

³⁷ Ko sankataa kon hinaa bandu aroyooru ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo.

³⁸ E hoore ɗun, Alla yeda nden abbere bandu no o faaliraa, awdi kala o yeda ɗun bandu ko hawrani ɗun.

^{1]} 15:32 15.32 Isa. 22.13

³⁹ Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu neddfanke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi.

⁴⁰ No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunayankeeje, kono ɲari tagooje kammuyankeeje den no serti e ɲari tagooje adunayankeeje den.

⁴¹ Naange ngen no mari ɲari mun feere, lewru ndun no mari ɲari mun feere, koode den kadi no mari noone ɲariiji mun sertufi.

⁴² Awa ko nii kadi wonirani ummutal maybe ben: si bandu ɲolayndu sankama, ko ndu ɲolataa immitoytoo.

⁴³ Si bandu ɲiddundu sankama, ndu immitodoyto e darja. Si bandu lo'undu sankama, ndu immitodoyto e doole.

⁴⁴ Si bandu adunayankeeru sankama, ndu immitoyto ruuhuyankeeru.

Si bandu adunayankeeru no woodi, haray bandu ruuhuyankeeru no woodi.

⁴⁵ Ko dɔn wadɔ si no windii: «Aaden arano on, dɔn ko Aadama, hebi ngurndan, o wuuri.»^p Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhuyankeejo yedfoowo ngurndan.

⁴⁶ Hinaa arano on woni ruuhuyankeejo on, kono ko banduyankeejo, ko ko hikkii dɔn kon woni ruuhuyankejun dɔn.

⁴⁷ Nedfo arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, nedfo dɔmmo on kapun ko ka kammu iwri.

⁴⁸ Ben be ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ben be ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu.

⁴⁹ Ko wano nanditirden e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰ E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibbe an. Ka bandu ndun e yiyan dɔn waawaali hebude gebal ka *laamu Alla dɔn, ko dɔn kadi woni ko ɲolata hebataa gebal e ko ɲolataa kon.

⁵¹ Awa e hino, mido wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete,

⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wuttaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, maybe ben immitoo ko bontataa, onsay enen non en waylete.

⁵³ Onsay bee nduu bandu ɲolayndu lontiniree ndu ɲolataa, awa kadi bandu maayayndu ndun lontiniree ndu maayataa.

⁵⁴ Nde ndun bandu ɲolayndu lontiniraa ndu ɲolataa, e nde bandu maayayndu ndun lontiniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden modaama e nder polgal.»^q

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»^r

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya.

⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yedufo en polgal immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yidfaabe, wonee tabitu be dillintaako, burtee beydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon den e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraa kon Gomdɔnbe ben Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimbe Alla ben, wadfiree onon kadi wano mi yamiriri *mofte wonde Galaasi den non.

² Yo mo kala e mon hefu ko anniyii, wallini feere beru maral makko ngal ka pallal aranal e nder yontere nden, d'un ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol d'un.

³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e be subidon ben dokke mon den, wondude e bataake, be naba *Yerusalaam.

⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoyay e maɓbe.

Fii Ebbooje Puulusa den

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii.

⁶ No gasa mi pallidoyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton.

⁷ E ngol laawol doo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono mido tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii.

⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta.

⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi aybe ben no duudi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, wadiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on.

¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii mido habbodi mo e musibbe ben.

¹² Telen-ma oo musidoo an Apoloosi, mi wakkilinii mo fota fii yaadugol e musibbe ben ka mon, hinaa non d'un woni faale makko on fewndo doo. Kono o yahoyay nde o hebi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomdinal ngal, wakkilidon, tiidon.

¹⁴ Ko wadoton woo wadiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibbe an. Hidon andi ko beynguure Astefaana nden adii gomdinde e nder Akaaya, be woni kadi e kurkanagol yimbe Alla ben.

¹⁶ Awa onon kadi yankinane ben yimbe e kala gollidoobe e maɓbe.

¹⁷ Awa mido weltori arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, bay be wafanii lan ko on waawataano wafande lan.

¹⁸ Ko fii be wallintinii wonkii an kin wano be wallintiniri wonkijji mon din non. Awa manee sifa ben yimbe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Moftal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e moftal wongal ka suudu maɓbe ngal, salminii on fota e innde Joomiraado on.

²⁰ Musibbe ben fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi.

²² On mo yidaa Joomi on, yo o laato hudaado. Yo Joomi on aru!

²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon.

²⁴ Mido yidi on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo wi'eteedo Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomdinbe wonbe Akaaya ben fow.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedo e on Alla Jom wakkilaare fow,

⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereaji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonbe e nder kala noone tampereaji wakkilaare nde hebirden Alla nden enen tigi.

⁵ Ko fii, ko wano tampereaji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on.

⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fi kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkilinirodon, no wawnirodon njanpaade tampereaji gooti e di men woni nabude din.

⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko selludfo, ko fii meden andi, wano tawdiradon non e tampereaji amen din, ko wano non tawdiradon e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe amen, tampereaji hebudi men din *Aazii di men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen den, haa men tayii hay wuurugol.

⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meden felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo maybe ben.

¹⁰ Ko on jattini men, jattinooya men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meden tanyinii, o jattinooyay men

¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji di duudube torantoo men din. Ko dun wadi si yimbe duudube jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Hadi o Yiltitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla, hara hinaa ko iwri e faamu neddanke, kono ko e sulfu Alla on.

¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E mido tanyinii on faamay dun fota,

¹⁴ wano fudfordon faamude non wonde ko men be mantorton. Onon kadi ko on be men mantorta pande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari mido faalanoo yahude ka mon, fii no hebiron faabo Alla goo kadi.

¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde mido iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diiwal Yahuuda.

¹⁷ E nder anniyagol an dun, taw si hara mi miijitaaki? Kaa hara on sikku den ebbooje an ko ebbooje neddanke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»?

¹⁸ No Alla woniri sella-findeejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o».

¹⁹ Ko fii *Bid'fo Alla on, d'un ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko.

²⁰ Fodooje Alla d'en fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun.

²¹ Ko Alla woni fellintinanoowo en fow wonde hid'en humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi subii en,

²² o maandiniri en maande makko nden, d'un ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³ Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on hadi mi yiltitoo Korenti.

²⁴ Hinaa fii meden laamii on e hoore gomdinal mon ngal, kono ko men gollidoobe e mon fii weltaare mon nden, bay hid'on tabiti e nder gomdinal ngal.

2

¹ Min tigi mi aadii wota mi yiltitodu ka mon e sokola.

² Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirbe lan sokola ben?

³ Mi windiranii on nii fii wota mi hebir haanube weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Mido joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow.

⁴ Ko e nder annde tiidunde e mettu bernde e gondi tiidufi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnudo

⁵ Si tawii god'fo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa wobbe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita).

⁶ Felooe nde burbe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on ned'fo.

⁷ Haray jooni hid'on haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitudo.

⁸ Awa mi torike on hollugol mo giggol.

⁹ Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hid'on d'oftii ko woni woo.

¹⁰ Ko fii kala mo yaafanid'on, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafari, e yeeso *Almasiihu on,

¹¹ fii wota en accu Ibuliisa foola en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

¹² Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii fejningol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditanimmi dambugal.

¹³ Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali don oo musid'fo an wi'eteedo Tiituusa. Onsay mi waynitii be, mi fokkitani Masedonii.

¹⁴ Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii fejningol nokku kala urngol andugol Almasiihu on.

¹⁵ Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonbe mulude ben, hid'en wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weebitani mo:

¹⁶ hid'en wonani wobbe ben bargol mayde nawrayngol e mayde, hid'en wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko ned'fo hombo gaynata sifa den golle?

¹⁷ Ko fii men wa'aa wa wobbe, baanorbe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewtirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii Yangantoobe Ahadi Heyri ndin

¹ E hara men fudfitoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wad'angol men d'un?

² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami.

³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurudo on, ndu tawata hinaa e hoore alluujе kaaye windaa, kono ko ka berde mon.

⁴ Ko d'un woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla.

⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol god'dun menen tigi, wa ko iwrate e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri.

⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantoobe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurnay.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

⁷ Sariya Muusaa windiranoodo kalfe e hoore alluujе kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'iilayankeebe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnoodo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardii e sifa ngun mangu,

⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu Allaahu on buri mawnude!

⁹ Si tawii ko nawrata en e jaawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewube yeeso Alla kon buri mawnude!

¹⁰ Hiden waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu ebbindiraama e burngu mawnude ngu hande ngun.

¹¹ Si tawii ko feyyata kon hebii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u doo no okki en hoolaare tiidunde.

¹³ En wadirtaa wano Muusaa non, on wadaynoodo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeebe ben yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on.

¹⁴ Kono, e nder miijooji maɓbe d'in, berde maɓbe den yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti.

¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni berde maɓbe den.

¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka berde maɓbe.

¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni don, ko don ndimu ngun woni.

¹⁸ Enen, be geece mun buumaaki ben fow, jalbirbe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hiden e nder wategol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, d'un ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Looɗe Leydi

¹ Ko d'un wadi, bay Alla yedii men den golle e nder yurmeende makko nden, maayu bernde hebataa men.

² Men sali kala ko suudii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men boylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men feppinta goonga on kon, d'un holnay kala bernde ned'danke fii amen yeeso Alla.

³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo mo men waajotoo on no nibbitii, haray ko wonbe mulude ben o nibbitani,

⁴ d̄un ko ben be gomdinaa, be tawata alla nguu jamaanu wuminii miijooji mun, fii wota be yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo bangindo mangu *Almasiihu on, on wondo mbaadi Alla.

⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa.

⁶ Ko fii ko on Alla daaludo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini berde amen den, fii ndayingol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiibe ngun ngalu, hiden wa'i wa loode leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen.

⁸ Men bittiraama nooneji din fow, kono men muncaaki. Men jibii, kono men tayaaki.

⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men libaa, kono men hayraali.

¹⁰ Meden wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka balli amen, fii no ngurndan Iisaa dan feepira ka balli amen.

¹¹ Ko fii enen wurbe ben soono woo, hiden weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa dan kadi feepira e balli men maayooji din.

¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no hebiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomdini, ko d̄un wadi si mi wowli.»^b Menen kadi bay ko noone gomdinal gootal men mari, meden gomdini, ko d̄un wadi si meden wowlude,

¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintindo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weebitida men e mon yeeso makko.

¹⁵ Ko fii, d̄un fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on burtu hewtude yimbe duudube, fii no yettooje den ka mangu Alla laatora duudufe.

¹⁶ Ko d̄un wadi si maayu bernde hebataa men. Hay si bandu amen ndun polii, kono haray nder amen on no heyditude pande woo pande.

¹⁷ Ko fii oo saa'i satteende e fandude mun, o rimanay en darja teddufo poomayankeejo burfo oo saa'i satteende.

¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men wadi hakkilaaji amen din e mun, kono ko ko yi'otaako kon men wadi hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiden andi wonde, si tawii d̄ii togooji d̄i hodufen e mun ka leydi d̄oo, (e maanaa balli men din), aru e bonneede, haray hiden mari suudu ndu Alla ebbani en, d̄un ko wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juude neddanke moyyiniraa.

² Awa kadi e nder din togooji, hiden woxyaade fii faale bornagol wonunde kammuyankeere nden,

³ tawa ko en borniibe, hara tawetaake ko en darorbe nii.

⁴ Ko d̄un wadi, enen wonbe e nder din togooji, hiden woxyaade, hiden sonjii, bay en faalaaka laataade bortiibe, kono hara ko borniibe, fii no ngurndan dan modira mayde nden.

⁵ Awa on Hebulindo en fii nden ebbore ko Alla, on Tolmudo Ruuhu mun on e men.

^a 4:6 4.6 Fuf. 1.3 ^b 4:13 4.13 Zab. 116.10

⁶ Awa hiden heewi soono woo wakkilaare. Hiden andi kadi fodde hiden wondi e nduu bandu, haray hiden wodfondiri e Joomiraado on.

⁷ Ko fii, ko gomdinal ngal woni en ardaade, hinaa giide den.

⁸ Hiden heewi wakkilaare, ko burden faaleede ko seedugol e nduu bandu hoda moggo Joomiraado on.

⁹ Ko dɗun wadi, wondufen e nduu bandu maa seedufen e mayru, himme men den ko welegol Joomiraado on.

¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso paawirde *Almasiihu on, fii no o jonnitira mo kala njoddi kuude mun de o wadunoo ka aduna, woni ko ko moyyi, woni ko ko boni.

Fii Moyyintingol hakkunde Yimbe ben e Alla

¹¹ Awa, bay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meden dabɓude no men fellintinira yimbe ben. Alla no andi ko men hombe, awa mido tanyinii onon kadi ka nder berde mon hidon andi men.

¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ben wonbe mantorde ko woni e kene kon edii be mantorde ko woni e bernde kon.

¹³ Si tawii ko men wiliibe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meden selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani.

¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen bee fellitube dundoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii.

¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurbe ben wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Maydo immintinaa fii maɓbe on.

¹⁶ Dun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimbe oo aduna jogorta goddo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi.

¹⁷ Si tawii goddo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kidɗi dɗin feyyirii mo, haray piiji dɗin fow wontii kesi.

¹⁸ Dun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyintindo hakkunde men e makko rewruude e Almasiihu on. O yedi men menen kadi golle moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko kanko Alla.

¹⁹ Ko fii Alla moyyintinii hakkunde makko e aduna on rewruude e Almasiihu on, e baawo joganagol yimbe ben bonnereiji maɓbe dɗin, o halfinii men menen kadi kongol moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko.

²⁰ Awa ko men be Almasiihu on immini^C wa si tawii Alla no rewruude e amen fii waajagol. Awa men jeeji on e innde Almasiihu on: wonee welditube e Alla.

²¹ On mo junuubu alaa e mun, dɗun ko Iisaa Almasiihu on, Alla wadii mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewube Alla.

6

¹ Bay ko men gollidoobe, men wakkilinii on wota on jabir sulfu Alla on meere.

² Ko fii himo daali:

«Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu,
ka palaande kisiyee mi faabike ma.»^d

Awa mi andinii on ko fewndo dɗoo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko palaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereji Puulusa dɗin

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen den wonu huunde felniinde.

^C 5:20 5.20 «Ko men be Almasiihu on immini» no firi «ambassadeurs» e haala Gereeki. ^d 6:2 6.2 Isa. 49.8

⁴ E kala huunde men bänginay ko men kurkantoobe Alla, e nder ñaŋpande buy, e nder tampereji ðin e ñakkireede, e nder anndeeji,

⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e golleeji sattudi e angal ðoyngol e heege.

⁶ Meden feŋpinira ðun laabal e gandal e muŋal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e giggol ngol alaa faasiqankaaku,

⁷ wondude e daaluyee goongaajo on e bawde Alla ðen, peewal ngal wona aala amen haŋbirde e hiwitorde.

⁸ E hoore meden teddinee e meden hoynee, meden wowlee ko boni e meden wowlee ko moyyi. Meden jogoree wa fenoobe, hara-le ko men wowloobe goonga.

⁹ Men jogoree wa be andaaka fii kala meden andaa, wa wonbe maayude e hin-le meden wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka,

¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meden weltii, wa billiibe hara-le meden alðinde ðuuduibe, wa be alaa huunde e hin-le meden mari fow.

¹¹ Ko onon yo be Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meden yaŋpani on berde amen ðen.

¹² Men faadinanaali on berde amen ðen, kono ko onon tigi faadinani men berde mon ðen.

¹³ Awa mido yewtira on wa faybe an: onon kadi wadiranee men wano men wadirani on non, udditanon men berde mon ðen!

Fii Wodditagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondir e be gomðinaa ben. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre?

¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasiihu on e Ibuliisa?^d E ko gebal hongal gomðinbe ben e be gomðinaa ben hawti?

¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji ðin? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuurudo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoday, mi jinda hakkunde maŋbe, mi wona Alla maŋbe, be wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko ðun wadi si Joomiraado on daali:

«Iwee e hakkunde maŋbe, seedon, wota on meemu ko laabaa, min mi jaŋboyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba, onon wonanon mi biŋbe worbe e biŋbe rewbe. Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali ðun.»^f

7

¹ Bay non hiden mari wano ðii fodaariiji, yo yiŋbe, labbinodfen e kala ko tuuninta bandu ndun e ruuhu on, e hoore timmingol laabal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee be Korenti ben e Weltaare Puulusa nden

² Wernee men ka berde mon, ko fii men fawpaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto.

³ Hinaa fii felugol on mi wi'iri ðun, ko fii hari mi wi'uno wonde hidon ka berde amen, woni ngurndan, woni mayde.

⁴ Mido mari hoolaare tiidunde e telen-ma mon, mido mari ko mi mantora fii mon fota, mido wakkilinaa fota, mido heewi weltaare e nder ðii satteendeeji amen fow.

^d 6:15 6.15 Ndee innde Ibuliisa ðoo e haala Gereeki ko «Beliyar». e 6:16 6.16 Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27

^f 6:18 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

⁵ Ko fii gila men hewti Masedonii, men hebaali feere no men fowtora hay seeda, men tampiniraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder.

⁶ Kono Alla, Wakkilinoowo miskinbe ben, o wakkilinirii men ardu Tiituusa ndun.

⁷ Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men faale mon tiidufu on e gondi mon din e cataare mon nden fii an. Dun wadi haa weltaare an nden burti tiidude.

⁸ Hay si tawii mi sokolinirii on batakuru an ndun, mi ninsaa dun jooni, hay si tawii mido ninsunoo. Ko fii mido sutii wonde ndun batakuru ko sokolini on ko haa seeda.

⁹ Fewndo doo mido weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yidiri, bay on hefiraali men bone woo.

¹⁰ Ko dun wadi, sokola mo Alla yidi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde.

¹¹ Awa on yi'ii ko oo sokola mo Alla yidi wadi e mon kon: dun ko wakkilaare, e faale danditagol toope, e ko tikkudon kon, e ko njalfudon fii bone wadaado on, e faale mon moyyo fii yi'itugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnudu on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu.

¹² Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawjiido on, maa fawjaado e mun on, kono ko fii no jogitordon men non feenirana on onon tigi yeeso Alla.

¹³ Ko dun wadi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men burti weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltindon bernde mun.

¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa dun, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga.

¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko doftidon mo kon on fow e noone no tolnirdon mo non kulol e teddungal.

¹⁶ Mido weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

8

Fii no Puulusa Wakkiliniri Mofte den fi Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yedaande *mofte makko den Masedonii,

² e maanaa, noone satteendeeji di be ndarndaa woo, weltaare maabe heewunde nden e billaare maabe tiidunde nden no okkude be feere okkugol no yaajiri.

³ Yeru mbawdi maabe ndin, mido seeditii, be wadi hay toonin mbawdi maabe ndin e hoore anniye moyyo.

⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo be tawde e faabagol yimbe Alla ben.

⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi be weebitanii Joomi on taho, si be weebitanii men no yaadiri e faale Alla on.

⁶ Ko dun wadi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fuddornoo non.

⁷ Wano tawiri non hidon moyyi e di fow, ka gomdinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali dun fii wafugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol bapaare beya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haqiiqawol.

⁹ Ko fii hidon andi moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii kala ko alfunoodo, o waditii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal aldin on.

¹⁰ E hino ko mi miijii no hawrani on kon: Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii wafugol dun kadi.

¹¹ Awa jooni, jokkee d'un haa timma, nabon haa jofoya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadifon on.

¹² Si en okkirii anniyee moyyo, haray d'un ko ko jabetee tippude e ko marden kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii bittingol on, weltina beya, kono ko fii yo fotondiral wadu.

¹⁴ Fewndo doo ko ko burtani on kon wondon faaborde baasal beya ngal, fii no kambe kadi be faabora baasal mon ngal ko burtani be kon. Si wonirii non, fow fotay,

¹⁵ wano windori non:
«Marnoodo buy on wontanii d'un ko hawri,
on marnoodo kadi seeda, huunde njakkiraa d'un.»g

Fii Tiituusa e be o Immindinaa ben

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o wadi e bernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden.

¹⁷ Fii kala non o jabii ebbore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon.

¹⁸ Men immindinii mo e oo musidfo mo mofte den fow manti fii golle de o wadani Kibaaru Moyyo on den.

¹⁹ E hoore d'un, ko mofte den todfii mo fii ko wona yaadidfo amen, e nder ndee moyyere nde tawata meden fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seedintingol anniyeeji amen moyyi din.

²⁰ Meden faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfinaa.

²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni dabude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ben.

²² Men immindinii be e oo musidfo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabiiji buy, on wondo banginirde ko tiidi e ngal doo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden.

²³ Tiituusa non, ko o wondidfo an e gollidoowo e an fii mon, musibbe be o wondi ben non, ko be mofte den immini, ko be darja *Almasihu on.h

²⁴ Awa hollee mofte den fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso mabbe.

9

¹ Nafa alaa mido windana on fii ballal fokkintinanaangal yimbe Alla ben.

² Awa mido andi anniyee mon moyyo on fii wallugol, ko fii d'un mi woni mantorde on e yeeso be Masedonii ben, mi wi'a wonde, gila rowani bee ka diwal Akaaya no hebunii wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilinii yimbe buy okkugol.

³ Mi imminii bee musibbe fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebuliibe fii wallugol wano mi wi'iri non.

⁴ Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e be Masedonii ben men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako.

⁵ Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibbe ben ka be adoyoo mi ka mon, be wona e fii ballal ngal fodudon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniyee moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Wadanaandi Aaden Dokko

⁶ Andee wonde : mo sankii seeda ko seeda o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata.

⁷ Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka bernde makko, e baawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidi on okkiroowo weltaare.

⁸ Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no hebiron saa'i kala ko hatonjindon e mun kon fow, e no wadiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita,

⁹ wano windori non wonde:

«O saakitii dokke,
o yedii misikinbe ben,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»ⁱ

¹⁰ On Jonnoowo remoowo on awdi, jonnay mo kadi naamete e ko on paama, o yedoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o beyda battane peewal mon ngal.

¹¹ Ko non alfiniroytedon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina be, d'un adday yettooje Alla.

¹² Ko fii ngal ballal ngal wadudon faaboto yimbe Alla ben, kono kadi beyday yettooje Alla duudude.

¹³ Bay dee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirdon be ngal, kambe e yimbe ben fow.

¹⁴ Dun, be toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla wadani on nden.

¹⁵ Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko den

¹ Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiido e yeeso mon, e heewudo cuucal fii mon ka wodditii on.

² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi bangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii mido anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ben sikkube wonde meden wuuriri wa yimbe aduna.

³ Hay si tawii wonii ko men yimbe aduna, men habirtaa wano be aduna ben gerdata non,

⁴ ko fii aalaaji di men habirta din hinaa di oo aduna, kono ko wondudi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay miijooji fenaandeeji din

⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men dahay kala miijo haa ngo doftoo Almasiihu on.

⁶ Si doftaare mon nden timmii, meden hebulanii kadi donkingol kala ko doftaaki.

⁷ Awa ndaaree no piiji din woniri non. Si goddo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko dundoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men.

⁸ E hay si mi mantorii ko burti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabintingol on, hara hinaa fii libugol on, haray mi hersoytaa.

⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on bataake an den.

¹⁰ Ko fii hibe wi'a: «Dee bataake no tiidi no naadi, kono si tawii kanko himo doo, haray himo daati, haalaaji makko din no mehidi.»

¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e baawo mon, ko dun men wadata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men ebbindirtaa hoore amen e wonbe hollitaade ben, kono e nder etitagol mabbe ngol e ebbitagol mabbe ngol kambe tigi, d'un hollii ko be nakkiraabe faamu.

¹³ Menen non, men yidaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko dun kadi hewtini men haa ka mon.

ⁱ 9:9 9.9 Zab. 112.9

¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu on.

¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol golleeji wobbe goo, kono meden mari tama'u wonde si gomdinal mon ngal beydike, men waaway kadi laatinde golle burde mawnude e hakkunde mon,

¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon den, doo yo men mantor ko wadaa kon ka nokkeeli beya.

¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»j

¹⁸ Ko fii wonaa kuljudo hoore mun on jabaa, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waditiibe Sahaabaabe ben

¹ Jooni non, mido tanyinii on waawayno muppanaade lan, mi yewta on haalaaji komoyaagal seeda. Mido felliti on muppanto lan!

² Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, bay mi tananike on gorko gooto, fii weebitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabudo mo andaali gorko.

³ Kono mido huli fota wota on accu miijooji mon din selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telen-ma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin dayniri mo yoyre mun non.

⁴ Ko fii si goddo aru on feppinande fii lisaajo goo, seedudo e mo men feppinani on on, maa si on hendike ruuhu goo seedudo e mo hendinodon on, maa *Linjiilak goo seedudo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota.

⁵ E hin-le mido felliti, ben «sahaabaabe townitiibe» buraa lan hay huunde.

⁶ Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on dun noone fow e di fow.

⁷ Kaa hara mi wadii junuubu fewndo mi d'uytitii fii bantugol on, wa fewndo ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol on hay huunde?

⁸ Mi ittinii *mofte goo fii hebirgol be njoddi fii wallitagol on.

⁹ E hin-le fewndo mi nakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musibbe iwruube Masedonii ben faaboranno ko mi nakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi burtay-le reenaade e dun.

¹⁰ Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol dun e nder diiwal Akaaya ngal fow.

¹¹ Fii hondun non? Hara ko fii mi yid'aa on? Alla no andi mido yidi on.

¹² Ko mi woni wadude kon, mi jokkay wadugol dun kadi, fii hadugol ben faalaabe mantorde fotugol e amen.

¹³ Ben ko waditiibe sahaabaabe, golloobe daynoobe, wadinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on.

¹⁴ Kono dun naldinaa, ko fii Ibuliisa tigi ko wadinkinotoodo malaa'ikaajo ndaygu.

¹⁵ Haray juhaa kadi ka golloobe makko ben wadinkinoo golloobe peewal. Kono rawnoode ma'bbe nden wa'ay wa kuude ma'bbe den.

Fii Golleeji e Tampereji Puulusa din

¹⁶ Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa dun, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda.

¹⁷ Ko mi woni wowlude koo e nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraado on, kono ko wa komoojo.

¹⁸ Bay duudube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray dun.

¹⁹ Awa, onon marbe faamu ben, on muppanto no newori komooobe ben!

²⁰ Hidfon muppaade kadi ko kurketefon kon e ko huutortedfon kon e ko jattetedfon kon e ko jogortedfon mawnintinaare kon e hay banteede.

²¹ Meden hersi wi'ugol wonde meden lo'i e telen-ma d̄ii piiji!

Kala ko god̄fo suusi mantorde, haray min kadi mido suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlirde).

²² Si ko be *Aabirayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be *Isra'iilayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men.

²³ Kaa ko be kurkaadi Almasiihu on? Awa mido yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi buri d̄un! Telen-ma ka golleeji mido buri be, ka kaseede mido buri be, ka piyeede, don kadi mido buri be, soono woo mido weebitanii mayde.

²⁴ Laabi jowi mido hebirde Yahuudiyankeebe ben paatawol cappande nay ṅakkudun ngol gooto!

²⁵ Laabi tati mido luuboreede bedi, mi fidaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laade wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan pallal gootal e jemma gooto, mido awya.

²⁶ Soonoo woo e nder jinduruuji an d̄in haray mido weebitanii masiibooji d̄in ka maaje, e masiibooji hippotoobe ben, e masiibooji yimbe lepol an ngol, e masiibooji be wonaa Yahuudiyanke ben, e masiibooji d̄in ka ca'e, e masiibooji d̄in ka wulaaji, e masiibooji d̄in ka baharu, e masiibooji wi'itiibe ben ko men musibbe,

²⁷ e ka golle e ka satteende, e jemmaaji d̄i daanaaka, e heege e d̄onka e ṅakkireede jaametee, e jaangol e kolngal!^m

²⁸ E hoore mi wowlaali fii ko heddii e dongal ngal mi rondii pande woo fii aanangol mofte d̄en fow.

²⁹ Si god̄fo lo'ii, hewtay lan. Si god̄fo yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo.

³¹ Alla, on wondo Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa.

³² Oo lando Damaasi wi'eteedo Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankoobe ben fii nangol lan.

³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori be.

12

Fii Fejpinaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala d̄un nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e fejpinande iwruḁe ka Joomiraado on.

² Wonii nii duubi sappoo e nay mido andi god̄fo gomd̄indo *Almasiihu on, nabanoodo ka kammu tatabu,ⁿ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nanii konguḁi d̄i sifotaako, d̄i newnanaaka ned̄fo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

⁵ Ko sifa on ned̄fo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereji an d̄in.

⁶ Si tawii mido faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota god̄fo tuuman toonin ko o woni yi'irde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon.

^m 11:27 11.27 Maa: «kolndan.» ⁿ 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on god̄fo mo o woni wowlude fii mun.

⁷ Sabu dee feɲɲinande mawde de mi feɲɲinanaa, mi hebuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, d'un ko mo Ibuliisa imminnoo fii tampingol lan.

⁸ Laabiiɲi tati mido jeeɲude Joomiraado on yo o wofɲintinan d'un,

⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden ɲangata.» Awa mi beyday mantaade fii lo'ereeɲi an d'in, fii no bawgal Almasiihu on wonira e hoore an.

¹⁰ Ko d'un wadi si mido weltii fii lo'ereeɲi d'in e hoyreeɲi d'in e sattendeeɲi d'in e cukkande den e anndeeɲi d'in fii Almasiihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'udo, ko onsay mi woni dolnudo.

Fii Annde nde Puulusa Joganii be Korenti ben nden

¹¹ Mi wa'uno wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, ɲay ko onon haanuno kulɲude lan! Ko fii hay huunde mi seedaa e ben «sahaabaabe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde.

¹² Maandeeɲi holluɲi fii sahaabaabe ben wadiraama yeeso mon ɲaɲɲannde tiidunde, d'un ko maandeeɲi e kuude e kaawakeeɲi moyyi.

¹³ Ko hondun deya *mofte heɲi ko on heɲaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella don!

¹⁴ Awa e hino, mido faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa dabbude ko mon kon, kono ko onon tigi, ɲay hinaa paykoy koy haani marande mawbe mun ben, kono ko mawbe ben haani marande faybe mun ben.

¹⁵ Min mi wonay anniyiido fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiiɲi mon d'in. Si mi ɲurtii on yidude, e hara giggol mon ngol e telen-ma an duytoto?

¹⁶ Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatiɲe neddo yoydo? Kaa mi hendorii on janfa?

¹⁷ Kaa mi rewii e goddo e be mi imminani on ben fii huutorgol on?

¹⁸ Awa, mi wakkiliniɲi Tiituusa fii yahugol ka mon, mi immindiniɲi mo e musiddo goo. Enee, taw si hara Tiituusa huutorii on onon fii hebugol goddun? E taw si hara kadi men jokkaali anniyee gooto e ebbooje goote?

¹⁹ No gasa hidon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. Dun fow non, yo yibbe, ko fii tiidngol on.

²⁰ Ko fii mido huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliraɲon non. Mido huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e ɲoore e baddi e mawnintinaare e jiiɲboldu woni hakkunde mon.

²¹ Mido huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii wadunoobe junuubu duudube, be ronki tuubude ngal angal laabal e jinaa e jiiɲaare nde be wadi nden.

13

Fii Hajande Puulusa Sakkitore den

¹ Mido yahude ka mon tammun. Kala kongol ɲaawiroyte konguɲi seedeebe d'ido maa tato.

² Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon d'immun, hari mi wowliino d'un. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton, mi wowlanii d'un kadi wadunoobe junuubu ben ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto,

³ ko fii hidon dabbude seedee wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono marɲo bawgal e hakkunde mon.

⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'ufo, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'ube, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon.

⁵ Awa taskee hoore mon onon tigi fii andugol si hidon wuuriri gomɗinal, ndarnditodon onon tigi. E on andaa Iisaa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw on woopu ndarnditagol mon ngol.

⁶ Kono mido tanyinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol.

⁷ Ko e nder ɗun men torotoo Alla fii wota on wadu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on wadu ko moyyi, hay si tawii menen meden wa'i wa woopube.

⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi.

⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hidon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen ɗin, ko fii no laatoron timmuɓe.

¹⁰ Ko ɗun wadi si mido windande on ɗun si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawdi fii laamagol on ndi Joomiraado on yedimmi ndin fii tiidingol on, hara hinaa fii libugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, ebbanee wonugol timmuɓe, wakkilindiron, hebon miijo wooto, wondiron buttu. Dun, Alla Jom giggol e buttu on wonday e mon.

¹² Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomɗinbe ben fow salminii on.

¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben todfii d'un, hinaa kadi e hay gooto d'un rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben,

² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on,

⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men din fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndiingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non,

⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mido naldi fii koo ko yaawudon yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo.

⁷ Hara-le kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jiiibude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on.

⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwrufo ka kammu feppinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feppinannoo on, yo o malkise.

⁹ Hari men yeetinke on d'un ado hande, mido fillitaade kadi: si godfo feppinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendinodon, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni dabbude, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mido dabbude no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yidan, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feppiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feppinani on hinaa iwrufo e nedfanke.

¹² Ko fii min mi hebiraali mo nedfanke, awa kadi wonaa nedfo jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feppinanimmi mo.

¹³ On naniino fii dee kuufe an e saa'iji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, d'un ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mido lanca.

¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mido buri goreebe an buy e hakkunde lepol an ngol, ko fii hari mido buri be himme tiidudo fii aadaaji baabiraabe amen ben.

¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoodo lan gila ka teege yumma an, d'un ko on Noddirdo lan moyyere mun nden,

¹⁶ o tawno no moyyi ka o feppinanammi Bidfo makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto.

¹⁷ Kono e hoore d'un mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiidoogol e adiiibe lan todfede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto d'un mi yiltiti Damaasi.

¹⁸ Ko duubi tati bawto d'un si mi yahi Yerusalaam fii yiidoogol e Petruusu. Mi woni ka makko don e nder balde sappoo e jowi.

¹⁹ Kono hari d'un fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, d'un ko minniraawo Joomi on.

²⁰ E nder koo ko mi woni on windande d'un, e hino Alla no reeni, mi fenaa.

²¹ Bawto d'un mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii.

²² Kono hari mofta Almasiihu wonde e diiwal Yahuuda den yi'aali lan.

^a 1:7 1.7 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinoodo be oya tuma, no waajaade e ngal gomdinal ngal o faalanoo lancude.

²⁴ Jooni hiibe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay bawto d'un, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa.

² Ko sabu feppinaneede mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru Moyyo mo mi feppinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feppinani d'un burbe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude kon ko meere.

³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo lepol goo, d'un ko Tiituusa, oo *Gereekiyankeejo, be wi'aano bee o *sunninee.

⁴ Kono waditiibe musibbe men no suudinoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonannde en e Iisaa Almasiihu on e faale maccindingol en.

⁵ Kono men jabanaano be d'un hay nde wootere, men yankinanaaki be kadi, fii no goonga wondo e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, bee wa'ube wa si ko burbe teddude, ko be wonnoo woo ko seeda hitti e an, bay Allaahu on hinaa dambe ndaarata, ben beydaano huunde e ko mi woni waajaade kon.

⁷ Kono be ndaari be tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii be sunninaaka ben, d'un ko be wonaa Yahuudiyanke ben, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ben, d'un ko Yahuudiyankeebe ben.

⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, wadi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyankeebe ben, ko kanko kadi huutorimmi, wadimmi sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogoraabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yedaa nden, be tamindiri juude amen naame den, min e Barnabaasi, fii nabidal amen, fii yo menen men yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben, kambe be yaara ka Yahuudiyankeebe ben.

¹⁰ Be yamiri men kadi anditugol misikinbe ben, d'un ko ko mi hebulanii wadugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniido.

¹² Ko fii, ado yimbe be Yaaquuba immiini goo arude, hari o naamiday e be wonaa Yahuudiyanke ben, kono bay ben arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ben Yahuudiyankeebe gomɗinbe, catii e sunninelgol ben,

¹³ haa d'un woni sabu beya Yahuudiyankeebe jembii mo kanko Petruusu e ngal faasiqiyaagal, haa d'un poodori hay Barnabaasi, o tawti be e d'un.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi be alaa jaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e tawnde fow d'undoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankeejo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwtii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde be wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men be diya leyyi junuubankeeji,

¹⁶ kono men faamii wonde godɗo jogortaake feewuɗo sabu doftagol Sariya on, kono ko sabu gomɗingol Iisaa Almasiihu on. Ko d'un wadi si menen kadi men gomɗinii Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewube sabu gomɗinal ngal gomɗinden Iisaa

Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu doftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewudo sabu doftagol Sariya on.

¹⁷ Si tawii, e nder ko dabbeten jogoreede feewube kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray bangii wonde enen kadi ko en junuubankeebe, taw si d'un no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o!

¹⁸ Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bonfo.

¹⁹ E telen-ma Sariya on, ko mi mayfo ka banje Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on.

²⁰ Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. Dan ngurndan dan mi wuuri jooni ka bandu, mido wuuriri gomdingol *Bidfo Alla on, on Yidudo lan, itti hoore mun sadaka fii an.

²¹ Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heborta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomdinal

¹ Ko onon yo be Galaasi njofooɓe, ko hombo mbildori on nii, onon bee banginanaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on?

² Jooni ko dundoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu wadugol ko Sariya on yamiri kon hebirfon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomdingol ko hedifon kon?

³ E jaa ko nii njofirdon? E on fudfor Ruuhu Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare bandu?

⁴ E hara kon ko tampunodon fow wonay meere? Mido tanyinii wonataa meere!

⁵ E hara oo Wondo wadude d'ii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, d'un ko on Yedudo on Ruuhu mun on, ko woni di wafirde ko fii hidon wadude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidon hedorde gomdinal?

⁶ Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomdini Alla, ngal gomdinal makko jogoranaa mo peewal.»^b

⁷ Awa faamee wonde, gomdinbe ben ko bibbe Ibraahiima.

⁸ Awa kadi bindi d'in no wi'i wonde Alla jogitoroyay be wonaa Yahuudiyanke ben feewube sabu gomdinal ngal, d'un ko ka Allaahu on adii feppinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima don, o daali: «Leyyi d'in fow barkinte sabu maa.»^c

⁹ Ko d'un wadi ben gomdinbe barkindinte e Ibraahiima, on gomdinnoofo.

¹⁰ Kala ben hoolorbe Sariya on, haray ko e nder kuddi be woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d

¹¹ E hoore d'un, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewudo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^d

¹² Awa Sariya on hottaaki gomdinal. Ko fii no windii wonde: «Kala doftiidfo dee yamirooje, o wuuriray de.»^e

¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaado e leggal»,^f

¹⁴ d'un ko fii no barki Ibraahiima hewtira leyyi d'in fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomdinal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musibbe, mido yettude misal e hoore men. Si godfo aru e wasiyaade, kala ko o wasiyii, hay gooto waawataa firtude d'un maa beydita godfun e hoore d'un.

^b 3:6 3.6 Fud. 15.6 ^c 3:8 3.8 Fud. 12.3, 18.18, 22.18 ^d 3:10 3.10 Yaj. 27.26 ^d 3:11 3.11 Hab. 2.4 ^e 3:12 3.12 Lew. 18.5 ^f 3:13 3.13 Yaj. 21.23

¹⁶ Kono fodaariiji dɛn ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji dɛn», wa si tawii ko dɛ buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on», g dɛn-le ko Almasiihu on.

¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya arɔo duubi teemedɛe nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on waɔunoo ndin waawataa firtude maa mehinda ndin fodaari.

¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yediri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu hondun addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben feɔpini Sariya on, kono be rewɛ e hakkundeejo.

²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto.

²¹ Dun haray Sariya on ko liddiɔo fodaariiji Alla dɛn? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo.

²² Ko dɛn wadi si bindi dɛn wi'i fow no sokaa e ley junuubi, fii no fodaari ndin yediree gomɔinbe ben sabu ko be gomɔini Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomɔinal ngal e Ronugol Fodaariiji dɛn

²³ Aɔo gomɔinal ngal arude, hari hidɛn sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomɔinal araynoongal feɛna.

²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko ardoo en e Almasiihu on, fii no jogoredɛn feewube sabu gomɔinal ngal.

²⁵ Bay ngal gomɔinal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on biɔbe Alla sabu gomɔinal ngal gomɔindon Iisaa Almasiihu on ngal.

²⁷ Onon *lotaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on.

²⁸ Yahuudiyankeejo maa *Gereekiyankeejo, maa maccuɔo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

²⁹ Awa-le si tawii hidɛn humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronoobe fodaari ndin.

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccuɔo. Fii kala ko kanko jeyi fow,

² haray hikun e ley kongol ne'oobe kun ben e fewjanoobe kun ben, haa e saa'i mo ben makkun happi on timma.

³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wonden faybe, hari ko en maccube dɛi mbawdiiiji adunayankeeji.

⁴ Kono bay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno Bidɔo makko on, on mo debbo jibini, jibinaado e ley Sariya on,

⁵ fii sottugol ben wonbe e ley Sariya on fii no jogoredɛn wa biɔbe.

⁶ Bay ko en biɔbe, Alla addii ka berde men Ruuhu Bidɔo makko on, dɛn ko on Ruuhu wondo ewnaade «Abba» e maana Baaba.

⁷ Dun haray hinaa a maccuɔo hande kadi, kono ko a bidɔo. Si tawii-le ko a bidɔo, haray ko a ronoowo immorde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii be Galaasi ben

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccube sanamuuji dɛi tawata wonaa godɔun tigi e oo aduna.

⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on be Alla andi, ko honno non yiltitordon e dñi mbawdijji mehi lo'udfi? E hara on faalaa de maccindinanaade kadi?

¹⁰ Hidfon hittina fii palaade ñen e lebbi ñin e saa'iiji ñin e duubi ñin.

¹¹ Midfo huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musibbe an, wa'ee wa an min, ko fii min midfo wa'i wa mon, yandi mi jeejii on! Ko fii on bonaaki e an.

¹³ Hidfon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi hebiri feere feppinangol on Kibaaru Moyyo on.

¹⁴ Hidfon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu pawu an ngun, kono on wadaali ñun! Ka liddu ñun, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa Iisaa Almasiihu on tigi.

¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii midfo seeditanaade on ñundoo: si no gasaynoo, on borayno gite mon ñen, wattanon mi.

¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gajo mon?

¹⁷ Awa himme mo be joganii on on hinaa moyyo, ko be faalaabe sortude on e amen, fii no tawtiron be.

¹⁸ No moyyi ka godfo heba himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si midfo hakkunde mon tun.

¹⁹ Faybe an, midfo joganii on kadi muuseendi ñata haa wa'on wa *Almasiihu on.

²⁰ Midfo faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii midfo aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon bee faalaabe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon.

²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari bibbe ñifo: godfo on ko mo kordfo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on.

²³ Mo kordfo on, ko jibiniraado faale ñandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraado fodaari ndin.

²⁴ Dun ko misal nii: rewbe ñen ñifo, ko ahadiiji ñin ñifi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, bibbe mayri ñen ko maccube, ñun ko Haajirata.

²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Aarabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, bay hinde e nder maccangaaku, kayre e bibbe mayre on.

²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata.

²⁷ Ko fii no windii:

«Welto yo an mo jibintaa,
an mo jiidotaako!

Sowtu weltaare, ewnodaa,

ñun ko an mo andaali muuseendi ñata!

Ko fii ko bibbe on wuldaado

burata duudude edii on debbo wondudo e moodi on.»^h

²⁸ Ko fii, yo musibbe, onon kadi ko on bibbe fodaari ndin, wano *Issaaga non.

²⁹ Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on hebiranoodo faale ñandu, bittinayno on hebirado Ruuhu, ko ñun fewndii kadi jooni.

³⁰ Ko honfun bindi ñin wi'i? Ko: «Rado kordfo on e bidfo mun on, ko fii bidfo kordfo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini on.»ⁱ

³¹ Ko wano non yo musibbe, hinaa en bibbe kordfo on, kono ko en be debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

^h 4:27 4.27 Isa. 54.1 ⁱ 4:30 4.30 Fud. 21.10

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wadī si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabituḅe, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko ḁun wadī, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde.

³ Awa mi fellintinanay kala nedḁo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jukkude Sariya on fow.

⁴ Onon ḅee wonḅe ḁabbude no jogitoree feewuḅe ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on wodḁondirii e moyyere Alla nden.

⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewuḅe yeeso Alla sabu gomḁinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u.

⁶ Ko fii, ko hitti e wonḅe e Iisaa Almasiihu on ben kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomḁinal feppiniroowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa hadī on ḁoftagol goonga on?

⁸ Awa nden fewjoore ḁon hinaa e Noddudḁo on on iwri.

⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jiiḅaado.

¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare ḁoo e fee Joomiraado on wonde, on miijotaako godḁun goo. Kono on wondḁo jiiḅude on, ḁun non ko wondḁo woo, o rondoyto naawoore nden.

¹¹ E min non yo musibḅe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun no humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindiraangal accii wonangol yimḅe ben peggal.

¹² Yo ben wonḅe sonjude on ḅujito haa ḁaata!

Fii Wuurirgol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleede Bandu

¹³ Musibḅe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on ḅaaror ngun ndimankaaku mon fii wadugol mbeleede bandu, kono kurkondiranee e nder giggol.

¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidīr jokondo maa on wano yidīrḁaa hoore maa non.»

¹⁵ Kono si on ḁatindirii, on seekindirii wa kulle ḁen, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko ḁun si mi wi'ay on: wuuriḅee Ruuhu Allaahu on, ḁun on jukkataa himmeeji bandu.

¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko ḁi lurrudī kanji ḁīḁi, fii wota on wadū ko faalaḁon woo.

¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wondon.

¹⁹ Ko fii mbeleede bandu ḁen no waalii e kene, ḁen-le ko jinaa e angal laabal e jiiḅaare

²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde

²¹ e ngapaneendi e mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Midḁo hadude on, wano mi hadirnoo on non wonde, ben wuurirḅe nii heḅoytaa gebal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e muḁal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal

²³ e newaare e waawugol hoore mun. Sariya hadaali sifa ḁin piiji.

²⁴ Wonḅe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun.

²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniido on wuurirden, haray yaaden kadi e Ruuhu on.

²⁶ Wota en wonu mawnintiniḅe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musibbe, si godfo e mon aru e wadugol bonnere, haray onon, be Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenodon, fii wota onon kadi on jarribe.

² Rondondiranee anndeeji mon din. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on.

³ On mo no sikki ko o godfon, hara-le hinaa o huunde, haray o faynitike kanko tigi.

⁴ Mo kala yo tasko kuude mun den tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e beya, dun o anday no o mantora,

⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaado janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wondo mo jannude on.

⁷ Wota on faynito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko godfo sanki ko dun o wa'ata.

⁸ Mo sankii mbeleede bandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankudo faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan.

⁹ Wota en haabu wadugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanudo si maayu bernde hebaali en.

¹⁰ Ko dun wadi, fewndo ka weebani en fon, wafanen yimbe ben fow ko moyyi, tentinii musibbe men ben ka gomdinal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani di mi windirani on jungo an ngon din.

¹² Kala ben faalaabe wadude ko welata yimbe ben kon, be karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota be tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on.

¹³ Ko fii hay kambe sunninaabe ben tigi be jokkataa Sariya on, kono ko be faalirtee yo on sunnine, ko fii no be mantora e hoore mon.

¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on.

¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heydfintini en kon hitti.

¹⁶ Yo buttu e yurmeende wonan kala jokkudo ndee yamiroore, hay e *Isra'ila mo Alla.

¹⁷ Ka heddii doo, wota hay gooto tampinan, ko fii battaate Iisaa fon no ka bandu an.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon, yo musibbe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE EFEESI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral maɓbe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbindo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on.

⁴ Ko sabu makko Allaahu on subori en ko adii fudfoode aduna on, fii no woniren laabuɓe, be aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol

⁵ o muuyanno en wonugol be makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder ebboore makko moyyere nden,

⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yediri en yidaaɗo makko on.

⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraden yiyan makko ɗan, ko ɗan hebirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko,

⁸ mo Alla wadiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni.

⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o ebbirnoo Iisaa Almasiihu on on,

¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, wafa ɗi ley yeesojo gooto, ɗun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirbe e Almasiihu on ben, en subaama fii wonugol be makko e nder muuyiraneede ebboore on Timminiroowo kala huunde no yaadiri e anniyee faale makko on,

¹² fii no menen bee attiibe tanyinorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun.

¹³ Onon kadi hidon e makko, bay on nanii daaluyee goongaajo on, ɗun ko kibaaru hisindo on on. Onon kadi on gomɗinii, awa kadi Alla wadii *Ruuhu Seniido on maande e mon, ɗun ko on mo fodaɗon.

¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa jande cottudi ben be Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani be Efeesi ben

¹⁵ Ko ɗun wadi si min kadi, bay mi nanii fii ko gomɗindon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol,

¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an ɗin,

¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, ɗun ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wondaɗo e faamu e feppinaneede, fii no andiron mo,

¹⁸ e yo o hentin giide berde mon ɗen, fii no andiron on tama'u mo o noddi on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ben,

¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen bee gomɗinbe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko ɗen

²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben, o jodɗiniri mo ka sengo makko jaamo ka kammuuli.

²¹ O wadi mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiido hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on.

²² O wadi fow e ley koyde makko, o todfii mo kadi Hooreejo Toowudo fii *moftal ngal.

²³ Ko ngal moftal woni bandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereeeji mon dɛn e junuubaaji mon dɛn,

² di wuurunodon e mun, fewndo jokkunodon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji dɛn. Ko ruuhu on lando woni gollude e ben yeddube jooni.

³ En fow kadi hiden tawdanoo e mabbe, hari hiden jokkunoo himmeeji bandu, hiden jokkunoo faaleeji bandu men ndun e miijooji men dɛn, hari ko en mbaadi faybe handunoobe e tikkere wa beya.

⁴ Kono Alla ko Heewudo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yidi en ngol,

⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen be tawata maayiino sabu bonnereeeji men dɛn: ko sulfu makko on dandiraɗon.

⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodɗindinii en e makko ka kammuuli,

⁷ fii no o feppinira ka jamaanuujii aroyaydi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yediraɗen Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko sulfu on dandiraɗon sabu gomɗinal ngal, dɛn non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla.

⁹ Hinaa sabu kuude dɛn few fii wota gooto mawnintino.

¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaɗen fii no wadiren kuude moyye, de kanko Alla o ebbunoo gila law.

Fii no Wodɗitiibe ben e Badiibe ben Wadiraɗa Gooto

¹¹ Awa, onon bee be wonaa Yahuudiyanke e lepol, be *Yahuudiyankeebe wi'ube no sunninaa jogitori wa be sunninaaka, hara kambe non, ko be sunninaa ka bandu kon, ko ko wadiraɗa juude nedɗanke, anditee wonde:

¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananbe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, be aldaa e tama'u, be alaa Alla e oo aduna.

¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodɗitinoobe ben on wontii badiibe rewruude e yiiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni buttu men on, on wadudo diɗooobe ben gooto, on libirɗo maadi ngayngu heedunoondi be ndin okkitirgol bandu makko ndun.

¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun dɛn e farillaaji mun dɛn fii yo o sincir ben diɗo aaden gooto keso humondirɗo e makko. Ko nii o woni tabintinirde buttu,

¹⁶ o moyyintina hakkunde mabbe e Alla, kambe diɗo be wona bandu wooturu rewruude e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal.

¹⁷ O ari, o waajii on onon wodɗitinoobe ben buttu, o waajii battiibe kadi ben buttu,

¹⁸ ko fii rewruude e makko en fow hiden mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko dɛn wadi, hinaa on jananbe hande kadi, maa tujankeebe, kono ko on jeydube e yimbe Alla ben, tawdaabe e suudu Alla ndun,

²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ben e annabaabe ben, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka sobbundu.

²¹ Ko e makko kala mahoodi yubbindiraandi no moyyiri bantorta, wona nokkuure hormorde fii Joomiraado on.

²² Onon kadi, hidon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hodiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Fejpiniri Gundoo Alla on

¹ Sabu d̄un, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon be wonaa Yahuudiyanke ben,

² mido tanyinii, on nanii fii dee golle moyyere Alla, de mi halfinaa fii mon.

³ Ko fejpinaneede mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder konguɗi seedaaji.

⁴ E nder jangugol di, on waaway faamude hakkil ki mi hebi e telen-ma gundoo *Almasiihu on.

⁵ On gundoo fejpinananooka bii nedɗanke'en e diya jamaanuujɗi, wano Ruuhu Alla on fejpinirani non jooni sahaabaabe makko laabube ben e annabaabe ben

⁶ wonde: be wonaa Yahuudiyanke ben no kafidi e Yahuudiyankeebe ben ndondi wootiri, be bandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yediraa bawgal doole makko den.

⁸ Ko min, oo burɗo hayfude e hakkunde yimbe Alla ben fow yedaa ndee moyyere: d̄un ko yottingol e be wonaa Yahuudiyanke ben Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngu alaa kattudi ngun,

⁹ e fejpingol fensita no Alla, on Taguɗo kala huunde, laatiniirta ebboore gundoore mun suudinoonde gila law nden.

¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuujɗi d̄in e bawde den ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal,

¹¹ hara ko no yaadiri e ebboore makko poomayankeere nde o laatiniirta Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹² on mo hebirden hettaare fii no badoren Alla e nder hoolaare sabu gomɗinal men ngal.

¹³ Awa kadi mido torii on wota maayu bernde hebu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko d̄un woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko d̄un wadi si mi jiccii yeeso Baabaajo on,

¹⁵ on mo beynguureeji wondi ka kammu e ka leydi d̄in fow inniraa,

¹⁶ fii yo o yedu on, immorde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidiniɗon ka berde mon bawgal Ruuhu makko on.

¹⁷ Yo Almasiihu on hodir ka berde mon gomɗinal mon ngal, yo on tute kadi niibinedon e nder giggol,

¹⁸ fii no onon e yimbe Alla ben fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on,

¹⁹ e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow.

²⁰ Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi wafude furi ko toriden mo kon maa ko miijiden kon haa feyyita,

²¹ ko kanko mangural wonani ka moftal immorde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuujɗi d̄in fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

¹ Awa, mi wakkilini on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaadudan e noddandu ndu noddadon ndun,

² e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Munpondirane e nder giggol.

³ Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yefata, e nder buttu yuɓɓindirɗo on on.

⁴ On fow on hebii Ruuhu gooto, on laatike bandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto mo noddiradon fewndo noddadon on.

⁵ Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomɗinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere,

⁶ e Alla gooto woodi, ɗun ko on Baabaajo fow, on Wondo dow fow e hakkunde fow e ɗi fow.

⁷ Kono mo kala e men yedaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yedi en ngal.

⁸ Ko ɗun wadi si no wi'aa:

«O yawii ka asama,

o nabori maccube,

o wafanii yimbe ben dokke.»^a

⁹ (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli burɗi luggude ka leydi?

¹⁰ On non Tippido, ko on yawi e dow kammuuli ɗin fow, fii hebbingol kala huunde.)

¹¹ Ko kanko yedi wobbe wonugol sahaabaabe, wobbe ben wonugol annabaabe, wobbe ben feppinoobe Kibaaru Moyyo on, wobbe ben aynoobe e jannoobe,

¹² fii hebulingol yimbe Alla ben fii gollaji kurkagol ngol e fii tiidingol bandu Almasiihu on^b

¹³ haa en fow yuɓɓondiren e nder gomɗinal ngal e andugol *Bidɗo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

¹⁴ Dun, hande kadi en wontataa faybe yiilindirteebe, ruynirteebe kala noone janndeeji ɗi yimbe ebbiri yoyre e kuude mabbe ɗaynooje.

¹⁵ Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wondo hoore, ɗun ko Almasiihu on.

¹⁶ Ko sabu makko tere *moftal wongal bandu makko ndun fottiri tiidi, humondiri moyya ka jokke, ɗe ndu woni e mun. Ko ɗun wadi, nde teral kala wafiri no haanirani ɗun non, bandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kidɗan ɗan e Ngurndan Kesan ɗan

¹⁷ Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa be gomɗinaa ben, ben jokkobe miijooji mun mehi.

¹⁸ Miijooji mabbe ɗin ko nibbituɗi, ko be jananbe e ngurndan Alla ɗan, sabu majjere mabbe nden e yoorere mabbe bernde nden.

¹⁹ Be alaa leebol liimanaaku few, be jokkii jiibaare, fii wadugol kala ko laabaa ko yuɓɓondiri e himme.

²⁰ Kono onon, hinaa non andirɗon Almasiihu on.

²¹ Bay pellet on nanii fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wondo e makko on,

²² haray hidon haani bortaade jikku mon feyyuɗo on e tagudi mon hindi ndin, ɗun ko on tuuniroowo on himmeeji faljinooji,

²³ accon ruuhuuji mon ɗin e hakkilaaji mon ɗin heyɗintinee,

²⁴ bornodon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laabal ko rimata goonga.

^a 4:8 4.8 Zab. 68.19 ^b 4:12 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

²⁵ Ko dɔn wadɪ ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan dɪmmo mun on goonga, ko fii ko en tere de bandu wooturu.

²⁶ Si on aru seytinde, wota on wadɪ junuubu, haray wota naange ngen mutu hidon tikki.

²⁷ Wota on jonnu Ibuliisa yolnde.

²⁸ Wujjaynoodo woo wota wujju han kadi, kono yo o gollir juude makko den e nder nundal, o wada godɔn ko nafi, o okkora hatonjindo.

²⁹ Wota on accu kongol barminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee kongudi moyyinaydi tun, addaydi nafa, wallaydi beya mawnugol ka nder gomɔinal, dɔn di waday ko moyyi e hedotoobe on ben.

³⁰ Wota on aanin Ruuhu Alla *Seniido on, on mo maandiniraɔn fii ndee palaande cottudi wonkii.

³¹ Yo kala metteede e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon.

³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafori on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee nemboobe Alla wa faybe yidfaabe,

² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yidiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeeje Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laabal maa himme maandine toode e hakkunde mon, bay dɪi piiji haananaa yimbe Alla ben.

⁴ Wota haalaaji bondi maa di aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, dɔn hinaa ko haani, kono yo Alla yette.

⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laabaa maa himmudo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa gebal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto daynir on haalaaji mehi, bay ko fii dɔn tikkere Alla nden ardata e hoore murtube ben.

⁷ Awa wota on kafidu e mabbe gebal woo.

⁸ Hari ko on nibe, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuriere wa faybe ndaygu ngun,

⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga.

¹⁰ Awa hakkilanee e ko welata Joomiraado on kon.

¹¹ Wota on humondir e kuude meereje woo de nibe, kono feppinee fii majje.

¹² Ko fii ko ben yimbe wadata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol.

¹³ Kono kala ko feepi ka ndaygu, yaltitay,

¹⁴ ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko dɔn wadɪ si no wi'aa:

«Finu, yo an daaniido,
immo e hakkunde maybe ben,

Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

¹⁵ Awa wattanee yiila e ngurndan mon dan, hara on wuuriraali wa komoobe ben, kono ko wa jooma-faamu'en.

¹⁶ Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii palaade den ko bonde.

¹⁷ Ko dɔn wadɪ, wota on wonu faada-hakkilbe, kono faamee ko hondun woni faale Joomiraado on.

¹⁸ Wota on yaru haa mandilon, dɔn ko boylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on.

¹⁹ Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka berde mon,

²⁰ saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Duhiiɓe e Sonnaabe mun

²¹ Doftondiree e dow teddingol Almasiihu on.

²² Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on.

²³ Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoore^d *moftal ngal, ngal-le ko bandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal.

²⁴ Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ben kadi yankinoran non moodi mun e di fow.

²⁵ Onon kadi, yo duhiiɓe, mo kala e mon yo yidfu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yidiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore makko fii maggal.

²⁶ O wadiri dɗun fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *laɓɓinirgol ngal lootirgol ndiyan e daaluyee on,

²⁷ fii feppinoygol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e nudaɗol e huunde ko nandi e dɗun, kono hara ko laaɓungal, ngal aldaa e ella.

²⁸ Wano non kadi, duhiiɓe ben haani yidirde sonnaabe mun ben wa balli maɓɓe dɗin tigi. Kala on yidufɗo sonnaajo mun on, haray no yiditii kapun tigi.

²⁹ Ko fii hay gooto aɗataa bandu mun ndun, kono o jamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on wadiri *moftal ngal non.

³⁰ Ko fii ko en tere bandu makko.

³¹ «Ko dɗun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e ɓeyngu mun, onsay kambe dɗido ɓe wona gooto.»^d

³² On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni eɓɓindirde dɗun.

³³ Ko heddi kon, yo mo kala e mon yidir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

6

Fii Fayɓe e Mawɓe mun

¹ Onon kadi fayɓe, doftee mawɓe mon ben sabu Joomiraado on, ko fii dɗun ko ko feewi.

² Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari,

³ fii no ontigi malira, o heɓa duubi buy ka hoore leydi.

⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin berde fayɓe mon ben, kono ne'iree ɓe waajagol ɓe, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeyɗo dɗun

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, doftee jeyɓe on jeyal adunayankewal ben e nder kulol e teddungal, e hoore bernde laabunde, wano doftordon *Almasiihu on non.

⁶ Dun non, hara hinaa e gite maɓɓe tun, maa wano welirta yimbe ben non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, wadiroobe faale Alla on berde mun den fow.

⁷ Golliranon ɓe anniye moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimbe ben,

⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoboyay mo embere moyyi di o wadi dɗin.

^c 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^d 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^d 5:31 5.31 Fud. 2.24 ^e 6:2 6.2 Egg. 20.12

⁹ Onon non kadi, yo rimbe, wadfiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ben, reenodon e kambugol, e nder andugol wonde Jeydo be on e Jeydo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gidfaale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwrudī ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoree Joomiraado on e bawgal makko tiidungal ngal.

¹¹ Bornodon aalaaji Alla dīn fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa den.

¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e bandu e yiiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji dīn e mbawdiiji dīn e laamuuji oo aduna wondo e nder nibe e mbawdiiji ruuhuuyankeeji bonfī dīn ka kammuuli.

¹³ Ko dūn wadī si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla dīn fow, fii no waawiron dartorde tuma jalaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita fawto wadugol fow.

¹⁴ Awa daree catodon. Yo goonga on wonu dattol keeci mon dīn, peewal ngal wona dolokke mon hiwitorfo on.

¹⁵ Yo pade mon den wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yedoowo buttu on.

¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomdinal ngal wa hiwitorgo, ngo waawoton danninirde ndagaaje yiite Ibuliisa den fow.

¹⁷ Hippodon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogodon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on.

¹⁸ Saa'i kala torodon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landodon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon dīn fii dūn, duumodon e dūn fota, toranodon yimbe Alla ben fow.

¹⁹ Toranodon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yede kongudī fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal.

²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaado e nder jolokooje. Toranodon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmi non.

Fii Salminaango ngon ka Rawnorde

²¹ Tikiiki, oo musidfo men yidfaado, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraado on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni wadude kon.

²² Ko wadī si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berde mon den.

²³ Yo buttu e giggol yede musibbe ben, wondude e gomdinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

²⁴ Yo moyyere wonan kala yidirdo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen d̄ii kurkaadi Iisaa Almasiihu on, haa e yimbe Alla humondirbe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotoobe *moftal ngal e wallitotoobe ngal ben.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

³ Mid̄o jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon.

⁴ Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta,

⁵ sabu ko kafidudon e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila pande mi hewti ka mon haa hande.

⁶ Mid̄o felliti, Alla, on Fud̄diido kuugal moyyal e mon, jokkay timmingol d̄un haa pande ardu Iisaa Almasiihu on.

⁷ No haani ka mi miijorana on nii, ko fii mid̄o wadi on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi sokaa kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqingina mo.

⁸ Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde mid̄o yidi on on fow wano Iisaa Almasiihu on yidiri on non.

⁹ Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo.

¹⁰ Dun, on waaway taskaade, anda ko buri moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki pande ardu *Almasiihu on,

¹¹ heewube kuude fewude iwruđe e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

¹² Mi faalaa yo on andu, yo musibbe an, ko hebunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora.

¹³ Ko d̄un wadi, gila e bee suufaabe lando on, haa nabani hen fow, bangii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa.

¹⁴ E nder ko mi sokaa kon, burbe ben e musibbe ben burtii hoolaade Joomiraado on, be beydi suusude fii fejpingol daaluyee Alla on e baawo kulol.

¹⁵ Ko goonga, wobbe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono wobbe ben ko e hoore anniyeey moyyo woni wadirde d̄un.

¹⁶ Ben non no wadirde d̄un giggol, e hoore andugol wonde mi wadaama haqinginoowo Kibaaru Moyyo on.

¹⁷ E hin-le, ben wonbe banginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeyi maβbe d̄in hinaa laabudi, hiβe miiyii beyditude satteende e hoore ko mi sokaa kon.

¹⁸ No wa'i woo ko seeda hitti. Woni ko e anniyeeyi moyyi maa si ko e anniyeeyi bondi, min mi weltike, mi weltoto kadi, bay fii Almasiihu on waajaama.

¹⁹ Ko fii mid̄o andi, d̄un wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla d̄in e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on.

²⁰ Faale an tiid̄udo on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila d̄oo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiid̄unde, woni non ko e nder ngurndan an d̄an, woni ko e nder mayde an nden.

²¹ Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an d̄an, mayde nden ko tono e an.

²² Kono si mid̄o wuuri e oo aduna, d̄un mi waaway gollude golle nafaaje. Ko hondun mi haani subaade? Mi andaa!

²³ Ko fii mido poodeede e cende den didii non. Mido mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko dɔn buri moyyude.

²⁴ Kono ko si mido wuuri buri wondande on e nafa.

²⁵ Ko fii mido andi, mido felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fi bantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomɔinal.

²⁶ Dun, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yiltitoyii ka mon.

²⁷ Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali, yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hidon tabiti e miijo wooto, tippiranon gomɔinal Kibaaru Moyyo on e nder anniye gooto,

²⁸ hara on jabaali hulbinireede huunde immorde e aybe ben. Dun wonanay be maande halkagol maɓbe ngol, kono onon dɔn wonana on maande kisiyee mon on, dɔn ko immorde e Alla.

²⁹ Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomɔingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi.

³⁰ Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nemingol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

¹ Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jokkere endan e nder Ruuhu Allaahu on,

² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniye gooto.

³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa burbe on.

⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata dɔn kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi.

⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

⁶ Dun ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,
kono o habbitaaki fotugol e Alla,

⁷ kono o tippini hoore makko,
o yetti mbaadi maccudo
e hoore nandintinagol e nedɔanke.
Bawto tawdegol e noone nedɔanke,

⁸ o jippini hoore makko,
o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.

⁹ Ko dɔn wafi si Alla towni mo
ka buri toowude ton,
o yedi mo innde burnde mawnude inde den fow,

¹⁰ fi kala ko tagaa
ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi
yo jicco e innde Iisaa,

¹¹ e yo kala denngal qirrito
wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraado
ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Koode

¹² Jooni non, yo yibbe an, nde tawnoo hidon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an tun, kono yo furtu e baawo an.

¹³ Ko fii ko Alla woni wafude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e ebboore makko moyyere nden.

¹⁴ Wadiree fow e baawo dukugol e yeddondiro,

¹⁵ fii no laatoron laabuɓe ɓe felnaaki, e no woniron fayɓe Alla ɓe felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu boyliingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa kooɗe e oo aduna,

¹⁶ jogiibe daaluyee ngurndan ɗan. Dun, on wonanoyay lan ɓe mi mantorta pande ardu *Almasiihu on, ɗun haray wonanii lan seedee ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteedo Joomiraado on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomɗinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow.

¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafruuditu

¹⁹ Mido tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neɓaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu ɗin kibaaruuji ɗi mi heɓirta on.

²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee.

²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni ɗabbude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on.

²² Kono hidon andi ko honno Timotee ɓanginiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun.

²³ Awa, mido tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heɓoytammi kon woo.

²⁴ Awa kadi mido hoolori Joomiraado on, wonde min tigi mi yahay ko neɓaa.

²⁵ Mido tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidɗo an, wondidɗo an e golle e tippiro, wi'eteedo Epafruuditu, mo nelunodon e an, jonnordon piiji ɗi mi handi.

²⁶ Himo wulɗaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidon fii nawnaare makko nden kon.

²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi heɓu sokola e hoore sokola.

²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on weltor yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on ɗuytora.

²⁹ Jabɓee mo e innde Joomiraado on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ɓen yimbe.

³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weeɓitunoo ngurndan makko ɗan, fii gollangol lan golle ɗe onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqqiqawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibɓe an, weltoree Joomiraado on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii ɗun ko ko dandata on.

² Awa reenee e dawaadi ɗin, reenodon e golloobe bonɓe ɓen, reenodon e barajeliibe ɓen.^a

³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ɓen ko enen, enen ɓee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen ɓee mantorɓe Iisaa Almasiihu on, enen ɓee ɓe hooloraa ɓandu mun.

⁴ E hin-le min kadi, mido waawunoo fawude hoolaare an nden e ɓandu an ndun.

Si tawii godɗo no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e ɓandu mun, min kadi mido waawi ko ɓuri ɗun.

^a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannoobe wondema ko sunninegol kisiyee heɓorta.

⁵ Ko fii mi sunninano ka jalaande jeetataɓere. Ko mi jibinannde *Isra'iila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiyan *Aabirayanke tigi. Fii telen-ma ka teddingol Sariya Muusaa on, mido tawdanoo e *Fariisiyaabe ben.

⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotono gomɗinbe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tono kon, mi jogori ɗun wa meere sabu *Almasiihu on.

⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder ebbindirgol ɗun e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji ɗin fow, mi jogori ɗi fow wa tuude, fii no mi hebira Almasiihu on,

⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuude an ɗen maa sabu ɗoftagol Sariya Muusaa on wadi si ko mi feewuɗo, kono ko sabu gomɗingol Almasiihu on wadi si ko mi feewuɗo, ɗun ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomɗinal.

¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tamperejeji makko ɗin, mi wa'a wa makko ka mayde makko,

¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebii ko mi faandanii kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono mido jokki yaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun.

¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike ɗun taho. Kono mido wadi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodanoo ko woni yeeso kon.

¹⁴ Mido dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruude e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomɗinal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbe goo hidon mari miijooji luutondirdi e ɗundoo, haray Alla ɓanginanay on fii nden toɓbere ɗon.

¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa ɗoo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee pemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non.

¹⁸ No woodi ɗuudube wonirbe ngayngu *leggal altindiraangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on ɗun soono woo. Jooni kadi, mido wowlude ɗun e hoore mido wulla.

¹⁹ Sakkitoode mabbe nden ko halkagol, ko deedi mabbe ɗin woni alla mabbe on, hibe wadi darja mabbe on ka hersinta be, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun be miijotoo.

²⁰ Enen, ko en jeyaabe ka aljanna ka Dandoowo mo habbordɗen hawjere on iwata ton, ɗun ko Iisaa Almasiihu Joomi on,

²¹ on wayliroyoowo balli men lo'udi ɗin bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina ɗi e bandu makko darjundu ndun.

4

¹ Ko ɗun wadi, yo musibbe an yidfaabe, be mi wulɗaa fota, onon be tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, niibon e Joomiraado on, yo yiɓbe an.

Fii Yamirooje e Wakkilandɗe

² Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo be wadu sabu Joomiraado on be nantondira.

³ An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol bee rewbe wallube lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e beya be mi gollidata fow, be tawata inde mun no windii ka deftere gurndan.

⁴ Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraado on, mido fillitaade kadi, weltee!

⁵ Yo yimbe ben fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraado on ko Badiido.

⁶ Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weebitiranee Alla faaleeji mon dɛn toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo.

⁷ Dun, buttu ngu Alla yedata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway berde mon dɛn e miijooji mon dɛn e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko heddi kon, yo musibbe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko buri moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo dɛn wonan miijo mon ngon keyee.

⁹ Awa, ko andirdon mi kon, e ko hebirdon mi kon, e ko nanudon mido wowla kon, e ko yi'udon mido wada kon, wadee dɛn. Dun, Alla Jom buttu on wonday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani be Filipii ben

¹⁰ Mido weltanii Joomiraado on fota, sabu ko wurnitudon nafa mon fii an kon. Hari hidon wondi e on nafa, kono hari feere nden no ɛakkiri on.

¹¹ Wonaa fii mido ɛakkiraa wadi si mi wowli dɛn, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non.

¹² Mido waawi wuurude e nder billaare, wano tawiri non kadi mido waawi wuurude e nder maral. E dɛ fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarannde maa e heege, woni e nder maral maa e ɛakkireede.

¹³ Mi waawii fow sabu on Tiidindo lan.

¹⁴ Kono on wadi ko moyyi tawdegol mon e tampereji an dɛn.

¹⁵ Onon be Filipii ben tigi hidon andi, ka fudɛdoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, bay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraali e an ka banje jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal.

¹⁶ Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno buri nde wootere ko mi handi e mun.

¹⁷ Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo dafɛbude, kono ko mi woni dafɛbude ko yo tono golle mon den beydo.

¹⁸ Mi hendike ko neldudon mi kon e juude Epafuuditu. Jooni mi hebii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jabi, hara ko waalaniido mo.

¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on sabu Iisaa Almasiihu on, o okkay on kala ko handudon.

²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirdo e Iisaa Almasiihu on. Musibbe be mi wondi ben salminii on.

²² Yimbe Alla ben fow salminii on, tentinii bee jeyaaɛe e nduu suudu oo lando mawdo Roomu on.

²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e berde mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE KOLOOSI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo men wi'eteedo Timotee,

² haa e mon onon, bee musifbe amen humondirbe e *Almasiihu on, gomdinbe wonbe Koloosi, sella-findeebe. Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meden duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon.

⁴ Ko fii men nanii fii ko gomdindon Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol,

⁵ sabu tama'u mo maranadon on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, dun ko Kibaaru Moyyo

⁶ hewtufo ka mon on. Ko wano o woni wadirde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni wadirde batte e hakkunde mon gila pande nanudon andudon moyyere Alla nden e nder goonga on,

⁷ bawto Epafaraasi, oo gidfo amen e gollidoowo e amen, hewtinde on dfii janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telen-ma Almasiihu on,

⁸ awa kadi o banginanii men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on wadi e mon ngol.

⁹ Ko dun wadi, menen kadi, gila pande men humpitii dun, meden duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwrudun e Ruuhu Allaahu on,

¹⁰ fii no wuuriron noone no hawrirani Joomiraado on, e no welira mo e kala noone, ngurndan mon dan rima kala noone kuude moyye, beydodon e andugol Alla,

¹¹ bawgal mangu makko ngun tiidina on e kala huunde, fii no woniron njanjiibe e mujjiibe,

¹² e hoore hidon jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnudo on hebugol gebal ka ndondi ndi o marani gomdinbe ben ka laamateeri ndaygu,

¹³ on Jattindo en mbawdi nibe den,^a o addii en ka laamateeri Bidfo makko yidaado on,

¹⁴ on mo hebirden cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on Bidfo woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa.

¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, dun ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e bawde, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa.

¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri.

¹⁸ Ko kanko woni hoore bandu ndun, dun ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fudfoode nden, e adaado immintineede e hakkunde maybe ben, fii no o wonira Arano e di fow.

¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on,

²⁰ e moyyintinirgol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder wadugol buttu rewruude e yiiyan makko hibbaadan dan ka hoore *leggal makko altindiraangal.

^a **1:13** 1.13 «Mbawdi nibe den» dun ko doole bone on.

²¹ Onon kadi, bee woddfitinoobe Alla e aybe makko sabu miijooji mon dfin e kuude mon bonde den,

²² jooni non ko mayde bandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laabube, be aldaa e ella e be felnaaki,

²³ kono non, ko si tawii hidon duumii e gomdfinal ngal, hidon tabintinaa, jiiibinaa e maggal, hara on woddfitaaki tama'u mo hebirdon Kibaaru Moyyo mo nanudon on. On Kibaaru feppinanaado kala tagaado ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

²⁴ Jooni mido weltii e nder tampereaji an dfin fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii bandu an ndun ko njakkunoo e tampereaji Almasiihu on, fii bandu makko ndun, ndun-le ko moftal ngal.

²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feppinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow,

²⁶ dun ko on gundoo neebunoodo suudaade e nder jamaanuujii dfin fow, kono jooni o feppinanaama laabube makko ben,

²⁷ ben be Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyyi dfin fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko dun woni tama'u mangu ngun.

²⁸ Ko on men woni feppinde fii mun e nder hajagol, janna kala nedfo e dow faamu timmungu, fii no kala nedfo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on.

²⁹ Ko dun mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wonde gollude e an no tiidiri den.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e bee be Laa'udiisa e be yi'aali lan haa hande ben.

² Dun ko fii no berde mabbe den wakkilora, e no be tamondirira e nder giggol, be heba kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, dun ko *Almasiihu on tigi,

³ on mo ngaluujii faamu ngun e gandal ngal fow suudii e mun.

⁴ Ko mi wi'iri dun, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereeji weldi.

⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e bandu, kono haray mido wondi e mon ka bernde, mido weltori yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiideendi gomdfinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Hebirgol Almasiihu on Ngurndan Heewudan

⁶ Nde tawnoo on jabii Iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duumee e humagol e makko.

⁷ Iree dadi mon dfin e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomdfinal ngal wano janniradon non, wonon heewube jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu nedfanke e dayni meereaji immorde e aadaaji nedfanke e mbawdijii adunayankeeji, di tawata wonaa e Almasiihu on iwri.

⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e nedfankaaku Almasiihu on,

¹⁰ awa kadi on wonii timmube e kala huunde e nder yubbondiral mon e makko, dun ko on Wondo yeesoojo kala laamu e kala bawgal.

¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniniradon *sunninannde nde wadiraaka juude nedfanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on wadi nden, dun ko boorugol bandu junuubankeeru ndun.

¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintindaama e makko sabu ko gomdindon bawgal Alla ngal kon, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben.

¹³ Onon, be tawata maayiino sabu bonnereiji mon e sabu angal sunninel mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereiji men din fow.

¹⁴ O montii derol pamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no nannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal.

¹⁵ O boorii laamuuji din e bawde den, o weebitii de e kene e yeeso fow e nder foolirgol de leggal altindiraangal ngal.

¹⁶ Awa ko dun wadi, wota gooto naawu on fii ko naamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa palaade fowteede e mun den.

¹⁷ Dun fow ko dowdi piiji aroyaydi din, kono haqiiqa on ko di Almasiihu on din.

¹⁸ Wota on jabu ben yimbe yidube yankinorde tampingol bandu ndun e rewugol malaa'ika hippoo on mbuupaari mon ndin. Sifa ben yimbe ko hoolorbe koydi mun. Hibe hebbinora mawnintinaare nde alaa nafa, immorde e miijooji neddanke,

¹⁹ edii be humaade e Hooreejo on, on mo bandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jokke den e dadi din, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

²⁰ Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e dii mbawdiiji adunayankeeji, ko hondun jabanton be fawa on dii aadaaji, wa si tawii hidon wuurani aduna,

²¹ dun ko «wota a meemu dundoo!», «wota a mettu dundaa!», «wota a foppo duntoo!»

²² Dii aadaaji fow si huutoraama ko di bontaydi, bay ko di yamirooje e janndeeji neddanke.

²³ Pellet, ko goonga, din aadaaji no nandi e faamu, bay hidii catii e dewal anniyaangal immorde e neddanke, e yankinaare e yangugol bandu, kono di alanaa neddanke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonde den, Bornoo Kuude Moyye den

¹ Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray dabbee piiji wondi ka dow din, ka Almasiihu on joodori ka sengo naamo Alla ton.

² Miijee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon.

³ Ko fii on maayii, ngurndan mon dan no suudii e Almasiihu on ka Alla.

⁴ Awa, nde Almasiihu on, dun ko ngurndan mon dan, feejiti, haray on feepiday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunayankeeji wondi e mon din, dun ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bondi e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu).

⁶ Ko dun addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben.

⁷ Ko nii wuurirnodon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon dan.

⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee dun fow: dun ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bondi yaltaynoodi e kundule mon din.

⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortiiibe tagu hinngu ngun e kuude mun,

¹⁰ bornii tagu hesu heydfintinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma.

¹¹ Don alaa *Gereekiyankeejo maa *Yahuudiyankeejo, maa sunninaado maa mo sunninaaka, maa lepol ngol finaa maa lepol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaabe Alla, laabube, e yidaabe makko, bornee yurmeende tiidunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare.

¹³ Munpondiranee, yaafondiron si tawii godfo no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi wadiree wano non.

¹⁴ Kono, e hoore dundoo fow, bornee giggol, sabu ko ngol yuɓbindirta haa timma.

¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu noddiraɗon fii wonugol bandu wooturu ngun ardo berde mon den. Wonee anditanoobe.

¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin berde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi, yettiron Alla beytirangol mo berde mon den fow.

¹⁷ Kala ko wadoton, e kongol maa e kuugal, wadee fow e innde Iisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiyyaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewbe, mo kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non.

¹⁹ Onon kadi worbe, mo kala e mon yo yiduu beyngu mun, hara on hunyanaali be.

²⁰ Onon kadi faybe, dofttee mawbe mon ben e di fow, ko fii dɗun no wela Joomiraado on.

²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, fii wota berde mabbe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaabe, dofttee jeybe on jeyal adunayankewal ben e di fow, hara hinaa non e gite mabbe tun, wa si tawii on dabɓay woni no yimbe ben yidira on, kono hara ko bernde laabunde e nder kulol Joomiraado on.

²³ Kala ko wadoton, wadiree dɗun ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wondon wadande, hara hinaa yimbe ben,

²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade.

²⁵ Ko fii kala on wadudo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidfaale alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeybe, jogoree jiyaabe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeydo on ka kammu.

Fii Waajuuji Puulusa Goo

² Duume e toragol Alla, hakkilanon e dɗun e dow yettugol mo.

³ Toranodon men kadi, fii yo Alla udditan kongudɗi amen dɗin dambugal fii no men waawira feppinirde goonga luggudo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun, ⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laabiri, wano haaniranimmi non.

⁵ E telen-ma be gomɗinaa ben, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on.

⁶ Yo taw soono woo kongudɗi mon dɗin ko weldi, hara hidi weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidɗo an yidaado, golloowo holniido mo mi kurkodata fii golle Joomiraado on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori.

⁸ Ko wadi si mi immi mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin berde mon den.

⁹ Mi immindinani on mo e oo musidɗo yidaado sella-findeejo wi'eteedo Onesiiima, on ko mo mon. Be andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondidɗo an e joge wi'eteedo Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraawo Barnabaasi, on mo tindinanadon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya.

¹¹ Iisaa jammaado Yustuusa kadi salminii on. E nder lepol *Yahuuda ngol, ko bee doo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, be woni wakkilinbe lan.

¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedo Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon e nder torndeeji makko d'in, fii no tabitiron wa mokobaabe, heewuube hoolaare e telen-ma faale Alla on fow.

¹³ Mid'o seeditanii mo d'un, wonde o yanganike on fota, e fii bee be Laa'udiisa e fii bee be Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo jawndoowo yidaado wi'eteedo Luuka, wondude e Demaasi, salminii on.

¹⁵ Salminanee lan musibbe wonbe Laa'udiisa ben, kapun e oo debbo wi'eteedo Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal.

¹⁶ Si nduu batakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyendu on ndun Laa'udiisa.

¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedo Arkiipe yo o eto no o timminira d'ee golle de o hebiri Joomiraado on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an den. Yo moyyere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E 'BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomɗinal mabbe ngal

² Meden duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meden anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen ɗin.

³ Meden anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuude gomɗinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catorɗon e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁴ Meden andi, yo musibbe be Alla yidi, ko on subaabe,

⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɗɗinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniido on e hoolaare mawnde. E hidon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon.

⁶ Onon kadi on jembii men, on jembii Joomi on. Hay e nder tampereji mon ɗuududi ɗin, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniido on.

⁷ Ko ɗun wadi, on wonii be gomɗinbe ben Masedonii e Akaaya fow jembinta.

⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomɗinal mon ngal e Alla andike nokkeeli ɗin fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun.

⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubirandon Alla, yiltidon e baawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuurudo Goongaajo on,

¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Bidɗo makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, ɗun ko Iisaa, on Jattindo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa ɗen e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hidon andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru.

² Kono bawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirɗon non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɗɗinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo.

³ E hoore ɗun, waajuuji amen ɗin hinaa e palji iwri, maa e anniyeji bondi, maa e yoyre,

⁴ kono bay Alla tawii meden foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko ɗun wadi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotoodo berde amen ɗen.

⁵ E hoore ɗun, hidon andi men ɗayniraali on mantirgol konguɗi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e ɗun.

⁶ E men dabbaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben.

⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaabe *Almasiihu on, men wadaali ɗun. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta bibbe mun.

⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meden yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen ɗan tigi, hakkee ko men yidi on.

⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen ɗen e yangi amen kin fewndo men feɗɗinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laabufo e no feewiri e no felnora telen-ma mon, onon gomdinbe ben.

¹¹ Hidon andi kadi men woniranno kala e mon wano baaba woniranta faybe mun.

¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Noddufo on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feppinannoo on on, on jabiraano mo wa iwrudo e neddfanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomdinbe ben.

¹⁴ On banginno dun, yo musibbe, e nder jembugol mon *mofta Alla wonde ka diiwal Yahuuda den, de tawata ko Iisaa Almasiihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juude jokondoobe mon ben sifa tampereji di *Yahuudiyankeebe ben tampinnoo den mofta din.

¹⁵ Ko ben wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ben, cukkii men, dun ko ben be welataa Alla, wonbe aybe yimbe ben fow.

¹⁶ Hibe fanni men yewtugol be wonaa Yahuudiyanke ben fii wota ben dande, ko nii be jokkiri hebbingol junuubaaji mabbe din. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangugol be.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibbe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e bandu, kono hinaa e bernde, hakkee ko men marnoo faale tiidufu fii yi'itugol on, men etino fii dun fota.

¹⁸ Ko dun wadi si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino dun buri nde wootere. Kono Ibuliisa hannu men.

¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on pande ardu makko ndun?

²⁰ Hiiyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko dun wadi si men wawtaano hande kadi habbagol ko buri nii, men tawi no burani men ka men wona menen tun ka saare Atiina,

² men imminana on oo musidfo amen inneteedo Timotee, on wondidfo amen e nder golle Alla den e hoore feppingol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on. Men fawi mo tiidingol on e wakkilingol on ka gomdinal mon,

³ fii wota hay gooto dilline e nder tampereji fewndiidi din. Ko fii onon tigi hidon andi ko dun muuyanaden.

⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en hebay satteendeji, ko dun woni ko hewti, hidon andi.

⁵ Ko dun wadi, bay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomdinal mon ngal, mido hulunoo wota taw no gasa hara jarribotofo on faljinii on, tawa golle amen den wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwrude ka mon, o addorarii men kibaaru moyyo fii gomdinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men, tigi-tigi on, hidon joganii men maande moyyere, awa kadi hidon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non.

⁷ E hoore dun, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibbe, men wakkilinaama sabu gomdinal mon ngal.

⁸ Jooni non hidon wuuri, ko fii hidon tabiti few e Joomiraado on.

⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindon men yeeso makko fow?

¹⁰ Ko d'un wadi, jemma e jalorma meden toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'itugol on, timmintina ko njakki e gomdinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon.

¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimbe ben fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol.

¹³ Yo o tabintinir nii berde mon den fii no woniron laabube e be felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka palaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabube mun ben fow.

4

Fii Wuurirgol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirdon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, beydee jaarude yeeso soono woo e den banje.

² Ko fii hidon andi janndeeji di men janni on din immorde e Iisaa Joomi on.

³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabube, e fii yo on woddito jinaa,

⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade bandu mun ndun e nder laabal e teddungal,

⁵ e baawo accugol faaleeji wonkii foola d'un, wano be gomdinaa andaa Alla ben gerdata non.

⁶ E telen-ma d'un, wota hay gooto bonnu musidfo mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa din noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on d'un, men hajike on e d'un.

⁷ Ko fii Alla noddiraali en wuurirgol angal laabal, kono ko wuurirgol laabal.

⁸ Ko d'un wadi, on bugitiido ngal gandal, haray hinaa nedfo o bugitii, kono ko Alla, on Yedufo on *Ruuhu mun Seniido on.

⁹ E telen-ma giggol sidfankaaku musibbe gomdinbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, ko fii Alla tigi wawnii on yidindirgol.

¹⁰ Ko d'un kadi wondon wadude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilinii on, yo musibbe, beydugol kadi.

¹¹ Himmanon wuurirgol buttu, jokkon haajuuji mon din tigi, golliron juude mon den, wano men yamiriri on non.

¹² Dun ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomdinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on hebu sokola, wano beya be alaa tama'u ben.

¹⁴ Ko d'un wadi, bay hiden gomdini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomdini kadi Alla artiray maayube no gomdini Iisaa ben wondude e makko.

¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, d'un non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa pande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede.

¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwray ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawfo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomdini *Almasiihu on ben adetee immintineede.

¹⁷ Bawto d'un, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e maabe ka nder duule, fii fottoygol e Joomi on ka weeyo. Onsay en woday e Joomi on haa poomaa.

¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e dii kongudi.

5

¹ Fii palaade den e saa'ijji din, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, yo musibbe.

² Ko fii onon tigi hidon andi few palaande Joomi on arday wa nde ngujo no ara jemma.

³ Nde yimbe wi'i: «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata hepa, yana e mabbe wa nde nata fidi debbo reeduujo, hara be dadataa-le few.

⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden palaande juhira on wa ngujo.

⁵ On fow ko on bibbe ndaygu ngun e bibbe palorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden.

⁶ Awa, wota en daanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe.

⁷ Daanotoobe ben daanoto jemma, mandiloobe ben ko jemma mandilirta.

⁸ Kono enen yimbe palorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomdinal ngal e giggol ngol, hippoden kunnawal tama'u kisiyee on.

⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no hebiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹⁰ on maydo fii men, fi, woni hiden daanii, woni en daanaaki, no wuuridiren e makko.

¹¹ Awa, wakkilindiree, tiidindiron, wano wondon warrude non fewndo doo.

Fii Yamirooje Sakkitore den e Salminaango ngon

¹² Men torike on, yo musibbe, anditanee wonbe gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardo on, hajoo on.

¹³ Joganodon be teddungal tiidungal e giggol, sabu kuude mabbe den. Yo buttu wonu hakkunde mon.

¹⁴ Men yamirii on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkilinin aamitu be ben, wallitodon lo'ube ben, wonon mupniibe e fee wondo woo.

¹⁵ Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone, kono wadee soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.

¹⁶ Wonee saa'i kala weltiibe,

¹⁷ duumodon e toragol,

¹⁸ jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko dun woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

¹⁹ Wota on faadinan Ruuhu Allaahu on.

²⁰ Wota on hayfin kongudfi di Alla longini gomdinbe ben,

²¹ kono taskee kala huunde, jogitodon ko moyyi kon.

²² Reenodon e bone, noone woo no o wa'i.

²³ Yo Alla Jom Buttu on wadu on yimbe makko ko timmi, e yo o reenu on e banjeeji din fow, dun ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fi wota on wonu felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

²⁴ Ko fii on Noddudo on ko Sella-Findeejo, awa kadi ko on woni Timminoyoowo dun fow.

²⁵ Musibbe, awa toranee men menen kadi.

²⁶ Salminiree musibbe ben fow hirbondiral laabungal.

²⁷ Mi torike on e innde Joomi on: yo musibbe ben fow jangu nduu batakuru.

²⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on:

² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, d'un-le ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yidindirfon ngol ko e beydaade tun woni.

⁴ E hoore d'un, meden mantorde on e nder mofte Alla den, sabu njanpaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkande de cukkadon den fow e satteendeeji di wakkilidon din.

⁵ Awa, ko d'undoo woni seedee jaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun.

⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on bee wonbe on tampinde tampere,

⁷ e ka o yeda on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feenoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben

⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on.

⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be wodditoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal

¹⁰ nde o aroyi e nden palaande, fii yo o darjine immorde e laafube makko ben, o mugina gomdinbe ben fow. Onon kadi, on gomdini ko men seeditanii on kon.

¹¹ Ko d'un wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurndan dan o noddiri on dan, e no o laatinira e mon kala ebbooje moyye e kuude gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal,

¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawniniredon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe,

² wota on jabu berde mon yaawee jibeede, maa aaniniredon wi'ugol palaande Joomi on hewtii. Hay si goddo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu.

³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden palaande arataa ado murtaldu ndun wafude, e feenugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol,

⁴ d'un ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko nedfanke inni ko alla e hoore kala ko rewetee, o yaha haa o joodoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on d'un, wa fewndo ko mi wondi e mon?

⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feenu e saa'i makko on,

⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudiide den no gollude, ko woni tun fewndo doo goddo no hadi de taho haa o dira.

⁸ Ko onsay non aaden bondo on feepata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa.

⁹ On aaden bondo ardoyay e kuude Ibuliisa, o wada noone kaawakeeji e maandeeji e kuude fenaandeeje,

¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidude goonga on fii no be dandiree.

¹¹ Ko dun wadi si Alla kadi accidi be e doole daynooje fii no be gomdinira fenaandenden,

¹² fii no yidube angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben jaawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³ Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fudfoode fii kisiyee on^a, e hoore *labbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on.

¹⁴ Ko dun o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men feppinani on on, fii no hebiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on.

¹⁵ Ko dun wadi, yo musibbe, wonee tabitube, jogitodon janndeeji di men janni on din, woni non ko e kongudi, woni e bataake.

¹⁶ Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yidufu en, yedi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on,

¹⁷ wakkilin berde mon den, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii be Tesalonii ben Torndeeji

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraado on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non,

² fii no men dandiree boyliibe ben e bonbe ben, ko fii hinaa fow mari gomdinal.

³ Kono Joomiraado on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bondo on.

⁴ Joomiraado on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hidon wadude, on wadoyay kadi ko men yamiri on kon.

⁵ Yo Joomiraado on ardo berde mon den e fee giggol iwrungol e Alla e nappaare iwrunde e *Almasiihu on.

Hajannde fii Puyndan

⁶ Men yamirii on e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wodfido kala musidfo wuurufu e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendordon men den.

⁷ Ko fii hidon andi onon tigi ko honno pembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon.

⁸ Men jabaali godfo fawtoo men paameteenii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

⁹ Wonaa fii hari dun no haanani men men wadiri dun, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo pembon.

¹⁰ E hoore dun, fewndo ko men wonnoo ka mon, men wadanno on ndee yamiroore doo: kala on salidfo gollude, wota paamu kadi!

¹¹ E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hiibe jokki ko wonaa haaju mabbe edii be gollude.

¹² Men torike ben yimbe, men jeejirii be Iisaa Almasiihu Joomi on, yo be gollu e nder buttu, be paama ko be to'ani hoore mabbe kon.

¹³ Onon non, yo musibbe, wota berde mon maayan wadugol ko moyyi.

^a 2:13 2.13 Maa: ko fii Allaahu on suborno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

¹⁴ On mo doftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo, fii yo o hersu.

¹⁵ Wota on jogor mo non wa gapo, kono hajoree mo wa musidfo mon.

Fii Waynitannde nden

¹⁶ Yo Joomiraado, Jom Buttu on, yedu on buttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraado on wonda e mon on fow.

¹⁷ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an den fow, e hino bindi an din.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasihu Joomi men on wonu e mon on fow.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudo en, e Iisaa Almasiihu, on wondo tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bidfo an e nder gomdinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkilindirno-maa non wonugol Efeesi don, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu jandeeji goo,

⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla den e nder gomdinal.

⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yidirgol bernde laabunde e fondo moyyo e gomdinal ngal aldaa e faasiqankaaku.

⁶ Wobbe ben sortii e den pehe, ukkii e haalaaji mehi,

⁷ hara hibe faalaa wonude jannoobe fii Sariya on, e hin-le be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hiden andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorgol mo no haaniri.

⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heeferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e waroobe ben mun e yumma mun ben e ittoobe ko'e ben

¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondoobe fenaande ben e kala wadoobe kuude woopondirde e jannde haqiiqaare nden.

¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on bangindo mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yedi Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yedfindo lan, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitorfo lan wa holniido, todfii mi e dee golle makko,

¹³ min oo hoynaynoodo, cukkotonoodo, yennaynoodo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude dun, ko angal gandal e angal gomdinal.

¹⁴ Joomiraado on yedii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomdinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon.

¹⁵ Ngol kongol doo ko haqiiqawol, hingol handi e jabeede few, ngol-le e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi burfo bonde e ben.

¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on banginira e an, min oo burfo bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomdinoyoobe e makko ben, be heba *ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Lando poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamiina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee bidfo an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon

¹⁹ e nder gomdinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomdinal mabbe ngal yoolike.

²⁰ No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, mido torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wadanan be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla,

² wadanan d'un kadi lambe e kala yeesooɓe, fii no wuuriren ngurndan newiidan e buttudan wano Alla faaliraa non e hoore teddungal.

³ Ko d'un woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudo en on,

⁴ on Yidudo yo yimbe ben fow dande, be ara e andugol goonga on.

⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, d'un ko oo neddo wi'eteedo Iisaa Almasihu,

⁶ on sakkiido hoore mun fii sottugol fow, d'un ko seedee wadaado e saa'i toɗɗaado on.

⁷ Ko fii feɗɗingol on seedee wadi si mi wadiraawaa waajotoodo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna be wonaa Yahuudiyanke ben ko woni gomɗinal goongawal ngal kon.

⁸ Mido yidi kadi yo worbe ben toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juude laabude e baawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewbe ben kadi wano non, be bornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara be ukkaaki e mordi hawniidi e cudorgol kanje e kofe hittude, maa conci satta-cogguuji,

¹⁰ kono ko wadugol kuude moyye, hara ko yaadude e kuude rewbe qirritiibe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde.

¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu.

¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki don.

¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama daynanoo, kono ko debbo on daynanoo, o bonni yamiroore Alla nden.

¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jiidi mun ndin si o duumike e nder gomɗinal ngal e giggol e laabal no haaniri.

3

Fii no Ardotoobe e Wallitotoobe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesoojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol.

² Kono fow e mun yo taw ardotoodo on ko neddo mo felnaaki, hara ko yondinorɗo debbo gooto, waawudo hoore mun, hara wonaa ubbitoowo, hara ko o teddintooɗo, wernoowo hobbe, waawudo jannude,

³ hara hinaa yaroowo mandila, hinaa jaadudo, kono hara ko o newiido, hara hinaa yeddondirteedo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna,

⁴ hara ko ardotoodo moyya beynguure mun nden tigi, e ne'udo faybe mun ben, hara hibe yankinani mo e nder teddungal timmungal.

⁵ Ko fii si goddo waawataa ardaade beynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal?

⁶ Yo taw wonaa gomɗindo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e paawoore nde Ibuliisa paawaa nden.

⁷ Bee o hebira be gomɗinaa ben kadi seeditoore moyyere, fii wota o hebu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

⁸ Wallitotoobe moftal ngal ben kadi wano non, hibe haani wonude teddube, wodɗitiibe faasiqiyaagal e njaram feyyitudan e ɗaɓɓirgol miile.

⁹ Hibe haani humaade e goonga luggudo gomɗinal ngal e nder bernde laabunde.

¹⁰ Kambe kadi non hibe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko be feliree, be wada non den golle.

¹¹ Rewbe ben kadi wano non, yo be wonu teddube, hara be wonaali no'ooobe, be wona waawube hoore mabbe e sella-findeebe e kala huunde.

¹² Wallitotoodo on no haani tawde ko yondinordo debbo gooto, e ne'irdo bibbe mun ben e beynguure mun nden no moyyiri.

¹³ Ko fii kala wallitotoodo, golludo den golle no moyyiri, heboyay teddungal tiidungal e hoolaare mawnde ka gomdingol makko Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Mi windanii ma dundoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neebaa.

¹⁵ Kono si mi aru e tongaade, dūn a anday ko honno haanudaa wuurirde ka suudu Alla, ndun-le ko moftal Alla Wuurudo on, doosal e balal goonga on.

¹⁶ Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:
«Dun ko on feepirdo bandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o feewudo,
feepando malaa'ikaabe ben,
on jantaado fii mun e hakkunde leyyi dīn,
o gomdinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹ Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori wobbe ben tertoyto gomdinal ngal fii jokkugol ruuhuui daynaydi e janndeeji jinna,

² be dayniree faasiqankaaku e waajuui fenaandeeji, tawa bernde mabbe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraade yiite.

³ Ben yimbe wi'oyay wota dese wadu, be harmina naameteji di Alla wadi fii yo gomdinbe ben e andube goonga on ben naamu e nder jarnugol mo dīn.

⁴ Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitetee. Ko jarnugol tun Alla nde hiden huutora.

⁵ Ko fii ko Alla tagi kon fow no *labbiniraa daaluyee on e toraare.

⁶ Si a weebitanii dūn musibbe ben, a wonanay Iisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomdinal ngal wondude e janndeeji moyyi di jokkudaa dīn tigi.

⁷ Kono an, bugito taali nedfanke mehi di yummiraaabe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurirgol wano Alla faaliraa non.

⁸ Ko fii eltugol bandu ndun ko seeda nafi, kono wuurirgol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneji dīn fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiidan dan e aroyaydan dan.

⁹ Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jabeede few wano ngol woniri non.

¹⁰ Ko wonden gollirde tippira, ko fii en wadii tama'u men on e Alla Wuurudo on, on Dandoowo yimbe ben fow, tentinii gomdinbe ben.

¹¹ E hino ko haanudaa yamirde, janna kon.

¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomdinbe ben misal e kongol e jikku e giggol e gomdinal e laabal.

¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimbe ben daaluyee on, waajodaa be, jannaa be.

¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yediranodaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotoobe *moftal ngal *fawi juude e hoore maa.

¹⁵ Huutor, wonaa e dūn tun, fii no golle maa den bangirana fow.

¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a wadfirii non, a danday hoore maa, dandaa hedfotoobe ma ben.

5

Fii no Gomɗinbe ben Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeejo no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaaɓe worɓe ben kadi wa miɗɗiraabe maa,

² rewɓe nayeeɓe ben kadi wa neeniraabe maa, jiwɓe ben kadi wa bandiraabe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube ben, hara ko keynguube ɓe alaa ballo ben.

⁴ Si keynguujoo no mari ɓiɓɓe maa taaniraabe, yo ben ekkito taho wuurirgol wano Alla faaliraa non e telen-ma ɗankagol ɓeynguure maɓɓe nden tigi, ko nii ɓe yobitirta mawɓe maɓɓe ben, ko fii ɗun no wela Alla.

⁵ Keynguujoo tigi-tigiiɗo mo alaa ballo on no waɗi tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e ɗalorma.

⁶ Kono keynguujoo jokkuɗo mbeleede ko mayɗo, fii kala himo wuuri.

⁷ Ko ɗunɗoo haanɗaa waajaade fii wota ben keynguube wonu felniibe.

⁸ On mo dankaaki siɓɓe mun ben, tentinii ɓeynguure mun nden, haray o bugitike gomɗinal ngal, awa kadi haray hay mo gomɗinaa no ɓuri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaabe walliteede ben, yo taw ko fanɗi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornooɗo gorko gooto,

¹⁰ hara kadi ko andiraadɗo kuude moyye, wano ne'ugol fayɓe, wernugol kadi hobɓe, sembugol koyɗe yimɓe Alla ben, wallitagol tampube ben, waɗugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jabu winditude keynguube heccidube ben, ko fii nde himmeeji maɓɓe ɗin wodɗintini ɓe *Almasiihu on woo, ɓe faalete yetteede,

¹² ɓe adda ɗaawoore Alla e hoore maɓɓe, sabu ko ɓe firti *ahadi maɓɓe araniri ndin kon.

¹³ E hoore ɗun, ɓe wona puyɓe, ɓe wowntinoo naata e nduu, yalta e nduu, ɓe ɓeyda e ɗun ɗooreji, ɓe wona humpaabe, ɓe wona e wowlugol piiji ɗi haanaaka wowleede.

¹⁴ Ko ɗun waɗi si mi wi'i yo keynguube heccidube ben yette, ɓe heba ɓiɓɓe, ɓe arɗoo ɓeynguure maɓɓe nden, fii wota en jonnu liddotoobe en ben jolkun woo no ɓe aybinira en.

¹⁵ Ko fii wuren wobɓe e maɓɓe murtii, jorkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomɗinɗo no mari keynguube ka mun, yo o wallito ɓe, hara hinaa *moftal ngal fawtii ɓe, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguube ɓe alaa ballo ben.

¹⁷ Ardotoobe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii ben wakkiliibe yangi waajagol e jannugol.

¹⁸ Ko fii bindi ɗin no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaafana ɗun maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.»

¹⁹ Wota a jabu tooje e hoore ardotooɗo woo, si hinaa a hebu seeditiibe ɗiɗo maa tato.

²⁰ Duumiibe e waɗugol junuubu ben, wurtu ɓe e yeeso fow, fii no heddiibe ben kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaabe suɓaabe ben, mi yamirii ma jokkugol dee yamirooje e ɓaawo ɓurdindingol maa gidaale.

²² Wota a hawju *fawugol juude e hoore hay gooto toɗɗoo mo fii golle Alla ɗen. Wota a tawde e junuubaaji wobɓe. Reeno, wonaa laabudɗo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiipu seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feepi ado be jaaweede, wobbe ben non di feepirii woo yeeso.

²⁵ Ko wano non kadi kuude moyye den no feepi, hay de feepaa den kadi waawataa suudaade.

6

¹ Yo jiyaabe ben fow jogor jeybe dun ben wa handube e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne.

² Ben jiyaabe, be tawata jeybe dun ben ko gomdinbe, be haanaa ka be ronka be teddinde, bay ben ko musibbe mabbe. Kono hibe haani furtude kurkanaade be, ko fii ben wonbe nafitorde golle mabbe den, ko yibbe mabbe gomdinbe. Ko dun haanudaa jannude waajoo.

Fii Jandeeji Bondi din e Giggol Kaalisi

³ Si goddo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude kongudi selludi Iisaa Almasiihu Joomi men on, e janndeeji yaadudi e laawol Alla ngol,

⁴ haray on ko townitiido, mo andaa huunde, wondudo e nawnaare yeddondiral e poodotiro haala. Ko dun wonata neene nawliigu e poodotiro e hoyre e sikkitaareeji bondi,

⁵ e yeddondire de lannataa hakkunde yimbe be hakkille bonde, be andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa bundu kebal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaado, si tawii en yondinorii ko jogiden kon.

⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde.

⁸ Si tawii non hiden mari neema e concii, yo dun yonu en.

⁹ Kono ben faalaabe aldude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleeji duududi njoofooji, bonnaydi, ko yollata yimbe ben e nder yeebaare e halkaare.

¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dadol kala bone. E nder ko wobbe ben himmani dun kon, be wodditii gomdinal ngal, be waditii kambe tigi tampereji.

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu din piiji, dabbitaa peewal ngal e wuurirgol no Alla faaliraa non e gomdinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden.

¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomdinal ngal, catodaa e *ngurndan poomayankejan dan, dan noddiraadaa fii mun dan, dan qirritordaa qirritannde moyyere fii mun yeeso seedeefe duudube.

¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yedoowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditordo qirritannde mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on,

¹⁴ dofto yamiroore nden e hoore laabal e no felnora, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feepi.

¹⁵ Feenugol makko laato e saa'i mo Alla happi on, dun ko on Yeesoojo bajjo moyyo, Lando lambe, Koochojo koochoobe ben,

¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataa, Hofudo e jalbeendi ndi badotaako, mo goddo woo yi'aali, waawataa yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir aldube ben e oo aduna fewndiido, wota be wonu mawnintiniibe, wota be faw tama'u mabbe on e ngaluuji di luttataa din, kono yo be wadu tama'u mabbe e Alla, on Yedoowo en fow haa feyyita fii no weltoroyoden.

¹⁸ Yo be wadu ko moyyi, be aldura kuude moyye, be wona okkoobe e kafidotoobe.

¹⁹ Wadugol mabbe dun, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no be tamira ngurndan haqiiqajan dan.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinaɗaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, di yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal,

²¹ e nder ko wobbe ben humii e ngal gandal kon, be seli gomɗinal ngal.

Yo moyyere Joomiraado on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yidi fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraabe an ben non, e dow bernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an din jemma e palorma.

⁴ Ko fii mido andita fii gondi maa din, awa mido faalaa yi'itude ma fota fii no mi heewira weltaare.

⁵ Mido andita kadi gomdinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa.

⁶ Ko dun wadi si mi wakkilini ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an den e hoore maa.

⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa wadoowo en hulube, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla,

⁹ on Dandudo en, noddii en fii no nabiren ngurndan men dan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men den, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iiji poomayankeeji din.

¹⁰ Nden moyyere banginiraama jooni feepugol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o feppinirani en ngurndan dan lannataa dan.

¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadira waajotoodo e sahaabaajo e jannoowo.

¹² Ko sabu dun mi hebiri dii satteendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gomdini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e palaande paawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa dii kongudi selludi di hendordaa mi, e nder gomdinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Jogitodaa kaliifu moyyo mo hendordaa *Ruuhu Seniido on, dun ko Wondo e men on.

¹⁵ Hida andi wonbe leydi *Aazii ben fow tertike lan. Figeeli e Hermogaana no tawaa e ben.

¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore beynguure Onesifooran nden, ko fii himo muppinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi sokaa kon.

¹⁷ E hoore dun, bay o arii Roomu, o catino e dabbitugol lan haa o yi'immi.

¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden pande paawoore nden. Hida andi buri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efeesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiidnir e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden.

² Ko nanirdaa mi kon e tawnde seedebe duudube, halfin dun yimbe holniibe, waawaybe kapun kadi jannude wobbe goo.

³ Tampidu e an wa suufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on.

⁴ Ko fii si suufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hooreejo mun on, o hilmotaako haajuuji goo.

⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wafantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non.

⁶ Ko remoowo wakkiliido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol.

⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fii Joomiraado on yedete faamu e di fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwrufo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non,

⁹ on mo mi tampani haa mi habbira wa wadoowo bone. Kono daaluyee Alla on habbaaka.

¹⁰ Ko dun wadi si mido wakkilii fow sabu subaafe ben, fii kambe kadi no be hebira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on.

¹¹ Ngol kongol ko haqiiqawol wonde:

Si en maayidii e makko,
en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en njanjike,
en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,
kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,
kanko ko o sella-findeejo,
ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanudaa andintinde kon: jeejaa yimbe ben yeeso Alla wonde, yo be accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa dun, dun nawray hedotoobe ben e majjere.

¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa nedfo haanaado jabeede, dun ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri.

¹⁶ Reenodaa e haalaaji mehi di yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkuba di ben burtay tun wofditaade Alla.

¹⁷ Ko fii kongudi mabbe din no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ben,

¹⁸ ben selube goonga on, no bonnira gomdinal wobbe ben wi'ugol wonde ummutal ngal wadiino.

¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla wadi nden no niibi haa jooni, hinde notiraa dii kongudi doo: «Joomiraado on no andi be makko ben!», awa kadi: «Kala jantiido innde Joomiraado on yo yilto e angal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadi kanje maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payande leydi kadi no ton. Miranji arani din ko mariraadi fii haaju hittudo, kono diya ko huutorteedi fii ko woni woo.

²¹ On labbindo hoore mun e dii piiji bondi, o wonay miran hittudo, huutorteedo, laabudo, mo jom mun huutorta, hebulaniido kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku din, dabbaa peewal ngal e gomdinal ngal e giggol ngol e buttu on, wondude e jantoraybe Joomiraado on bernde laabunde.

²³ Bugitodaa yeddondire njoofoje de aldaa e nafa den, de andudaa adday hawreeji den.

²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantoodo Joomiraado on habidee. Himo haani wonde newaniido fow, mupniido, o waawa jannude.

²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotoobe mo ben no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okkay be feere no be tuubira, be anda goonga on,

²⁶ be ruttoo e faamu mabbe moyyo on, e no be sortora e pircol Ibuliisa nangudo be fii wadugol faale mun on.

^a 2:19 2.19 Ada. 16.5

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota.

² Ko fii yimbe ben laatoyto burtintiniibe, yidube kaalisi, mantiibe, hownitiibe, hoynoobe, dartotoobe mawbe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol,

³ be yurmetaake, be rippotaako, aybinoobe, be waawataa hoore mun, hunyube, aybe moyyere,

⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yidube faale mun on buri Alla.

⁵ Hara hibe bangini e kene dewal ngal, kono hara hibe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ben yimbe don.

⁶ No woodi e mabbe naatoobe ka cuudi, pooda rewbe lo'ube fawiibe junuubi, be kala noone himmeeji ardii.

⁷ Ben rewbe no janga pande woo, kono hara be waawataa andude goonga on few.

⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe be hakkille mun bonnaa, be gomdinal mun wonaa haqiiqawal.

⁹ Kono be yaarataa yeeso, ko fii feetere mabbe nden banganay fow, wano no bee yimbe dido wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkiliniraa e ko Jannaa kon

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an din e jikkuuji an din e anniyeeji an din e gomdinal an ngal e mupal an ngal e giggol an ngol e nappaare an nden.

¹¹ Hida andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereji an di mi hebi e dee ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara din, e cukkande de mi hebi den e no Joomiraado on yaltinirimmi e dun fow.

¹² Dun-le wuren, kala faalaabe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ben fow cukkete.

¹³ Kono yimbe bonbe ben e yoyube ben soono woo burtay tun jaarude e nder bone on, be dayna hoore mabbe, be daynora heddiibe ben kadi.

¹⁴ Kono an, cato e ko jangudaa kon, dun ko ko hendordaa hoolaare, hida andi ko hombo hebirdaa dun.

¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hida andi bindi seniidi din. Hidi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomdingol Iisaa Almasiihu on.

¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal,

¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo wadugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko dun wadi, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on paawaydo wurbe ben e maybe ben, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii:

² waajo fii daaluyee on, catodaa e dun, nde hebudaa fajuhun weebukun woo, maa a hebaa, hollaa be ellaaji mabbe din, felaa be, wakkilinaa be e hoore jannugol e nder mupal timmungal.

³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimbe ben jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleji mabbe din, be bannay takko mabbe karamokoobe duudube ko yewta be ko be faalaa nanude kon.

⁴ Be udda noppi mabbe din e goonga on, be fewta tindi mehi din.

⁵ Kono an non, wonu hakkilando e di fow, wakkilodaa tampereji din, wadaa kuude waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa den no feewiri.

⁶ Ko fii min, mido itti wonkii an kin wa sadaka hibbaafo fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii.

⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-findeejo e telen-ma gomɗinal ngal.

⁸ Jooni non mido maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewufo, jonnoyay lan ngol ka jalaande sakkitorde, ɗun non hinaa min tun, kono ko kala himmaɗo feepitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko ɓuri yaawude.

¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yidugol mo oo aduna fewndiido. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiituusa kadi yahii Dalamaasi.

¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle ɗen.

¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi.

¹³ Nde hidfa ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'etee ɗon Turuwaasi, e defte ɗen, tentinii guri windeteedi e mun ɗin.

¹⁴ Oo siyaakeejo wi'eteedo Aleksander wadii lan boneeji buy, kono Joomiraado on jonitay mo ittiri kuude makko ɗen.

¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike konguɗi men ɗin no tiidiri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka jaawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota ɗun jogitane ɓe.

¹⁷ Ko Joomiraado on wallitinoo lan, tiidfinimmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi ɗin fow nanira ɗun. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin.

¹⁸ Ko Joomiraado on yaltintammi e kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salminaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e beynguure Onesifoora nden.

²⁰ Awa Arastuusa kapun no Korenti. Mi accu kadi Torofiimi no nawni ka saare Miletii.

²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musifɓe ɓen fow salminii ma.

²² Yo Joomiraado on wonda e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on tod'dii fii tiidingol gomdinal ben be Alla subii, adda be e goonga nawraydo e wuurirgol no Alla faaliraa non,

² fii yo be hebu tama'u *ngurndan poomayankejan dan, dun ko dan ngurndan dan fodanoden ko adii saa'iiji din fudfaade, immorde e Alla, on mo faayataa.

³ E saa'i todfaado on, o banginiri daaluyee makko on waajuuji di mi halfinaa waajagol din, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo bid'do an tigi e nder gomdinal ngal hawtudfen ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yede yurmeende e buttu.

Fii Golle Tiituusa den ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddi feewaali kon, jodfinaa kadi e saare kala ardotoobe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non.

⁶ Mo kala e maabe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, hara kadi bibbe maabe ben ko gomdinbe, e maanaa hara be waawetaake toonireede angal peewal maa angal doftaare.

⁷ Awa no haani ka tawata ardotoodo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol beynguure Alla nden, ko dun wadi si hara hinaa mawnintiniido, hinaa seytinoowo, hinaa yaroowo, hinaa naadudo, hinaa dabbiroowo miile,

⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobbe, yidudo ko moyyi, nawrudo ngurndan mun dan faamu, feewudo, laabudo, waawudo hoore mun,

⁹ hara kadi ko o catiido e daaluyee haqiiqaajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, dun o waaway wakkilindirde heddiibe ben jannde sellunde nden, e hollugol liddotoobe nden jannde ben ellaaji maabe din.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtoobe yewtereeji mehi, daynoobe, tentinii ben wonbe e hakkunde *Yahuudiyankeebe gomdinbe, catii e *sunninegol ben.

¹¹ Awa yo kundule maabe den ombe, ko fii hibe jiiba beynguureeji goo fow jannirgol be ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal.

¹² Goddo e maabe, mo be wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, be Kereeti ben ko fenoo, ko be kulle hunyufe, reeredube, puybe.

¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko dun wadi bee feliraa be no sattiri fii no be hehira gomdinal laabungal,

¹⁴ e no be accira humagol e tindi Yahuudiyankeebe ben, e yamirooje iwrufe e yimbe be tawata ko selube goonga on.

¹⁵ Laabube ben kan, ko woni woo no laabani dun, kono yimbe tuunube be gomdinaa ben, hay huunde laabanaa dun, ko fii hakiilaaji maabe din e berde maabe den no tuuninaa.

¹⁶ Hibe wi'i ko be andube Alla, kono kuufe maabe den no yeddi dun, ko fii ko be harmube, murtube, be waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon,

² wi'aa mawbe ben, yo be wonu waawube hoore maabe, teddintoobe, hara wonaa ubbitoo, kono hara ko tabitube e gomdinal ngal e nder giggol e njanpaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraabe ben, hara jikku maabe on ko moyyo, hara be wonaali no'oo, maa yaroobe, be wona e jannugol ko moyyi,

⁴ Hara be waajoto sukaaɓe rewɓe ben yidugol moodiɓɓe maɓɓe ben e fiɓɓe maɓɓe ben.

⁵ Hara ko e nder faamu be nawri ngurndan maɓɓe ɗan no laabiri, e no be wonira jom-suuduube moyyube, e no be yankinorana moodiɓɓe maɓɓe ben, ɗun haray daaluyee Alla on hoynetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaaɓe worɓe ben nawrugol ngurndan maɓɓe ɗan e nder faamu.

⁷ E kala huunde hidɗa haani wonande be misal e wadugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal,

⁸ e yo konguɗi maa ɗin wonu selluɗi, ɗi aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaabe ben yankinanagol jeyɓe ɓe ben e kala huunde, ɓe ɗaɓɓa no be weltinira ɓe, ɓe reenoo e yeddondirgol e maɓɓe.

¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, ɓe ɓangina sella-findeyaagal timmungal, ɗun ɓe teddinay gandal fii Alla Dandugo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, ɗun ko ɓundu kisiyee fii yimbe ben fow, feepii.

¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla ɗni, hinde accintina en himmeeji aduna, ɗun en waaway nawrude ngurndan men ɗan fewndo ɗoo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non,

¹³ e nder ko tijjidɗen tama'u sollitugo on kon, ɗun ko feepugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, ɗun ko Iisaa Almasiihu.

¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii labbinangol hoore makko jamaa subaado, himmando wadugol kuude moyye.

¹⁵ Ko ɗun haanudaa yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e ɗun!

3

Yamiroore fii Wadugol ko Moyyi

¹ Andintin ɓe hiɓe haani yankinanaade laamuuji ɗin e laamiibe ben, ɓe doftoo ɓe, ɓe hebilanoo kala kuugal moyyal.

² Wota ɓe hoynu hay gooto, maa ɓe wona yeddondirteeɓe, kono ɓe wona moyyube, newiibe e telen-ma yimbe ben fow.

³ Ko fii hari enen kadi ko en faada-hakkilɓe, ɓe doftotaako, ɗaynaabe, maccube kala himmeeji e mbeleede nedɗanke, wuurube e nder hunyeendi e nawliigu, ɗaɗaabe, e ɗindirɓe.

⁴ Kono nde Alla, Dandugo en on, feppini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yidi yimbe ben ngol,

⁵ o dandi en, hinaa non ɓay en wadii kuude feewude, kono ko e iwrude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heyɗintiniree *Ruuhu Seniido on.

⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandugo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi,

⁷ fii no jogoreɗen feewube sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan ɗan tanyinidɗen ɗan.

⁸ Koo ko mi wi'i ɗoo ko haqiiqa. Mido faalaa yo a cato e ɗii piiji, fii no gomɗinɓe Alla ben fewtinira ɓerɗe mun ɗen e wadugol kuude moyye ɗen. Ko ɗun woni ko moyyi kon e ko nafata yimbe ben kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njofooje ɗen e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii ɗun ko meere, aldaa e nafa.

¹⁰ Kala wadoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi ɗiɗi, o jabaali, pottin mo takko maa.

¹¹ Hida waawi fellitude sifa on nedfo ko boyliido, junuubankeejo, on jaawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko don mi aadii wadugol ndungu ngun.

¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde njakkir be e nder yaadu mabbe ndun.

¹⁴ Bee kadi be men ben ekkitoo haa waawa wadugol kuude moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, dun haray ngurndan mabbe dan wonataa meerejan.

¹⁵ Be mi wondi ben fow hiwrike ma. Mi salminii yidube en e nder gomdinal ben. Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musidfo men, haa e oo gidfo amen, wondidfo amen e golle, dun ko an Filimuunu,

² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondidfo amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Midfo duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an din,

⁵ ko fii midfo nanude no wowlee fii ko gomdindaa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufaa yimbe Alla ben fow ngol kadi.

⁶ Mi torike yo gomdinal maa ngal hawtuden ngal wafu batte, andaa moyyere wonande en e nder humondiral e *Almasiihu on.

⁷ E hoore dun mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musidfo, berde yimbe Alla ben buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiima ka Filimuunu

⁸ Ko dun wadi, fii kala midfo mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanufaa wafude kon,

⁹ midfo yidu-maa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on.

¹⁰ Mi jeejii ma fii Onesiima, on wontudo bidfo an ka gomdinal fewndo mi jolkaa.

¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono jooni o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko bernde an min tigi.

¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka wafude e baawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye den wonu karhaade, kono de wona anniyaade.

¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiima haa seeda, fii yo a hettitu mo haa poomaa.

¹⁶ Hara hinaa wa maccudo hande kadi, kono no buriri maccudo, wa musidfo yidaado, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, bay ko o maccudo, awa kadi ko o musidfo gomdindo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hida jogori lan wa gollideteedo, haray jabir mo wa an min.

¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa godfun, fawu dun e hoore an.

¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu batakuru, mi yobitoyte dun, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hida joganii mi godfun, dun ko ngurndan maa dan.

²⁰ Awa yo musidfo, wafanan dun sabu Joomiraado on, buttinnaa bernde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol doftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a wafay buri ko mi wi'i kon.

²² E hoore dun, ebbanan werde, midfo tanyinii yahugol ka mon sabu torndeeji mon din.

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma,

²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, dun ko ben wondiibe an e golle.

a 1:11 1.11 «Onesiima» ko firi ko «nafa».

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon.

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEE'BE BEN

Fii no Iisaa Almasihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraafe men ben annabaabe ben laawi buy e nooneji buy,

² Alla yewtirii en ka jalaade sakkitore doo Bid'fo on. O wadi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on.

³ Ko on Bid'fo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Bid'fo woni tambitiido kala huunde rewruude e daaluyee makko dolnufo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji maβbe din, o joodoyii ka sengo naamo Alla Mawfo on ka kammuuli,

⁴ o woni burdo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri de maβbe den non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani:

«Ko an woni Bid'fo an on, hande a wonii mo an»,^a

maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,

o wonanammi Bid'fo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:

«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujjan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:

«O waday malaa'ikaabe makko ben hendu e kurkaadi makko din dende yiite.»^c

⁸ Kono fii Bid'fo on o daali:

«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa, labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a apii angal peewal ngal.

Ko dun wadi si Alla Joomiraado maa on

toɖfor maa nebban weltaare buri wondiβbe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore dun o daali kadi:

«Yaa an Joomiraado, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fudfoode, awa kadi kammuuli din ko juude maa den tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,

di fow di nawyiray wa dolokke,

¹² jobbiraa di wa waanaare,

e hoore dun di waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udaa,

awa kadi, duubi maa din lannataa.»^d

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:

«Joodor ka sengo an naamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e

¹⁴ Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurkotoodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawfo on

a 1:5 1.5a Zab. 2.7 b 1:5 1.5b 2Sam 7.14 c 1:7 1.7 Zab. 104.4 d 1:9 1.9 Zab. 45.7-8 d 1:12 1.12 Zab. 102.26-28 e 1:13 1.13 Zab. 110.1

¹ Ko d'un wadi, hiden haani cataade fota e ko nanufen kon, fii wota en selu.

² Ko fii, si kongudi di malaa'ikaabe ben hewtini maamiraabe men ben d'in haqinqinaama, awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon,

³ haray ko honno dadfiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawdo? Ko Joomi men on tigi adii feppinde mo, onsay non nanunooɓe mo ben haqinqinani en.

⁴ Allaahu on seeditodi e maɓɓe, o ɓanginiri d'un kuude e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotoodo Yimbe ben ka Kisiyee

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ben Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on.

⁶ Kono goddo no seeditii nokku goo, wi'i:
«Ko hondun woni neddo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla, e ko woni bii neddanke fii yo a danko mo?»

⁷ A wadi mo e ley malaa'ikaabe ben e nder seeda nii, a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal, a wadi mo e hoore kuude juude maa den,

⁸ a wadi piiji d'in fow e ley koyde makko.»^f

E nder yankinangol mo piiji d'in fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji d'in fow yankinani mo.

⁹ Kono non e hino ko tawden kon: ɓawto o wadeede e ley malaa'ikaabe ben fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o wadanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampiri nden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ben fow.

¹⁰ E dow ardagol fayɓe buy ka mangu, tawi no hawrani on Tagudo piiji fow, e mo piiji d'in fow wonani on, laatirgol Iisaa timmudo e nder tampereji, on Sincudo kisiyee maɓɓe on.

¹¹ Ko fii, ko *laɓɓindo on e *laɓɓinaabe ben fow woni iwdi wootiri. Ko d'un wadi kanko Iisaa o hersiraa noddirgol ɓe musibɓe,

¹² wano o wi'iri Alla non wonde:
«Mi jantanto musibɓe an ben innde maa nden, mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:
«Mi waday hoolaare an nden e makko.»

Awa kadi:
«E hino lan, min e fayɓe ɓe Alla okkimmi ben.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo fayɓe ben no mari yiiyan e ɓandu, kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e maɓɓe, fii, rewruude e mayde makko nden, yo o muncu on joginooɗo ɓawgal mayde nden, d'un ko Ibuliisa,

¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e nder ngurndan mun sabu kulol mayde.

¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ben o ari faabagol, kono ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol.

¹⁷ Ko d'un wadi si himo haanunoo nandude e musibɓe makko ben few, fii no o wonira *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, yurmeteedo, holniido e nder golle Alla den, fii no jamaa on hebira yaafuyee junuubaaji.

¹⁸ Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi faabaade wonaabe e ndarndeede ben.

3

Fii no Iisaa Almasihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko dʼun wadi, yo musibbe an laabube, be mi hawti noddaandu Alla ndun, fejee miijo mon ngon e hoore mo Alla todfii neli on, on *Yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, on mo qirritiden ka gomdinal men, dʼun ko Iisaa.

² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Todfiido mo, wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow.

³ E hoore dʼun, tawaama ko o Rindando mangu buri ngu Muusaa ngon, ko fii darnudo suudu on no mari teddungal buri suudu ndun tigi.

⁴ Ko fii kala suudu ko goddo darni dʼun, kono ko kanko Alla darni kala huunde.

⁵ Muusaa kapun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon.

⁶ Kono *Almasiihu on kan ko Biddo sella-findeejo e hoore suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogiden fii ko tanyiniden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko dʼun wadi, wano *Ruuhu Seniido on wi'iri non:

«Si on nanii kongol makko ngol hande,

⁸ wota on sattin berde mon den,

wa fewndo maamiraabe mon ben murtannoo mi,
be ndarndii mi ka wulaa,

⁹ ka be liggitunoo mi dʼon, be ndarndii mi,

be yi'uno kuude an den e nder duubi cappande nay.

¹⁰ Ko dʼun wadi si mi tikkani ngon jamaanu, mi wi'i:

<Berde maabe den ko selude saa'i kala,
be andaali laawi an din.>

¹¹ Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde:

<Be naatataa ka fowtaare an few!> »ⁱ

¹² Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon hebu bernde bonnde e bernde nde gomdinal tabitaa e mun, haa ka yiltodon e baawo Alla Wuurudo on.

¹³ Kono wakkilindiree hakkunde mon pande woo, yeru no wi'eede hande, fii wota hay gooto e mon sattinir bernde mun faynireede junuubu.

¹⁴ Ko fii en wonii kafidube e Almasiihu on, si tawii en jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun,

¹⁵ wano bindi din wi'iri non wonde:

«Hande si on nanii hito makko ngon,
wota on sattin berde mon den
wa fewndo murtaldu ndun.»^j

¹⁶ Ko hombe woni ben murtannooɓe Alla, bawto be nanude kongol makko ngol? Hinaa bee be Muusaa ardinoo, yaltini *Misira?

¹⁷ E ko hombe woni ben be Alla tikkannoo e nder dʼii duubi cappande nay? Hinaa bee wadunooɓe junuubu, maayi ka wulaa?

¹⁸ E ko hombe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko, si hinaa yeddube ben?

¹⁹ Awa en yi'ii be waawaali naatude ka fowtaare makko, sabu angal gomdinal.

4

¹ Ko dʼun wadi, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare makko no lutti, haray hulen wota goddo e mon aru e tawdeede e ronkoobe naatude ben.

² Ko fii Kibaaru Moyyo on feppinanaama en, wano beya non, kono kongol ngol be hedii ngol nafaali be huunde, ko fii ko be nanunoo kon, be jabiraano gomdinal.

³ Kono enen gomdinbe ben, en naatay e nden fowtaare nde o innunoo wonde:

«Mi woondii e nder tikkere an nden,

be naatataa ka fowtaare an few!»^k

E hin-le, Alla gayniino golle mun den gila ka fufdoode aduna on.

⁴ Ko fii himo daali nokku goo ka bindi fii jalaande jeedidabere nden wonde:

«Ka jalaande jeedidabere Alla fowtino e gollleeji makko din fow.»^m

⁵ Himo daali kadi fahin doo:

«Be naatataa ka fowtaare an few!»ⁿ

⁶ Nde tawnoo no heddani wobbe goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoobe hendaade Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomdinal mabbe ngal,

⁷ e yeeso dun buy Allaahu on daaluno kadi iwruude e Daawuuda, o todfii jalaande, o inni nden «hande», wano siforanoo non dow doo:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon den.»^p

⁸ Si tawiino Yaasuwa^l yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano sawto dun fii jalaande goo.

⁹ Awa jaka no lutti *jalaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on.

¹⁰ Ko fii kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko den, wano Alla fowtornoo de mun den non.

¹¹ Awa etoden naatugol ka fowtaare makko don, fii wota hay gooto falju, jokka be doftaaki ben.

¹² Ko fii, daaluyee Alla on ko wuurudo duncoowo, himo weli furi kaafa ka mbelde didi, ko naataydo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokka e mbuso, o jaawa mbeleede e miijooji bernde.

¹³ Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, wadaa e kene yeeso on mo hunoytoden.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawdo Sadaka

¹⁴ Bay hiden mari hooreejo mawdo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli din, dun ko Iisaa *Biddo Alla on, catoden e qirritannde gomdinal men ngal.

¹⁵ Ko fii en maraa yottinoowo mawdo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e di fow, e hoore o wadaali junuubu.

¹⁶ Awa badoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heboytoo ton, fii no hebiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

¹ Awa, kala *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, subaado e hakkunde yimbe ben, ko joddiriraa ko fii yimbe ben, fii ko wada gollleeji Alla din, fii no be weebitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji din.

² Himo waawi yurmeede be faamaa ben e selube ben, ko fii kanko tigi lo'ereeji no hundi mo.

³ Awa ko sabu nden lo'ere wadi si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji mabbe din.

⁴ Kono hay gooto waawataa hebande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka. Ko Alla yedata dun, wano o todfori *Haaruuna non.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasihu on tigi yedi hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, kono ko Wi'udo mo on wonde:

«Ko an woni Biddo an on, hande a wonii mo an.»^p

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»^q

k 4:3 4.3 Zab. 95.11 m 4:4 4.4 Fuf. 2.2 n 4:5 4.5 Zab. 95.11 p 4:7 4.7 Zab. 95.7 l 4:8 4.8 Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko Yaasuwa on ardinoo jamaa Isra'ila on, naadi be leydi fodaandi ndin. p 5:5 5.5 Zab. 2.7 q 5:6 5.6 Zab. 110.4

⁷ E hoore d'un, e nder ngurndan makko d'an ka hoore leydi, kanko Iisaa o weebitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gonfi e torndeeji e nder ewnagol ko tiidi. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon.

⁸ Fii kala ko o *Bidfo Alla, o andi ko woni doftaare e nder ko o tampi kon fow.

⁹ Bay wonii o wad'aama Timmufo, o wonani doftiibe mo ben fow bundu kisiyee poomayankeejo.

¹⁰ Onsay Alla todfii mo yottinoowo mawfo sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomdinal

¹¹ Hiden mari piiji buy ko wowlen e fii d'un, hara ko piiji buy mettudfi sifaade, ko fii on wonii mettube faaminde.

¹² E hin-le, e oo saa'i doo hidon haanunoo wonude jannoofo, kono hidon handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla d'in. Fewndo doo ko bira handufo e mun, hinaa naametee.

¹³ On jokkufo yarugol bira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminayfo ngurndan feewudan d'an, ko fii haray haa jooni ootigi ko boobo.

¹⁴ Mokobaabe ben kapun, ko naametee teddufo be naamata, ko fii tippude e kuude mabbe den hakkille mabbe den no eltanii sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko d'un wafi, sutanoden jannde yoyunde nden, feyyen jannde baggere fii *Almasiihu on nden, hara en fudfitaaki jannugol fii tuubugol kuude nawrayde e mayde den, e fii gomdingol Alla,

² e *lootagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e immitagol maybe ben, e naawoore poomayankeere nden.

³ Ko d'un wafeten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananoofo, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiibe *Ruuhu Seniifo on,

⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ben kan,

⁶ si be aru e selude gomdinal ngal, be waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kambe tigi be fempitike *Bidfo Alla on, e hoore d'un be aybinii mo e kene.

⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fudini pudfi wondudfi e nafa fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla.

⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi badondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yibbe amen, haray meden hoolii hidon e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on.

¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakko o yejjita kuude mon den, e giggol ngol hollufo fii innde makko nden, e golle de wadufo den e de wadanton den kadi yimbe Alla ben.

¹¹ Kono meden faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pellital timmungal fii ko tanyiniden kon haa ka sakkitorun.

¹² Ko d'un wafi, wota on wonu aamube, kono pembee ben hebirnoobe ndondi fodaandi ndin gomdinal e mupal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko d'un wafi, nde Alla wadannoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko buri mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi,

¹⁴ o wi'i:

«Pellet, mi waday barki e maa fota,

mi yaɲɲay jurriya maa on yaɲɲudee.»^r

¹⁵ Ko e nder ɗun, bay wonii Ibraahiima habbika e nder muɲɲaare, o hebi non ko o fodanoo kon.

¹⁶ E hin-le, yimbe ben no woondira ko buri be mawnude, nden woondoore wonana be seedee fii rawnoode kala yeddondiral.

¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronoobe fodaari makko ndin ben noone no anniye makko on firtortaa, o wadɗirno ɗun woondoore

¹⁸ fii, sabu ɗee kuude ɗiɗi ɗe waylotaako, ɗe tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattiibe ben hebiren wakkilaare tiɗfunde fii tamagol e tama'u mo Alla weefitani en on.

¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiɗɗungal holnii fii ngurndan men ɗan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden,

²⁰ ɗun ko ka Almasiihu on naati ɗon fii men wa fertaniido en laawol, o woni *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7

Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wonnoo lando Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoyi e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lambe ben, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo.

² Ibraahiima jonni mo sappabun e ɗi fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <lando peewal>. E hoore ɗun kadi ko o lando Salaam, e maanaa lando buttu.

³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwɗi, o alaa fudɗoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidɗo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawɗo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heboyi kon!

⁵ Sariya on toɗɗii e biɓbe *Lewi ben wonugol yottinoobe sadaka ka Alla e yantooɓe sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on hebi kon fow, ɗun ko e ben ben-gootooɓe maɓɓe, fii kala ben ko be jurriya Ibraahiima.

⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendike sappabun Ibraahiima on, e hoore ɗun, o du'anii on hendiido fodaariiji ɗin.

⁷ E hin-le yeddotaako ko mawɗo on du'antoo tosooko on.

⁸ E hin-le, e telen-ma yottinoobe sadaka ben ka bolondaa Lewi, ko maayayɓe woni hendaade sappabun ɗun, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuurudo woni ko hendii, wano seeditora non.

⁹ Ka rabbindinnde, Lewi, oo wondo hendaade sappabun ɗun, o yobiino ko makko kon rewruɗe e Ibraahiima.

¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasiihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewruɗe e yottinoobe sadaka ka gorol Lewi ben jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ben yottinoobe sadaka ko timmunooɗe, harayno ko fii hondun haanannoo wadugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa wano *Haaruuna non?

¹² Ko fii si aada wonugol yottinoobe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee.

¹³ Ko fii on mo ɗii piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto toɗɗaaka e mun fii golle *layyorde nden.

¹⁴ E hoore d̄un, wano andirden non tigi, Joomi men on ko feepufo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlaali few fii on bolondaa.

¹⁵ D̄undoo kadi no buri b̄anginde si yottinoowo sadaka goo feepirii wa Maaliki-Siddiiqu,

¹⁶ wontufo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yuḅbondirdo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan d̄an lannataa d̄an.

¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa, wano Maaliki-Siddiiqu non.»^s

¹⁸ Awa, ko yamiraa baawo d̄oo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehidugol mun ngol,

¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono en addanaama tama'u burdo moyyude mo badoren Alla.

²⁰ Dun non wadaaka e baawo woondoore. Beya non kapun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e baawo woondoore,

²¹ kono kanko Iisaa o wontirno d̄un woondoore, bay Alla daalanno mo d̄undoo:

«Mi woondii, mi firtataa, ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko d̄un wadi si Iisaa wonii holnudo *ahadi burndi hittude ndin.

²³ E hoore d̄un, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no hadi be duumagol e golle mabbe d̄en.

²⁴ Kono Iisaa kapun, bay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka d̄en lannataa.

²⁵ Ko d̄un wadi kadi, himo waawi dandude few ben wonbe badorde Alla sabu makko kanko Iisaa, bay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol be.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawdo sadaka tigi haanannoo en, hara ko *seniido, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seedudo e junuubanke'en, e burdo kammuuli d̄in banteede,

²⁷ mo hatonjiniaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawbe ben ittirta pande woo sadakaaji fii junuubaaji mabbe d̄in, kambe tigi taho, e di jamaa on d̄in kadi. Iisaa wadii d̄un nde wootere ko yoni fii saa'iji d̄in fow, e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁸ Sariya on kapun, be todotoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawbe ko yimbe lo'ube, kono daalol woondoore nden bawto Sariya on todike Bid̄do on, on wondo Timminaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa tobbere nde wonden yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo jaamo jullere laamu Alla Mawdo on ka kammuuli.

² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, d̄un ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimbe ben darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawdo ko todora ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, bee yottinoowo men mawdo on kadi heba god̄un ko o weebita.

⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo sadaka, bay no woodi weebitoobe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on.

⁵ Ben no wafude dewal ngal tawata ko mbaadi e d'owdi goongaaji kammuyankeeji d'in, wano Muusaa banginiranaa non fewndo ko o darnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a wadiray fow noone no holliradaa non ka hoore fello.»^u

⁶ Kono jooni, *Almasiihu on hebii golle burde mawnude de beya den, no o woniri non holnudo *ahadi burndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji burdi keldude d'in.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi dabbee.

⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:

<Nalaande no aroya nde mi yettodyta
e yimbe *Isra'iila ben
e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa
ndi mi ahodunoo e baabiraabe mabbe ben ndin,
wa fewndo mi tambitornoo be juude an den
fii yaltingol be Misira,
ko fii be hunnaali ahadi an ndin.>

«Joomiraado on daali:

<Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi
ndi mi ahodoyta e yimbe Isra'iila ben
bawto dee palaade doo.>

«Joomiraado on daali:

<Mi wafoyay sariyaaji an d'in ka miijo mabbe,
mi winda di ka berde mabbe,
min mi wona Alla mabbe,
kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol
maa fillitanagol wondid'fo mun maa musid'fo mun,
wi'a: Bee andaa Joomiraado on!

Ko fii fow andoyay lan,
gila e burdo fandude on
haa e burdo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji mabbe d'in,
mi hakkilanoytaa e junuubaaji mabbe d'in.> »^w

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri don, ko don o watti araniri ndin hinndi. E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun yaadudi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka aduna doo.

² E hoore dun, *rewirdu wadanooma. Nokkuure aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde, ka jodfinirde pitilli nden wonnoo don, e taabal ngal e bireediije weebitanaade Joomiraado on den.

³ E hoore dun, baawo *wirngallo d'immoo ngon, tawi no don nokkuure wi'etenoonde *hormorde mawnde nden.

⁴ Tawi hinde wondunoo e sunnirde urngallooji tafiraande kanje, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanje haa hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanje wafornde <*manna>, wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu tawata hari fiinii, e alluuje maande ahadi den.

⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina Mangural ngal, omborde maggal on, dun ko ka junuubaaji din yaafetee don, no duwiraaƳ gabitanji majji din. Kono hinaa fewndo doo haanufen wowlugol fensita fii kun kala e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo dun fow ko non jodfiniranoo, *yottinoobe sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure aranere e nder rewirdu ndun, fii wadugol golle diina mabbe kan.

⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawdo on tun naataynoo ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji di jamaa on wadiri angal andude.

⁸ Ruuhu* Seniido on no holliri en telen doo wonde datal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti.

⁹ Hiden mari doo misal feɗɗingal goongaaji fewndiidi hande din. Dun fow no bangini wonde dokke e sadakaaji, ko weebitirantenoo nii Alla, waawataa labbinde bernde on rewiroowo non.

¹⁰ Ko dundoo woni yamirooje neddanke tun yubbondirde e paameteji e njaramji e noone salligiji, yamiraade haa pande Alla heyɗintini piiji din fow.

¹¹ Kono *Almasihu on ardii wa yottinoowo mawdo sadaka fii moyyereji fewndiidi din. O tayiti rewirdu burndu mawnude ndun e burndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna.

¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruude e yiiyan makko dan tigi, hara hinaa rewruude e yiiyan ciikuliji e jalbi. Ko nii o yediri en cottudi poomayankeeri.

¹³ Si tawii yiiyan ciikuliji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laabaa, no labbina be ka bandu,

¹⁴ kono Almasihu on kapun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e baawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeejo on, ko haa honto non yiiyan makko dan labbinta berde men, itta en e kuude nawrayde en e mayde, fii no rewiren Alla Wuurudo on!

¹⁵ Ko dun wadi si ko kanko woni holnudo ahadi heyri ndin, fii yo noddaabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e din bonnereji wadaadi ka fewndo ahadi hinndi.

¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni don, haray no haani ka mayde wasiyiido on andee.

¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo bawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyiido on wuuri.

¹⁸ Ko dun wadi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e baawo hibbugol yiiyan.

¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano de woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliji e ndiyan e gaara bofe, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisopu,

²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.»Y

²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteedi fii diina din yiiyan.

²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan labbiniraa, ko fii yaafuyee alaa e baawo hibbugol yiiyan.

²³ Din aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeji, no haanunoo labbinireede oo noone doo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeji din labbiniree sadakaaji burdi moyyude.

²⁴ Ko fii Almasihu on naataali e nder nokkuure hormorde wadiraande juude neddanke, pembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla.

²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoobe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan dān tawata wonaa yiiyan makko.

²⁶ Ko fii, si hinaano dūn, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fudfoode aduna on. Kono jooni, ka lannoode jamaanuujii, o feepii nde wootere ko yoni fii saa'iiji dīn fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, bawto dūn jaawoore nden wada,

²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe duuduŋbe. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornooŋbe mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore dūn, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi dīn, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben badaraybe non Alla timmuŋbe, rewruŋde e on sadaka gooto jikkondirfo hitaande woo hitaande.

² Si o waawayno, harayno neebii ko ben wadafaynoobe dīn sadakaaji acci, harayno be labbinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde maŋbe felataa be e telen-ma junuubu woo.

³ Kono, dīn sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji dīn.

⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko dūn wadi, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i: «Wonaa sadakaaji maa dokke faaladaa, kono a wadani lan bandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo, maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on, yaa an Alla, wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.» »Z

⁸ Himo wi'i taho: «A yidaali e a weltoraali sadakaaji e dokke e sadakaaji sunneteedi e sadakaaji fii junuubaaji, wadiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore dūn o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii wadugol faale maa on.» O ittii aranun dūn fii sincugol dimmun dūn.

¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *labbinaden fii wonugol yimbe makko, rewruŋde e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on ittiri bandu mun ndun tigi nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata dōn pande woo fii wadugol golle mun diina dēn, e ittugol sadakaaji gooti pande woo, dī tawata waawataa ittude junuubaaji few.

¹² Almasiihu on non kapun, o wadii sadaka gooto bajjo fii junuubaaji dīn, yonudō haa poomaa, awa kadi himo joodii ka sengo jaamo Alla,

¹³ himo sabbii dōn haa Alla wada aybe makko ben ka ley koyde makko.

¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa wonaabe *labbineede fii wonugol yimbe Alla ben.

¹⁵ Ko dūn *Ruuhu Seniido on seeditanii en kadi. Ko fii himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraado on daali:

«E hino *ahadi ndi mi yettodyta e maŋbe ndin:

Bawto dee palaade dōo,

mi wadoyay sariyaaji an dīn ka berde maŋbe,

mi windoya di ka hakkille mabbe.> »

¹⁷ O beyditi e dun:

«Mi anditoytaa hande kadi fii junuubaaji mabbe din e angal peewal mabbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji din yaafaa fon, haray alaa ko sakkee fii junuubu.

Fii Gomfinal Yimbe ben

¹⁹ Ko dun wadi, yo musibbe an, bay hiden mari hoolaare fii naatugol ka *nokkuure hormorde mawnde sabu oo sadaka yiyan Iisaa

²⁰ dan o udditirani en laawol kesol wurngol, rewrungol ka *wirngallo, ngon-le ko bandu makko ndun,

²¹ e bay kadi hiden mari yottinoowo mawfo wondo ka suudu Alla,

²² badoren Alla bernde nundunde e gomfinal heewungal pellital, e bernde labbinaande kala mijooji bondi, e bandu lootiraandu ndiyan laabudan.

²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiden on, ko fii Wadando en din fodaariiji on ko Sella-findeejo.

²⁴ Mijondiranen ko honno waaweten wakkilindirde ka giggol e ka kuude moyye.

²⁵ Wota en tertto mottondiral men ngal, wano wobbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiden yi'ude jalaande nden no badaade.

²⁶ Ko fii si en duumike wadugol junuubu e nder tewaare bawto en hendaade gandal goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji,

²⁷ kono ko habbannde naawoore hulbiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ben.

²⁸ Si godfo bonniino Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore dido maa tato.

²⁹ E mijjo mon onon, si godfo hayfinii *Bidfo Alla on, si o jogitorii yiyan ahadi dan wa dan aldaa e fiira, dan dan o *labbiniraa, e si o hoynii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on mijjaaki himo handi e lette burde muusude kadi?

³⁰ Ko fii hiden andi on Wi'udo: «Ko min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore dun: «Joomiraado on jaaway jamaa mun on.»^b

³¹ No hulbinii yanugol e juude Alla Wuurudo on!

³² Anditee liddle dun ka saa'iiji arani, bawto Alla ndayginande on, on nappino satteende tiidunde e nder tippiro muusungo.

³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkadon e kene, e saa'i goo jonnindirfon juude e ben wadiranoobe wano non.

³⁴ E hoore dun, yurmadon sokaabe ben, jabudon kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon din, sabu andugol mon hidon mari keyee burdo moyyude, luttoowo.

³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden.

³⁶ Ko fii hidon haani nappnaade, fii, nde timminoydon faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:

«Haanudo arude on aray, neebataa.

³⁸ Feewudo an on non wuuriray gomfinal.

Kono si o yiltitike, wonkii an kin weltanoytaako mo.»^c

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroobe baawo fii hayrugol, kono ko en gomdinbe fii dandegol.

11

Fii Seeditorbe Gomfinal ka Ahadi Hinndi

^a 10:17 10.17 Yer. 31.33-34 ^b 10:30 10.30 Yap. 32.35-36 ^c 10:38 10.38 Hab. 2.3-4

¹ E hin-le, gomɗinal ngal ko pellital fii piiji ɗi tanyiniden, e hoolaare fii piiji ɗi en yi'aali taho.

² Alla kulji mawbe baawo ɗoo ben sabu gomɗinal mabbe ngal.

³ Ko gomɗinal ngal wonden andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko ɗun wadi ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

⁴ Ko gomɗinal ngal Haabiila yefiri Alla sadaka burɗo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewuɗo sabu ngal gomɗinal. Alla tigi kulji ɗen dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomɗinal no ɓanginde fii makko.

⁵ Ko gomɗinal ngal kadi Hanuuka yentiniraa fii wota o andu mayde nden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentinnno mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla.

⁶ Awa, e baawo gomɗinal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fi on ɓadotooɗo mo no haani gomɗinde wonde kanko Alla himo woodaa, gomɗina kadi ko kanko woni yoboowo ɗabɓooɓe mo ben.

⁷ Ko gomɗinal ngal fahin Nuuhu moyyinirnoo laana fii dandugol ɓeynguure mun nden. Ko nii o teddiniri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta yi'aaka taho kon. Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniibe. Alla jogori Nuuhu feewuɗo sabu gomɗinal makko ngal.

⁸ Ko gomɗinal ngal kadi Ibraahiima ɗoftori noddaandu ndu Alla noddi mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude.

⁹ Ko gomɗinal o hodiri e ndin leydi fodaandi wa leydi jananiri, o hodi e nder cuudi bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hodiri non, ɓe ronidi e makko fodaari wootiri ndin.

¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbii hoɗo ngo tawata didol cuudi mun no tiidi, ngo tawata ko Alla ebɓi, darni.

¹¹ Ko sabu gomɗinal ngal kadi, fii kala Saarata kaɗun ko mo jiidotaako, o hehiri feere jurriyagol e nder nayeewu makko, bay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon.

¹² Ko ɗun wadi si neɗɗo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino ɗun, hebi jurriya burɗo koode ɗen ka kammu ɗuudude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomɗinal ngal ɓe fow ɓe maayi e baawo hendagol piiji fodaadi ɗin, kono ɓe haynino ɗi ka wofɗi, ɓe weltori, e nder qirritagol ko ɓe tunjarankeebe e jananbe ka leydi.

¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hiibe ɗabɓande hoore mabbe leydi heyri.

¹⁵ Si tawno non ɓe wulɗano ka ɓe iwi ton, ɓe hebayno feere no ɓe yiltora.

¹⁶ Kono ka haqiiqa hiibe himmannoo nokkuure ɓurnde moyyude, ɗun ko ka kammu. Ko ɗun wadi Alla hersiraa noddeede Alla mabbe, ko fii o moyyinanii ɓe hoɗo.

¹⁷ Ko gomɗinal ngal kadi Ibraahiima weebitiri Issaaqa fii layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fii sakkagol Issaaqa, ɓiɗɗo makko bajjo on, kanko hendinooɗo fodaariiji ɗin,

¹⁸ ɗun ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.»

¹⁹ Himmo joginoo wonde Alla ko Waawuɗo hay immintingol mayɗo e hakkunde maybe ben, ko ɗun wadi si o hettitiri ɓiɗɗo makko on wa immitiido e mayde.

²⁰ Ko gomɗinal ngal kadi Issaaqa du'orani Yaaquuba e *Iisu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomɗinal ngal fahin, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e ɓiɓɓe Yuusufu ben, o ugginii e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomɗinal ngal fahin, bay ɓadike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Banii-Isra'iila'en ndun *Misira, o wadi kadi yamirooje fii yi'e makko ɗen.

²³ Ko gomɗinal ngal kadi, bay Muusaa jibinaama, mawbe makko ben suufiri mo lebbi tati, bay be tawii boobo on no labaa fota, awa kadi be hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomɗinal ngal kadi, bay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o gedal jiwo Fir'awna on.

²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on burani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun.

²⁶ Tawi himo miiiji wonde ko aybinireede wa *Almasiihu on buri jogaade ngalu tiifungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi.

²⁷ Ko gomɗinal ngal o yaltiri Misira e baawo denyagol tikkere lando on, bay himo catornoo wa sutiido on mo yi'otaako.

²⁸ Ko gomɗinal ngal kadi o wafiri *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yiiyan fii wota muloowo dikkuruube on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeefe ben kon.

²⁹ Ko gomɗinal ngal fahin be tayitiri *Baharu Bodeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankoobe ben ebbunoo wafirgol non, be yoolino.

³⁰ Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, bay be gaynii taaraade mo e nder balde jeedifi.

³¹ Ko gomɗinal ngal kadi wafi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heeferbe ben, sabu ko o wernirnoo tefoobe ben kon buttu.

³² Ko hondun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteedo *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaabe ben.

³³ Ko gomɗinal ngal be fooliri laamateeriiji, be tabintini peewal, be hebi fodaariiji, be ombi sekko ngayuuje.

³⁴ Be d'annini giiteeli bonnooji, be dadi mbelndi kaafa, be heewi doole fii kala hibe lo'unoo, be hollitii ka nder hareeji, be radii koneeli jananbe ben.

³⁵ Rewbe yi'i maybe mun no immitoo. Wobbe goo kadi lettaa, be salii sotteede fii no be hefira ummutal burngal moyyude.

³⁶ Wobbe ben hebi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee.

³⁷ Wobbe ben wariraa kaaye, wobbe ben tampinaa tayaa didi, maa wariraa kaafa. Wobbe nawri ngurndan mun dan jaarugol hen fow, hara no bornii guri baali maa be'i, billorbe di fow, cukkee tampinee.

³⁸ Hari aduna on handaa e ben, be tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayde.

³⁹ Ben kuljiranoobe sabu gomɗinal mun ngal fow non, hendaaki ko be fodanoo kon.

⁴⁰ Ko fii Alla no ebbani en godɗun ko buri moyyude, fii wota be laato timmube e baawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Bibbe mun

¹ Bay wano ngal dental mawngal seedeefe no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weebiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu ebbanaden ndun.

² Punnoden Iisaa, on wondo dayyere gomɗinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o joodii ka sengo jaamo jullere laamu Alla.

³ Miiijitee fii on nappiido ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere hebu on haa berde mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yiiyan mon dan hibbi.

⁵ Awa kadi on yejjitii kongol ngol Allaahu on wakkiliri on ngol wa bibbe makko: «Bidɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraado on no hayfiri,

awa kadi wota bernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraado on yidi, o wurtata,

o yaggina kala mo o jabi yo wonu bid'fo makko.»^d

⁷ Wakkilee tampereji mon din, ko din woni on wurtude. Ko wa bibbe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni bid'fo mo ben mun wurtataa?

⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow hebata nden, haray ko on fattuube, hinaa on bibbe.

⁹ Bay en hebii baabaabe ka aduna doo wurtaynoobe en, be teddinnoden, ko haa honto non haanufen yankinanaade Ben ruuhuuji men din fii no wuuriren!

¹⁰ Ko fii baabiraabe men ben no wurtaynoo en e nder saa'ihun nii, bay be tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreden e laabal makko ngal.

¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono bawto dun, battane ngurndan feewufan wondan e nder buttu no maranii ben wurtaabe.

¹² Ko dun wadi si mi wi'ay on, bantee juude mon lo'ude den, sattinon koppi mon lo'udi din,

¹³ yo koyde mon den jokku laawi feewudi din, fii wota layooje den worgito, kono de sella.

Fii no Hittiniren e Noddaandu Heyru ndun

¹⁴ Etee no wondiron e fow e nder buttu, wuuron e nder laabal, ko fii baawo maggal hay gooto yi'ataa Joomiraado on.

¹⁵ Reenee fii wota hay gooto nakkire moyyere Alla nden, wota dadol haadungol woo kadi funtu, wona sabu jiboldu haa raaba buy e mon.

¹⁶ Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunoodo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto.

¹⁷ Hidon andi, bawto dun, wa fewndo ko o faalaa hebude du'aa ben makko on, o bugitano, ko fii o hebaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo dabbirde dun gondi.

¹⁸ Ko fii onon, on badaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite hubbunge e dowdi duule e nibe e nduluuru,

¹⁹ maa hito *liital, maa hawa ka *Isra'ilayankeefe ben nanunoo kan haa be wi'i wota be beyditane hay kongol,

²⁰ ko fii be townataano sifa ndee yamiroore tiifunde doo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^d

²¹ Hakkee ko dun hulbininoo, Muusaa wi'i: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

²² Kono onon, on badike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuurudo on, dun ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaa'ika mottondiri e nder weltaare.

²³ On badike dental dikkuruube Alla ben, ben be tawata no windii ka kammuuli. On badike Alla, on Naawoowo yimbe ben fow, e ruuhuuji feewube timminaabe ben.

²⁴ On badike Iisaa, on holnudo *ahadi heyri ndin, e yiyan makko hibbaadan, dan seeditoore mun buri moyyude dan Haabiila dan.

²⁵ Awa reenee wota on salo hedaade on Wondo on yewtude. Ben Isra'ilayankeefe, salinoobe hedaade on Wonnoodo be yamirde ka hoore leydi, be dadaano lette den. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wondo en yewtude ka kammuuli dow?

²⁶ On mo hito mun dimbi leydi ndin, wadii jooni ndii fodaari doo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngun.»^f

^d 12:6 12.6 Tin. 3.11-12 ^d 12:20 12.20 Egg. 19.12-13 ^e 12:21 12.21 Yaj. 9.19 ^f 12:26 12.26 Haj. 2.6

²⁷ Ngol daalol «nde wootere kadi» no laabi poy holli wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji di gasataa dimbaade din luttira.

²⁸ Bay laamu ngu hendotoden ngun hinaa dimbotoongu, weltanoden Alla, kurkanoden mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol.

²⁹ Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

¹ Yo giggol siddfankaaku ngol duumo.

² Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non wobbe wernii malaa'ikaabe, hara be andaa.

³ Anditee fii kasoobe ben, wa si tawii hidon sokidaa e mabbe, e wonaabe e tampineede ben, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

⁴ Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirbe ben yonindiran, ko fii telen-ma don, Alla jaaway fijoobe ben e jinoobe ben.

⁵ Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogidon kon fewndo doo. Ko fii Alla tigi no wi'i: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»^g

⁶ Mo kala e men no waawi wi'ude e nder pellital:

«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.

Ko hondun neddo waawanimmi?»^h

⁷ Anditee fii ardotoobe on ben, ben feppinannoobe on daaluyee Alla on, miijitodon fii battane no be wuuriri non, nembon gomdinal mabbe ngal.

⁸ Awa Iisaa Almasihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

⁹ Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiidfiniree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii jaameteeji di nafaali huunde ben jokkuba di.

¹⁰ Ko fii hiden mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru jaamugol ko sakkaa don kon.

¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli din sunneteno ka baawo hodo.

¹² Ko dun wadi si Iisaa kadi tampuno ka baawo hodo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko dan tigi.

¹³ Awa enen kadi, yalten ka baawo hodo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan.

¹⁴ Ko fii en maraa doo hodo tabitungo, kono hiden dabbeude aroyayngo ngon.

¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumoden e wadangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden.

¹⁶ Awa wota on weddito e wadugol moyyere e wallindirgol, ko dui woni sadakaaji di Alla jabata weltora.

¹⁷ Doftee ardotoobe on ben, yankinanodon be. Ko fii hibe ayni fota wonkiji mon din, wa hunitoytoobe ka Alla. Awa etee be wada dun e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta be. Si hinaa dun, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: meden felliti wonde meden mari bernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen dan no fewiri e kala huunde.

¹⁹ Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yiltitagol ka mon no yaawiri.

²⁰ Yo Alla Jom Buttu on, on Artirido e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawdo baali din, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin,

²¹ yo o wawnu on e kala ko moyyi fii wafugol faale makko on, o wafa e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

²² Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi rabbindinii.

²³ Awa andee wonde, Timotee, oo musidfo men, yaltinaama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon.

²⁴ Hiwranee lan ardotoobe on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee be Italii salminii on.

²⁵ Yo moyyere Joomiraado on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasiihu Joomi on, haa e dii *bolondaaji sappoo e didi saakitiidi e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereji

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndande, haray jogitoree dun weltaare fow,

³ ko fii hidon andi, ndarndagol gomdinal mon ngal adday nannaare.

⁴ Kono bee nannaare nden wada golle timmude, fii no woniron mokobaabe timmude, e hara on nakkiraaka huunde.

⁵ Si goddo e mon nakkira faamu, yo o toro dun Alla, on okay mo dun. Ko fii kanko Alla ko Yedooowo fow no yaajiri e baawo feloore.

⁶ Kono yo o toror mo gomdinal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiido no wa'i wa morloode ndiyan dan ka baharu, de hendu ndun dupata yeya.

⁷ Wota sifa on neddo sikku hendoto goddun e juude Joomiraado on,

⁸ on ko neddo sikkitiido, mo tabitaa e laawi mun din fow.

⁹ Yo musiddo miskiino on weltor ko Alla towni mo kon,

¹⁰ aldudo on kadi weltora ko Alla tippini mo kon, bay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa.

¹¹ Si naange ngen fudii, nge toowidii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kudi din, piindi majji on saama, nari majji on bonta, ko non aldube ben saamirta e nder golle mabbe den.

¹² Maloore wonanii on neddo nanniido ndarndande den, ko fii si o dartike ndarndande den, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yidube mo ben.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribete kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto.

¹⁴ Nde jarribaden woo, ko himmeeji bondi di wonduden din woni en poodude murtina.

¹⁵ Bawto dun, himme bondo on fuda haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on faynito, yo musibbe an yidaabe,

¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji din, on mo waylotaako, mo dowdi mun dillataa,

¹⁸ on Woodintinirfo en Daaluyee makko goongaajo on no o yidiri non, fii no laatoren dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

¹⁹ Andee dun, yo musibbe an yidaabe, yo neddo kala yaawu hedfaade, nenna si yewta, nenna si tikka.

²⁰ Ko fii tikkannde neddanke nden laatintaa peewal ngal Alla yidi ngal.

²¹ Awa sertee e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, dun ko on waawudo dandude wonkiji mon din.

²² Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hedotoobe mo tun, si hinaa dun, haray onon tigi on faynitoto woni.

²³ Ko fii si goddo hedike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa neddo wondo tintaade, yi'a yeeso mun ngon.

²⁴ Si o gaynii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i.

²⁵ Kono on wadudo giide mun den ka nder sariya timmudo, dun ko on sariya rindinoowo, o tabiti, hara hinaa fii hedagol yejjita, kono hara ko huutorgol, ondon wonay malaado e nder kala ko o wadata.

²⁶ On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol denngal mun ngal, haray on daynii hoore mun, ngal dewal ko meerewal.

²⁷ Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ben e dankagol keynguube ben e nder satteendeeji mabbe din, e rentagol e tuundiiji aduna din.

2

Hajagol fii Burdindingol

¹ Musibbe an, bay ko on gomdinbe Iisaa Almasiihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe.

² Si wattiido hurundaare kanje, bornii concii dimi aru e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniido concii yakkiidi ara e naatude,

³ si on hittinii fii borniido concii dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndad'dudi doo!», wi'on baaso on: «An daro daa!», maa: «Joodo ka ley koyde an doo!»,

⁴ e hara on wadaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on jaawiraali miijooji bondi?

⁵ Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa misikinbe ben ka aduna doo Alla subii fii no be wonira aldube e nder gomdinal ngal, e heboobe gebal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun?

⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldube ben woni on tampinde, naba on ka jaawirdi?

⁷ E hinaa ben woni hoynooobe innde teddunde nde inniradon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawdo on, wano bindi din wi'iri non wonde: «Yo a yidir nokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi.

⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnudo Sariya.

¹⁰ Ko dun wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike deya heddiide fow, haray o wonii bonnudo Sariya on fow.

¹¹ Ko fii on Wi'udo: «wota mo jeena», no wi'i kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnudo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe jaawirooyteebe Sariya rindinoowo on.

¹³ Ko fii jaawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay jaawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdinal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani neddo wi'ugol himo mari gomdinal, si o alaa banginirde dun kuude? Taw si sifa ngal gomdinal no waawi dandude mo?

¹⁵ Si musiddo men gorko maa bandiraawo men no holi, no nakkiri jaamete kadi pande woo,

¹⁶ goddo e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornodon, jaamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe din handi e mun kon, haray ko hondun dun nafata?

¹⁷ Gomdinal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

¹⁸ Kono si goddo wi'ii: «An hidfa mari gomdinal e min mido mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomdinal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomdinal an ngal kuude an den.»

^a 2:8 2.8 Lew. 19.18

¹⁹ Hida gomɗini ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji ɗin kadi no gomɗiniri non, haa hidi diwna.

²⁰ Ko an yo njofoojo! Hida faalaa faamude wonde gomɗinal ngal aldaa e kuude ko meerewal?

²¹ Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wadunoo kon fewndo o weebiti *Issaaqa biɗɗo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewuɗo?

²² A yi'ii, gomɗinal ngal yaadii e kuude makko ɗen, awa kadi ko kuude makko ɗen timmini gomɗinal makko ngal.

²³ Ko non ko bindi ɗin wi'i kon laatori: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal», haa o noddaa gidɗo Alla.

²⁴ On yi'ii, ko sabu kuude ɗen nedɗo on jogoraa feewuɗo, hinaa sabu gomɗinal ngal tun.

²⁵ Enee, oo cagaajo wi'eteedo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude ɗen o jogoranoo feewuɗo fewndo ko o wernunoo nulanooɓe fii tefugol ɓen, o holli ɓe laawol goo ngol ɓe rewa?

²⁶ Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomɗinal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

3

Fii Hubindagol Denngal

¹ Musibbe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidon andi enen jannoobe ɓen en jaawete jaawoore burnde sattude.

² Ko fii en fow en waday ellaaji ɗi tawata ko nooneji ɗuudufi. On mo wadaali ella e nder kongufi, haray on nedɗo ko timmuɗo, waawuɗo hubindaade bandu mun ndun fow.

³ Si en wadii lagambe ɗen ka kundule pucci ɗin fii yo ɗi ɗofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow.

⁴ Ndaaree kadi, ɗee laafe e njandude mun, ko hendu dolnundu nabata ɗe, hide ardoree aalahun burkun fandude ka naɓoowo on faaliraa ɗon.

⁵ Wano non, ɗenngal kadi ko terun fandukun, kono hingal waawi mantorde piiji mawɗi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde?

⁶ Denngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere bandu men ndun, ngal tuuninay bandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal hubbinaa, ngal sunnay ngurndan men ɗan fow.

⁷ Kala noone kulle, wano colli ɗin e ko daasotoo kon e kulle ɗen ka nder ndiyan, no hubindoo, ɗen-le nedɗanke no hubindii ɗe.

⁸ Kono ɗenngal, hay gooto waawataa ngal hubindaade. Ko bone mo waawotaako hubindaade, hingal heewi tooke warooje.

⁹ Ko kangal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kangal kadi hudirten yimɓe tagaabe e mbaadi Alla ɓen.

¹⁰ Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musibbe, wota ɗun wonir non.

¹¹ Taw si ndiyan weldan e ndiyan haadufan no tubba e bundu wooturu, hara ko e ngayka woota?

¹² Enee musibbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, bundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

¹³ Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o ɓanginir ɗun jikku makko moyyo on wondude e kuude newiife iwrufe e faamu.

¹⁴ Kono si tawii hidfon mari ka berde mon nawliigu tiidungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on.

¹⁵ Sifa ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu nedfanke e ngu Ibuliisa.

¹⁶ Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko fon kadi jiiboldu e kala noone kuude bonde woni.

¹⁷ Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu buttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuude moyye, ngu aldaa e burnondiral e faasiqankaaku.

¹⁸ Ko tabintinoobe buttu ben aawata e nder buttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

¹ Ko honto dee poodotire e dee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bondi woni wadude hare ka berde mon?

² Hidfon himmani, kono on alaa hebude. Ko on waroobe, ko on miilaabe e baawo waawugol hebude hay huunde. Hidfon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, bay on alaa toraade,

³ maa hidfon toraade, on alaa hebude, bay hidfon tororde anniyee bonde fii no huutoriron fon fii faaleeji mon.

⁴ Ko onon, yo jamaa jinoobe! E on andaa yidugol aduna on ko ajugol Alla? Awa si godfo no faalaa yidude aduna on, haray o waditike gano Alla.

⁵ On sikku bindi fon ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o wadi e men on.»^b

⁶ Kono ko o furi en yefude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi fon wi'i kon:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,
o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^c

⁷ Awa yankinane Alla, dardofon Ibuliisa, fon o dogay, o wodfo on.

⁸ Badee Alla, fon o badoto on. Labbinee juude mon fon, yo onon junuubankeebe. Labbinon berde mon fon, yo onon sikkitiibe.

⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon fon wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta bidagol.

¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, fon o bantoyay on.

¹¹ Wota on pakkin bee doo maa bee daa, yo musibbe an. Mo pakkinii musidfo mun, maa jaawii musidfo mun, haray ko Sariya on o pakkini, o jaawi. Si a jaawii-le Sariya on, haray hinaa a huutorfo mo, kono ko a jaawoowo mo.

¹² Ko fii ko Gooto pet woni Wadfoowo Sariya jaawa, fon ko on Waawufo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hida jaawa pokondo maa?

Fii Mawnintinaare e Townitaare

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare doo, men wona ton hitaande, men wadoya ton godfon, men heba tono.»

¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon fon wonirta jango. Ko on norngal feepungal fii saa'ihun nii, bawto fon muta.

¹⁵ Ko haanufon wi'ude: «Men wuuray, men wada fufoo maa fufu, si Joomiraado on jabii.»

¹⁶ Kono jooni, hidfon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonde.

^b 4:5 4.5 Maa: «Ruuhu wondo ka bernde men on ko nawlufo fota.» ^c 4:6 4.6 Tin. 3.34

¹⁷ Si godɗo no andi moyyere nde o haani wafude, o wafaali ɗun, haray o wafii junuubu.

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiidundu, sabu tampereji aroyayɗi e hoore mon ɗin!

² Ngalu mon ngun bonii, concii mon ɗin mooyii,

³ kanje mon ɗen e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, jaamira balli mon ɗin wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee jalaade sakkitore.

⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon ɗen ndin no woytaade e hoore mon. E woyaadi sopitube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on.

⁵ On wuuririi ka aduna ɗoo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee jalaade nde hirseteɗon e mun.

⁶ On jaawii, on warii feewube be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mujjee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori copal tiidungal, ngal o habbori mujal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde tobba.

⁸ Onon kadi mujjee, tabintinon berde mon ɗen, ko fii ardu Joomi on ko badiidun.

⁹ Wota on njermindir, yo musibbe an, fii wota on jaawe, bay Naawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e mujal ben annabaabe yewtuɗe e innde Joomiraado on.

¹¹ Ndaaree, hiden wi'a maloore wonanii ben njajjibe. On nanii fii njajjaare Ayyuuba nden no wowlee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wafani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewuɗo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woondoore. Ko yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder jaawoore nden.

Fii Tororgol Gomɗinal

¹³ E hara godɗo e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara godɗo e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu.

¹⁴ E hara kadi godɗo e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban e hoore makko e innde Joomiraado on.

¹⁵ Toraare wafiraande gomɗinal no sellina nawnuɗo. E hoore ɗun, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wafi junuubi, ɗi yaafante mo.

¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon ɗin hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no sellinireɗon. Torndeeji ɗi aaden feewuɗo torii ɗin ko dolnuɗi duncayɗi.

¹⁷ Ko fii Iliiya kadi hari ko neɗɗo wa'unooɗo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, ɗan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo.

¹⁸ Bawto ɗun kadi o torii, kammu ngun sammii ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata bibbe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si godɗo e hakkunde mon selii goonga on, godɗo artirii mo,

²⁰ haray andee, on ittudo on junuubankeejo ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji ɗuudufi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee subaaɓe Alla, tunjarankeɓe e oo aduna, e nder dee leyɗe Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii.

² Ko onon yo subiranoobe ebboore Alla, on Ben men, e dow *laɓbinireede Ruuhu makko on, fii doftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko ɗan: yo moyyere e buttu sowindirane on.

Fii Tama'u Selludo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yediri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde mayɓe ben fii no hebiren tama'u selludo,

⁴ e fii no hebiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu,

⁵ ɗun ko onon bee ɓe Alla hiwiri bawgal mun sabu gomɗinal ngal fii kisiyee hebuliido feppineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko ɗun wonani on ndee weltaare tiidunde, hay si tawii fewndo doo maa sateendeji seeda wona ko aanini on,

⁷ fii no gomɗinal mon ngal ndarndoree. Gomɗinal mon ngal-le no buri kanje hittude, bay kanje ko ko mulata, ɗen-le ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomɗinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal pande Iisaa Almasiihu on feepitoyi.

⁸ On yidii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e baawo yi'ugol mo. E hoore ɗun, hidon hebbinori weltaare tiidunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun,

⁹ bay hidon hendaade faandaare gomɗinal mon ngal, ɗun ko kisiyee wonkiiji mon ɗin.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ben ɗaɓbitunoo tefi fii mun, ɗun ko bee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiido on.

¹¹ Hibe ɗabbaynoodi andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini ɓe kon wadiroyta, fewndo on Ruuhu wonɗo e maɓɓe hiitantonoo ɓe fii tampereji heboyaynoodi Almasiihu on ɗin e darjaaji hikkotoodi e mun ɗin.

¹² Be ɓanginanaa kadi wonde, wonaa fii maɓɓe kambe tigi ɓe wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo ɓe wowli fii ɗii piiji ɗi bee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo doo *Ruuhu Seniido iwruɗo ka kammu on, ɗin piiji ɗi tawata hay malaa'ikaabe ben tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabube

¹³ Ko ɗun si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon ɗin, waawon hoore mon, waɗon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yedoytedon pande Iisaa Almasiihu on feepitoyi.

¹⁴ Wa'ee wa paykoy doftiikoy, hara on accaali hande kadi ɗiya himmeeji ardoon on, ɗun ko ɗin ɗi wondunodon e nder angal andugol mon.

¹⁵ Kono bay Noddudo on on ko Laabudo, onon kadi wonee laabube e nder jikku mon on,

¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabube, ko fii ko mi Laabudo.»^b

¹⁷ Bay on noddirii oo Fonnudo fow «Baaba», ɗun ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun ɗen, haray yo on hulu mo fannin hidon kodii aduna on.

^a 1:2 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «laɓbiniregol yiiyan makko ɗan.» ^b 1:16 1.16 Lew. 19.2

¹⁸ Hidon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanje sottiradon e nder dan ngurndan meerejan dan ronunodon baabiraabe mon ben,

¹⁹ kono ko yiiyan Almasihu hittudan dan, on wa'itaydo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere,

²⁰ on adaado toddeede ado fuddoode aduna on, kono o fejjinaa ka saa'iiji sakkitori fii mon.

²¹ Ko sabu on gomdinirdon Alla, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, yedi mo kadi mangural, fii no gomdinal mon ngal e tama'u mon on fawora e Alla.

²² Bay on labbinirii hoore mon doftagol goonga on, haa on hebii giggol sidfankaaku sellungol, jooni yidindiree giggol tiidungol ka berde mon,

²³ dun ko onon bee jibinaabe kesun, be tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuurudo tabiti on.

²⁴ E hin-le:

«Kala neddo no wa'i wa hudo,

darja makko on fow kadi

no wa'i wa piindi kon hudo.

Hudo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,

²⁵ kono daaluyee Joomiraado on

ko luttaydo haa poomaa.»^c

On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo fejjinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaagal e nawliigu e kala poore,

² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri biraadan kencan laabudan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko,

³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Sobundu e Jamaa Subaado on

⁴ Badee mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ben bugitinoo, dun ko on mo Alla subii, hittudo yeeso makko.

⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuurude mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabube fii no wadiranon Alla sadakaaji ruuhuyankeeji, hara ko no hawrirani mo, rewruude e Iisaa Almasihu on.

⁶ E hin-le no windii wondema:

«Mido tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka sobundu,

dun-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon bee gomdinbe. Kono fii be gomdinaa ben:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobundu,^d

⁸ hayre fegginaaynde,

e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol mabbe daaluyee on, tawde ko dun be muuyananoo.

⁹ Kono onon, ko on lepol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabudo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko fejjina kuude moyye mawde on Nodduo on fii yo on yaltu ka niwre, aron ka ndaygu makko hawniingu.

^c 1:25 1.25 Isa. 40.6-8 ^d 2:6 2.6 Isa. 28.16 ^d 2:7 2.7 Zab. 118.22 ^e 2:8 2.8 Isa. 8.14

¹⁰ Dun ko onon bee be tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, d'un ko onon bee be hebaano yurmeende makko nden, kono jooni on hebii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yibbe, hoɓbe jananbe, mi wakkilini on e reenagol dii himmeeji nedɗanke, di tawata ko habooji wonkii.

¹² Wuuriree no moyyiri e hakkunde be gomdinaa ben fii nde hiɓe toopira on wa wadoobe ko boni, yo be yi'u kuude mon moyye den, d'un be mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ben

¹³ Sabu Joomiraado on, yankinane kala laamu nedɗanke, woni lando mawdo, mardo mbawdi,

¹⁴ woni ben be o lammini fii donkingol ben wadoobe ko boni, manta ben wadoobe ko moyyi.

¹⁵ Awa, ko Alla faalaa e nder ko wadoton ko moyyi kon, ko yo d'un dahu fankina majjube be alaa hakkil ben.

¹⁶ Wuuriree wa rindinaabe, e baawo wadugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantoobe Alla.

¹⁷ Teddinee fow, yidon musibbe gomdinbe ben, hulon Alla, teddinon lando on.

¹⁸ Jiyaabe, yankinane jeybe on ben e nder teddungal timmungal, hara hinaa non moyyube ben tun e newiibe ben, kono e mettube fii ben kadi,

¹⁹ ko fii, si e nder miijitagol fii Alla, ontigi ɗanɗike tampere nde ontigi foddaa, d'un ko huunde moyyere.

²⁰ Ko hongal e teddungal mardon, si on muɗɗike tampere sabu wadugol junuubu? Kono si on muɗɗike tampere sabu wadugol ko moyyi, d'un ko huunde moyyere yeeso Alla.

²¹ Awa, ko fii d'un noddiraɗon, ko fii *Almasiihu on kadi tampii fii mon, o accanii on misal, fii no jokkiron batteeji makko din,

²² d'un ko on «mo wadaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f

²³ d'un ko on hoynaado mo yottaaki, tampinaado mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non.

²⁴ O ronditanike en junuubaaji men din ka bandu makko, d'un ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji din, wuuren ngurndan feewudan, ko fii, ko sabu barmeeji makko din selliniraɗon.

²⁵ Bay hari hidon wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkii mon din.

3

Fii no Yettindirbe Haani Wondirde

¹ Onon kadi yo rewbe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wobbe e mabbe doftaaki daaluyee on, be gomdiniray sabu kuude rewbe mabbe ben e baawo kongol,

² e nder yi'ugol mabbe jikku mon laabudo wondudo e teddungal on.

³ Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cudorgol kanɗe e concii dimi.

⁴ Kono yo ɗari mon kin wonu ko marii ka bernde, hara ko ɗari halal ki bonataa, ki jikku newiido deeyudo. Ko d'un ɓuri hittude yeeso Alla.

⁵ Ko nii rewbe baawo doo laabube, tanyinornoobe Alla ben, parornoo, be yankinani moodiibe mabbe ben,

^f 2:22 2.22 Isa. 53.9

⁶ wano Saarata non, on doftinoofo Ibraahiima, wi'aynoofo mo koohoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwbe Saarata si on wadfi ko moyyi, e baawo on jabude jibireede kulol woo.

⁷ Onon moodiibe ben kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewbe ben ko be neddanke burbe lo'ude. Teddiron be wa ronidoobe e mon ngurndan dan Alla yedi on dan, fii wota hay huunde hadu torndeeji mon din.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow hebee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol sid'dankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare.

⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddle dun, onon ko yo on du'ano, ko fii ko dun noddiran fii no roniron barki kin.

¹⁰ Ko fii:

«Si tawii godfo no faalaa wuurude ngurndan weldan,
e yi'ugol palaade hettaare,
haray yo ontigi reenu denngal mun ngal
e wowlugol ko boni,
o reena toni makko din e janfagol.

¹¹ Yo ontigi wodfito ko boni, o wada ko moyyi,
o dabbita buttu on, o jokka dun,

¹² ko fii giide Joomiraado on no e hoore feewube ben,
awa kadi noppi makko din no udditanii toraaje mabbe den,
kono yeeso Joomiraado on

no huccana ben wadoobe bone.»g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii wadugol ko moyyi?

¹⁴ Dun-le wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiibe.

¹⁵ Hormoree *Almasiihu on ka berde mon wa Joomi on. Wonee jande woo hebuliibe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben.

¹⁶ Wadiron dun newaare e teddungal e nder bernde mon laabunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore jikku mon moyyo on e telen-ma Almasiihu on, heboyo ko hersinta be e fee kongudi mabbe din.

¹⁷ Awa kadi, ko buri ko tampugol sabu wadugol ko moyyi, si tawii dun ko faale Alla, edii tampugol sabu wadugol ko boni.

¹⁸ E hin-le Almasiihu on kadi maayii fii junuubaaji din nde wootere ko yoni haa poomaa, on Feewudo fii be feewaa ben, fii addugol on e Alla. O waraama ka bandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on.

¹⁹ Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonbe ka kaso ben,

²⁰ dun ko bee murtunoobe wa fewndo tawata mupal Alla ngal no beydii ka palaade de Nuuhu moyyinaynoo laana kan e mun. Ko yimbe seedaabe nii, e maanaa be njeetato, be dandiraa rewugol ka ndiyan.

²¹ Dun ko misal *lootagol maande kisiyee wonadon dandireede fewndo doo. Dun wonaa lootugol tuundi bandu ndun, kono ko aadanorgol Alla bernde laabunde. Dun hisiniri on immintineede Iisaa Almasiihu on,

²² on Yentudo ka kammu, wonirfo ka sengo jaamo Alla, on mo malaa'ikaabe ben e bawde den e doole den yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yidiri non

¹ Bay *Almasiihu on tampii ka bandu mun, onon kadi dolnoree e ngon miijo wooto, (ko fii on tampuɗo e bandu seedii e faale wadugol junuubu),

² fii no wuuriron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji nedɗanke, yeru saa'i heddaniido on wuuridugol e bandu on.

³ Awa e saa'i feyyunoodo on, on booyii wadude ko be gomɗinaa ben yidi wadude kon, fewndo jokkondirdon e maɓbe e nder jiibaare e himmeeji bonɗi e mandilugol e *fasaadu e mottondirgol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal.

⁴ Kono jooni be tawi no ɗaldini be ko on alaa jokkondirde e maɓbe hande kadi e telen-ma nden boylaare tiidunde kon. Ko ɗun wadi si hiɓe hoynude on.

⁵ Awa be huntoyto yeeso on Hebulaniido ɗaawugol wurɓe e mayɓe.

⁶ Ko ɗun wadi si hay mayɓe ben feɗɗinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde be ɗaawiroyaa wa nedɗanke ka bandu, yo be wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

⁷ Lannoode piiji ɗin fow hewtii. Awa wonee hakkilanɓe waawon hoore mon fii no waawiron tororde.

⁸ Ko adii kon, yidindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune.

⁹ Tolnindiree e ɓaawo dukindirgol.

¹⁰ Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiibe ben dokkal ngal o heɓi ngal, ɗun on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden.

¹¹ Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla ɗin o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. Dun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e bawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiiyaajo Haani Wakkilorde Tampereji ɗin

¹² Ko onon, yo yibbe, wota on ɗaldir nguli hebuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre heɓi on.

¹³ Kono weltoree tawdeede e tampereji Almasiihu on ɗin, fii no hebiroyon kadi weltaare ɗande feɗɗugol mangu makko ngun.

¹⁴ Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindo on, ɗun ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon.

¹⁵ Si godɗo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo wadi ko boni, maa himo ukkii e ko wonaa haaju makko.

¹⁶ Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir ɗun, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

¹⁷ Jooni non, saa'i fudɗoode ɗaawoore nden hewtii, nde fudɗora yimɓe Alla ben. Si tawii ko enen nde fudɗori, haray ko honno sakkitoode ben be ɗoftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta?

¹⁸ Si tawii non feewuɗo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankejo on?

¹⁹ Dun haray, yo wonɓe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e wadugol ko moyyi, be watta wonkiiji maɓbe ɗin e juude Taguɗo on, ɗun ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ben e Sukaabe ben

¹ Awa jooni mido yewtude ardotoobe *moftal wonɓe hakkunde mon ben. Min kadi ko mi ardotoodo, e seedeejo tampereji *Almasiihu on, e heboowo gebal e darja feɗɗinoyteedo on. Mi wakkilini on

² aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hinaa e hoore karheede, kono hara ko no Alla yidiri non e hoore bernde laabunde, hara on wadiraali dfun miile, kono hara ko e anniye moyyo.

³ Wota on hollu mbawdi e hoore be halfinafon ben, kono wonanon wuro ngon misal.

⁴ Dun, nde Hooreejo Ngaynaakoobe ben feenoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol nari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaaŋe wano non, yankinane ardotoobe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,

kono o yedfa jippinbe hoore mun ben sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnugo ngon fii yo o bantoy on e saa'i mo o todɗii on.

⁷ Fawee anndeeji mon dɗin fow e hoore makko, ko fii o kippay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanbe e reeniibe, ko fii liddotoodo on on, dfun ko Ibuliisa, no wadude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no dafba ko seekita.

⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiidiri e nder gomɗinal ngal, e hoore yo on andu ko tampereji gooti fawadon onon e musibbe mon wonbe e nder aduna on fow.

¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Noddudo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiidinoya on, o wadfa on be dillintaako.

¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitande Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musidɗo sella-findeejo, mi windirani on nduu batakuru rabbiɗundu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko dundoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre.

¹³ Subaabe wonbe *Baabiilal ben e Markuusa biɗɗo an on salminii on.

¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol sidɗankaaku.

Yo buttu wonan on, onon humondirbe e Almasiihu on ben fow.

^h 5:5 5.5 Tin. 3.34 i 5:13 5.13 No sikkaa wonde oo «Baabiila» mo o wowli fii mun dfoo, ko Roomu. Fej. 17.18

BATAKURU PETRUUSU DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiibe gomdinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e buttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yefiri en kala ko handufen fii ngurndan e wuurirgol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirfo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin.

⁴ Ko nii o yefiri en fodaariiji burdi hittude e burdi mawnude din, fii, tippude e din fodaariiji, no tawdiredon e jikku makko on, kanko Alla, d'un ko onon fuutinoobe boylaare aduna iwrunde e himmeeji bondi.

⁵ Ko sabu d'un wadi, geree beyditon e gomdinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beyditon don gandal,

⁶ e hoore gandal ngal kadi beyditon waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngol kadi beyditon nappagol, e hoore nappagol ngol kadi beyditon wuurirgol wano Alla faaliraa non,

⁷ e hoore wuurirgol wano Alla faaliraa non beyditon giggol sidfankaaku, e hoore giggol sidfankaaku ngol beyditon giggol.

⁸ Si dii jikkuuji doo sowondirii e mon, di haday on wonude meerenteebe be alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Kono mo aldaa e din, haray ko bundo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun din labbinanoo kon.

¹⁰ Ko d'un wadi, yo musibe, burtee wakkilaade fii haqingingol noddaandu ndu noddadon ndun e ko subadon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few.

¹¹ Ko nii newnirantedon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko d'un wadi si soono woo mi andintinay on fii dii piiji, hay si tawii hidon andi di e hidon tabiti e goonga mo hendidon on.

¹³ Mido sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin mido e nduu togooru, d'un ko bandu an ndun,

¹⁴ ko fii mido andi mi sertay jooni e nduu bandu maayooru, wano Iisaa Almasiihu Joomi men on, banginiranimmi non.

¹⁵ Ko d'un wadi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditroyon dii piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men baarorbe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men banginani on ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen den tigi mangu makko ngun.

¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwrude ka darja heewudo bural on, ko Allaahu on daalani mo: «Oo doo ko Bidfo an yidaado, mo mi weltori on.»

¹⁸ Menen kadi, men nanii ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meden buri fellitude fii kongudi di annabaabe ben longinaa din, din di tawata si on wattanii yiila, haray on wadii ko moyyi, bay din kongudi no wa'i wa lampu hubbudo e nokkuure nibbitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini berde mon den.

²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo kongudfi di annabaafe ben windi din, dun ko daaluyeeji di be longinaa din, hinaa e neddanke iwri.

²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo neddanke iwi, kono ko *Ruuhu Seniido on yimbe ben haaliri ko Alla longini be kon.

2

Fii Jannoobe Penaale ben

(Yud. 1.4-13)

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waditiife annabaafe. Jannoobe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hibe bisa janndeeji fenaandeeji e nder ko be jannata kon, nawraydi e halkaare. Be yedda on Sooditudo be, dun ko Joomi on. Ko nii be poodirta e mabbe halakuyee yaawudo.

² Buy jorkoyay jiiibaare mabbe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu mabbe.

³ Immorde e miile mabbe den, be hiilroya on kongudfi sincaadi. Kono gila neebii ko be happanaa kon no badaade tun, awa hayrannde mabbe nden nonaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe wadunoobe junuubu ben, kono o nangi be, o bugii ka yiite jahannama ka be jolkaa don e nder niwre, be jogoraa don fii naaweede.

⁵ O dandaali kadi beya yimbe aranbe, kono ko njeetato o acci e mabbe, goddo on ko Nuuhu, on waajotonoodo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa be rewataa mo ben.

⁶ O happani kadi dee ca'e Saduuma e *Amuura mulugol de, watta de ndoondi, fii wadangol be rewataa mo ben kanko Alla misal.

⁷ Kono o dandi Luutu feewudo on, on mo bernde mun wondunoo e sokola tiidudo sabu jikku jiiibiido bee bonbe,

⁸ ko fii on ko feewudo hodunoodo hakkunde mabbe, mo wonkii mun tampintenoopande woo pande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa dundoo fow no holli ko Joomiraado on andi ko honno o dandirta yimbe gomdinbe ben ndarndeede, o donkina be feewaa ben haa pande naawoore nden,

¹⁰ tentinii ben jokku be himmeeji tuunudi balli mun, hoyna laamu Joomiraado on, dun ko bee suusube reedu, mawnintiniibe, be hulataa aybinde ruuhuuji din ka kammu.

¹¹ E hin-le malaa'ikaabe, burbe be doole e mbawdi ben, naawiraali ben yimbe hoyre yeeso Joomiraado on.

¹² Kono ben jannoobe fenaandeebe ko wa'ube wa kulle buruure de alaa miijoo-miccoo, tagiraade fii nangeede mulee, ko fii hibe hoynude ko be andaa. Be muliray wa kulle buruure nii,

¹³ ko bone wonata njoddi boneeji mabbe din. Be tawi faale mabbe on ko jingangol mbeleede aduna tumbere palorma. Ko be wa'ube wa ella e waadere, bay hibe weltora daynugol on, hay nde hibe naamida e mon.

¹⁴ Gite mabbe den no heewi jinaa, awa kadi be haabataa wadugol junuubu. Hibe pooda wonkiiji di tabitaa din, nawra di e ko boni. Berde ben jannoobe fenaandeebe no eltiraa miile, ben ko be faybe hudaafe,

¹⁵ bay be accitii laawol feewungol ngol, be majjirii sabu jorkugol laawol Bal'ama ngol, on biddo Be'uura, yidunoodo njoddi heborndi bonki.^a

¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko din tigi, din geddi woni sabu haa mbabun kun, dun ko mummuntehun kun, wowliri wa neddo, dun hadi on annabaaajo wadugol kuugal feetere.

¹⁷ Ben ko be bulli di alaa ndiyan, ko be duule de hendu radotoo, ben no maranaa niwre burnde tekkude nden.

^a 2:15 2.15 Ada. 22

¹⁸ Immorde e yewtereeji maɓɓe manti e mehi, hiɓe huutora himmeeji jiiɓaare bandu fii poodugol ben fuutorɓe karahan e juude wuuruɓe e majjere ben.

¹⁹ Hiɓe foda ɓe ndimu, e hin-le kamɓe tigi ko ɓe maccuɓe ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccuɗo ko fooli ɗun kon.

²⁰ Ko fii si tawii, ɓawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol maɓɓe Joomi on e on Dandoowo, ɗun ko Iisaa Almasiihu on, si ɓe nangike kadi e pircol ɗin tuundiiji haa ɗi foolii ɓe, haray sakkitorde maɓɓe nden ɓuray aranere nden bonude.

²¹ No ɓurani ɓe ka tawata ɓe andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde ɓe andinaa nden.

²² Dun haray ɓe tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yiltitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngin ruttitoto e rukagol ka loope.»

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru ɗimmuru ndu mi windani on ndun, yo yibɓe. E nder majji ɗi ɗiɗii non, mi windiranii on ɗi fii andintingol on, walla on hebon miijooji laabuɗi,

² fii no anditiron konguɗi ɗi annabaabe laabuɓe ben *hiitinoo ɗin, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ben hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka palaade sakkitorde, yawitiibe aroyay heewuɓe jalnori, wuuriroyayɓe himmeeji maɓɓe ɗin,

⁴ hara hiɓe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoonda ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ben maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fudɗii.»

⁵ Kono ɓe tewi ɓe yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on wafi si kammuuli ɗin e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan.

⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunooɗo on muliraa ndiyan waamere.

⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi wafi si kammuuli fewndiidi ɗin e aduna fewndiido on maranaa yiite ngen pande ɓe rewataa Alla ben jaawetee halkee.

⁸ Kono no woodi toɓɓere nde on haanaa yejjitude, yo yibɓe: jallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa jallal gootal.

⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano woɓɓe miijori non. Kono ka liddu ɗun, o muɗɗani on tun, ko fii o yidaa hay gooto hayra. Kono ko o yidi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

¹⁰ Awa, palaande Joomi on arday wa nguɗjo. Nden pande non kammuuli ɗin muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon feppinee.

¹¹ Bay ɗun fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non.

¹² Awa e nder ko habbidon ardu palaande Alla nden kon, etee fii no ɗun yaawira, ɗun ko ka kammuuli ɗin mulirta yiite ɗon, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite ɗon.

¹³ Kono enen hiden habbi fodaari Alla ndin, ɗun ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodoyta ɗon.

¹⁴ Ko ɗun wafi, yo yibɓe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella.

¹⁵ Jogoree mupal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musidɗo men yidaado, windirani on non kapun kadi, tippude e faamu ngu o yedaa ngun.

¹⁶ Ko ɗun o woni wafude e bataake ɗen fow, ka o wowli fii ɗin piiji ɗon, e ka windande mettude faamude ɗen woni ɗon, ɗe tawata yimɓe ɓe faamaa ben e ɓe

tabitaa ßen ßoylii noone on, wano ße wadiri non e ko heddi e bindi ðin kon, fii hayrannde mabbe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, ßay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon ðayni ße ðoftaaki yamirooje Alla ðen, haa ka yoolon tabital mon ngal.

¹⁸ Awa ßeydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, ðun ko Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fudfoode, ko dun men nani, men yi'iri gite amen den, men punnii, men meemiri juude amen den, dun ko daaluyee ngurndan dan.

² Awa, ngurndan dan feepii, men yi'ii dan, meden seeditanaade dan. Meden feppinande on *ngurndan poomayankejan dan, dan wondunoodan e Baabaajo on, dan feppinanaama men.

³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirbe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on.

⁴ Meden windude dundoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden banginande on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko.

⁶ Si en innii hiden humondiri e makko, kono hiden yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on.

⁷ Kono si tawii hiden yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hiden humondiri, dun haray yiyan Iisaa Bidfo makko on no *labbinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en faynitike enen tigi, dun haray goonga on alaa e men.

⁹ Si en qirritike non junuubaaji men din, Alla ko Sella-Findeejo, Feewudo, o yaafanto en junuubaaji men din, o labbina en e kala bonnere.

¹⁰ Si en innii en wadaali junuubu, haray en wadii mo fenoowo, dun haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Faybe an, mido windande on dundoo fii wota on wadu junuubu. Kono si godfo aru e wafude junuubu, haray hiden mari Fattantoodo en moggo Baabaajo on, dun ko Iisaa Almasiihu, Feewudo on.

² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din,^a hinaa non fii di men din tun, kono ko fii di be aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko den, haray hiden felliti wonde hiden andi mo.

⁴ Kala on wi'udo no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko den, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko.

⁵ Kono kala doftido daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hiden humondiri e makko.

⁶ Kala on wi'udo no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasiihu on wuurirnoo non.

⁷ Yibbe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hefunodon gila ka fudfoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanudon.

⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no bangi e makko, no bangi e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

⁹ On wi'udo no ka ndaygu e hoore apugol musidfo mun, haray haa jooni himo ka niwre.

¹⁰ On mo yidi musidfo mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo.

^a 2:2 2.2 Wofbe kadi no faamira: «sadaka fahoowo tikkere Alla nden.»

¹¹ Kono on apuɗo musidɗo mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni yaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko ɗen.

¹² Midɗo windande on, yo fayɓe, ɓay junuubaaji mon ɗin yaaforaama sabu innde makko nden.

¹³ Midɗo windande on, yo baabiraabe, ɓay on andii on Woodanooɗo gila ka fudɗoode.

Midɗo windande on, yo sukaabe, ɓay on foolii bonɗo on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo fayɓe, ɓay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, ɓay on andii Woodanooɗo on gila ka fudɗoode.

Mi windanii on kadi, yo sukaabe, ɓay hidon tiidɗi, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bonɗo on.

Fii Apugol oo Aduna Boyliiɗo

¹⁵ Wota on yidɗu aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yidɗi aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko.

¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, ɗun ko mbeleede ɓandu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna.

¹⁷ Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on wadoowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotoobe Almasiihu on ɓen

¹⁸ Awa, yo fayɓe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirɗon non, liddotooɗo Almasiihu on aray, e hay fewndo ɗoo toode liddotoobe Almasiihu on ɗuudube arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii.

¹⁹ Ben non ko e men iwi, kono hinaa ɓe men, ko fii si ɓe wonno ɓe men, ɓe luttidayno e men. Kono ɗun ɓanginii wonde ɓe fow wonaa ɓe men.

²⁰ Onon kan, *Seniido on yefii on Ruuhu mun on, ko ɗun wadɗi si on fow hidon mari andal.

²¹ Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko ɓay hidon andi, e hidon andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga.

²² Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yeddudɗo wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotooɗo Almasiihu on, yeddudɗo Baabaajo on e Bidɗo on.

²³ Awa kala yeddudɗo Bidɗo on hebaali Baabaajo on, kala qirritiido Bidɗo on, haray hefii Baabaajo on.

²⁴ Onon non, ko nanuɗon kon gila ka fudɗoode no haani wonude ka ɓerde mon. Si tawii ko nanuɗon kon gila ka fudɗoode wonii ka ɓerde mon, haray onon kadi on humondirii e Bidɗo on e Baabaajo on.

²⁵ Awa e hino fodaari ndi o wadani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan ɗan.

²⁶ Mi windiranii on ɗun e telen-ma wonɓe ɗaynude on ɓen.

²⁷ Ko fii onon, Ruuhu mo hebirdon Almasiihu on no e mon, ko ɗun wadɗi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji ɗin fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Fayɓe Alla ɓen

²⁸ Jooni non, yo fayɓe, humondiree e makko, fii, nde o feepoyi, yo en heɓu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko.

²⁹ Si tawii hidon andi ko o Feewudɗo, haray andee kala wadudɗo ko feewi ko jibinannde makko.

3

¹ Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedɗi en ngol, haa noddafen fayɓe Alla. Awa kadi ko en ɗun. E hino ko wadɗi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo.

² Yibbe, jooni non ko en faybe Alla. Ko wonoyten kon feɓɓinaaka taho. Kono hiden andi, nde o feeyoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non.

³ Kala jogiidɔ on tama'u e makko, haray no labbintinii wano kanko *Almasiihu on o laabiri non.

⁴ Kala non on wadudɔ junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya.

⁵ Kono hiden andi, kanko Almasiihu on ko o feepiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko.

⁶ Kala on humondirdɔ e makko duumotaako e wadugol junuubu. Kala non wadoowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo faybe, wota hay gooto faynu on, ko fii kala on wadudɔ ko feewi, haray ko feewudɔ, wano kanko Almasiihu on o woniri feewudɔ non.

⁸ Kala non on wadoowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudɔoode Ibuliisa no wadude junuubu. *Bidɔo Alla on-le ko feepiri ko fii mulugol kuude Ibuliisa den.

⁹ Kala on jibinaado immorde e Alla duumotaako e wadugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa wadude junuubu, bay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa.

¹⁰ Awa e hino ko ɓangini hakkunde faybe Alla ɓen e faybe Ibuliisa ɓen: kala on mo wadataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yidfaa musidɔo mun.

Fii Yidindirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanudon on gila ka fudɔoode: yidindiren.

¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunodo miɓɓiraawo mun on. E ko fii hondun o warannoo mo? Ko tawde kuude makko den kanko Qaayiina ko bonde, de miɓɓiraawo makko on den kan ko feewude.

¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no api on, haray wota on ɗaldɔ.

¹⁴ Ko fii hiden andi ko e mayde iwuden, aruden e ngurndan, bay hiden yidi musibbe men ɓen. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni.

¹⁵ Kala on apudɔ musidɔo mun, haray ko waroowo. Hidon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun dan fii men, haray enen kadi hiden haani okkitirde ngurndan men dan fii musibbe men ɓen.

¹⁷ Si tawii godɔo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidɔo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko?

¹⁸ Ko onon, yo faybe, wota en yidir kongol maa denngal tun, kono yidiren kuugal e goonga.

¹⁹ Ko nii andirten ko en ɓe goonga, berde men den hebirta kadi hoolaare yeeso makko.

²⁰ Hay si berde men den no felude en, Alla no ɓuri berde men den mawnude, e himo andi fow.

²¹ Awa, yo yibbe, si tawii berde men den felaali en, haray hiden mari hoolaare yeeso Alla.

²² Kala ko toriden mo, en heɓiray mo, bay hiden doftii yamirooje makko den, hiden wadude ko welata mo.

²³ Awa e hino yamiroore makko nden: ko yo en gomdin innde Bidɔo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on, yidindiren kadi wano o yamiri en non.

^b 3:12 3.12 «Qaayiina» no wi'ee kadi «Qabiila». Fud. 4

²⁴ Kala on doftiido yamirooje makko den, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniido mo o yefi en on andirden dfun.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuuji dfin

¹ Ko onon, yo yibbe, wota on hoolo kala neddo wi'udfo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee be fii andugol si ruuhu wondo e mabbe on ko e Alla iwri, ko fii waditiibe annaba duudube arii e oo aduna.

² E hino no andirton si kongudi mabbe dfin ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiido wonde Iisaa Almasiihu on wontuno neddo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla.

³ Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotoodo *Almasiihu on, on mo nanunodon no arude. On non jooni no e aduna on.

⁴ Ko onon, yo faybe, ko on be Alla, awa kadi on foolii waditiibe annaba ben, ko fii Wondo e mon on no furi mawnude wondo e aduna on.

⁵ Ben ko be oo aduna, ko dfun wadi kongudi mabbe dfin ko di oo aduna, awa kadi aduna on no hedaade di.

⁶ Enen-le, ko en be Alla. Kala on andufo Alla hedoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla hedotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yidindirgol men ngol

⁷ Ko onon, yo yibbe, yidindiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yidufdo ko jibinaado immorde e Alla, haray himo andi Alla.

⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol.

⁹ E hino no giggol Alla ngol feepiri e men: Allaahu on addii Bidfo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuriren immorde e makko.

¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yiduden Alla kon, kono ko ko o yidi en kon, o addiri Bidfo makko on sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men dfin.

¹¹ Bay Alla yidirii en nii, yo yibbe, haray enen kadi hiden haani yidindirde.

¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yidindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiden humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yefi en on.

¹⁴ Menen non men yi'ii, meden seeditaade wonde Baabaajo on nullii Bidfo on fii dandugol aduna on.

¹⁵ Kala on qirritiido wonde Iisaa ko *Bidfo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla.

¹⁶ Awa, enen en andii, en gomdiniigiggol ngol Alla yidi en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wondufdo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko.

¹⁷ Ko nii giggol ngol timmire e men, fii no hebiren hoolaare jande jaawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirden e oo aduna.

¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmungol radoto kulol, bay kulol no jijii donkineede. Awa kadi, kala on hulufdo, haray giggol ngol timmaa e makko.

¹⁹ Enen non hiden yidi, bay ko kanko adii en yidude.

²⁰ On mo wi'i no yidi Alla, e hoore himo api musidfo makko, haray ko fenoowo. Ko fii on mo yidaali musidfo mun mo o renti on, haray o waawataa yidude Alla mo o rentaa on.

²¹ Awa, ko ndee yamiroore dfo hebirden mo: mo no yidi Alla, yo yidu kadi musidfo mun on.

5

Fii Gomdingol Bidfo Alla on

¹ Kala on gomdingo wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaado immorde e Alla, e kala yidufo Baabaajo on yiday Bidfo on kadi.

² E hino no andirten hiden yidi faybe Alla ben: ko si en yidii Alla, en doftike yamirooje makko den.

³ Ko woni yidugol Alla: ko doftagol yamirooje makko den. Yamirooje makko den-le hinaa sattufe,

⁴ ko fii on jibinaado ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomdinal men ngal.

⁵ Ko hombo woni on foolufo aduna on, si hinaa on gomdingo wonde Iisaa ko *Bidfo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, bay on Ruuhu ko o goonga.

⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade:

⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan dan e yiiyan dan, din non tati hidii fotti.

⁹ Hiden jabude seeditooje yimbe ben, kono ko seeditoore Alla nden buri mawnude, dun ko seeditoore nde Alla seeditii fii Bidfo makko on nden.

¹⁰ Kala on gomdingo Bidfo Alla on, haray nden seeditoore no e makko. Kono on mo gomdinaa Alla non, haray o wadii mo fenoowo, ko fii haray o gomdinaa seeditoore nde Alla seeditii fii Bidfo mun on nden.

¹¹ Awa e hino nden seeditoore: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, dan ngurndan non no e Bidfo makko on.

¹² Kala humondirdo e Bidfo on no mari ngurndan dan. Kala mo humondiraa e Bidfo Alla on haray alaa dan ngurndan.

Fii Kongudi Rawnordi din

¹³ Mi windanii on dun fii no andiron wonde hidon mari ngurndan poomayankejan, onon bee gomdinbe e innde Bidfo Alla on.

¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo godfun ko yaadi e faale makko on, o hefoto en.

¹⁵ Bay non hiden andi himo hefii kala ko toriden mo, haray hiden andi en hebii ko toriden mo kon.

¹⁶ On mo yi'i musidfo mun no wada junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yeday mo ngurndan, dun non ko ben wadoobe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore.

¹⁷ Kala ko aldaa e pewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji di nawrataa e mayde.

¹⁸ Hiden andi kala on jibinaado immorde e Alla, o duumotaako e wadugol junuubu, kono Bidfo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo.

¹⁹ Hiden andi ko en be Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on.

²⁰ Hiden andi kadi Bidfo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hiden humondiri-le e Goongaajo on, bay hiden humondiri e Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan dan.

²¹ Ko onon, yo faybe, reenee e sanamuuji din!

BATAKURU YUUHANNA 'DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e oo suddiido subaado teddufo e faybe mun,^a mo mi yidi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yidi d'un, kono ko kala andufo goonga on,

² sabu goonga wondo e men on, d'un ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, d'un ko Bidfo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wobbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non.

⁵ Jooni non, an oo suddiido teddufo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudfoode mi tori-maa, d'un ko yo en yidindir.

⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko den. E hino yamiroore nde andufoon gila ka fudfoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii faynoobe duufube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo o ari ka aduna. Ko bee woni faynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben.

⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men den bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi.

⁹ Kala feyyitudo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondirfo e Alla. Kala non tabitudo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Bidfo on.

¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo.

¹¹ Ko fii kala on hiwriido mo, haray tawdaama e kuufe makko bonde den.

¹² Midfo mari buy ko mi windana on, kono mi yidfaali windirde d'un ndaha e kaydi. Kono non midfo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaado on salminii ma.

^a 1:1 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiido subaado teddufo» no firi moftal gomdinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e maa an oo yidaado an Gayuusi, mo mi yidi e nder goonga.

² Gido an, e nooneji din fow mido yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non.

³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidaa e goonga on kon e ko wuurirdaa goonga on kon.

⁴ Mi alaa weltaare mawnde buri nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Gido an, hida wadirde no feewiri e nder ko wonda wadande musibbe ben kon, hay be a andaa ben.

⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a wadii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla,

⁷ Bay ko fii innde *Almasiihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juude be gomdinaa ben.

⁸ Hiden haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal kongudi seeda, kono oo wi'eteedo Diyoteriifa, yidudo wonude arano e hakkunde mabbe on, jabanana men.

¹⁰ Ko dun wadi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuude makko den, kongudi bondi di o woni no'ude men din. Nde tawnoo dun yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe wadude dun ben kadi, o radii be ka moftal.

¹¹ Awa yo gido an, wota a jembu ko boni, kono jembu ko moyyi. Kala on wadudo ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on wadudo ko boni, haray andaali Alla.

¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meden seeditanaade mo dun. Hida andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Mido mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka wadirde dun ndaha e karambol.

¹⁴ Mido tanyinii yi'itugol ma ko woddaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, d'un ko oo minjiraawo Yaaquuba, haa e bee noddaabe, be Alla Baabaajo on yidfi, maraabe Iisaa Almasiihu on.

² Yo yurmeende e buttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannoobe Penaale ben
(2Pe. 2.1-17)

³ Yibbe, e nder ko mi marnoo faale tiidufdo fii windangol on fii kisiyee mo hawtud'en on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomdinal hewtinaangal yimbe Alla ben nde wootere haa poomaa.

⁴ Ko fii wobbe be jaawoore mun windananoo gila neebii no bisii e hakkunde mon, d'un ko be rewataa Alla ben. Hibe waylude moyyere Alla men on jiibaare, be yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Mid'o faalaa andintinde on ko andud'on moyya, bay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, bawto d'un o muluno kadi be gomdinaa wonnoobe hakkunde mabbe ben.

⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunooobe nokkuure mun nden be ronki jogaade bawgal ngal be halfinaa ngal, o jolkii be jolokooje de be seedataa, o marii be ka nder nibe haa pande jalaande mawnde jaawoore nden.

⁷ Ko wano non kadi, bee yimbe dee ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e de de kawtiri den, wadirnoo jinaa, hibe dabbaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ben wadaa misal fii wonoyaybe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ben yimbe ko miijotoobe miijooji mehi, be tuunina bandu ndun, be hoyna laamateeri Joomiraado on e ruuhuuji din ka kammu.

⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawdo yeddondiri e Ibuliisa, be poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo jaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!»

¹⁰ Kono ben yimbe no hoyna ko be andaa, ko be andani hoore mabbe kon kadi no wa'i wa mummunte di alaa miijoo-miccoo, d'un-le ko halkaydun be.

¹¹ Bone wonanii be, ko fii be jokkii laawol Qaayiina ngola, be ukkori e ella fii hebugol njoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi be muliri sabu murtaldu mabbe wano Qooraha non^c.

¹² Ko be baade baleeje ka mottondire mon fii hiraande jokkere endan. Hibe wada mbeleede e baawo hersa, hibe hittini fii hoore mabbe tun. Ko be duule de aldaa e ndiyan, de hendu sorotoo naba. Ko be ledde dabbunde de aldaa e bibbe, mayde laabi d'idi, bora.

¹³ Ko wano morloode ndiyan jaadufe bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kambe kadi be tuuninirta wobbe goo kuude mabbe hersiniide. Hibe wa'i wa kooode yiilotoode, be niwre nibe maranaa haa poomaa.

¹⁴ Ko fii mabbe kadi, Hanuuka, on njeedidabo gila e *Aadama, hiitino*, o wi'i: «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabube makko guluuje guluuje,

¹⁵ fii wadugol jaawoore e hoore fow, e fii hollugol be rewataa Alla ben fow kuude mabbe bonde den, e kala kongudi sattudi di junuubankeebe, be rewataa Alla ben, wowl e hoore makko!»

¹⁶ Ben ko yimbe normotoobe, woytotoobe, jokkuube himmeeji mun, be tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantoobe yimbe fii nafa mun.

a 1:11 1.11a Fud. 4 b 1:11 1.11b Ada. simooje 22-24 c 1:11 1.11c Ada. 16

Fii Waajagol Gomɗinbe ben

¹⁷ Kono onon, yo yibbe, anditee fii waajuuji di bee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitinoo,

¹⁸ hiibe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiibe, jikkoyaybe himmeeji mun bondi di yaadaa e faale Alla on.»^d

¹⁹ Awa e hino ben, ko bee waddoobe, jokkuba miijooji aduna, be Ruuhu Alla on alaa e mun.

²⁰ Kono onon non yo yibbe, tiidinee ngurndan mon dan e hoore gomɗinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido on,

²¹ catodon e giggol Alla ngol, habboɗon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedugol on *ngurndan poomayankejan.

²² Yurminee sikkitiibe ben,

²³ faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder aɗugol tuundi haa aɗa tuundi concii tuuniraadi kuude bandu.

Du'aa fii Rawnagol

²⁴ Awa, on Alla waawuɗo on dandude kala yanal, feɗɗina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki,

²⁵ ko kanko Alla bajjo on, on Dandirdo en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal wonani, ado saa'iiji diin fow, e jooni, e haa poomaa. Aamiina!

FENJNINANNDE

¹ Fejninannde Iisaa Almasiihu on. Ndee fejninannde ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaabe makko ben kon ko saatii arude ko booyaa. Kanko kadi o banginiri dūn nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaado makko Yuuhanna,

² seeditiido ko o yi'i kon fow, dūn ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on.

³ Maloore wonanii on jangufo e ben hedfiibe dīi kongudī ndee fejninannde, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on badike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte den Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon dee *mofte Iisaa jeedīdī wondē e ngal diiwal *Aazii:

Yo buttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaado, on Woodanoodo e on Aroyoowo, wondude e dīi ruuhuujī jeedīdī wondī ka yeeso jullere laamu makko,

⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedejo Sella-Findejo, e Adaado immintineede e hakkunde maybe ben^a, dūn ko oo Lando lambe aduna.

Yo on Yidūdo en, fuutiniri en yiiyan mun dān bawgal junuubaaji men,

⁶ wadī en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Allab, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala nedfo yi'ay mo, hay tufunoobe mo ben.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, dūn ko Woodaado on e Woodanoodo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fejpiniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musidfo mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e najpaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa.

¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka baawo an wa hito *liital,

¹¹ no wi'a: «Ko yi'udfaa woo windu e deftere, nabanaa dūn mofte jeedīdī wondē den e dee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfii e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedīdī.

¹³ Tawi wa'udo wa *Bii-Aaden no hakkunde den jodfinirde pitilli, borniido kaftaane juutudo, habbitii dattol kanje ka bernde,

¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joyngol yiite,

¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan.

¹⁶ Tawi koode jeedīdī no ka jungo makko jaamo, kaafa welka ka mbelde dīdī no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

^a 1:5 1.5 Zab. 89.28 ^b 1:6 1.6 Egg. 19.6
«Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

^c 1:7 1.7a Dan. 7.13

^d 1:7 1.7b Zak. 12.10

^d 1:10 1.10

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa maydo. Onsay o fawi jungo makko naamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on,

¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurudo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon.

²⁰ Awa koode jeedidi de yi'udaa den ka jungo an naamo, e jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi den, e hino ko dun firi kon: koode den jeedidi ko malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa jodfinirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

2

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa:

«E hino ko on tambiiido koode den jeedidi ka jungo mun naamo, on jindoowo e hakkunde jodfinirde pitilli tafiraade kanje den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

² «Mido andi kuude maa den e yangi maa kin e njanjaare maa nden. Mido andi kadi a jabataa mupnanaade bonbe ben, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ben, hara hinaa be dun, tawdaa ko be fenoobe.

³ Hida njanjii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ «Kono mido felu-maa huunde wootere: ko ko seludaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon.

⁵ Anditu ka iwudaa don yanudaa! Tuubaa, ruttodaa e golleeji maa arani din. Si hinaa dun, mi artoyay e maa, mi sottinane jodfinirde pitilli maa nden ka nde woni don, si hinaa hara a tuubu, ruttidaa.

⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko apudaa dee kuude bee jokkuba laawol Nikola, de mi api min kadi.

⁷ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. On fooludo, mi newnanay mo naamugol bibbe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

«E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynoodo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ «Mido andi tampere nde tampudaa nden e miskinankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi mido andi hoyre nde bee wi'itiibe *Yahuudiyankeebe, hara hinaa be dun, wonu-maa hoynude nden, hara ben ko be moftal Ibuliisa.

¹⁰ Wota a hulu ko faandidaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wofbe e mon ka kaso fii no ndarndore don. On hebay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomdin haa maayaa, dun mi yedete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. Kala fooludo, mayde dimmere nden hewtoytaa mo few.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

«E hino ko Jogiido kaafa welka ka mbelde didi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ «Mido andi ka hodudaa don, ko don jullere Ibuliisa nden woni. Hida jogitii innde an nden, awa kadi a hayfinaali ko gomdindaa mi kon, hayjande oo seeditantoodo lan sella-findeejo, wi'etedo Antipaasu, waraa ka mon, dun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ <Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hida mari ton yimbe jogitiibe jannde Bal'ama nden, on jannunoodo oo wi'eteedo Balaka fegginirgol *Banii-Isra'iila'en jammingol be tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina be jinaa.

¹⁵ Wano non an kadi, hida mari jogitiibe jannde jokku be laawol Nikola ben.

¹⁶ Awa tuubu, si hinaa d'un, mido ara e maa ko neebaa, mi habira be kaafa hunduko an kon.

¹⁷ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon. Fooludo on, mi neeminay mo <*manna>e suudiido, mi yeda mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiido nde.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

¹⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

<E hino ko *Bidfo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyde mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

¹⁹ <Mido andi kuude maa den e giggol maa ngol e gomdinal maa ngal e golle maa den e nappaare maa nden. Awa kadi mido andi kuude maa sakkitore den no buri arane den duufude.

²⁰ <Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accudaa oo debbo wi'eteedo Yeezabeela, wi'itiido ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an din kon fii yo be jokku jinaa, be naama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji.

²¹ Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko.

²² E hino mido wallinirde mo tampere tiidunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu den kuude mabbe.

²³ E hoore d'un, mi waray iwtirbe baawo makko ben, d'un mofte den fow anday ko min woni linoowo miijooji e linoowo berde, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

²⁴ <Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji luggudi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo,

²⁵ si wonaa yo on tamu ko jogidon kon satta haa nde mi aroyi.

²⁶⁻²⁸ <Kala fooludo, pentini kuude an den haa ka rawnoode, mi okay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi din, o aynira di labbooru njandi, hara ndun munciray di wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.f

²⁹ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.> »

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

¹ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:

<E hino ko Jogiido ruhuuji Alla din jeedidi e koode den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

<Mido andi kuude maa den, mido andi kadi no wi'aa ko a wuurudo, kono ko a maydo.

² Finu, tiidinaa ko heddi kon, d'un ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa den wa timmude yeeso Alla an on.

³ Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

⁴ <Kono hida mari yimbe seefaafe Sardiisa don, be tuuninaali conci mun din. Be yaaday e an, hara hibe bornii daneeji, ko fii hibe handi e don.

⁵ Ko wano non kadi, fooludo on ko conci daneeji bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore don, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

⁶ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofta don kon.> »

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

⁷ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

<E hino ko *Seniido on daalani moftal ngal kon, don ko on Goongaajo, jogiido saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditude:

⁸ <Mido andi kuude maa don. Awa e hino, mi wadii baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a duudaa fiira.

⁹ Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be don. Mi adday be haa ka ley koyde maa, be jiccoo, be anda wonde mido yidu-maa.

¹⁰ Bay a huutorii nappaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hodube ka aduna ben.

¹¹ Mido ara ko neefaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

¹² <Kala fooludo, mi waday mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa don hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, don ko saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwruude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofta don kon.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:

<E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedejo sella-findeejo goongaajo, don-le ko on wondo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ <Mido andi kuude maa don, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuludo maa buubudo.

¹⁶ Ko don wadi, bay hinaa a hay huunde e don, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon.

¹⁷ Hida wi'itii galo, aldudo, mo nakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampudo, yurmudo, baaso, bundo, holdo.

¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanne labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi conci daneeji ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngalg feenu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no yi'iraa.

¹⁹ <Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa.

²⁰ Awa e hino lan, mido darii ka takko baafal, mido hoddaade. Kala on nanudo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi jaamida e makko, ontigi kadi jaamida e an.

²¹ <Kala fooludo, mi yefay mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

22 <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.> »

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

1 Bawto d'un mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, d'un ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu doo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.»

2 Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu, tawi godfo no joodii e nden jullere.

3 On Joodiido don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere.

4 Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneeji, taarube *meetelli kanje, no joodinoo e majje.

5 Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondude e digge e parnitte. Tawi kadi lampuuji jeedifi hubbudi no yeeso nden jullere laamu, din-le ko ruuhuuji Alla din jeedifi.

6 Tawi ko wa'i wa baharu laabirdo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuurude, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu.

7 Tagooje aranere nden no wa'i wa ngayuuri, dimmere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre wiiraynde.

8 Nde kala e den tagooje nay wuurude no mari gabitanji jeegoo marudi gite nder e baawo. Jemma e palorma de alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniido*, Seniido, Seniido,
ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
d'un ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

9 Nde dee tagooje nay wuurude mawnini, teddini, jarni on Joodiido e nden jullere laamu woo, d'un ko on Wuurudo haa poomaa,

10 onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo yeeso on Joodiido e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurudo haa poomaa, be liba kadi meetelli mabbe din yeeso nden jullere laamu, hara hibe wi'a:

11 «Yaa an Joomiraado Alla amen,
hida handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.

Awa kadi ko e faale maa d'un fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

1 Bawto d'un mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun naamo deftere windaande nder e baawo, taggaa, notiraa tobbe kaaje jeedifi.

2 Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiidudo no ewnoo ko tiidi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?»

^h 4:8 4.8 Isa. 6.2-3, Haz. 1.18 e 10.12

³ Tawi waawufo nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi.

⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde.

⁵ Onsay godfo e ben mawbe wonnoobe don wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, dun ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedidi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurude den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedidi e gite jeedidi, tawi ko din woni ruuhuuji jeedidi di Allaahu on immini e leydi ndin fow.

⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo jaamo on Joodiido ka jullere laamu.

⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurude e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewude urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben.

⁹ Hibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,
 hobbita notande mayre den,
 ko fii a waranooma.
 Awa kadi ko yiiyan maa dan sottirandaa Alla
 yimbe jeyaabe e kala bolondaa
 e kala haala e kala jamaa e kala lepol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka
 fii kurkanagol Alla men on,
 awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto dun mi nani hawa malaa'ikaabe duuduube, mi yi'i kadi hibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurude den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje.

¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun
 no handi e hebugol bawgal
 e ngalu e faamu e doole
 e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal
 yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,
 e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurude den no wi'a: «Aamiina!» Onsay tawi mawbe ben kadi no jiccotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande den

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedidi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurude no wowlira wa hawa farpitere, wi'a: «Aru!»

² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii laajal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde dimmere nden, mi nani tagoore dimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wøjiri wa yiite. Waddinoodo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi waddinoodo ngu on no jogii balansi ⁱ ka jungo mun.

⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurude, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayabere nden, mi nani hawa tagoore nayabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Waddinoodo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayabun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ben kaafa e heege e jabweeli e kulle buruure den ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkijji waranoobe ben sabu humagol mabbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden.

¹⁰ Tawi hidii ewnotonoo ko tiidi, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa jaawugol hodube ka aduna ben, yottanoo yiiyan amen dan?»

¹¹ Mo kala e mabbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidooobe e mabbe ben e musibbe mabbe wariroyteebe wa mabbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notannde jeegabere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leebi baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiiyan.

¹³ Tawi koode den ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi.

¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle den e suriije den fow dirti ka wonnoo don.

¹⁵ Lambe aduna ben e teddube ben e hooreebe sufaabe ben e aldube ben e dolnube ben e jiyaabe ben fow e rimbe ben no suudooyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle,

¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle den e pete den: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun!

¹⁷ Ko fii jalaande mawnde tikkere mabbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

7

Adadu Maandinaabe ben

¹ Bawto dun mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobbuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi.

² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurudo on. O ewnii ko tiidi ben malaa'ikaabe nayo, yedanoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i:

³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiide kurkaadi Alla men on.»

⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaaji *Banii-Isra'iila'en ben fow:

ⁱ 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e dido maandinaa,
 ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e dido,
⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e dido,
⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Yassaakara, ko be guluuje sappoo e dido,
⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Yuusufu, ko be guluuje sappoo e dido,
 ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe ben ko be guluuje sappoo e dido.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto dun mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi din fow, mo bolondaaji din fow, mo jamaaji din fow e mo haalaaji din fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hibe bornii conci daneeji, hibe jogii baape tugi ka juude mabbe,

¹⁰ hibe ewnoo ko tiidi, wi'a:
 «Kisiyee on ko e Alla men on iwri,
 on Joodiido ka jullere laamu,
 e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaaabe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawbe ben e tagooje nay wuurufe den, hibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla

¹² e hoore hibe wi'a:
 «Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaarore
 e teddungal e bawgal e doole,
 ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay goddo e mawbe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee borniibe conci daneeji, e ko honto be iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Koohoojo an, an hida andi.»
 Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwbe e satteende mawnde nden, be wuppilii conci mabbe din, be rawnini di ka yiiyan Baalun kun.

¹⁵ Ko dun wadi si:
 Hibe ka yeeso jullere laamu Alla,
 hibe rewa mo jemma e jalorma ka suudu makko.
 Joodiido on ka jullere laamu duwirayj be suudu mun ndun.

¹⁶ Be weetaake hande kadi,
 be dondetaake hande kadi,
 naange ngen hewtataa be hande kadi,
 nguleendi woo kadi hewtataa be.

¹⁷ Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay be,
 ardo be ka bulli ndiyan ngurndan dan,
 awa kadi Alla fittay kala gondi wondi ka gite mabbe.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeedifabere nden

¹ Bay Baalun kun hobbitii notannde jeedifabere nden, deeyannde wadi ka kammu wa feccere saa'i.

² Mi yi'i malaa'ikaabe njeedifo, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedifi.

³ Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden.

⁴ Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla.

⁵ Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parjitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

⁶ Malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe liite den jeedifi, hebulanii wuttugol de.

⁷ Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

⁸ Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiiyan,

⁹ feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

¹⁰ Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e bulli ndiyan din.

¹¹ Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e den waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dan ndiyan haadufan.

¹² Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode den, fii no feccere tammere din ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi jallal ngal mutira, jemma on kadi wano non.

¹³ Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hodufe ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

9

¹ Malaa'ikaajo njowabo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii.

³ Immorde e kin curki, kanuujii yalti ka leydi, di jonnaa bawgal sifa bawgal jahe den ka leydi.

⁴ Di wi'aa, wota di meemu kudol woo ka leydi e kala ko heccidi e kala leggal, kono ko yimbe be alaa maande Alla nden ka tiide mun tun di meemata.

⁵ Kono di yamiraa wota di waru be, kono yo di tampin be e nder lebbi jowi, tawi tampere ko di wadaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii godfo.

⁶ E nder den balde don, yimbe ben dababay mayde nden, kono be yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden dogo be wodditoo.

⁷ Din kanuujii no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece neddanke.

⁸ Hidi mariri sukundu wa debbo, piyye majji on kadi no nandita e piyye ngayuuje.

⁹ Tawi hiwitorfi berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije de pucci duudufi poodata, no dogana hare.

^k 8:11 8.11 «Afsantiina» no firi «ko haadi».

¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa de jahe den, tawi bawgal ko di tampiniraynoo yimbe ben kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni.

¹¹ Tawi ko wonani di lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna», m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon».n

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji didi no arude bawto dun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegabo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *layyorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla,

¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegabo joginoofo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo habbaabe ka maayo njano Furaatiwol ben!»

¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden palaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ben.

¹⁶ Mi nani adadu waddinoobe pucci fii hare ben ko be guluuje noogayo laabi guluuje sappo.

¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci din e waddinoobe di ben e nder feyninannde nden: tawi waddinoobe di ben no jogii hiwitorde berde woyjirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci din no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji.

¹⁸ Peccun tammun e yimbe ben wariraa dii albala'uuji doo tati, dun ko koo ko yaltata ka kundule majji, dun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite dan.

¹⁹ Ko fii bawgal pucci din ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hidi mari ko'e ko di wadira bone.

²⁰ Yimbe heddinoobe be wariraaka din albala'uuji ronki tuubude kuude de be wadiri juude mabbe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuuji tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude.

²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku mabbe ngun e jeeno mabbe ngon e gyaale mabbe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnudo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroowol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite.

² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko jaamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi.

³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parpitte den jeedidi wadi hito.

⁴ Bay parpitte den jeedidi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parpitte den jeedidi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun paamo ngon, fewtini ka kammu.

⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi.

⁷ Kono e nder baldde de malaa'ikaajo njeedidabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o feyninirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

m 9:11 9.11 «Abaduuna» no firi «mulugol». n 9:11 9.11 «Apoliyon» no firi «muloowo».

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwruude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.»

⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnann deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, jaamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi jaami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi.

¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedebe ben Didfo

¹ Mi jonnaa kadi kudol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *layyorde nden, limaa rewoobe ton ben.

² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu d'un feere, wota a etu d'un, ko fii don yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebba cappande nay e didi.

³ Mi newnanay seedebe an borniibe concii heynordi ben didfo, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e jodfinirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin.

⁵ Si goddo no faalaa be wadude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, jaama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wadude ko boni warirte.

⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone jebbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara.

⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira.

⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre.

¹⁰ Hofube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe didfo lettii yimbe ben ka leydi.

¹¹ Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e din fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe d'un.

¹² Be nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaa!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe mabbe ben yi'i be.

¹³ Ko e on saa'i don, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedifo maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on.

¹⁴ Bone dimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedifabal ngal

¹⁵ Malaa'ikaajo njeedifabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidufi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Todfaado makko on, d'un ko *Almasiihu on,
o laamoto haa poomaa.»

¹⁶ Tawi mawbe noogay e nayo, joodinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujani mo,

¹⁷ e hoore hibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorɗaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodɗindaa laamu maa ngun kon.

18 Hari leyyi ɗin seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i jaawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa ɗin, ɗun ko annabaabe ben,
e laabube ben e huloobe innde maa nden,
gila e fandube haa e njandube,
e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

19 Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feeni ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parnitte e dimbannde leydi e marmalle tiidufe.

12

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

1 Maande njannde feeni ka kammu: tawi ko debbo borniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyɗe makko, e *meetelol ngol koode sappoo e ɗiɗi ka hoore makko.

2 Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

3 Maande goo kadi feeni ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin boɗewii, ngii ko'e jeediɗi e galaadi sappo, tawi katanji jeediɗi no e hoore den ko'e.

4 Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode ɗen ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii modugol boobo on nde o firtoori mo.

5 O firtii boobo gorko, ardortoodo leyyi ɗin fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu.

6 Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla eɓbannoo mo, fii no o dankoree ɗon e nder balde wuluure e teemedde ɗiɗi e cappande jeegoo.

7 Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e maɓɓe.

8 Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben.

9 Ngin ningiwii njanin, ɗun ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

10 Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

«Jooni kisiyee iwruɗo e Alla men on arii,
wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
e laamu Todɗaado makko on, ɗun ko *Almasiihu on.

Ko fii toopoowo musibbe men ben,
on wonnoodo be toopude yeeso Alla jemma e jalorma, bugaama.

11 Be foolirii ngii yiiyan Baalun kun,
e sabu kongol seeditoore maɓɓe nden.

Awa kadi be ronkaali hebulaade
hay yeebugol ngurndan maɓɓe ɗan
haa be maaya.

12 Ko ɗun wadi, weltee yo kammuuli
e onon hodube ka kammuuli!
Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,

bay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunoodo boobo gorko on.

¹⁴ Onsay debbo on yedaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee d'on e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka wofditii mboddi ndin.

¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa maayo baawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo.

¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon.

¹⁷ Ngin ningiwii seytinani debbo on, ngii yahi habugol luttube e jurriya makko on ben, d'un ko ben doftiibe yamirooje Alla d'en, humii e seeditoore Iisaa nden.

¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marngii ko'e jeedidfi e galaadi sappo, tawi katanji sappo no e hoore d'in galaadi. Inde hoynude Alla kadi no windii e hoore den ko'e.

² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee ursa¹, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun d'en e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal.

³ Tawi wonnde e den ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow njalɗi, be rewɗi ngin kullii.

⁴ Yimbe ben fow sujjanɗi ningiwii ngin, bay ngii jonniɗi ngin kullii bawgal maggii on. Be sujjanɗi ngin kullii kadi e hoore hiibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii habude?»

⁵ Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e didi.

⁶ Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli.

⁷ Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji d'in fow e jamaaji d'in fow e kala haala, e hoore leyyi d'in fow kadi.

⁸ Tawi hodube ka aduna ben fow sujjanay ngii, d'un ko ben be innde mun windaaki gila ka fudfoode aduna ka deftere ngurndan wonande Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddiranaa maccindinagol,
bee o maccindinoo.

On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
bee o wariree kaafa.

Ko d'un wadi si yimbe Alla ben
no haani njappaade, gomɗina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marngii galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii.

¹ 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marngii leebi, juutungii pedaali.

¹² Tawi ngin kullii no wafa bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hofube e hoore mayri ben sujjirana ngiya kullii aranii sellinananoongii barme waroowo.

¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwng e ka kammu yeeso yimbe ben.

¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hofube ka aduna ben maandeeji di ngii yedanoo wadugol din yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri.

¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal wadangol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjande ndu no wariree.

¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandube haa e njandube, galo e baaso, dimo e maccudo wadanegol maande ka jungo mun naamo maa ka tiinde,

¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on.

¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu nedfanke non. On adadu ko teemedde jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto dun mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun.

² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudude maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodoobe hodata.

³ Tawi ben hodoobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurude den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottanoobe ka aduna.

⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabube, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa soppiteede.

⁵ Awa kadi karaaje mabbe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fenpinangol mo hofube ka leydi ben e kala lepol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa.

⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o naawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagudo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan din!»

⁸ Malaa'ikaajo dimmo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandilindirnde leyyi din fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammo hikkiido e aranbe ben dido no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjando kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun,

¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaadan ka peddukun tikkere makko hara dan jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabube ben e Baalun kun!

¹¹ Curki lette maɓɓe ɗen yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa ɓe jemma e jalorma, ɗun non ko kala on sujjanɗo ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko ɗun wadi si yimɓe Alla ɗoftiibe yamirooje Alla ɗen, duumii e gomɗingol Iisaa ɓen, no haani ɗaɗɗaade.

¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: <Maybe gila jooni no humonɗiri e Joomi on ɓen ko malaabe.> »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, ɓe fowtoto golleeji maɓɓe ɗin, ɓay kuude maɓɓe ɗen no jokki ɓe.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto ɗun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditayɗo e ɓii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko.

¹⁵ Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidi, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi bendii!»

¹⁶ Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

¹⁷ Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wonda ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal.

¹⁸ Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawde e hoore yiite ngen yalti ka *layyorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidi, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiipu wonde ɗen ka leydi, ko fii ɓiɓɓe majje on bendii!»

¹⁹ On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiipuuje wonde ɗen ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on.

²⁰ Den wuugoyaa ka sera saare, yiiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci ɗin, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedɗe tati.

15

Fii Albala'uuji Sakkitori ɗin Jeediɗi

¹ Onsay mi yi'i maande moolanaande ɗalɗinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediɗo jogiibe albala'uuji ɗin jeediɗi. Ko ɗin albala'uuji woni sakkitori ɗin, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden.

² Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirdo wa jaaman, jilludo yiite. Tawi foolube ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirdo wa jaaman, hiɓe jogii korli Allaahu on.

³ Hiɓe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hiɓe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,
kuude maa ɗen ko mawde,
awa kadi ko hawniide,
laawi maa ɗin ko feewuɗi, goongindi,
yo Lando leyyi fow!

⁴ Yaa an Joomiraado,
hara ko hombo ronkay-maa hulude,
maa ronkata mawninde innde maa nden?
Bay ko an tun woni *Seniido!
Bay leyyi ɗin fow aray sujjane!

Bay kuude maa feewude den fenjinaama!»

⁵ Bawto dun mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu.

⁶ Tawi malaa'ikaabe njeedifo jogiibe albala'uuji din jeedifi no yalta e nden nokkuure. Tawi ben no bornii concii laabudii jalbudii, hiibe daditii dattii kanje ka fewndo berde mabbe.

⁷ Wonde e den tagooje nay wuurude jonni ben malaa'ikaabe njeedifo pelette kanje jeedifi heewude tikkere Allaahu on, dun ko on Wuurudo haa poomaa.

⁸ Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa din albala'uuji jeedifi di malaa'ikaabe ben njeedifo jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla den Jeedifi

¹ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruude ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ben njeedifo: «Yahee, hibboyon ka leydi den pelette jeedifi tikkere Alla nden!»

² Arano on yahi, hibbi feleterere mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude hebi be nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujyani nandolla maggii on.

³ Dimmo on kadi hibbi feleterere mun nden ka baharu, on baharu wonti yiiyan wa yiiyan maydo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴ Tammo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e den wonti yiiyan.

⁵ Tun mi nani malaa'ikaajo di'e den no wi'a:

«Ko a Feewudo,
an oo Woodaado e Woodanoodo,
an oo *Seniido,
sabu ko naawirdaa nii kon.

⁶ Ko fii be hibbiino yiiyan yimbe Alla ben wondude e yiiyan annabaabe ben, awa jooni a yedii be yiiyan ko be yara, hiibe foddi e dun!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:
«Hiiyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal,
naawooje maa den ko goongaaje, ko feewude!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite.

⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidufundi, be woni e hoynugol innde Alla nden, on mardo bawgal e hoore din albala'uuji, be ronki tuubude fii no be mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on nibbiti. Yimbe ben nati dende hakkee muuseendi,

¹¹ be woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendiji mabbe din e temmeeje mabbe den, kono be ronki tuubude kuude mabbe den.

¹² Njeegabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan dan beebi fii wadangol lambe iwrapbe funnaange ben fatal.

¹³ Mi yi'i ruuhuuji tati tuunufi nanditaydi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waditiido annabaajo on.

¹⁴ Tawi ko ruuhuuji jinnaaji wondi wadude maandeeji, yaara ka lambe leydi ndin fow, fii mottindirgol be fii hare palaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa mido ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkilando, mari concii mun din, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan bangu!»

¹⁶ Din jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke.

¹⁷ Malaa'ikaajo njeedifaabo on hibbi feletere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruke ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!»

¹⁸ Mayande e digge e parnitte wadi wondude e dimbannde leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari wadaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi.

¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi din yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden.

²⁰ Suriije den fow dogi, pelle den kadi ronkaa yiiteede.

²¹ Marmalle njane, de tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. Be woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwruko e den marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiidudo haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawdo on

¹ Bawto dun, goddo e ben malaa'ikaabe njeedifo joginoobe pelette den jeedifi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawdo on, ka joodii don ka di'e duudufe.

² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hodube ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii bodewii heewungii inde hoynude Alla den, marngii ko'e jeedifi e galaadi sappo.

⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodseeji e firsinaadi, himo cudori kanje e kaaye hittude e kofe hittude. Tawi himo jogii feletere kanje heewunde ko jiddinaa e tuude jinaa makko on.

⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni dun ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon ka hoore leydi.»

⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiyan yimbe Alla ben, e yiyan seedeebe Iisaa ben.¶

Bay mi yi'i mo, mi naldi fota.

⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun naldudaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeedifi e galaadi sappo ngii o waddii ngin.

⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hodube ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fudfoode aduna, be naldoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feepitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e den jeedifi ko pelle jeedifi de debbo on joodii e hoore mun den. Ko de lambe ben njeedifo kadi:

¹⁰ njowo yanii, goddo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda.

¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatabo, ko ngii goddo kadi e njeedifoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa din ko lambe sappo, be fudfaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin.

¹³ Kambe ko be eboore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin.

¶ 17:6 17.6 «Mandilirgol yiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

¹⁴ Be habay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohoojo koohoobe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e de yi'udaa cagaajo on no joodii e mun den, ko jamaaji din e dente moolanaade den e leyyi din e haalaaji din.

¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa din wondude e kullii ngin ajoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite.

¹⁷ Ko fii Alla wadii ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla din laatii.

¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto dun, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiido bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on.

² O ewnii ko tiidi, o wi':
«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hofo jinnaaji,
suudorde kala ruuhu tuunudo,
e suudorde kala sondu harmundu e apanandu.

³ Ko fii leyyi din fow mandilirii
himme jinaa mayre on,
lambe aduna ben kadi wattodi
e mayre e nder jinaa mayre on,
awa kadi njulaabe ben ka leydi aldinorii
ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:
«Yaltee e mayre, yo jamaa an,
fii wota on tawde e junuubaaji mayre din,
e wota on hebu gebal albala'uuji mayre din.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre din dewnondirii haa ka kammu,
awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,
sowon kuude mayre den nde didi, jonniton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,
jonnitiree nde kun laabi didi!

⁷ Wano nde mawninornoo non,
e no nde yollornoo e mbeleede non,
jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:
<Min mido joodii e nder laamu,
hinaa mi heynotoodo,
awa kadi mi yoomataa few!>

⁸ Sabu dun,
albala'uuji mayre din yanay e hoore mayre pande wootere,
dun ko mayde e yoomere e heege,
nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawudo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunoobe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on.

¹⁰ Hibe darii ka wodfitii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
 dun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet jaawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko be yeeyata kon,

¹² dun ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kode hittude e bagi daatudo e bagi bode e bagi dewludo e bagi firsinaado, e kala noone ledde uurude e kala piiji moyyiniraadi jiiye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledde hittude e sila e njande e kaaye daneeje,

¹³ wondude e cebe ledde kanel uurude e urngallooji e angiriiji, e *buto ledde no wi'ee *mirri, e buto ledde no wi'ee libaana, e njaram *wiipu e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji di wonkii maa kin himmani din wodditike ma yo saare Baabiila! Piiji hittudi din maa jalbudi din fow fuutike ma, awa kadi be hettataa di hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe aldinorbe nde ben wonay ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, be wulla,

¹⁶ be wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
 borniinde conci daatudi,
 bodseeji e firsinaadi,

cudori kanje e kaaye hittude e kode hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,
 ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hoorebe laade ben fow e golloobe ton ben fow e doginoobe ben e wuurirbe baharu ben fow darii ka wodditii.

¹⁸ Bay be yi'ii curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!»

¹⁹ Tawi hibe bugotonoo mbullaari ka ko'e maabe, yooma, wulla, hibe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
 nde kala on mardo laana ka baharu aldinori ngalu mun!

E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdinbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla jaawii nde fii ko nde wadi on kon!

²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:

«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
 hara nde yiitetaake hande kadi!

²² Nanetaake hande kadi hito hodoobe hoddu
 e yimoobe e wuttoobe ceri e *liite!

Hande kadi neepo yi'etaake e maa,

kala non noone mecce,
 awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.

²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
 hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.

Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
 awa kadi leyyi din fow faljirii sabu mbilankaaku maa ngun!

²⁴ Awa kadi ko e maa yiyan annabaabe ben
 e gomdinbe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

- ¹ Bawto d'un, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa d'uudufu ka kammu, no wi'a:
«Mantoore wonanii Alla!
Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!
- ² Naawooje makko den ko goongaaje feewude!
O jaawii cagaajo mawfo on,
faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.
Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun dan o hibbi dan.»
- ³ Be wi'i kadi dimmun:
«Mantoore wonanii Alla!
Curki nden saare yaway haa poomaa!»
- ⁴ Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuurufe den no jiccino, no sujjana
Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:
«Aamiina, mantoore wonanii Alla!»
- ⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:
«Ko onon yo jiyaabe makko,
huloobe mo,
fandube e njandube,
on fow mantee Alla men on!»
- ⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa d'uudufu e wa hito di'e d'uudufe e wa hito riggande
tiidufe, no wi'a:
«Mantoore wonanii Alla!
Ko fii Alla Joomiraado on,
on Jom Bawgal,
joddinii *laamu mun ngun.
- ⁷ Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,
ko fii peera Baalun kun hewtii,
jombajjo makkun on hebulike,
- ⁸ o yedaama bornagol concii daatufi jalbudu laabudi.»
(Ko kuude feewude yimbe Alla ben woni din concii.)
- ⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde: «Maloore wonanii ben noddaabe
ka nafakka peera *Baalun kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»
- ¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyde makko fii sujjangol mo. Kono o wi'immi: «Accu, wota
a wadu d'un! Ko mi kurkodoowo e maa e musibbe maa ben, jogiibe seeditoore Iisaa
nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni ruuhu longinoowo annabaabe ben.»

Fii Wadfiido Puccu Ranewu on

- ¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino puccu ranewu, tawi wadfiido
ngu on no wi'ee Sella-Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o naawirta, o habira.
- ¹² Gite makko den no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy no ka hoore makko. Innde
no windii e makko nde hay gooto andaa si hinaa kanko.
- ¹³ Dolokke mo o bornii on no moddi yiiyan. Himo wi'ee Daaluyee Alla on.
- ¹⁴ Tawi koneeli wondi din ka kammu no wadfiidii pucci daneeji, no jokki mo, hibe
bornii concii daatufi daneeji laabudi.
- ¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii foolugol leyyi din, awa kadi o
ayniroyay be labbooru njandi, o yaaba, o munca *wiijnuuje den ka wuugirde tikkere
moolanaande Alla Jom Bawgal nden.
- ¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal makko, d'un ko: «Landu
Lambe e Koohoojo Koohoobe.»
- ¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no ewnoo colli wondi wiirude
ka weeyo dow din fow ko tiidi, wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawfo Alla on!

¹⁸ Naamon balli lambe ben, e balli hooreebe suufaabe ben, e balli dolnube ben, e balli pucci e wadfdotonooobe di ben, e balli yimbe ben fow, rimbe e maccube, fandube e njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ben e koneeli mun din no mottondiri fii habugol wadfdiido puccu ranewu ngun e konu mun ngun.

²⁰ Kullii ngin nangidaa e wadfdiido annabaajo on, dun ko on wadfunoodo maandeeji yeeso maggii di o d'aynirnoo hebunooobe maande kullii ngin ben, sujani nandolla maggii on. Be didoo non be bugaa ka weendu yiite ko be wurbe, dun ko ka mbollan yiite.

²¹ Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko wadfdinoodo puccu ngun on, colli din fow naami balli mabbe din haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

¹ Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal.

² O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, dun ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure.

³ O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi din hande kadi haa duubi wuluure din timma. Kono bawto dun, bee ngin jolkitoyee embere saa'i fahin.

⁴ Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiibe e den ben no yedaa bawgal naawugol. Mi yi'i wonkiiji be ko'e mun tayiraa kaafa ben sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla on, ben be sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki hebude maande ka tiinde maa ka jungo. Be wurnitaa, be laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure.

⁵ Dun ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya maybe heddiibe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure din timmi.

⁶ Maloore e *senaare wonanay ben tawoyteebe e ummutal aranal ngal, ko fii maybe dimmere nden heboytaa bawgal e hoore ben. Ben-le ko bee *yottinoyooobe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. Be laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

⁷ Nde duubi wuluure din timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso,

⁸ o yaltoya fii faljingol leyyi wondi e cobbuli aduna on nay, din ko Yaajuuja e Maajuuja en,^P o mottindira be fii wadugol hare. Tawa duudoral mabbe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu.

⁹ Be hebbini hoore leydi ndin fow, be hundi daakorde yimbe Alla ben e saare buraande yideede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli be.

¹⁰ Onsay Ibuliisa, faljinnoodo ben yimbe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e wadfdiido annabaajo on buganoo don. Be lettee don jemma e jalorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodiido e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, din ronki hebude ka wona.

¹² Mi yi'i kadi maybe ben, tawi ben no darii yeeso nden jullere laamu, dun non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. Bawto dun, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan dan. Ben maybe naawiraa kuude mabbe windiide den e den defte.

¹³ Baharu on jonniti maybe wonnoobe e makko ben. Mayde nden e jahannama kadi jonniti maybe wonnoobe e mun ben, mo kala e ben naawiraa kuude mun den.

^P 20:8 20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa aybe jamaa Alla on.

¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni mayde d'immere nden.

¹⁵ Kala mo innde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

21

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

¹ Bawto d'un, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kidfo feyyii, tawi kadi baharu alaa.

² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, d'un ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun.

³ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruude ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hodiday e mabbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o wonday e mabbe, o wona Alla mabbe. ¶

⁴ O fitta kala gongol ka gite mabbe, hara hande kadi mayde waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa d'in piiji arani fow feyyiino.»^r

⁵ Onsay on Joodiido e nden jullere laamu wi'i: «Mid'o heydfintinde piiji d'in fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii d'ii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!»

⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden. On mo no donfaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa.

⁷ Ko d'un wonata ndondi foolufo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona bidfo an.^s

⁸ Kono wadaybe hula yiltitoo ben e be gomdinaa ben e tuunube ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileebe ben e rewoobe sanamu ben, e fenoobe ben fow: gebal ben ngal ko ka weendu yiite huɓɓundu e mbollan mun woni! Ko ndun non woni mayde d'immere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto d'un, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe pelette jeedidi heewuɗe albala'uuji jeedidi sakkitori d'in, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, d'un ko sonnaajo Baalun kun.»

¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwraata ka kammu ka Alla.

¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman.

¹² Tawi tata mayre on no njandi, no toowi, hinde mari kadi dambuɗe sappoo e didi. Malaa'ikaabe sappoo e dido no e den dambuɗe, tawi inde *bolondaaji bibbe Isra'iila ben sappoo e didi no windii e majje.

¹³ E hino no dambuɗe mayre den woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka paamo e tati ka hirnaange.

¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e didi didiraa, inde sappoo e didi no e hoore den kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e dido.

¹⁵ Tawi on wonnoofo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o ebbira ittiri saare nden e dambuɗe mayre den, wondude e tata mayre on.

¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotaydi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O ebbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, d'un hawri embere sagara yaaduui guluui sappoo e didi.^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e

¶ 21:3 21.3 Isa. 7.14 r 21:4 21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19 s 21:7 21.7 Zab. 89.27-28 e 2Sam. 7.14 t 21:16 21.16
Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

tooweendi mayre on no fota.

¹⁷ On malaa'ikaajo ebbiri tekkeendi tata on embere sogone neddanke, d'un hawri sogone teemedere e cappande nay e nay.

¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kapun ko kanje laabirdo wa biini.

¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, d'imiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayabiri ndin ko zumuruudu,

²⁰ jowabiri ndin ko sardoniiisi, jeegabiri ndin ko sardir, jeedifabiri ndin ko kirisooli, jeetatabiri ndin ko beril, jeenayabiri ndin ko topaazi, sappabiri ndin ko kirisopaas, sappoo e go'abiri ndin ko hiyasinta, sappoo e didabiri ndin ko ametiise.

²¹ Tawi dame den sappoo e didi fow ko moyyiniraade kode hittude, damal kala moyyiniraa hodere wootere. Tawi ballanal ngal ka saare ko ngal kanje laabirdo wa biini jalbudo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirdu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirdu mayre ndun.

²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre.

²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi din jaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun din.

²⁵ Dame mayre den ombetaake e nder jallal ngal few, bay don kapun jemmataa.

²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi din.

²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto wadoowo ko jiddi maa fenaande naatataa don. Ko naatata don woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan dan

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan dan ka iwrate ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabudan jalbiri wa jaaman,

² no ila ka hakkunde ballanal saare nden. Leggal ngurndan dan no darii e cende didi maayo ngon, rimoowal bibbe laabi sappoo e didi, tetteteebe lewru bee, ngal leyyi din pawndorta haako mun.

³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo,

⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiide mabbe.

⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay be. Awa be laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitordu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidi e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuuji annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko booyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Mid'o ara ko booyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dii kongudi fenpinaadi wondi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dii piiji, mi yi'i di kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i di, mi jiccino e ley koyde on malaa'ikaajo holludo lan di fii sujjangol mo.

⁹ Kono o wi'immi: «Wota wadu d'un! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dii kongudi wondi e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dñi konguđi fejpinaadi wondi e mun, ko fii saa'i on ko badiido.

¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaa ben kadi duumoo e jokkugol angal laabal mun, feewuŕe ben duumoo e peewal mun, laabuŕe ben duumoo e laabal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midŕo ara ko ŕooyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuuđe mun.

¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concii mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambuđe be rewii.

¹⁵ Kono dawaadi đin e mbileeŕe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yidudŕo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dñi piiji ka moŕte. Min ngol Dadŕol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanuđo đun kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no đonđaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan đan, hara yobaali. ^u

¹⁸ Awa mi fellintinanii kala on nanuđo dñi konguđi fejpinaadi wondi e ndee deftere, si beyditii godđun e majji, Alla beyditay e hoore makko dñi albala'uuji đii fii mun windii e ndee deftere.

¹⁹ Awa kadi, si godđo aru ittude godđun e dñi konguđi ndee deftere fejpinannde, Alla kadi ittay gebal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, đe fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediido đun fow wi'i: «Ko goonga, midŕo ara ko ŕooyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.